צדיקים במיתתן
קרויים חיים

תשרי

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה לב) יומם ולילה (ירמיהו ח)

דורי ורד לגנו ... וללקט שושנים

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

email ZichronRaizel@gmail.com for a free copy

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א תשרי תרצ"ו

רבי יצחק מאיר העשיל ב"ר אברהם יהושע העשיל זי"ע מקאפיטשיניץ

רבינו הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל ראש שושלת קאפיטשיניץ זי"ע אחי הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף ממעזיבוז רוסיא זי"ע הרה"ק ר' משה מרדכי זי"ע, נולד בזינקוב כ"א כסלו בשנת תרכ"ב לאביו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממעזיבוז בעל אור יהושע זי"ע בן הרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת זינקוב זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת לאה רחל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום יוסף פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע בן הרה"ק רבי ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע בן הגה"ק רבי אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

רבינו היה לדיק גדול וקדוש, ונתפרסם כפועל ישועות, הסתופף בצל דודו הרה"ק ר' דוד משה מטשערנוביל זי"ע, גדולי תורה ולדיקים שבדורו כבדוהו ביתרת הכבוד, והעדיפוהו מרומיס, מהם הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח מבעלזא זי"ע שקווה אותו על לבלת שיולא אל תוך הרחוב, שכיבוד זה לא ראו אצלו שיעשה לשום רבי כי אם לרבינו, ולהרה"ק ר' דוד משה מטשערנוביל זי"ע ולהגה"ק ר' שבתי שעפטל ווייס אב"ד שימאני זי"ע.

כמו כן היתה ידידות ואהבה מיוחדת שררה בינו לבין מחותנו הרה"ק ר' ישראל האגער מוויזניץ בעל אהבת ישראל זי"ע. פעם נפגשו רבינו עם מחותנו מוויזניץ. בשיחתן שאל לו רבינו: מחותן אמור נא לי מה עושה כבודו כאשר בא אליו יהודי שסר מדרך הטוב [אטשערנאוויליער לייטשעל] להזכירו לטובה ולברכה, ההרי ידועים דברי הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע שהזכרת רשע לטובה ולברכה לא די שאינה מועלת לו אליו אף גורמת לו רעה? השיב לו מחותנו שבעירו גרלסווורליין אין בתים אליו אנשים כאלו!. אמר לו רבינו: מחותן יקירי זהו בדרך הלצה, אך מהו עושה באמת? השיב בעל אהבת ישראל: יאמר נא כבודו מה הוא עושה במקרה כזה. ענה לו רבינו: הנה בתורה הק' אצל הגר ויטמעאל, כאשר אברהם אבינו ע"ה שלחם מביתו והיה ישמעאל למא למים, כתיב: כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם (פרשת וירא כ"א י"ז) ואיתא בחז"ל (בראשית רבה) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתידין בניו להמית את בניך בלמא אתה מעלה לו באר שנאמר (ישעיהו כ"ו) משא בערב וגו' לקראת למא התיו מים שהיו מוליאין לקראת הגולים מיני מלוחים ונודות נפוחים וכו' כדאיתא התם אמר להם הקב"ה לדיק הוא או רשע אמרו לו לדיק אמר להם באשר הוא שם איני דן את העולם אלא בשעתו. כך הוא גם כשאדם עזה בא אלי, הרי טרם בואו לחדרי ממתין לפעמים זמן רב, ובזמן ההמתנה בוודאי מהרהר בדעתו מה הביאו לבוא אלי, ובהרהרו זאת עולה בדעתו גם הרהור תשובה, כי חושב שבטח משהו לא כשורה אצלו, ועל רגע זה פועל אני ישועה עבורו. הרה"ק מוויזניץ שנתפעל מתשובה זו קם חבקו ונשקו. (מעשי אבות)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת גיטל ע"ה בת דודו הרה"ק ר' מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע

לאחר הסתלקות חותנו בכ"ב אייר שנת תרנ"ד החל לנהוג עדה קאפיטשיניץ על פי הוראת דודו הרה"ק ר' דוד משה מטשערנוביל זי"ע, וסיפר שלאחר פטירת חמיו פנו אליו מעיירות שונות לשמש כרבם, שאל רבינו את דודו – רבו הרה"ק ר' דוד משה מטשערנוביל זי"ע מאיזה עיירה לקבל את המינוי, הרה"ק מטשערנוביל הטיל גורל, וכשיצא הפתק אמר הרה"ק מטשערנוביל "מזל טוב קופיטשניצער רבי".

בשנת תרע"ז במלחמת העולם הראשונה, נמלט עם משפחתו לווינה, ונשאר בה עד לפטירתו. ואלפי חסידים נהרו אליו להסתופף בצלו ולקבל ברכותיו, מהם הגה"ק ר' חיים יצחק יהודה אב"ד אלטשטאט הנקרא דער אלטע–שטאטער רב זי"ע שבכל שנה הלך בין כסא לעשור לרבינו ונתן לו פתקא, שהה גם כן בווינה מחמת המלחמה.

נסתלק לגנזי מרומים ח' תשרי ח' דראש השנה בשנת תרל"ו ומנוחתו כבוד בבית החיים החדש בעיר וויען, שם טמונים לדיקי בית רוזין ומהם הרה"ק ר' ישראל מטשערנוביל זי"ע, והרה"ק ר' מרדכי חזן ממונוסטריטשטש בי"ל שנשרף על קד"ה.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממלא מקומו בראדמורות בית קאפיטשיניץ זי"ע, הרה"ק ר' משה העשיל הי"ד זי"ע הרה"ק ר' שלום יוסף העשיל זי"ע, הרה"ק ר' מרדכי שרגא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

בשם רבינו: שלום בית איז א סגולה לפרנסה. [שלום בית הוא סגולה לפרנסה] (מנהגי נשואין)

ספר
שלשלת היוחסין
Schalscheles Hajochsin
Rabbinische Genealogie

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א תשרי תרע"ד

רבי רפאל יעקב דוד ב"ר זאב בעל הרידב"ז מצפת

הגה"ק רבינו רבי רפאל יעקב דוד ווילובסקי בעל ה"רידב"ז זי"ע נולד ביום ל' שבט תר"ה לאביו הגאון הגדול רבי זאב מקוברין זי"ע בעיר קוברין במחוז גראדנא ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הנדיל ע"ה

מנעוריו רמו שעליו לגדולות ונעלות, כאשר עוד בצעירותו נודע שמו והתפרסם חיש מהר כ'העילוי' בה' הידועה, וכל תושבי עירו רכשו לו כבוד כראוי וכיאות לתלמיד חכם לעיר זה.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מרים בלומא ע"ה

בהגיע רבינו לגיל עשרים ושלש בשנת תרכ"ח לערך נבחר לשמש כרב בעיירה איזאבלין, שמנתה שם קהילה קטנה בת שמונים משפחות יהודיים, וניהל שם רבנותו ביד רמה.

כעבור שלש שנים בשנת תרל"א עבר רבינו לגור בעיר ווילנא שם שימש כרבשן בחסד עליון, אשר דבריו התקבלו בחיבה בעיני כל שומעיו. ביושבו שם הוציא לאור עולם בשנת תרל"ד את ספרו "מגדל דוד".

בשנת תרל"ו כאשר כבר פקע שמי' דרבינו בניהול הרבנות ביד תקיפה, באו אליו תושבי עיר באבדויסק שיבוא לכהן פאר ולשמש ברבנות בעירם, רבינו נענה לבקשתם והעתיק מושבו לעירם, ביושבו שם זכה רבינו להדפיס את ספרו "חנה דוד".

בשנת תרמ"ג עבר רבינו לעיר פולוצק, שם ישב ארבעה שנים על כסא מלכותו, עד שנת תרמ"ז שאז נקרא לשמש ברבנות בעיר ווילקאוויסק, אך נאלץ לפרוש מן הרבנות שם כי חוק הזמן ההוא היה שרב העיר צריך לדעת שפת המדינה (שהיתה שם פולנית) מה שרבינו לא ידע ולא הכיר, על כן עבר רבינו בשנת תר"נ לשמש כרבה של העיר סלוצק, שם יסד ישיבה גדולה, שבו התמסר במיוחד להגברת הלימוד בתלמוד ירושלמי "שבזכותו יגאלו ישראל מגלותם", והכניס השקת התורה בתלמידיו היקרים שגדלו לשם ולתפארת ובמהרה פקע שמיה דהישיבה בכל הסביבה, כאשר כל אחד משתוקק ללמוד תורה אצל רבינו, ורבינו העמיד תלמידים חשובים והגונים, אשר שמש הלך לפניהם לתהילה כתלמידי רבינו.

מפעל חייו היה הוצאת התלמוד ירושלמי בתוספת חידושים ופלפולים על דרך בעלי התוספות בתלמוד הבבלי, אשר רבינו השקיע כל כחו ומרצו לעשותו ראוי לכל הרוצה ללמוד בה, בכך רצה "לטהר הדרך ולברר הדרך האמיתי בירושלמי, אשר כל ישראל יכולים לעבור בו".

בשנת תר"ס קם רבינו ויצא לאה"ב לגייס כסף להדפסת פירושו על התלמוד ירושלמי ולמכור את ספריו, ונחל שם הצלחה גדולה, לאות הוקרה לתומכיו באמעריקא הקדיש את סדר נזיקין לכבודם.

מגודת הרבנים החרדים באמעריקא הכירה ברבינו ובגדלותו על כן ברצותם לרומם את מצב היהדות באמעריקא הזמינו את רבינו שיבוא לפאר ולרומם את יהודת אה"ב, ואכן בשנת תרס"ג קם רבינו ונסע שוב לאה"ב כדי לחזקם, ביאתו של רבינו עשתה רושם עמוקה לטובה, ואצל וועידת מגודת הרבנים החרדים בפילאדעלפיא הכירו ברבינו כ'זקן הרבנים', כאשר רצו שרבינו יצאר לגור שם ובחרו בו לכהן כרב העיר טשיקאגו, אמנם כאשר רבינו ניסה לתקן את הטעון תיקון, נתקל בהתנגדותם של רבני המקום שהיה אנשים נאורים רח"ל, על כן ויתר רבינו על הכבוד המדומה ועזב את העיר טשיקאגו, כבר אז רצה רבינו לעלות לארץ ישראל, אמנם נתעכב הדבר זמן רב, אבל בס"ד אחר כל העיכובים והמניעות זכה רבינו לקיים שאיפתו ועלה להשתכן בארץ ישראל.

בהגיעו לארץ ישראל התיישב רבינו בעיה"ק צפת תובב"א, תושבי המקום שבטוב עינם קלטו מיד את גדלותו של רבינו ורב כחו עטרוהו מיד בעטרת הרבנות, כאשר זכה רבינו והגיע אל המנוחה ואל הנחלה שם בצפת, פתח רבינו את ישיבתו 'ישיבת תורת ארץ ישראל', כאשר במסגרת הישיבה למדו מאה וחמישים תלמידים מובחרים, שאותם עילב רבינו שיהיו מלאים ולגושים בתורה וירא טהורה בכל המובנים.

בימים ההם כאשר התחילו לעשות 'היתר מכירה' על ידי כמה רבנים בארץ ישראל ובחוסיה התנגד רבינו לזה בכל התוקף, ויצא נגד ההיתר מכירה הלז במלחמת חרמה כאשר פסל את ההיתר מכל וכל.

כמו כן השתדל רבינו לחדש את דיני השמיטה בכל פרטיה ודקדוקיה, כאשר בחלק מעבודתו בזה, הדפיס רבינו מחדש את הספר פאת השלחן להגאון רבי ישראל אשכנזי משקלוב זי"ע אשר עיטרה בפירוש נאה משלו בו פירט כל ההלכות הקשות התלויים בשמירת שמיטה, גם יסד רבינו אז בראשונה קרן מיוחדת לתמוך בעובדי השדה שומרי השביעית, למען יוכלו לעמוד בנסיון הקשה, ומאז ועד עתה נתחזק דבר השמיטה יותר ויותר.

ביום א' תשרי א דראש השנה בשנת תרע"ד נסתלק רבינו לשמי מרום, והובא לקבורה בביה"ח העתיק בעיר צפת.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הגה"ק ר' אהרן יצחק זי"ע והגה"ק ר' שלמה בצלאל זי"ע

וספריו הקדושים: בית רידב"ז, נימוקי רידב"ז, שו"ת רידב"ז, תוספות הרי"ד על תלמוד ירושלמי, חנה דוד, מגדל דוד, קונטרס השמיטה: הלכות שמיטה,קונטרס הלכה למעשה: בדין פירות שביעית.

ובצוואתו כתב: עד דור רביעי לא יהיה מכל יוצאי חלצי שום רב בכל מדינת רוסיא, לא תקבלו רבנות בשום אופן שבעולם, והקב"ה הזן ומפרנס לכל בריותיו לא יעזוב אתכם ויכלכל אתכם בלא רבנות.

ב תשרי תקע"ז

רבי אהרן מבעלזא הנקרא ר' אהרן משיח ב"ר צבי זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן קצנלבויגן מבעלזא זי"ע הנקרא רבי אהרן משיח נולד לאביו הגה"ק ר' צבי זי"ע ממשפחת הגה"ק ר' יחזקאל קצנלבויגן אב"ד האמבורג בעל כנסת יחזקאל זי"ע

רבינו היה גאון אדיר וקודש קדשים, אחד מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל חוזה מלובלין זי"ע ומהרה"ק הרבי ר' אלימלך וויסבלוס בעל נועם אלימלך מליזענסק זי"ע.

מסופר עליו שבאחד הלילות עבר אחד מחשובי העיר על יד ביתו, ולאה בעד החלון כי איש מכובד ובעל הדרת פנים יושב ולומד עם רבינו, והתפלא על שאורח נכבד בא לעיר ואין יודעים מזה? למחרת שאל את רבינו לזהותו של האורח בעל הדרת פנים שלמד עמו? רבינו ברוב ענותנותו ותמימותו לא הבין פשר השאלה, ושאל: וכי אינך מכירו? האם אליך אינו נכנס אליהו הנביא כפי שנכנס אלי?

מעולם גם מרבנות, ולא רצה בכסא הרבנות שסרבו בו אנשי קהלתו בבעלזא, עד שלבסוף לא יוכל לעמוד כנגדם, אבל בשנה ראשונה למלכותו נסתלק לגנזי מרומים ביום ב' תשרי ב' דראש השנה בשנת תקע"ז.

הגה"ק ר' שלמה קלוגר זי"ע בהספידו עליו אמר: הרב הגדול המקובל מו"ה אהרן מקהילת בעלזא.. מי היה מקיים והגית בו יומם ולילה יותר ממנו, הצדיק הזה היה מדרכו בחיים להטיב לכל ולהשתדל בטובת ישראל במה דאפשר, וכמה חשובי בנים הולידו בני קיימא בזכותו... כמה נפשות וילדים בישראל החיה הרב בזכותו... ואמרנו שבזכותו נזכה לביאת משיח ולהבית הגדול.

על מצבתו חרות: איש אלקים קדוש יאמר לו הרב הגאון המפורסם בתפלתו ובהשתדלותו עשה פלא לחיים לכל יהיו מתים מו"ה אהרן בן מוה"ר צבי זצ"ל נפטר ביום ג' ב' דראש השנה שנת תקע"ז לפ"ק תנצבה"ח וזיעוועכי"ח.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' משה אב"ד וולאדווי זי"ע, ואת מקומו מילא הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלזא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית החיים בעיר בעלזא

ב תשרי תרל"ב

רבי ברוך מרדכי ב"ר שלמה חיים זי"ע האדמו"ר האמצעי מקוידנוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי פרלוב האדמו"ר האמצעי מקוידנוב זי"ע אחי הרה"ק ר' נח מהורודישץ זי"ע והרה"ק ר' אברהם אהרן מפוחוביץ זי"ע נולד בשנת תקע"ח לאביו הרה"ק רבי שלמה חיים ראש שושלת קוידנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מלעכוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת לאה ריזל ע"ה בת הרה"ק ר' דוד משה זי"ע נכד הגה"ק בעל חכם צבי זי"ע וחתן הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע

כשהגיע לבריתו של אברהם אבינו, קרא אבינו שמו בישראל ברוך מרדכי: ברוך על שם רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז זי"ע שהיה מתלמידיו, ומרדכי על שם זקנו הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע

רבינו היה קדוש וצדיק נשגב המושל בירושת אלוקים, ובעל מופת גדול. פעם סיפרו לאביו רבינו מופת מבנו, ענה ואמר: מה החידוש בזה הלא כתוב בתורה: לֹא יַחֵל כְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּמָן מִפִּיו יַעֲשֶׂה (פרשת מטות ל' ג') ופירוש הספרים הקדושים: למי שאינו מחלל את פיו אזי ככל היוצא מפיו עושה הקב"ה.

ופעם אמר רבינו כתיב וַהֲכִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֶיהָ (מגילת אסתר ב' ט"ו) פירוש: כי מי שמעשיו הטובים בהסתר נושא חן בעיני כל רואיו! והעיד בניו הקדושים עליו שרבינו היה נאה דורש ונאה מקיים, שמוצא חן בעיני כל רואיו.

בי"ז מנחם אב שנת תרכ"ב נסתלק אביו הק' ורבינו מילא את מקומו בקוידנוב וכמו כן וכיהן כנשיא ארץ ישראל עוד בחיי אביו.

כשהגעו לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' שלום מאוזולא מינסק זי"ע מגדולי תלמידי הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע

סיפר רבינו: אבי רבי שלמה חיים זי"ע, הוכיחו ויסור אותו קשות על מדת העצבות, שאלתיו: והרי לקוי אני במדת מגנות יותר ממנה? ולמה אתה מוכיחני דווקא על עצבות? ענה לי אבא: על דברים אחרים בטח תחזור בתשובה, לא כן העצבות, יתכן שלעולם לא תחזור, כי בזה איך רואה בזה חטא. סיים רבינו ואמר: דבר זה רמז יוסף הצדיק לאחיו באמרו: ועתה אל תעצבו (פרשת ויגש מ"ה ה') וכדברו חז"ל: אין ועתה אלא לשון תשובה (בראשית רבה כ"א ו') שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך (פרשת עקב י' י"ב) כלומר, תחלה עליכם לשוב על העצבות שבכם. (ממעינות הגלח)

מסופר כאשר חלה רבינו וסבל יסורים נוראים לא נשמע ממנו אנחה וקיבל היסורים באהבה, והיה מרגלא בפומיה לומר: רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ (תהלים מ"א ה') פעם כשדבקו הרופא ונפלט מפיו: אוי עם איז שלעכט [אוי המצב רע] געד בו רבינו: איך אפשר ליהודי לומר ככה? (ימי זכרון)

נסתלק לגנזי מרומים ב' תשרי בשנת תרל"ב

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע שמילא את מקומו ובנו הרה"ק ר' שלום מקאלישאוו ברייהין בעל דברי שלום זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מהורתו של רבינו

וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת יְהוָה כְּדַבֶּרְכֶם (פרשת בא י"ב ל"א) אל תהיו רק נאה דורשים אלא גם נאה מקיימים – עבדו את ה' כדברכם.

שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לְךָ (פרשת שופטים ט"ז י"ח) הנה ידוע מספרים הקדושים שקאי על שערי הגוף, (עיין אל"ה הק' פרשת שופטים) ויש להוסיף להכתוב מפרש מהו השופטים והשוטרים שתתן לשערי הגוף? אשר ה' אלקיך נתן לך, כלומר לזכור תמיד כי השי"ת החסדו הגדול ברא לך פה לדבר ואזנים לשמוע ועינים לראות ואיך ימרה בהם את פי ה'. (ימי זכרון)

שבת הוא מסוגל לרפואה

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה הַמַּכֶּה רַק שְׁבָתוֹ יִתֵּן וְרַפֵּא יְרַפֵּא (פרשת משפטים כ"א י"ט) יש לומר: שבתו, זו שמירת שבת כראוי. רק יתן האדם, שבתו, ורפא ירפא אותו הקב"ה מכל תחלואיו. מכאן אמרו: (מסכת שבת י"ב) תנו רבנן: הנכנס לבקר את החולה אומר: שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבא. (ממעינות הגלח)

ממנהגי רבינו

היה נזהר מאד ללמוד ספר חק לישראל אחר התפלה בתפילין דרבינו תם ואחר כן היה לומד זוה"ק בתפילין דר"ת.

היה נוהג לסיים ברכת השכיבנו בשוה עם הש"ץ ולענות אמן.

נהג לקרות שמו"ת בערב שבת אחר התפלה בתפילין דר"ת והיה קורא בס"ת כמ"ש בשם האריז"ל לבד בעש"ק חנוכה היה קורא שמו"ת קודם אור הבוקר כי היום קצר והמלאכה מרובה.

נהג שלא לאכול מאכלי חלב בערב שבת קודש.

ערב שבת קודש נהג לטעום אחר הטבילה במקוה מהדגים ולומר: טוועמיה חיים זכו.

בשבת ויום טוב לא היה מדבר כי אם בלשון הקודש, וכן בסוכה כל ימות החג.

נהג לעשות התרת נדרים בערב ראש חודש אלול ולקבל נזיפה.

בליל פסח בחרוז: ואמרתם זבח פסח היה אומר שלשה פעמים.

בלילי חוה"מ לא היה אומר והוא רחוס קודם ברכו.

אמר: דכל אחד יביא נר לבית המדרש להדליק לכבוד הרשב"י, וטוב לומר כשמדליק: הרינו מדליק נרות לכבוד התנא רשב"י אור לדיקים ישמח נר רשעים ידעך, ויהי נועם וכ"ו, ונהג להדליק נרות כמנין טוב.

בליל שלפני המילה נהג להתקבץ ולומר מאמרי זוה"ק מפרשת לך לך המתחיל ויהי אברם עד סוף הפרשה וכאו"א היה אומר מאמר א' בקול וכן יש לומר מהקדמת הזוהר פקודא שביעאה וכו' ורע"מ מפי תזריע המתחיל וביום השמיני, ואח"כ היו עושין סעודה. (משמרת שלום)

ג תשרי תר"ח

רבי יצחק ארי' זעקל לייב ב"ר מתתיהו מווערמש הבעש"ט ממיכלשטאט

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי יצחק ארי' זעקל הנקרא הבעש"ט ממיכלשטאדט זיע"א, היה מגזע משפחה מיוחסת בישראל, נולד בשנת תקכ"ח לאביו הרה"ק ר' מתתיהו מווארמש זי"ע נכד הרה"ק רבי אליהו אשכזי ליאנץ בעל אדרת אליהו הנקרא ר' אליהו בעל שם זי"ע, בן הרה"ק ר' משה לואנץ זיע"א מגזע רבינו רש"י הק' יע"א

רבינו נתפרסם עוד בימי טל־ילדותו בתור עילוי, חריף ומתון, בהיותו כבן שמונת שנים, לא נמצא מלמד בעיירה הקטנה מיכלשטאדט שהיה מוכשר להיות מלמד לילד זה שהיה מצוין בכשרונותיו. על פי עצתו של הרב דמתא הסכימו הוריו לשלוח בן יחידיה זה, רך וענוג לאחת מן העריס הסמוכות כדי ללמוד שם תורה מפי אחד המלמדים המובהקים ורבה של מיכלשטאט מסר על ידי הילד מכתב להרב של אותה העיר, ובמכתב זה העיד הרב על רבינו שהוא יניק וחכים. כשמסר רבינו את המכתב ליד הרב, רצה הלה לנסותו בדברים ולתהות על קנקנו. ואמר לו: — רואה אני מתוך מכתבו של הרב ממיכלשטאדט בך שעדיין לא הגעת לידי חכמה, כי הרי בתורה (בראשית מ"א מ"ג) נאמר על יוסף וַיַּקְרִאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ ומפרש רש"י: אב בחכמה ורך בשנים. מתחלה הוא משבח את יוסף שהיה אב בחכמה ואחרי־כן הוא מזכיר שהיה רך בשנים. ואילו רבה של מיכלשטאדט כותב עליך כי אתה יניק וחכים מתחלה יניק ואחר כן חכים. כלומר לעת עתה אתה, יניק ויש תקוה לאחריתך שתהיה חכים, אבל הלא משום זה - ענה הילד תוך כדי דבור — מביא רש"י אחר הפירוש הזה את דברי בן דורמסקית שאמר למפרש ההוא: עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים? כי באמת אם כוונת השם הזה היתה להזכיר שבחו של יוסף בתור חכם, כי אז היו צריכים בראשונה להזכיר שהיה רך בשנים ובכל־זאת היה אב בחכמה. ולפי זה היו צריכים לקרוא לו רך אב, אלא בודאי יש פירוש אחר למלת אבך, וכמו שפירש רש"י אחרי־כן שאין אבך אלא לשון ברכים,— אבל כשמזכירים שבחו של ילד, צריכים מקודם להדגיש את ילדותו: הוא יניק ובכל זאת הוא חכים. שמע הרב את תשובתו המחוכמת של הילד, עמד ונשקו על ראשו ואמר מובטחני בך, שתהיה בעתיד אחד מחכמי ישראל.

בהיות רבינו בן ט"ז שנים עלה ללמוד בישיבת רבו הגה"ק ר' נתן אדלער זיע"א אבד"ק פראנקפורט, שם למד בצוותא חדא עם ריעו מרן הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זיע"א, שם מילא את עצמו בתורה ובסתרי תורה בתורת הנגלה ובתורת הנסתר, על שבהיות רבינו בן ח"י שנים כבר השלים עצמו בחלקי התורה והי' בקי בכל אלו.

בימים ההם עבד רבינו את בוראו בפרישות נורא, כאשר קיבל על עצמו שלא לאכול שום דבר הבא מן החי, וכן פרש מכל תענוגי עולם הזה, ועמד בזה במסירות נפש משך כל ימיו, ועלה ונתעלה במעלות רמות בפרישות ונזירות.

כאשר היה רבינו כבן כ"ב שנה, שב רבינו לעיר ווארמס, ופתח שם שערי ישיבתו כאשר הרבה תלמידים נוהרים ללמוד בגילו ולהתחמם לאורו, ועסק עמהם בתורה יומם ולילה בנגלה ובנסתר, כאשר הוא מכלכל את כולם בהרחבה, אמנם הוא עצמו התקיים על לחם צר ומים במשורה, כמו"כ לערך שנה אחת נהג רבינו לצום משבת לשבת, וכן הרבה לסגף עצמו בכל מיני סיגופים, אבל לאחרים פזר נתן בהרחבה גדולה, כאשר כל אשר לו חילק לעניים מרודים בחפץ לב ומאור פנים.

במהרה יצא טבעו של רבינו בכל העולם בגדלותו בחכמת הרפואה כאשר ריפא חולים עד להפליא, ומכל קצוי תבל שיחרו את פני רבינו לעמוד לימין נאנחים, אמנם במיוחד התפרסם בריפוי חולי הנפש אשר למשוגעים נחשבו, כאשר מחלק קמיעות ובהשבעות, ורבו בזה פלאות במאור מאור, והרבה סיפורים הלכו ברוח זה.

אמנם בכל זאת לא גבה לבו ולא החזיק טיבותי' לנפשי' ופקיע שמי' בכל העולם בענוותנותו ושפל ברך שהיתה טבועה בנימי נפשו.

בשנת תקפ"ב נבחר רבינו לכהן פאר כאב"ד מיכלשטאדט ובערפעלדען, שם ישב רבינו על כסא ממלכתו כ"ו שנים, כולם לטובה שוויס, כאשר הריס כבוד התורה במקומות ממשלתו.

בימים שלפני רחש השנה שנת תר"ח נפל רבינו למשכב, כל תושבי העיר העתירו לרפואתו, אמנם ננעלו שערי שמים, והתדרדר מצבו של רבינו עוד ועוד רח"ל, ביום ב' דרחש השנה כבר לא הגיע כף רגלו על הארץ, אמנם רבינו היה בדעה צלולה ובהרגישו שקילו קרב ועומד לעבור לעולם שכולו טוב, ביקש לקיים מצוות היום, וקרא להבעל תוקע שיתקע לפניו בשופר, נאמן למצוותו ניסה הבעל תוקע כמה פעמים להוציא קול שופר, בלא הצלחה, עד שאמר רבינו להבעל תוקע תכסו את פני ומיד תוכלו לתקוע, וכך הוה כאשר רק כיסו פני הקודש תיכף יצא קול שופר בשאגה גדולה, וכל העם העומדים נחרדו עד למאוד.

ביום המחרת ג' תשרי טס גדליה נתדרדרה מצבו של רבינו ארוכות ומצוקים אחזו באחרון הקודש, אמנם נגחו ארוכות את המצוקים ונשבה ארון הקודש ונשמת רבינו עלתה השמימה לגנזי מרומים להתענג מזיו שכינתו ומרב טוב הצפון לצדיקים.

יש אומרים שרבינו נסתלק ביום ד' תשרי.

ואמר רבינו לפני הסתלקתו שימלין טוב לתפלה בעת צרה כשיעלו לקברו, ורבים נושעו על ידו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ד תשרי תש"ב

רבי אהרן יחיאל ב"ר ירחמיאל משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן יחיאל האפשטיין האדמו"ר האחרון לבית קאזניץ זי"ע נולד בקוזניץ בשנת תרמ"ט לאביו הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר זי"ע הרה"ק משה אליקים בריעה בעל באר משה זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת קאזניץ בעל עבודות ישראל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקות מרת ברכה צפורה גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי מלויעב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום השני טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן משטערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע

רבינו היה מפורסם מיום לידתו קדוש וזך יסוד עולם, ומיום פלא מאור. אשר לא חפץ בהנהגת אדמורות והבריח מעליו את הבאים להסתופף בצילו, ולעומת זאת הציב רבים מעון, ואותם היה מקרב, יחד עם הרבה מרי לב ונלכאי רוח שסובבו אותו תדיר. אלפים נסעו אליו מקרוב ומרחוק והוא היה יושב כל הלילה וחזקם כל אחד ואחד בסבלות העלומה.

הנהגתו היתה מופלאה מאד ובעיני רבים היתה מוזרה ובלתי מובנת, אמנם גדולי עולם התרו מאוד באנשיהם להיזהר בכבודו ולהזהר בנחלתו, ולדעת כי כל מעשיו קודש.

הרה"ק ר' שמעון מזעליחוב זי"ע משגיח רוחני ביישיבת חכמי לובלין, שהסתופף בצל רבינו בעבדא קמיה מריה, אמר פעם לתלמידיו: כשיבא משיח צדקינו יבא הרבי מקאזניץ לאשונה במלכות. (ימי זכרון)

אצל ריבנו היה ביבור אחד מאביו ז חומש"ל, ולפעמים כשלא זכר בדיוק מה ששמע מאביו הק' היה אומר: לאז מיך זיך דערמאנען ווי אזוי דער טאטע האט אויסגעזען ווען ער האט לאזט געזאגט, אפשר וועל איך מיך דערמאנען לאזט וואכרט, והוסיף שעל כן מצינו כמה פעמים בגמרא שעמד במקום פלוני וכדומה, היה באיטליז וכדומה, כדי שיזכור את ההלכה, שנאמרה שם. (שיח זקנים)

רבינו היה בילדותו רב עם הרה"ק ר' קלונימוס קלמן מפיסנה בעל חובת התלמידים הי"ד זי"ע, והסתופף בצל הרה"ק ר' ישראל היטוקא מסטולין זי"ע ובכל עת שנסע רבינו אליו שמע קידוש מפי היטוקא, ולא היה מקדש על היין בעצמו.

וסיפר רבינו על זקנו על רבו מסטולין ה"ה הרה"ק ר' אהרן פרלוב מקאלין בעל בית אהרן זי"ע בעת חתונתו של הבית אהרן זי"ע עג"ב הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי יאשע קרעמניץ זי"ע בן הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל יאשע זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יאנקי מדרהביטש זי"ע, הנקרא רבי איציקל מדרהביטש בן הגה"ק ר' יוסף מפיסטין הנקרא רבי יוספ'ל אים אמת זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסווירז הי"ד זי"ע, נכד הגה"ק ר' יאנקי חיות בעל זרע יאנקי וס' אפי רבבי זי"ע. אמר חותנו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע: איזאק אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יציאת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני (מסכת סוטה ב') אצל בת לריך שידעו מי היה אביה, אבל ב'פלוני העיקר לידע מי הוא, ואין לריך לדעת מי אביו, ואמר: ז איינע פלוני, ז איינע פלוני, וסילד הקידושין. (קובץ פרי יאנקי)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' אברהם פנחס מקיניוב–אוסטרלה זי"ע

סיפר הרה"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע ששמע מפי חמיו זי"ע ששמע: שבחתונת הרה"ק ר' אהרן מקאזניץ זי"ע הי"ד, נתכבד הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזוב זי"ע בעל צבי לצדיק (שהיה קרוב למשפחת הכלה) לסדר קידושין, והיה משתפק אם לסדר או לא, עד שא"ל שזהו זכיה לסדר קידושין בחופה כזו, כי זקינו של החתן, ה"ה הרה"ק בעל עבודת ישראל מקאזניץ זי"ע, הבטיח כי עד עשרה דורות יבא לחופת בניו, כששמע זאת , נזדעזע מאד ואמר שמפחד לגשת לסדר קידושין, לאחר שהפילו בו ביקש שיתנו לו מלבוש מהעבודת ישראל, נתנו לו גאלטיל [אבנט] ונכנס לחדר ושהה שם איזה זמן, אחר כך יצא וסידר לסדר קידושין באמרו שהוא מפחד לסדר קידושין בחופה שהעבודת ישראל נמצא שם, כי היה לו להתכונן על זה כמה ימים, ועכשיו כבר מאוחר מדי. (כישורן מלך)

סיפר אחד מתושבי עיר יאסין אשר מלפנים היה מבאי ביתו של רבינו, והשוך בנים במשך שנים רבות היה ונזקק ליישועה, ובא לרבינו וביקש את ברכתו להפקד בזרע ישועה, אך רבינו החהו ואמר לו: טרם הגיעה שעת הרחמים ועת הרצון. עתה לך ובבוא הזמן אקראך. ברכו של רבינו היתה לנגוד ממקום למקום, לחזור אחר החוטאים בכדי להשיבם מעון, פעם אחת כאשר האבדך הנ"ל נסע לרבינו לעיר הקייב לוטוואלק, מצא את רבינו יושב בגפו על ספסל ביער. קרא לו רבינו ואמר לו: עתה הינך יכול לבקש מלפני את כל אשר תחפוץ. כי בא מועד ועת רצון, לך רשום משאלותיך על גבי קוויטל והגישו לי ואברכך!

אמר האבדך: כילד אכתוב והלא אין לי ברשותי לא דף ולא עט והננו נמצאים רחוק ממקום ישוב? אמר לו רבינו: לך נא חפש ביער תחיבת ניר וכתוב עליה את מבוקשך. כמצווה ועושה שם האבדך אל היער פניו, והחל תר ומחפש אחר תחיבת נייר, ולאחר עמל ויגיעה מצא נייר מעטיפה גדול ומלוכלך שנשאר אותו הרוח מתגולל בתוך עפר היער. אמר לו רבינו: טול ניר זה, כי גם הוא כשר לכתיבה. אמר האבדך: רבי הרי אין לי עט ובמה אכתוב? אמר לו רבינו: יוקח נא מעט מן החול, הרטיבהו במים ויהי לעטיו, וקח קיסם אחד מענפי העץ, והיה לך הטיט לדיו והקיסם לקולמוס. ולא אחר האבדך מלעשות כדברי רבינו, כתב את מבוקשו והגיש לרבינו את הקוויטל. ועיין בו רבינו ולפתע התרומם רבינו מן הספסל שעליו ישב, בא אצל אחד העצים, תלש הימנו ענף גדול, והחל מכה את העץ עם הענף תוך כדי שהוא צועק בפולניה: פתח את הדלת! פתח את הדלת! כך צעק כמה וכמה פעמים. אחר כך הפנה את הענף כלפי האבדך בעצמו, והכהו מכות נוראות על זוב דם. לבסוף אמר: פעלתי עבורך בן אחד, אמנם איני יודע אם תזה ממנו נחת! .. לאחר המעשה הזה נולד לו בן, אשר נספה בימי הזעם הי"ד. ובדבות הימים נולדו לו שני בנים זכה לגדל משפחה לתפארת. (רשומים בשמך)

סיפר איש אחד מאנשי העיר לובלין: שרבינו הגיע פעם אחת ללובלין לבקרם שם, ובמושב"ק הביאו לאחר הגדולה שאש התאכסן רבינו, שולחנות רבים והעמידו אותם בשורה, ואלפי אנשים התקבצו ובאו שם, ורבינו עלה על השולחן וכיבור בידו ועיניו עצומות, והוא מנגן בכיבור ברטט ובסילודין. והיתה שם התעוררות גדולה ונשמעו בכיות ונרגות, בדומה לשעת אמירת כל נדרי. (רשומים בשמך)

פעם חטפו החסידים שיריים מרבינו ואחד מהם שבר את הקערה, אמר רבינו על הגמרא הנטועים מושכים את ידיהם (מסכת יומא ל"ט) קשה, מה הכוונה מושכים ידיהם, הלא בכלל לא הושיטו את ידיהם? ותירץ: שבאמת פשטו את ידיהם, כי למאכל קדוש צריך להראות שחושקים להמאכל [ווייל מ מאכל קדוש ולרף מען ווייזן מז מ'וויל עסן] ואחר כך משכו ידיהם בחזרה, אבל אין צריכים לשבור את הקערה. (שיח זקנים)

פעם אחת הגיע רבינו לביתו של אחד מחסידיו בשעת חצות הלילה, כשלאה בעה"ב את רבינו אמר לו: במה אני יכול לכבד אתכם? אמר רבינו: אז מ'לאזט מיך מריין אין מ אידיש הויז, איז דער גרעסטער כיבוד. [אם נתנים לי להיכנס לבית יהודי הרי זהו כיבוד הכי גדול] מפני שבכל מקום שהגיע, נאספו אנשים ושברו הכסאות וכדומה. (שיח זקנים)

בשנות הזעם בשנת תש"ב נסתלק רבינו לגנזי עולם בד' תשרי ותמנוהו שם בבית החיים בזעליחוב, שעל פי בקשתו נטמן בעיר זעליחוב סמוך לציון הרה"ק ר' אהרן מזעליחוב על כתר נהורא זי"ע. מגדולי תלמיד המגיד הק' ממעזריטש זי"ע. אמנם מחמת צוק העתים לא הקימו לא מציבה, ובימי השואה הרסו הצוררים את בית החיים לתל עולם ולא יכלו לאחר מקום מנוחתו.

שבעים שנים עברו מאז. ואחרי חיפושים רבים ועבודה מפרכת נמצא בדרך פלא ציון קדשו: בשנה האחרונה התגלה הציון הקדוש בחלוס לתושב חרה"ב העוסק רבות בגילוי וחיזוק קברי צדיקים בפולין, הצדיק פנה אליו ואמר: מי הוא רבי אהרן מקוז'ניץ, הלא הנך פועל בעבור רבים הקבורים בפולין, למה אינך פועל גם למען בית החיים בו מי טמון?! העסקן הקיץ נרעש משנתו, יצר קשר מידי עם הרב חיים הופשטיין, בן אחד בן למגיד הקדוש מקוז'ניץ, וסיפר לו על חלומו הנורא. השניים לקחו את דבר החלוס ומשמעותו ברצינות הראויה, ואלו החלה להתגלגל שרשרת של בירורים וחקירות עד שהגיעו למיקום הוודאי של ציון הקדוש.

כאמור לעיל, גם המסורת אודות מקום פטירתו וקבורתו לא היתה ברורה ושמועות שונות וסותרות הגיעו ליידיהם. במסקנת הבירורים והחקירות הובהר כי 'הלכה כמשנה אחרונה' וכי רבי אהרן זי"ע נפטר ונקבר בז'עליחוב. בשלב זה התחיל מסע הבירורים כאשר משלחת של אברכים נסעה לעיר ז'עליחוב לבירור אודות מיקום בית הקברות. בנוסף למקום חשבו עיניהם: כל הטעות שינה אורחו, כמעט שלא נשאר זכר מקברים או מצבות, וכל האזור מלא שיחים ועצים!

כאן אירע דבר פלא גדול. גוי ישיש מתושבי הכפר הופיע בפני הקבוצה באמרו כי הוא יכול להעיד על מיקומו המדויק של הציון, ואכן, האברכים ניקו את השטח ומצאו אבנע יסודות של האוהל מסביב מקום הקבורה שנמסר להם בידי אותו זקן. כעבור יומיים מת אותו הגוי בפתע, צוות האברכים רואה זאת כאות אשר משמים האריכו ימיו רק כדי שיוכל למסור את המידע היקר ליהודים.

צוות האברכים ניגש אל מלאכת הקודש ברטט וירא. תחילה ניקו את השטח והכינו אותו ליציקת בטון כדי להקים מצבה לשני הצדיקים. לאחר התייעצות עם צדיקי דורנו, הכינו נוסח מצבה עבור רבי אהרן מקאז'ניץ זי"ע, ותוכנית לבניית אוהל עבור בעל 'אור הגנוז וכתר נהורא' זי"ע.

ביום י"ח כסלו התאספו ליבור חשוב מלונדון בראשות הרה"ג רבי שמעון הירשלער שליט"א, להקים מצבה על ציון קדשם של בעל "כתר נהורא" והרה"ק רבי אהרן מקאזניץ זי"ע הטמון לידו.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פעם אמר רבינו: באים אלי אנשים רבים ומבקשים להיוושע בממון, עניים הם בכסף ואיש אחד בא אלי לבקש קצת שכל, דעת, הלא העני בדעת גרוע מעני בכסף, אלא מה? עסק לך עם עולם של כסילים ואיך תדרוש מהם דעת כי יבקשו דבר נכון. (חסידים מספרים)

מי שאוכל בצום גדליה אוכל את כל השפעות הטובות שקיבל בראש השנה. (ימי זכרון)

סיפר רבינו זי"ע: כשהתחתן רבינו עם הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע ישבו יחדיו. רבינו אכל מעט, והרבי ר' הערש היה דוחף אליו את הכף [ער האט אים אלץ געשטופט דעם לפעל] שיאכל, עד שאמר לו: מיין רבי הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע האט געגעסען. אמר לו רבינו: אייער רבי האט געהאט א משרת, וואס ער האט אים אויסגעוואשען דעם טעלער מיט טרערן, האט ער געגעסען, איך האב נישט אזעלכע גבאים. (שיח זקנים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד תשרי תע"ג

הרה"ק רבי יואל בעל שם אב"ד לבוב ב"ר משה

רבינו הרה"ק רבי יואל האלפערין מאוסטרא, אבד"ק לבוב זי"ע (הנקרא גם בשם ר' יואל בעל שם) נולד לאביו הגה"ק ר' משה זי"ע

רבינו התפרסם במאור בגאון הגאונים, איש אלקים קודש הקדשים, והיה בעל מקובל מפורסם, ושמעו הולך מסוף העולם ועד סופה.

רבינו כיהן כאב"ד לוילק, והיה ראש וועד גאוני ארבע ארצות, משם עבר לכהן פאר בק"ק פינסק. ופקיע שמיה בכל העולם בגאונות וכח תורתו.

בשנת תנ"ב כאשר הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ זיע"א בעל סמיכת חכמים עלה מק"ק אוסטרא לעיר פויזן, ונתפנה הכסא מלוכה בעיר אוסטרא, פנו תושבי אוסטרא אל רבינו לבקשו שיקבל עליו עול הרבנות בעירם, רבינו קיבל מבוקשתם ועלה לכהן פאר בעירם.

בשנותיו האחרונים, נקרא רבינו לכהן כאב"ד לבוב למלאות מקום הגה"ק ר' נפתלי הירץ אשכנזי זיע"א.

רבינו היה בקי במאור בלירופי שמות של קמיעות והשבעות, כמו"כ ריפא חולים, גם היה כוחו גדול ברפואת משוגעים שנטרפו דעתם ובעלי מרה שחורה ל"ע, וגם בגירוש דיבוקים אשר נכנסו בגופם של אנשים, הרבה מהסגולות והרפואות של רבינו נשארו מפורסמים עד היום ליודעי ח"ן, המשתמשים עד עתה בהם,

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ד' תשרי תע"ג ומנוחתו כבוד בבית החיים היישן באוסטרא.

זרעו אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי זי"ע ומכתביו נקבצו ונאו בדפוס בספר תולדות אדם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

שטח בית החיים בעיר אוסטרהא של רבינו

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק ר' רפאל משה אלבאז זי"ע (ערך שמיני עצרת) איתא בירושלמי: ר' חייא חלף אדוך פלן אחו ואמרו ליה דקא מזלזלי אינשי בשמיני עצרת נטל פתקא וכתב עליה ביום השמיני עצרת תהיה לכם אל תיקרי תהיה אלא תחיה. ע"כ ופי' המפרשים שעל ידי זה יהיה לכם אריכות ימים. וקשה למה נטל פתקא ולא אמר בפיו בהדיא ופי' הרב מוה"רר יואל בעל שם זל"הה. על פי מאי דאיתא בכמה מקומות בגמ' דר' חייא לא היה יכול לבטא חי"ת ובמקום חי"ת היה אומר ה"א. וכמ"ש במגלה כשאתה מגיע לנפשנו חכתה לה' לא נמצאת מחרף ומגדף. ובזה יבוא על נכון. שכיון שר' חייא לא היה יכול לומר בהדיא אל תיקרי תהיה אלא תחיה. והיה קורא שניהם תחיה לכן נטל פתקא וכתב וכו' ודוק. (עדן מקדם)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ה תשרי ת"ו

רבי נפתלי הכהן ב"ר יצחק אב"ד לובלין

רבינו הגה"ק רבי נפתלי הכהן מיוחס אב"ד לובלין ומדינה זי"ע אחי הגה"ק המובהק ר' חיים הכהן אב"ד פראנקפורט ופוזנא זי"ע נולד בפראג לאביו הגה"ק רכבה"ג רבי יצחק הכהן מפראג זי"ע בן הגה"ק ר' שמשון הכהן כ"ץ מפראג זי"ע, נכד הגה"ק הנשיא ר' עקיבא הכהן מבודין זי"ע שהוא מגזע פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן הגדול ע"ה וממשפחת רבינו הגה"ק ר' מאיר קאצנעלבויגען מחכמי איטאלי בעל מהר"ם פאדובא זי"ע, ולאמו ע"ה בת רבינו הגה"ק יהודא לוואי הנקרא מהר"ל מפראג זי"ע זי"ע בן הגה"ק ר' חיים מורמייזא אב"ד וראש מדינת אשכנז זי"ע בן הגה"ק ר' בצלאל זי"ע בן האיש האלקים הגה"ק ר' יהודא לוואי הזקן זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

רבינו היה גאון הדור גאון אדיר ומובהק שכתב עליו נכדו הגה"ק ר' נפתלי הכהן השני אב"ד פאזנן ופראנקפורט למיין בעל סמיכת חכמים זי"ע שכל גדולי דורו ובתוכם הגה"ק רבינו דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע מרילים לו ספיקותיהם ושאלות חמורות שלהם.

רבינו היה בתחילה לרשן בפראג מקום מולדתו, ומשם נבחר לאב"ד פרוסטיץ ואחר כך לאב"ד ניקלסבורג ומדינת מעהרין, ומשם לעיר פינסק ולבסוף לאב"ד לובלין שעל שמה הוא נקרא, וכשהיה שם אב"ד, היה הגה"ק רשכבה"ג רבי יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע ריש מתיבתא.

רבינו היה גם כן קדוש ומקובל וכיחיד בדורו, וזכה לשני בנים גדולי הדור הוא הגה"ק ר' יצחק הרלשן בפראג ובלובלין זי"ע שהיה חתן הגה"ק ר' מנחם מענדל מרגליות אב"ד פרעמישלא זי"ע, והגה"ק ר' חיים הכהן כ"ץ זי"ע חתן הגר"י לוריא זי"ע אשר מילא מקומו, וגאוני וקדושי ארץ ישראו מחלבי רבינו.

נסתלק לגנזי מרומים ה' תשרי בשנת ת"ו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

דאס אלטע אידש'ע קווארטל אין לובלין

בית החיים הישן בעיר לובלין

ו תשרי תקע"ב

דער שפאלער זיידע רבי אריה לייב ב"ר ברוך

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אריה לייב משפאלי הנקרא דער שפאלער זיידע זי"ע נולד בנר ראשון של חנוכה בשנת תפ"ה בעיר שפאלי הסמוכה לאומן לאביו הרה"ק ר' ברוך גרונדי זי"ע מגזע רבינו המהר"ל מפראג זי"ע ולאמו הצדיקת מרת רחל ע"ה

אביו ואמו של רבינו היו שניהם ירא אלקים בעלי צדקה מפורסמים, גומלי חסדים בגופם, ויחד ניהלו את ביתם לשם ולתפארת, במיוחד הלטיינו במלות הכנסת אורחים, בה השקיעו את מיטב מאמציהם לקיים מצוה נעלה זו לכל פרטיה ודקדוקיה, כל אורח קיבל רשות לשהות שם שבעה ימים, כשבכל יום הוגשו לו סעודות כיד המלך, וטרם עוזבו את המקום היה מקבל גם תרומה הגונה מידו של המארח. פעם נזדמן לאכסנייתו מרן רבינו הרה"ק הבעש"ט זי"ע לפני התגלותו, ושהה שם כמה ימים, ויהי בחצי הלילה מצאו ר' ברוך יושב ובוכה בקול נהי בכי תמרורים על גלות השכינה ועל צרות ישראל, כשלפידו נראית דמות אדם בלבושים לבנים בעל זקן ארוך. ר' ברוך התעלף מיד מהמחזה המרטיט הנגלה לפניו, והבעש"ט זי"ע עורר והשיב את רוחו, ובירך אותו בבן זכר שיהיה צדיק גדול יסוד עולם. משחשקה נפשו לדעת מי הוא אותו זקן עוטה לבן שישב עימו בחדר? אמר לו הבעש"ט זי"ע: כיון שזכית לראותו אגלה לך סוד עניינו. הזקן הזה הוא הרה"ק רבינו יהודה לוומי בעל מהר"ל מפראג זי"ע, אשר ייחוסך משורשו וגזעו, נשמתו עומדת לחזור לעולמו הדין לתקן תיקונים גדולים ונוראים, אתה זכית שנשמה קדושה זאת תתגלגל בבנך אשר תוליד, מכיון שאתה מצאצאיו, ומשום כך תקרא להבן שיוולד לך "לייב" והבטיח הבעש"ט זי"ע שיבוא להשתתף בבריתו של הילד ולברך אותו באותו מעמד. וכן היה שהבעש"ט השתתף בבריתו של רבינו ואחר הבריתה הניח הבעש"ט זי"ע את ידיו הק' על ראש הילד ואמר: הנה אנכי עם הארץ, איני יודע לברך ברכות בלשון הקודש, אולם זוכר אני שבהיותי נער למד עמי אבי את הפסוק בחומש ואברהם זקן, אב הוא "פאטער" זקן הוא "זיידע" וכך הפירוש: ואברהם זקן אברהם אבינו איז געוואָרען אונזער זיידע, אני מברך את הילד הרך הנימול שיזכה להיות זיידע לכל ישראל, כשם שאברהם אבינו ע"ה היה הסבא של כל ישראל. שחוק קל התפשט בין השומעים, אולם מאז כינוהו כולם בשם "זיידע" וגם הוריו קראו לו ה"זיידעלע שלנו" ושם זה ליוותה כל ימי חייו, ואף כאשר התפרסם כבר לצדיק ומופת הדור אשר פעל ישועות בקרב ישראל וביטל גזירות רעות, קראוהו הסבא הקדוש משפאלי.

רבינו היה צדיק נסתר, קדש קדשים בעל מקובל גדול ונורא כל מעשיו לשם שמים. ובכל בוקר היה פותח בתפלה: יהי רצון מלפניך אב הרחמים שתאציל עלי ועל כל ישראל עמך ברכות טובות ישועות ונחמות הן בצרכי הנפש והן בצרכי הגוף.

כל מגמתו היה להכניס רשעים תחת כנפי השכינה, רד בתחילה בכפר שכל בני הכפר רעים וחטאים, והוא למדם תורה וירא, וממש גיירם כגירי צדק, וכשפעל זאת הכפר אחד נסע לכפר השני ולא זז משם עד שהכניסם תחת כנפי השכינה, ובכל מקום בואו היה שמש, או שוחט או מלמד, ורבנות לא רצה לקבל על שכמו, וכעס על שקראו אותו בתואר רבי, ואף אח"כ כשנתגלה וידעו ממנו שהיה איש אלקים, מנורה הטהורה וקראו אותו בכ"מ הסבא קדישא, ונהרו אליו אלפי ישראל מכל הארצות, ופעל טובות וריפא חולים, מכל מקום לא פסק דרכו בקודש לילך תמיד בגלות מעיר לעיר ומכפר לכפר להיטיב בני ישראל ולקרבם לאביהם שבשמים, לא נהנה מעוה"ז וחיי צער חיה כל ימיו, היה בעל מופת גדול, והעיד עליו הרה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע שיש בכח הסבא קדישא לעשות מכל איש גל של עצמות, ודבריו נשמעים בשמים.

רבינו היה פזרן גדול בצדקה, ולא היה מקפיד בנתינת צדקה, והיה נותן אפילו לנגנים, שאלהו הבעלי בתים פעם לפשר הדבר? אמר להם: יש לפעמים שלמעלה סוגרים את שערי רחמים אז אני שולח את הנגנים שלי לשבור ולפרץ את המנעולים.

היה תלמיד מהרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה בעל יעקב יוסף זי"ע, ותלמיד מהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, וחברו ועמיתו של הרה"ק ר' יעקב יצחק מפשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע

פעם אחת נסע רבינו לכל העיירות הסמוכות לשפאלי וקנה הרבה חטים על פסח, ואחר כן טחן את כל החטים, והכין קמחא דפסחא לרוב. והעולם התפלא מאד, ולא ידעו מה מעשהו, בשביל מי הוא צריך כל כך הרבה קמח של פסח? ושלשה ימים קודם הפסח נשרפה פתאום עיר אחת הסמוכה לשפאלי, וילאו כולם נקיים מנכסיהם, וגם לצרכי הפסח לא נשאר להם מאומה. ואז נסע רבינו תיכף לאותה עיר, והביא את כל הקמחא דפסחא שהכין, ואפה מצות בשביל כל העיר, אז הבין כל אחד, שרבינו הכין רפואה קודם למכה.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ו' תשרי בשנת תקע"ב כבן פ"ז שנה ומנו"כ בעיר שפאלי, ובהתאם לצוואתו לא הועמדה שום מצבה על קברו, והניחו רק ארון גדול ועליו כתוב יום פטירתו.

בניו הק' הר"ר אברהם זי"ע הר"ר יעקב זי"ע הר"ר פסח זי"ע היה כולם ירא אלקים תלמידי חכמים אבל לא הניח שום אחד מהם להיות רב או מו"ץ. וגם נתגדל בביתו הרה"ק ר' חיים יוסף מפיסטין זי"ע שנתייתם מאביו בילדותו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדברי תורתו של רבינו זי"ע

בכל לילה כידוע כשאדם הולך לישן נשמתו עולה למעלה וילו כותבת כל מעשיו שעשה באותו היום ואמר רבינו זי"ע שבשב"ק הנשמה עולה ביום השבת גופיה, כדי שהיל תכתוב מעשי יום השבת בעצם היום, ולא בלילה שאחריו, כמו שכתוב (במדבר כ"ח י') עלת שבת בשבתו

סגולה נגד גילות

הלימוד חומש עם פירוש רש"י הק'

בחרים ובקליר עולמים

עזור לשובתים בשביעי, בחרים ובקליר עולמים: עזור לשובתים בשבת עם חרישה ושתיקה מדברי חול, ובקליר: לקלר בדברים לא לדבר מה שאינו נצרך, עולמים: זאת צריך לעשות לעולם אפילו בימי חול.

מדוע נקרא המלשין בשם מסור, הלא על פי דקדוק הלשון הוא צריך להקרא בשם מוסר? אלא הענין הוא כך, כי זה האיש המלשין, נעשה תיכף מסור לגמרי בידי הסטרא אחרא, גופו, נשמתו ורוחו גם התורה ותפלה שלו. (תפארת מהרא"ל)

הַנֹּתֵן שֶׂלֶג כַּצָּמֶר, כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר (תהלים קמ"ז) אמר רבינו: שיש "פר" דינים אלו, לכן בתיבת "כפור" חוץ אותיות "פר" יש עוד אותיות כ"ו מספר השם הקדוש הוי' ב"ה, ובתיבת "כאפר" חוץ אותיות "פר" יש נס אותיות כ"א כמנין שם אהי', וכן בתיבת "יפזר" חוץ אותיות "פר" נשארו אותיות י"ז מספר השם אהו'. (דבש לפי)

שיר המפורסם מרבינו זי"ע

קול ביער אנוכי שומע אד לבנים אוי קורא אהא / א געשריי א געוואלד און א געפילדער א פאטער אין וואלד זוכט זיינע קינדער."

בני בני היכן הלכתם אשר עלי כך שכחתם / קינדער קינדער וואו זייט איהר געווזען וואס אויף מיר האט איהר שוין פארגעסען."

בני בני לבו לביתי כי לא אוכל לשבת יחידי בביתי / קינדער קינדער קומט צו מיר אהיים וואלרום מיר איז אומעטיג צו זיצען אליין."

אבינו אבינו איך נלך כי השומר עומד בשער המלך / פאטער פאטער ווי קענען מיר געהן צו דיר אז דער שומר שטייט דאך ביי דער טיר."

ז תשרי תרי"ב

רבי מנחם נחום ב"ר מרדכי זי"ע הרה"ק ממאקרוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום טווערסקי ממקארוב זי"ע נולד בשנת תקס"ד לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד טשערנאביל זי"ע בן הרה"ק המגיד רבי מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע מראשי מפיצי תנועת החסידות. בן הגה"ק ר' צבי זי"ע בן הגה"ק ר' נחום גאון שהיה נקרא רבי אדם בעל שם זי"ע ולאמו בתו של הרה"ק ר' דוד לאה'קס זי"ע מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע

שמונה מרזים נטע הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנובל בן הרה"ק ר' מנחם נחום בעל מאור עינים רמ"ש שושלת טשערנובל זי"ע, שמונה קני מנורה שהאירו במרחבי רוסיה הגדולה.

הרה"ק ר' מרדכי זי"ע בהגיעו לפרקו נשא את בתו של הרה"ק ר' אהרן מקארלין זי"ע וממנה נולדו לו שלושה מבניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן מטשרנובל זי"ע הרה"ק ר' משה מקאריסטשוב זי"ע והרה"ק ר' יעקב ישראל רמ"ש שושלת מטשערקאס זי"ע, ולאחר שנפטרה עליו אשתו הצדיקת, הציעו לו מחותנו הרה"ק ר' גדליה מלינין בעל תשובות חן זי"ע וגיסו הרה"ק ר' אשר פערלמווי הרב העיר מסטראלין זי"ע כי יש"ש את בתו של הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע, אך הר"ר דוד התנגד לשידוך, בנימוקו טעמו, כי טופה הוא שבתו אמורה ללדת שבעה בנים, ואילו הוא יהיו שמונה בנים, ושלושה יש לו כבר מזיווגן הראשון, ואם כן תצטרך בתו להיות לאלמנה ולהינשא לאחר כדי להוליד עוד שני בנים, ביקש הר"ר מרדכי שהות של שלשה ימים כדי להתייעץ בדעתו בעניין. כעבור שלושה ימים בא ואמר: שאלתי את פי מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע והוא הסכים לשידוך, ואמר: כי אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, כלומר שבנים מבני בנינו יהיו נחשבים כבנינו, הסכים הר"ר דוד לשידוך ובתו הרבנית הצדקת מרת פייגלע ע"ה היתה לאמה של מלכות. בניה היו רבינו הבעל הולדא זי"ע הרה"ק ר' אברהם המגיד מטריסק זי"ע והרה"ק ר' דוד רמ"ש שושלת טאלנא זי"ע והרה"ק ר' יצחק רמ"ש שושלת סקווירא זי"ע והרה"ק ר' יוחנן רמ"ש שושלת רחמסטריווקא זי"ע.

מסופר שפעם סיפרו לפני הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן רמ"ש שושלת רוזין זי"ע שבני הרה"ק מטשערנובל ממשיכים אחריהם רבבות משראל, ושאלוהו: מי הסמיכם לכך? השיבם: יש להם סמיכה מדוד המלך ע"ה! שכן כתוב: סמוכים לעד לעולם, ומדוע– כי עשויים באמת ויש!.

רבינו היה קדוש וצדיק הדור חו"פ איש חי רב פעלים בעל מופת גדול ונורא ורבים הלכו לאורו, ועבודתו שבלב זו תפילה היתה בהתלהבות נורא שע"י זה קירב לבבות ישראל לאביהם שבשמים.

ומסיפר שאביו הק' קודם הסתלקותו אמר לבנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע דו קענסט קבלה, זאלסטו זיין א רבי, ולהרה"ק מטשערקאס זי"ע אמר: דו ביסט א למדן זאלסטו זיין א מלמד, ולרבינו אמר, דו קענסט זינגן זאלסטו זיין א חזן.

רבינו לא נהג לומר דברי תורה ברבים, ואף כי אביו זי"ע וזקנו הרה"ק המאור עינים זי"ע היה דרכם להאריך בדברות קודש מלהבות אש בעניני מוסר ודרכי עבודת ה', ברם מנהגם של בניו שמונת נרות המערכה, שונים היו, ארבעה מהם אמרו תורה וארבעה מהם נהגו למנוע את עצמם. ולסימנא מילתא נאמרה מפי זקני החסידים: כי אלו שאש עירם מתחיל באות "ט" אמרו תורה הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע הרה"ק מטשערקאס זי"ע הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע והרה"ק מטאלנא זי"ע, ולעומתם רבינו זי"ע והרה"ק מקאריסטשוב זי"ע והרה"ק מסקווירא זי"ע והרה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע לא נהגו לומר תורה, אכן אף אלו שדרכם בקודש היה להימנע מלהגיד תורה בעריכת השלחן, אעפ"כ השמיעו ליבורים ואמרות טהורות בהזדמנויות שונות.

וכשהגיע רבינו לפרקו נשא הרבנית הצדיקת מרת הינדא מאטל ע"ה בת הרה"ק ר' יוסף הלוי הורוויץ מטורטשין זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע חתן הרה"ק ר' מרדכי אב"ד לובנקא וקאריץ זי"ע.

ומסופר שבעת שנעשה ההתקשרות הוואלט בין הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ובין הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע שהיתה בעיר קאלק מחוז וואלין, כאשר קידש הר"ר מאטילי זי"ע את פני החוזה זי"ע בשעה י"ב אחר חצות הלילה, אמר החוזה זי"ע להר"מ זי"ע כי עשה חשבון נפש במה עסק השנים והחדשים הימים והשעות, איך הכעיס להבוית"ש ואין לו שום נחמה לנפשו, כ"א בזכרו כי ימות ויבא בכלא אלי קבר, ויתהוה מאתו עפר, ואז לא יכעיס את השי"ת, זהו נחמתי.וזה שאמר איוב: ונחמתי על עפר ואפר.

פעם אחת נסע רבינו ואחיו הרה"ק מסקווירא זי"ע עם אביהם המגיד זי"ע וידוע כי המגיד היה נוסע תמיד במרכבה שלו שהיתה גדולה וכבדה, ויבאו למקום אחד בלילה ונהפכה שמה המרכבה הנ"ל. והיה מונח המגיד למטה ועליו רבינו ועליהם היה מונח הרה"ק מסקווירא זי"ע רבינו ניזוק רק מעט, והמגיד ניזוק הרבה עד שהיה כפשע בינו ובין המות ר"ל, והיה הדם שותת ממנו מאד עד שהוכרח הרה"ק מסקווירא לעזוב שם את אחיו ואביו והוא הלך עם העגלון לחפש ולמצוא מים לעצור הדם של אביו הק', כי היה המקום רחוק מישוב בני אדם, והיה סייעתא דשמיא מה שנשאר המגיד בחיים, ואחר שנסעו ממקום זה אמר המגיד לבניו הקדושים: כי במקום זה שנהפכה שמה המרכבה שלו שם הרג קין את הבל.

נסתלק לגנזי מרומים בז' תשרי בשנת תרי"ב זי"ע נשאר אחריו בנו יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' יעקב יצחק ממאקארוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

ושחט אותו על ירך המזבח צפונה (ויקרא א' י"א) צריך האדם לזבוח את יצרו בהני תלת מילי, ירך: היינו לקדש את עצמו בשמירת הברית. המזבח: הוא שולחנו של אדם כמשז"ל ברכות נ"ה: עכשיו שולחנו של אדם מכפר וכ"ו, צפונה: מצפון זהב, ואתה צריך לזבוח יצרו שלא לחמוד לצבור הון, ומכש"כ שלא יחמוד ממון אחרים ח"ו, שמי שהוא להוט אחר הבצע ואם אין ידו משגת ח"ו הוא מלסטם את הבריות, וכשהוא זובח יצרו באלו השלשה אז יוכל להיות לפני ה".

****

באין מליץ יושר מול מגיד פשע (בתפילת ר"ה ויו"כ) שכשאין לאדם מליץ יושר שימליץ טוב בעדו, עכ"פ יקיים מול מגיד פשע, שידע בעצמו שפשע ויתוודה על מעשיו הלא טובים, כמו"כ כאן עכ"פ צריך האדם לידע נאמנה שהדבר אסור ולא ישטה בעצמו.

ח תשרי תרט"ו ...

רבי אלעזר ניסן ב"ר משה בעל זכרון אלעזר מדראהביטש

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זיע"א אבדק"ק דראהביטש בעל זכרון אלעזר, נולד בחודש תמוז תקמ"ו בעיר שינאווא, לאביו הגה"ק רבי משה זיע"א אבדק"ק אוהעל בעמח"ס ישמח משה ועוד בן הרה"ק ר' צבי הירש מפרעמיסלא זיע"א, בן הגה"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו זיע"א, בן הגה"ק ר' אהרן זעליג מסטאניסלאיו זיע"א בן הגה"ק ר' מרדכי גימפל פו"מ ור"מ בלבוב זיע"א בן הגה"ק ר' יעקב רעכליס אב"ד לבוב זיע"א. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חי' שרה ע"ה בת הרה"ק ר' ניסן מפרעמישלא זיע"א. ביום שנולד רבינו הראו לאביו בחלום דבר גדול, דברי הגמ' (ביצה טו:) מעשה ברבי אלעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו וכו', ע"כ קרא לו אביו בשם 'אלעזר', והוסיף לו השם ניסן ע"ש חותנו הרה"ק ר' ניסן מפרעמישל זיע"א

בילדותו ראו כבר שלגדולות נולד, וקיים כל המצוות בשמחה ובחשק, ומסופר שכאשר שלחו אביו לאיזה מקום, הלך כל הדרך בדקידה מגודל שמחתו שזוכה לקיים מצות ביכוד אב.

בהיות רבינו בן תשע שנים, נחלה רבינו במאוד מאוד, ושכב במיטה בלא אונים, המצב התדרדרה במאוד מאוד, ויחרד אביו הגדול ברואתו שבנו יחידו מפכפר בין חיים למוות, על כן שלח אביו שני אנשים כשרים שילכו להעתיר עבור בנו אצל ציון הקדוש של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א, והורה להם, שכאשר יבואו לחצר בית החיים, יאמרו שהם מנדבים פרוטה לצדקה בעד הנשמה אשר תלך להגיל לנשמת הרה"ק הרר"א זיע"א שבאו להתפלל על קברו, [והטעים דבריו באמרו שבמרומים אין אפשרות להוסיף במצוות, על כן כאשר יגידו כנ"ל יחפצו הרבה נשמות לזכות בפרוטת הצדקה הלז, ועל כן ירצו במרוצה להודיע להצדיק], ואחר כן ילכו על קברו ויתפללו בעד בנו, אמנם ציווה להם להביט על המורה שעות לראות השעה המדוייקת כאשר יעמדו שם.

כעבור זמן מה ראו השתנות לטובה בפני רבינו, ובתוך זמן קט התעורר מעלפונו וקרא לאביו אשר בא אליו במרוצה, כאשר הגיע אביו אמר לו רבינו: 'אבא מעתה כבר אהיה בריא ואקום מחוליי בעז"ה', שאלו אביו מהיכן אתה יודע זאת, נענה רבינו ואמר 'כעת ממש היה אצלי יהודי אחד אשר ביארך אותי והבטיח לי שמעתה אהיה בריא אולם' ותיאר בפני אביו את צורת היהודי, שהיה ממש דמות צורתו של הרה"ק הרר"א מליזענסק זיע"א, תיכף הביט אביו על המורה שעות, וכאשר חזרו השליחים, ראו שזה היה במכוון באותו שעה שהם עמדו על הציון והעתירו לרפואת רבינו. ואכן זכה הדור שרבינו הבריא וזיכה את דורו בהנהגה והדרכה.

עוד בינקותו זכה ללמוד תורה ביגיעה עצומה, כאשר למד רק חומש ותהלים ודקדק מאוד בלימודו עד שזכה לחדש חידושים נפלאים, ומאוד שמח שמחה גדולה שזכה לחדש חידושים כאלו, עד שגם אביו הק' הפליאו ומעתיק משמו בספרו ישמח משה, וכותב שם בשם 'בני הינק וחכים' וכו'.

מאוד התפרסם רבינו משחר טל ילדותו במידת האהבת ישראל החקוקה בלב לבבו, ואכן רבינו זיע"א אמר פעם על עצמו שבמידה זו יכול הוא להתפאר שיש לו אהבת ישראל באמת, וגם על המציבה חרטו דבר זה.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדיקת מרת רויזא בלומא ע"ה בת הגה"צ ר' אהרן זיע"א אבדק"ק חאלאראוו, (מתלמידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א), חתן הרה"צ ר' נחום זצ"ל פרנס וראש הקהל דק"ק דראהביטש, (נכד הרה"ק רבי יקותיאל זצמן זיע"א האבד"ק הראשון דק"ק דראהביטש) חתן הגה"צ רבי מאיר זיע"א אבד"ק חירוב, בן הגה"צ ר' אברהם זיע"א אבד"ק טיטשין).

חותן רבינו נתן לו נדן לחתונתו סכום גדול של מטבעות זהב, אשר רבינו הטמינו בקרקע לקיים דברי חז"ל 'כספים אין להם שמירה אלא בקרקע, לימים כאשר נלך רבינו למעות, חפר בקרקע ולא מצא המטמון, ניסה לחפור עוד מסביב אנה ואנה ולא מצאו, על כן שלח רבינו שליח לאביו הק' להזכיר לפניו גודל האבידה, ולבקש מלפניו שיעתיר בעדו שימצא אבידתו, שלח לו אביו לומר, אמאי צריכים בני להון ועושר, ורכוש גדול, בני צריכים להרבין תורה על פני תבל, ולהרבות בגמילות חסדים עם בני ישראל, והבין רבינו שכבר לא ימצא את המטמון כפי שאכן היה, וקיים רצון אביו לקבל עליו משרת רבנות.

בתחילת שנותיו ידע רבינו סבל רב ועצר גידול בניס, כאשר לא התקיימו ילדיו ונעדרו רח"ל בקטנותם ה"י, והיו לו צער גדול מזה, ביום מן הימים כאשר זו' התמרמרה מאוד על זאת, קיבלה מכתב מחותנה הרה"ק בעל ישמח משה זיע"א שכתב לה, היות ויש לה אב זקן ה"ה הגאון רבי יקותיאל זצמן זיע"א אבד"ק הראשון מדראהביטש (שהיה זקינה של הרבנית רויזא בלומא ע"ה) על כן יעץ לה שתלך להשתטח על קברו ותבקש רחמים על עצמה, ותבטיח לו שהבן הראשון שיוולד לה ייקרא על שמו, ובזה מובטח לה שיתקיימו זרעה, כמודן שעשתה כדברי חותנה, ואכן לשנה נולד לה את בנה שנקרא בשם יקותיאל יהודה, ה"ה מרן הייטב לב זיע"א.

דרכו בקודש היה נעלם ונשגב מעיני בני אדם, כאשר עבד את בוראו בהשקט, משעות לפני משמורת הבוקר, ועד שעה שתיים בצהריים, שעסק בתורה ותפלה ושב רוב היום מעוטר בטלית ותפילין, ורק אז הלך לטעום מידי לאכילה, כאשר אח"כ המשיך הלאה בעבודתו בקודש נסתר מעין רואים.

מכל מקום קצת מגדלותו ניכר אצל דרשותיו הנפלאות שהיה דורש ברבים, כאשר יכול לדרוש למשך כמה שעות ברציפות בלי להכין עצמו מקודם, וכמו"כ ליטט בע"פ דפים שלמים מהזוהר הקדוש ושאר ספרי קודש, עד שחכמי דורו העידו עליו שמוחו כאחד מן הראשונים, וזכרונו נפלא בלתי דומה לו.

לפעמים היה רבינו נופל לדביקות עילאה למשך ג' או ד' שעות, אחוז בשרעפי קודש כאשר ידו הק' מחזקת במצחו ופניו להביס, וקשה היה לעוררו מדביקותו בבוראו.

עוד בולין מגדלותו של רבינו נודע פעם אחת, כאשר התבטא על ראותו שקונים את הכתבי עת שילאו לאור עולם בימים ההם, ובשאלתו אמאי קונים זאת, אמרו לו מקורביו שקונים זאת כדי לראות את הנעשה והנשמע בדתבי תבל, נענה רבינו ואמר, אמאי צריכים לקרוא בכתבי העת, אני בלמדי את ה'חק לישראל' נודע לי כל החדשות הנשמעים ומתרחשים בעולם, ונשאר מקורביו עומדים משתוממים מדבריו שנאמרו בתוס לב.

כאמור לעיל ברח רבינו כל ימיו מן הרבנות והפירסום, ועבד את בוראו בהשקט לעצמו, אמנם בשנת תקל"ד כאשר התפנה הרבנית בעיר סיגוט, הפליר בו אביו מרן הישמח משה בבנו רבינו זיע"א שיואיל לקחת עליו את עול משרת הרבנות, וגם כתב אביו מכתב המלצה לעיר סיגעט, בזה"ל: היות ושמעתי כי אתם מבקשים רב ומורה לקהלתכם, הנני בזה להודיעכם כי בני יחידי הרב ר' אלעזר ניסן ראוי לאותה מילטלה, והוא גדול כאחד הראשונים בחריפותו ובקיאותו ולדקתו וקדושתו. והגם כי כלום אב מעיד על בנו, אולם אנכי אגלה טפח ואכסה טפחיים, ולא תבושו בו בעולם הזה ולא תכלמו בו בעולם הבא. עכלה"ק.

פעולות הישמח משה הניבו פירות, ותושבי העיר סיגוט בחרו ברבינו כרב לעירם, ואכן עלה רבינו לכהן פאר בעיר סיגעט, אשר ניהל אותה ביד רמה למשך שש שנים, רבינו לא חת מפני איש והעמיד הדת על תילה, כאשר נודע לו על בעל עבירה גדול שאמ אפשר להחזירו למוטב, או כאשר סירב אחד לדין תורה ולא היה מנוס מלהעניש, היה רבינו מריס האזור החגור במכנסיו וכו ברגע נפח הלה את נשמתו, ותרעד כל העיר מגודל קדושתו, ופחדו להמרות את פיו יותר.

ביושבו בעיר סיגוט, נסע פעם רבינו לשבות במחוז ניר שבאונגארין, בערש"ק לא מצאו דגים בכל העיר, ונלטערו המארחים של רבינו על שלא יהיה חלילה דגים לשב"ק, אמנם רבינו לא דאג כלל, אלא אמר לאשת הבעה"ב שתכין על הכירה קדירה עם מים ובצלים וכל שאר תבלינים, וכן עשו, לעת ערב חצי שעה קודם כניסת השבת, בא מיפור גדול והשליך דג גדול מאוד שמָשָׁה מן המים, ויהי לפלא בראותם שרצון יראיו יעשה, והקב"ה ממציא להצדיק כל הצטרכיותיו.

... ח תשרי תרט"ו

רבי אלעזר ניסן ב"ר משה בעל זכרון אלעזר מדראהביטש

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

מעיר סיגוט עבר רבינו לכהן פאר ברבנות העיר מונקאטש, כאשר משם נקרא בשנת ת"ר לכהן פאר במקום מגורי בית חותנו הק' – בעיר דראהביטש, אשר במהרה הצליח רבינו שם במאור מאור, וניהל את העיר ביד רמה, מאור נתקשר רבינו בחיבה לתושבי העיר, ולכן בשנת תר"ח כאשר הוסרה העטרה מעל ראשו של רבינו עם הסתלקות אביו הגדול מרן הישמח משה זיע"א, כשביקשוהו תושבי העיר לוותר על שיבוא למלא מקום אביו הק' מילון רבינו להתעטר בעטרת אביו, ונשאר בדראהביטש. אמנם גר אלקים טרם יכבה ומרן הישמח משה ראה שקילו קרב, אמר להמקורבים אליו שכל מי שירצה ליוושע בדבר ישועה ורחמים, יוכל לפנות אל בנו ויוושע אצל בנו כמו אצלו בעצמו, באמרו אשר הכח שיש לו אצל הקמיעות, יש לבנו בפה קדשו, אשר מתקיים בו צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

עיניו בדולחות היה לרבינו, כאשר ידע וראה כל הקורה בגלילות העיר, פעם אחת כאשר בנו מרן הייטב לב היה אבד"ק בעיר אוהעל, נסע הייטב לב לשבות שבתו בכל רבו הרה"ק מראפשיץ זיע"א, ונסע דרך העיר דראהביטש לבקר את אביו הג', כאשר אחיו הרה"ק ר' נחום הערש זיע"א ראה מרחוק שאחיו מגיע, נכנס לאביהם רבינו זיע"א לבשרו שבנו הייטב לב בא לשבות שבתו אצליהם בדראהביטש, נענה רבינו ואמר 'לא, הוא נוסע לראפשיץ ורק בא לבקר כאן', עמד ר' נחום הערש משתומם על דברי אביו, ועל כן המתין לאחיו בחוץ, כאשר הגיע אחיו שאלו ר' נחום הערש אם נשאר לשב"ק, אמר לו הייטב לב שבדעתו לשבות בראפשיץ ורק בא לבקר את אביהם, וראה ר' נחום הערש שרבינו חזה מראש מסעותיו של בנו.

היות ותמיד ברח רבינו מפירסום ומהנהגה, על כן לא חפץ רבינו שיטריחו אנשי שלומו להגיע לשבות בכל קורתו, ואף כאשר באו ממרחקים היה משלחם מעל פניו, כי לא חפץ בשררה יתירה, ואם בהנהגת העיר לא יכול להשתמט, אמנם עד כמה שיכול למעט בהנהגה יתירה היה ממעט.

פעם שבת רבינו את שבתו בעיר קליין–וואלשאני, ונתארח בבית הרבני החסיד הנגיד מו"ה אפריים איינגיג ע"ה, בעת ההוא התארח הילד אלכסנדר עוזר איינגיג בן אחיו של המארח בבית דודו, מאחר שאביו נפטר עליו, וע"כ לקח אותו דודו לחסות בכל קורתו עדי יגדל, ובהיות רבינו שם נכנס הילד לחדרו של רבינו, כראות רבינו את הילד קרא אותו אליו, ושאלו מה אתה לומד, ענה הילד אלף, שאלו רבינו אתה יכול להראות לי אלף בשמים, ענה הילד לא, אני רק יכול להראות בסידור, אמר לו רבינו אני כן יכול להראות לך אלף בשמים, נענה הינוק והריף לרבינו ואמר אם הייתי רבי גם אני הייתי יכול להראות אלף בשמים, דברי הינוק מצאו חן בעיני רבינו, ע"כ סבר על לחיו של הילד הנבון ואמר לו 'דו באדרעער, זאלסט מיר זיין א אלטער יוד', ושיבח את הינוקא בפני אנשי הבית, מדברי הצדיק לא נפל דבר ארצה, ואכן האריך ר' אלכסנדר עוזר ימים, והגיע לגבורות, כאשר בהסתלקותו היה קרוב לשנת התשעים.

עבודת הקודש היה לרבינו בשאיפת אבק הטבק, כאשר טרם שאף מהטבק עשה תנועות ויחודים, ולא לקח בשום פעם את הטבק תיכף כאשר פתח את הקופסא, אלא סובבוהו בין אצבעותיו הק' חמשה או ששה פעמים, ורק אח"כ קירבו לחוטמו והריח בה, פעם אחת אמר רבינו על זה כי טב"ק ר"ת ק'לוש ב'רוך ט'ובך, ותמיד ראו שיש לרבינו עבודה נעלה וטמירה בזה.

בסוף שנת תרי"ד ורבינו בן ס"ח שנים, בשבוע שקודם שבת סליחות נפל רבינו למשכב וחלה את חליו אשר ממנו לא קם עוד, בערש"ק ההוא הלכו כמה תלמידי חכמים מהירלאים שבעיר לקבץ מעות לצורך פדיון שבויים, ובאו להתפלק גם על דלת בית רבינו, שכב רבינו ועיניו הק' זולגות דמעות, באמרו: 'אחינו עוסקים במצות פדיון שבויים ואני אין כוחי אתי להיות להם לעזר לזכות במצוה הגדולה הזאת כדרכי.

בליל שב"ק שובה ח' תשרי תרט"ו ראו ששעותיו ספורות עלי אדמות, זו' הרבנית הצדקנית ע"ה שהיתה מנהגה ללכת מדי שבת בשבתו בלבוש 'שטערן טיכל' לא רצתה להוריד מעליה את ה'שטערן טיכל' כי חששה שמה כאור בוקר כבר יהיה אחר ההסתלקות ושוב לא תהיה מסוגלת ללובשה, על כן נשארה ער כל הלילה לבושה בלבוש השבת הזה, בהגיע לפנות בוקר של יום שב"ק כשעה חלא טרם השיב רבינו את נשמתו הטהורה ליוצרו, התישב רבינו על מיטתו ולקח בידו את קופת הטבק, וכדרך שנהג כל ימיו שבעת שאיפת הטבק עשה תנועות ויחודים עשה גם עתה, וכדרכו לא לקח בשום פעם את הטבק תיכף כאשר פתח את הקופסא, אלא סובבוהו בין אצבעותיו הק' חמשה או ששה פעמים, ורק אח"כ קירבו לחוטמו והריח בה, וגם עתה עשה כן ולא ראו עליו שום השתנות, ולא היה ניכר על רבינו שהוא כבר גוסס רח"ל, המקורבים שראו בעיניהם את הדביקות הנפלא הזה השתוממו עד למאוד, בגמר רבינו את עבודתו הק' הזאת, נשכב שוב על מיטתו ונסתלק לחיי עולם הבא.

במשך כל השב"ק עלה הרבנית ע"ה בעד דמעותיה ולא ראו עליה שום עצב מחמת קדושת יום השב"ק, אמנם במוצאי שב"ק פלה בבכי מר, ואמרה בכל שנה בליל יום הקדוש אמר בעלי הק' הפסוק 'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך', השנה אני אומרת הפסוק 'פלגי מים ירדו עיני על שבר בת עמי'.

מנוחתו כבוד בעיר רבנותו דראהביטש.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק ר' יקותיאל יהודה זיע"א אבדק"ק סיגעט בעל ייטב לב הרה"ק ר' שמואל זיע"א אב"ד גאלין. הרה"ק ר' מנחם [נחום] צבי מדאמבראווא זי"ע

חתניו: הרה"ק ר' ישראל הכהן ראפאפורט זיע"א אבד"ק טארנוב

מספריו: נשאר מעט מזעיר, כי רבינו סבל על עיניו וקשה היה לו מלאכת הכתיבה, אמנם מעט מזעיר שכן נשאר נאסף ונדפס בשם זכרון אלעזר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט תשרי ג'תתצ"ו [א]

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא בן יוסף זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא זי"ע נולד בשנת ג"א תש"ס לאביו ר' יוסף ע"ה וכתוב הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה: יוסף אבי ר"ע גר צדק היה (בסנהדרין ל"ב) מבני בניו של סיסרא שר צבא יבין מלך כנען

עד בן מ' היה ר"ע רועה בהמות לאדונו כלבא שבוע. העשיר היותר גדול בירושלם, ובתו של לאדונו רחל ראתה כי הרועה הוא נוען ומעלי, ומלא חן בעיניה, וגילתה לו אהבתו אליו. ונכונה היא להנשא אליו אם יעזוב לאן אביה. וילך לבית המדרש לגדולי הדור ללמוד תורה, והוא גם הוא גמר בדעתו לעשות רצונה. וקדשה בצינעה. כשמע כלבא שבוע מדבר זה, גירש את ר"ע עם בתה מביתו. והלילה מנכסיו! ובדרך נישאת לר"ע והיו יחד בדוחק גדול בעניות, ובימי החורף היו ישנים בבית התבן בלי כל וכסת. ופ"א בא אליהם אליהו הנביא בדמות עני, וסיפר שאשתו ילדה, ואין לו אפילו מעט תבן לשום מראשותיה. ובקש מר"ע ואשתו שיתנו לו מעט תבן, ר"ע ואשתו אמרו זה לזה הנה עוד יש עניים גדולים ממנו, ונחמו כן זא"ז.

ואיתא בירושלמי (שבת פ"ו ה"א) שרחל אשתו מכרה קליעת שערה. וזנה בהכסף את בעלה, שיכול ללמוד תורה. והוא גם הוא היה מביא הבילה עצים בכל יום ומכר לפרנסתם, והלך בכל יום לבית המדרש ללמוד א"כ. וכבר ידע בעצמו שיצא מכלל ע"ה. והרגיש שנפשו חשקה בתורה. נטל רשות מאשתו שיוכל לילך ולשמש גדולי הדור. ונתנה לו רשות בשמחה על י"ב שנים, והלך לר' אליעזר ור' יהושע (כמסופר באדר"נ פ"ו) כשבא לפניהם אמר להם: רבותי פתחו לי טעם משנה, ויש לרגלם ושתה בצמא את דבריהם ונעשה כמעין המתגבר, והיה ה' עמו ומן השמים זכו ליה שנעשה גדול הדור בי"ב שנים! אחר עבור הי"ב שנים שאמרה אשתו ,חזר לביתו. ושמע לההוא סבא שאומר לאשתו עד כמה את מתנהגת כאלמנה חיה, והיא ענתה אם ישמע לי היה יושב עוד י"ב שנים, כיון ששמע דבריה חזר לר"א ור"י, כי הבין שמן השמים הודיעוהו שילך בחזרה, ובלי להרגות עם אשתו חזר ליבנה (כתובות ס"ב) ונשאר עוד שם י"ב שנה, ולמד כל החכמות בפרט מר' יהושע רבו למד מעשה מרכבה (חגיגה י"ג:) ומר"א למד הלכות כשפים (סנהדרין ס"ח) חכמת הרפואה וחכמת הטבע (מדרש שמואל פ"ד ובמ"ר פ"ט) וגם היה תלמיד שישמש את נחום איש גם זו כ"ב שנה, ולמד ממנו מדות טובות וחסידות. ור' יהושע רבו שמכו (סנהדרין ס"א) ואז כבר היה נולא כמה פעמים רבותיו בהלכה, ושמעו הולך וגדול מסוף העולם ועד סופו, ומגבעת ועד אנטופרס התקבצו אליו תלמידים, (ולרז"ל: כתובות ס"ג) כ"ד אלף תלמידים, (ולרז"ל: נדרים ג') כ"ד אלפי זוגי תלמידים למדו אצלו כמפי משה רבינו:

וכאשר נשלמו הכ"ד שנה משעזב אשתו הענייה, והיא חכתה באהבה ואמונה עליו, ושמחה שהוא לומד ושיעשה תלמיד חכם גדול, שם ר"ע לדרך פעמיו עם תלמידו לאלפים למקום שאשתו יושבת, והיא יצאה לקראתו בבגדים קרועים, כי לא היו לה כלום, דמיגיע כפה החיה את נפשה, ולא קיבלה משום אדם, והלכה לקראתו עם אלפים ורבבות מישראל, שבאו לקבל פני גדול הדור, והאנשים וגם התלמידים לא הכירו את אשתו, וכשבאת אליו ונפלה לפניו, ונשקה את כרעיה, התלמידים רצו לדחפה, ונענ ר"ע: הניחו להעניה כי תורה שלי ושלכם שלה היא! כי היא הביאתני עד הלום שלמדתי תורה! ובמשך כ"ד שנים אלו התחרט כלבא שבוע שגרר מבתו ומחתנו שאסר נכסיו עליהם, בפרט ששמע שחתנו הלך לבית המדרש ללמוד אך לא ידע שהוא נעשה גדול הדור, וכששמע שבא חכם גדל הדור מיבנה, הלך גם הוא לקבל פניו. כדי להתיר נדרו, ולא ידע שזהו החכם הוא חתנו, ופתח לו ר"ע בפתח חרטה, אילו היית יודע שהחתן שלך הוא הרועה יהיה גברא רבא מי נדרתך? והשיב כלבא שבוע אפילו יודע פרק אחד, או הלכה אחד לא הייתי נודר, אז גילה לו ר"ע: שהוא חתנו הרועה, ונפל כלבא שבוע על אפיו ונשקו לכרעיה ויהיב ליה פלגא מנכסיו, ור"ע נעשה עשיר גדול, כי גם אלא אוצרות גדולות (מנדרים נ') ובאבות דר"נ פ"ו נאמר: שהיה לו שולחנות של כסף וזהב, והיה עולה למטתו בסולמות של זהב, וקבע ר"ע יצירה גדולה בבני ברק (כבסנהדרין כ"ב) ומכל האוצרות בא אליו ללמוד תורה, והוא היה אחד מראשי סנהדרין ביבנה שילע בשבעים לשונות, (כבסנהדרין י"ז) ר"א ור"י ור"ע ושמעון התימני דן לפניהם בקרקע, ור"ע עוד נתגדל יותר מכל בני דורו, שאמרו עליו שלא הניח כמותו בארץ (יבמות פרק ט"ז) ור' יוסא בן הרכנים הזקן ואחיו יונתן אמרו עליו ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, אשרי שזכה לזה, כל גדולי הדור ואפילו רבותיו השבוהו כרע ונאח (כבסנהדרין ק"א) כשאלה ר"א נכנסו ד' זקנים לבקרו ר' טרפון, ר' יהושע, ורבא"ע, ור"ע, ואמר ר"א שמכוני ואשמעה דברי ר"ע תלמיד. בפרט ר' טרפון ור' גמליאל הנשיא ור"א מבן עזריה שהיה עשירי לעזרא היה לו אוהבים חברים נאמנים ובבקה וקשורה נפשם בנפשו.

עוד היה מן חבירי ר"ע, ר"י בן בתירא, ור"י בן בבא ר' יוחנן בן נורי, ר' חלפתא, וחנניא בן אחי ר' יהושע, ר' ישמעאל אוהבו שקראו ריע אחי (סנהדרין נ"א) פפוס בן יהודא, ר' יצבב ור' יוסי הגלילי ועוד אחרים, ר"ע הנזכר במשנה רס"ו פעמים ורוב פעמים בנגעים כלים ואהלות, (סתתו"א) עם ר"א רבו חולק במשנה כ"ת, עם ר' ישמעאל כ"ו, עם ר"ט כ"א, עם ריב"נ י"א, עם ריה"ג י' פעמים ועם ר' יהושע רבו, ור"ג רק ג"פ עם כ"א (שם) וכתב בעל מלפה איתן (יבמות ט"ז) ר"ע נזכר בש"ס תקס"ד פעמים והלכה כמותו תשע"ה פעמים, ובמכילתא נזכר חמשים פעמים, אמרי ז"ל (סנהדרין פ"ו) סתם מתני' רבי מאיר, סתם תוספתא ר' נחמיה, וסתם ספרא ר' יהודא, סתם ספרי ר"ש, וכולהו אליבא דר"ע, גודל ר"ע נוכל להבין מדברי מאמרי חכמינו ז"ל, וכמ"ש (מנחות כ"ט) בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר קשרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך? א"ל אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו רבש"ע הראהו לי? א"ל חזור לאחוריך, הלך ויצב בסוף ח' שורות, ולא היה ידע מה הן אומרים תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד א"ל תלמידיו רבי מנין לך? א"ל הלכה למשה מסיני נתייצב דעתי, אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נותן התורה על ידי? א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני, (בגיטין מ"ז) קראו לר"ע אור בלוס, (בשקלים רפ"ג) קראוהו אב העולם, (בערובין נ"ג) אמרו עליו לבו כפתחו של אולם, (בחגיגה י"ל וט"ו) אמרו שהיה מהנכנס לפרדס, נכנס בשלום וילא בשלום, וכשבקשו מלאכי השרת לדחפו א"ל הקב"ה הניחו לזקן זה שראויה להשתמש בכבודי.

ר"ע היה עניו ומעביר על מדותיו (תענית כ"ה) על כל דבר אמר כל מה דעבד רחמנא לטב עביד (ברכות ס') היה חונן עניים ועוסק בגמ"ת, והיה גבאי לצדקה (חגיגה י"ד) היה חסיד גדול ואמר טוב שימות ולא יעבור אפילו על דברי חבריו (עירובין פ"ב) כשחלה אחד מתלמידיו הלך לבקרו, ולא מצ ממטתו לשרתו, (נדרים מ') בשמים הכריזו הזהרו בר"ע ותורתו, (קידושין ס"ו) הי' אוהב את כל אדם, ואמר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, היה עובד ה' בכל כחו, ומפני הכריעות והשתחויות שעשה בתפלתו, אדם מניחו בזויות זו ומצאו בזויות אחרת (ברכות ל"ה) וכשכיבדהו אמר כמה עקיבא בשוק (מו"ק כ"ד) ר"ט אומר כל הפורש מר"ע כפורש מן החיים (קידושין ע"ב) משמת ר"ע בטל כבוד התורה, ונסתמו מעיינות החכמה (סוטה מ"ט) ר"ע היה אוהב כל תלמיד חכם עד שדרש את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח (בבא קמא מ"א) אליו נתייחס ספר אותיות דר"ע, ולא אמרים גם ספר הילירה, תמיד היה מזכיר ימי עניו ומרודו, ונותן שבח והודאה להקב"ה, ששם חלקו מיושבי בית המדרש, ומימיו לא אמר הגיע עת לעמוד ולילך מבהמ"ד חוץ מערב פסח וערב יוה"כ, כך לא פסק פומיה מגרסא (פסחים ק"ט) ואפילו כשבנו ר"ש היה נוטה למות לא ביטל ר"ע ת"ת, עד שבאו ואמרו לו שמת בנו (שמחות פ"ח) הוא בעצמו אמר מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי (מגילה כ"ח) ואמר כל המתגאה על דברי תורה, דומה לנבלה מושלכת בחוץ שכל העובר ושב מניח ידו על חוטמו ומתרחק ממנה (אבות דרבי נתן פ"א) ר"ע לא רק בעצמו עשה צדקה אלא היה מעשה והלך לקבץ תמיד נדבות לענייים (ירושלמי פסחים ספ"ד) ואמר צדקה תציל ממות.

איתא (ע"ז ה') הקב"ה הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכ"ו עד שהגיע לתורתו של ר"ע, שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, ואמרו (שם כ"ה) אשרי לר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם, ר"ע מאם בספרים חיצונים, עד שאמר (סנהדרין ק') הקורא בספרים חיצונים אין לו חלק לעולם הבא. איתא (במדרש רבה) ר"ע אדוך בדורו היה ור' מאיר מגיע לכתפו, (במ"ר שיר השירים עה"פ) אשקך מיין הרקח, כגון משניות של ר"ע, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה אם פותחין אומות העולם כל תסכריות שלהן בדבר אחד מן התורה, ונותנין כל ממונם בדמיו של ר' עקיבא וחבריו אין מתכפר להם לעולם. ר"ע היה דן את כל אדם לכף זכות, והיה אוהב וריחם על כל אדם, לא רק על החיים אלא אף על המתים, ותיקן תקנות לעלוי נשמת הרשעים (בבבלה רבתי פ"ב) שמל תיקון של רשע, שעבר על כל עבירות שבתורה, ולמדו תורה. עד לאיתחזי הרשע ההוא, וא"ל תנוח דעתך שהנחת את דעתי, ומי יכול לכתוב או לספר שבח אדם הענק הזה, הגדול שבתנאים הקדושים שכל מה שמספרים ממנו רק כטפה מן הים, לערך גדולתו וקדושתו:

מגדולי תלמידיו היו ר' מאיר, ר' יהודא, ר' יוסי, רשב"י, ור' אלעזר בן שמוע, ר' יוחנן הסנדלר, ר' אלעזר בן יעקב, ר' נחמיה, ר' חנינא בן חכינאי, ר"א בן ריה"ג, ר' אלעזר חסמא, ר' אחא, רבי

ט תשרי ג'תתצ"ו [ב]

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא בן יוסף זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

בנימן בן עזאי, נחמיה העמסוני, ר"ש בר' אלעזר, ר' שמעון בן יהודא, בעל תרגום אונקלוס, ר' חנן, ר' חלקא ועוד ועוד, והנה לערך נ"ב שנה אחר החורבן כשסבלו בני ישראל צרות רבות ממלכות רומי, שהכביזה ידה עליהם עמד איש גבור חיל בשם שמעון בר כוזיבא (ונקרא ג"כ בר כוכבא שעשה עצמו למשיח ואמר שעליו נאמר בפסוק דרך כוכב מיעקב) ומרד במלכות רומי ובגבורתו כבש ערים רבות, ועיר מלוכה שלו היה העיר ביתר ביתר, ויהודי ביתר משחוהו למלך וכתרוהו, והאיש הנ"ל עשה הרג רב ברומיים, ופרקו היהודים מעליהם עול רומי, והאיש בר כוכבא היה בן אחיו של ר' אלעזר המודעי, וכשהגליה בכל דרכיו אף ר"ע שהי' אז זקן מאד למעלה מבן ק', הי' אחוק בו, עד שכתב הרמב"ם (פי"א ה"ג מהל' מלכים) שר"ע היה נושא כליו של בן כוזיבא, ומי היה שראהו את ר"ע רבן של כל ישראל שהיה דבוק בבן כוזיבא והוא לא יתקרב אליו, כה התאמצו כמעט כל העם והלכו בתר בן כוזיבא, רק התנא ר' יוחנן בן תורתא. אמר לר"ע יעלו עשבים בלחייך ועליין בן דוד לא בא, ודיבר על לב ר"ע עד שר"ע הניח את בן כוזיבא בראותו שאינו הולך בדרכי השם, ומקשה עורף לעצת ותקנת חכמים, והמלך טריאנוס מלך רומי שלח על היהודים את שר צבאו בן אחותו אדריאנוס, ועשה ר"ל הרג רב ביהודים אשר בעיר ביתר, אשר לא היה מעולם לא בימי נבוזרדן ולא בימי טיטוס, וגזר בגזירת מיתה ללמוד תורה ולשמור דתי התורה אבל ר"ע דבק נפשו בתורה ומצות, ומקהיל קהילות, ולמד תורה בריבים והזהירו חבריו שלא לעשות כן, בפרט חברו פפוס בן יהודא, אבל הוא לא שמע להם, ואמר כי היא חיינו ואורך ימינו.

ולא היה ימים מועטים שתפסו לר"ע והכשוהו בבית האסורין ה' תקרי (מג"ת) ומסרוהו להשר הרשע טורנוסרופוס (הוא השר שהתוכח תמיד עמו ר"ע, לפני תפיסתו בעניני האמונה, ותמיד היה ר"ע נוצחו והיה מקפחו בקרא בפני הקיסר, ומקנטרו בדברים וכ"כ פעל נאחון ר"ע, עד שאשתו של טורנוסרופוס הניחה את בעלה, והתגריירה ואח"כ כשמתה רחל בת כלבא שבוע אשתו של ר"ע לקחה את אשת טורנוסרופוס לו לאשה) וטורנוסרופוס היה ממתין על השעה שימסור ר"ע בידו, לנקום בו נקמתו, ועשה פעולת אצל המלכות שיהרג ר"ע על ידו, ואף שר' יוסי בן קיסמא, ויוחאי אביו של רשב"י עשו פעולת הרבה (שהם היו קרובים למלכות) להציל את ר"ע ממיתה, מכל מקום מאת ה' היתה זאת, שיצא משפטו להריגה ביסורים קשים ומרים, ואף שכבר היה נחרץ משפט מות על ר"ע, מ"מ לא נחו תלמידיו לבקרו בבית האסורין ללמוד ממנו תורה, וגם הם לא היו ירחים אף שחרב שלופה על צוארם בשביל לימוד תורה, כדאמרו ז"ל (יבמות ק"ח): שאבדו אדם בת' זוז שילך לשאול דבר בדין מיאון מר"ע בבית האסורים, וכן (פסחים קי"ב) איתא שרשב"י הלך אצלו שילמוד עמו תורה, וכן (ירושלמי פ"ב יבמות) איתא שר' יוחנן הסנדלר תלמידו התלבש עצמו כרוכל, ועבר לפני בית האסורין ושאל שאלה מר"ע ור"ע השיבו.

ובערב יו"כ בשנת ג' אלפים בשנת תת"פ (י"א תתל"ו) הוציאו את ר"ע להריגה, וזמן ק"ש הי' (ברכות ס"א) ובקשרי מקום מושב שרי רומי הי' (שמחות פ"ח) ור"ע קרא ק"ש בשמחה ובדביקות גדול, ואיתא (ירושלמי פ"ט ברכות) א"ל טורנוסרופוס הרשע, סבא חרש אתה או תבעט ביסורין, אמר לו: לא חרש אני אלא כל ימי הייתי מצטער לקיים בכל נפשך, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? וסרקו בשרו במסרקות של ברזל, והי' ר"ע מקבל עליו עול מלכות שמים, וכשהגיע לאחד היה מאריך על שילאת נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע נשמתך באחד, והיו שוקלין את בשרו במקולין (מנחות כ"ט) אבל (במדרש רבה משלי פ"ט) איתה שאליהו הנביא ז"ל ור' יהושע הגרסי משרת ר"ע הלכו שניהם ומצאו פתח בית האסורים פתוח. ושר של בית הסוהר ישן, ולקחו גופו של ר"ע, והלכו כל הלילה עד שהגיעו לטרפילון של קסרין, ונפתחה מערה לפניהם ומצאו שם מטה והשכיבוהו אותו שם וילאו ונסתרה המערה ע"כ, כשהגיעה השמועה לר"י בן בבא ור"ח בן תרדיון, ולחכמי ישראל כולם חגרו שק, וקרעי בגדיהם, והספידוהו הספד גדול (שמחות פ"ח) וכל ישראל בכו על העדרת רבן של כל ישראל, ואותו היום נולד רבינו הקדוש בעל מסדר המשניות ר' יהודה הנשיא (קידושין פ"ב) בניו של ר"ע היו ר' שמעון (ברכות ספ"ו) ולרש"י ורשב"ם ר' יהושע בן קרחה נמי היה בן ר"ע, (מעוד קטן כ"א) יסופר שגם בחיי ר"ע מתו בניו, וב' בנות היה לו אחת נתארסה לבן עזאי (שם) ואחת לר' יהושע בן כפוסאי (לסתתו"א) וזכות התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא יעמוד לנו ולכל ישראל אמן.

בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד על שילאתה נשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שילאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה (תהלים י"ז י"ד) ממתים ידך ה' ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב: כתב רבינו השל"ה: הרואה לנו ר"ע במליצות לשונו דין אחד בענין מסירת נפשו על קידוש השם, והוא זה שלא יחשוב אדם מאחר שהיא מצוה רבה מצות קידוש השם אהדר אחר מצוה זו כדרך שמהדרין אחר כל המצות ואביא את עצמי לידי כך, למשל כשרואה עו"כ יכוה עליו וכיוצא בזה בזיון כדי שיתפסוהו ויצרפוהו או אם יכול להמלט יאמר לא אמלט כדי לקדש השם, העושה כן הוא מתחייב בנפשו רק המצוה היא אם בע"כ בא עליו דבר זה אז יקדש השם יהרג ואל יעבור, וזה שדייק ר"ע מתי יבוא לידי: כלומר לא שאני אביא בעצמי לדבר זה רק יבוא לידי. (של"ה ענף יוסף ברכות ס"א)

ט תשרי תרנ"ח

רבי נפתלי הירצקא ב"ר יעקב פרץ בעל זכרון נפתלי מראצפערט

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי נפתלי הירצקא זילברמאן מראצפערט זי"ע בעל זכרון נפתלי נולד בשנת תק"פ לאביו הגה"ק ר' יעקב פרץ זי"ע בן אחר בן מרבינו הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע

רבינו היה קדוש מיש לדיק מפורסם מופת הדור והדרו רבים הלכו לאורו ואלפיס מישראל נושעו אלו, ועבודתו שבלב זו תפלה הי' בשם להבה ובקולות ועשה הרבה לצרכי העניים והיה גבאי לדקה גדול של כולל שומרי החומות לצדקת רבי מאיר בעל הנס לעניי ארץ ישראל, ומעולם לא עלה על לבו להיות ראש ומנהיג ורבן של ישראל, אדרבא היה ענוותן שפל בדעתו, והי' ירא חטא, ולא רצה ליהנות מעולם הזה כלל, והי' בתענית כמעט כל ימיו ומאכלו המהוד הי' תפוחי אדמה קריס,

אגב מספרים שכאשר נסתלק רבינו מן העולם, בשעת הלויה ספד עליו אחד מן הרבנים הספרדים קרא ואמר: מיין טייערע ברודער ר' הירצקא! פאר דיר וועט גאר ניט פעלן דארט אויבן, די קאלטע קארטאפל וועסטו דארט אויך האבן אבער פאר אונז ביסטו אן אבידה שאין לה תמורה.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' צבי הירש פריעדלענדער מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע ומהרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף זי"ע שבכל שבת מברכים שבת בטאהש בצלו, ומהגה"ק ר' שמואל שמעלקא מסעליש זי"ע ומהרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע והיה דבוק להרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת אנז בעל דברי חיים זי"ע ונסע אליו פעמים רבות לימים נוראים וימים טובים, וגם הסתופף רבות בצל הרה"ק ר' אשר יצעי מראפשיץ בעל אור יצעי זי"ע ובכל עת שהה בצלו התפלל תפלת שחרית במנינו של הרה"ק מראפשיץ שהתפלל בשעה מאוחרת יותר מן הציבור, ועד עת התפלה עסק רבינו להתכונן לתפלה בהכנת הגוף והנפש,

פעם אחת נכנס הר"ר אשר יצעי' לבית המדרש לתפלה בזמן מוקדם מהרגיל, ורבינו עדיין לא היה מוכן לתפלה, ולא ידע לשית עצה בנפשו, הר"ר אשר הרגיש זאת ברוח קדשו וניגש אל רבינו ואמר לו: איר זענט שוין גרייט? ומיד כאשר הר"ר אשר הוציא מפיו דיבורים אלו, הרגיש רבינו שהוא כבר מוכן לעמוד ולהתפלל כי הרה"ק מראפשיץ פעל זאת בדיבורו לבד.

וכמו כן נסע רבינו לכל צדיקי דורו ובכל מקום עמד למטה אצל התנור, ולא רצה לילך לבותל מזרח,

נתקבל לאב"ד לעיר יאנושי ובשנת תרמ"ח עבר לראצפערט שעל שמה הוא נקרא.

בשנה אחרונה לפני הסתלקותו נסע רבינו עם הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע לכמה עיירות, ורבינו היה כמו הגבאי, בעיר אחת כיבדוהו רבינו בשבת להיות הש"ץ לפסוקי דזמרה, וכשהגיע לתיבות "נפשינו חכתה לה', הגביה רבינו את העמוד ממקומו והניחה מעל ראשו, וכה רץ סביב סביב בבית המדרש ואמר נפשינו חכתה לה. אחר התפלה, בעת עריכת שלחנו הטהור אמר רבינו להר"ר ברוך: איך וויים ניט עפעס האט זיך מיר געלאכט ביי פסוקי דזמרה אז ס'איז יוס כפור, התאנח הר"ק ברוך אנחה עמוקה! ובערב יום כפור שלאחריו בשנת תרנ"ח נכנס רבינו לחדרו אחר סעודה המפסקת, והמתינו עליו שיכנס לכל נדרי ולא הגיע, נכנסו לחדרו ומצאוהו שנסתלק נשמתו הטהרה לגנזי מרומים זי"ע.

דברי תורתו הוא בספר זכרון נפתלי ונשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' משה שמילא מקומו זי"ע והרה"ק ר' אהרן זי"ע חתנו של הרה"ק ר' נפתלי מליזענסק זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר זי"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תמונת כתי"ק של רבינו זי"ע

סגולה לפרנסה

הרה"ק ר' אליעזר פיש אב"ד מאטע-סאלקא זי"ע אמר בשם רבינו זי"ע דכאשר הנרתיק של המזוזה הוא מעץ היינו הכלי שבו קובעים את המזוזה על משקוף הבית, זהו מסוגל לפרנסה, כי ע"ץ הוא בגמטריה כס"ף.

בחמשה עשר בשבט היה רבינו רגיל לומר כל ספר תהלים בלי הפסק, ובעיקר היה מתפלל שיעזור השי"ת שיוכל לקיים מצות ד' מינים באתרוג נאה ומהודר, פעם אחת בעת שאמר תהלים והתפלל בעד אתרוג כדרכו בקודש בכל שנה ושנה, בא אליו אז איש אחד ודמעותיו על לחיו כי אשתו היא מקשה לילד והיא רח"ל בסכנה גדולה, וביקש מרבינו שיתפלל בעדה, ונכמרו רחמיו עליו, והפסיק באמצע אמירת תהלים לשאול את שמה ואף האציל לו ברכתו הטהורה והבטיח שלא יאונה אליה כל רע והכל יהיה עצהי"ט, ועשה בזה טובה גדולה לאיש הנ"ל, אבל מכיון שלא אמר כל ספר תהלים בלי הפסק על כן לא זכה שיהיה לו אתרוג מהודר כרצונו. (גדול בישראל)

י תשרי תשל"ז

רבי משה יצחק ב"ר נפתלי אלימלך זי"ע מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי משה יצחק געווירצמאן מפשעווארסק הנקרא בפי כל ר' איציק'ל זי"ע נולד בי"ב לחודש טבת שנת תרמ"ב בעיר גארליץ לאביו הרה"ק ר' נפתלי אלימלך זי"ע מצאצאי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע ולאמו הצדיקת מרת חנה בריינדל זי"ע

ביים ברית פון רבינו זי"ע האט יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ע פעטער געהייסען נתענען נ נתמען משה, אזוי ווי דאס קינד איז געווען אין נ סכנה עס איז איז געווען באו מיס עד נפש, און מ'האט איס ממש ווי מרויסגעצויגן פון וואסער, דעריבער פאסט זיך די נתמען משה באזירט אויפ'ן פסוק: כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִהוּ. (פרשת שמות ב' י')

רבינו היה מגלוי לדיקי דורו איז דיק חסיד טהור לב, מתמיד בתורה ובירא שמים, וכבר מטל שחר ילדותו היה ידוע כעילו גדול.

היה מקושר בלב ונפש לצדקי דורו, ומהם דורו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע, ובנו הרה"ק ר' משה משינאווא זי"ע, הרה"ק ר' שמחה יבכר דוב האלבערשטאם מליעזנוב זי"ע, הרה"ק ר' אהרן דוקת מבעלזא זי"ע, הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/ויואל משה מסאטמאר זי"ע, ועוד לדיקים גדולי ארץ, אך את רבו המובהק היה הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשין בעל דברי חנה הי"ל זי"ע

כשהיה רבינו פעם בארה"ב, ובא הרה"ק ר' יאסף הורוויץ ממעלין הנקרא ר' איציקע מעליעער זי"ע לבקר את רבינו, וכיבדו בפירות ובינהם היה אונגעריסע פלוימען. סיפר רבינו ששמע מרבו הרה"ק מליעזנוב: שהסנגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יאסף הערבארמליגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע אכל פעם בסעודת ערב יום הקדוש אונגעריסע פלוימען, ואמר שמסוגלים לשמחה. (בית היין)

מעשה נורא סיפר רבינו ששמע מפי רבו בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע מרן הבעש"ט זיע"א הגיע פעם בדרכו לעיר אחת וסר לבית אכסניה. בעל האכסניה, שהכיר בערכו הרם של אורחו הנשגב, ערך לכבודה של תורה סעודה גדולה בהשתתפות כל בני העיר, הרב דמתא, הדיינים, ראשי הקהל וכ"ו. באמצע הסעודה, נתעוררה איזה שאלה על עסק מהעוף, והחל שם משא ומתן בנידון, אך אף אחד מהרבנים לא רצה לפסוק הלכה

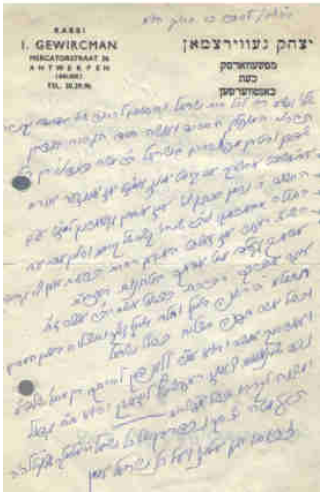

למעשה בפני הבעש"ט הקדוש, וכולם חיכו למולא פיו . פתח הבעש"ט ושאל את בעל האכסניה : האם כל יולאי חלציך מסובים כאן עמנו "? כשענה בהן, חזר ושאל ": האם אין חסר כאן אחד מהם ? בלית ברירה סיפר בעל הבית שחסר כאן בן אחד, שהיום נעשה בר מצוה , אולם הוא שוכב במיטתו כאחב דומם מאז לידתו לפני י"ג שנים, הושיט הבעש"ט את מקלו לאחד מן המסובים, וציוה לו: לך אל הבחור ואמור לו שיקום ויבוא לכאן. ויהי כשמוע הבחור את הדברים האלה, נתיישב על מיטתו ואחר קם על רגליו, לבש בגד שבת, ונכנס אל החדר, שם הסב הבעש"ט הקדוש ושאר המסובים . כשנכנס, נעמד הבעש"ט על רגליו מלא קומתו, וקידם אותו ברוב דרך ארץ כמקבל פני רב, והושיבו אצלו בראש השולחן, ופתח ושטח לפניו את דבר השאלה בסיומו: יפסוק נא הרבי , נתן הבר מצוה את עיניו כמתבונן ושוקל בדבר,ופסק: כשר! .'' מיד אחר כך ציוה הבעש"ט להחזיקו למיטתו, וכשיצא מן החדר נעמד שוב וציוהו לחדרו ברוב הכנעה. הבחור נשכב על מיטתו ותיכף החזיר נשמתו ליוצרה. אחר הדברים האלה סיפר הבעש"ט: הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע בעל תבואות שור זיע"א מיהר פעם בערב שבת קודש בדרך אל המקווה ובדרכו ניגשה אליו איזה אחת בשאלה על עוף. אך ומכיון שהזמן היה קצר, פסק לה אחר התבוננות קצרה, טריפה! הנה, המשיך הבעש"ט", בעוף זה הייתה מגולגלת נשמה אחת שאחר זה כמה גלגולים זכתה ילה כנס בעוף כשר ולהגיע לידי ישראל, ובמה שהגאון הקדוש הטריפה, לא זכתה לבא על תיקונה, ונלחתה שוב . אחר הסתלקותו של אותו גאון ביום שלישי כ"ז לחודש שבט בשנת תל"ז, באה אותה נשמה והזמינה אותו לדין לפני בית דין של מעלה. ואכן אחר דין ודברים יצא הפסק, שעל הגאון לירד שוב לעולם הזה, ושבשמה הנ"ל תגולגל שוב פעם בעוף כשר, ושהוא יוצא לאור לקרה להכשירה, ובכך תבוא על תיקונה הנשמה, אולם, היות והגאון בעל 'תבואות שור' החזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו ממש כפי שניתנה לו – זכה ונקייה

מכל רבב של חטא – מלבד דבר זה מי לכך, התנה אותו קדוש את הסכמתו לפסק זה בתנאי שיהא שרוי בזה העולם כאבן דומם, כדי שלא יבא לידי ניסיון וקלקול חס ושלום. והנה, לעת הזאת שבא לידינו עוף זה, אשר בו נתגלגלה הנשמה הנ"ל הולכת להכשריה כדי שיתקנה הגאון הקדוש בעל ה'תבואות שור שאכן פסק עליה: כשר.

הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם רשם שושלת בעל דברי חיים זי"ע היה מקרב ומכבד בנו של קדושים ובפרט את נכדי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע ומאור הפליג במעלת מי שזוכה לקרב אותם, ואמר בשם רבו הרה"ק ר' נפתלי צבי הרוויץ בעל זרע קודש/אילה שואלת רשם שושלת ראפשיץ זי"ע: שכשיבוא משיח לקינו, שאלתו הראשונה תהיה אם קירבו את נכדי הרה"ק הרר"א מליזענסק זי"ע, ואמר על עצמו: ואני אוכל להשיב לו שאכן קירבתי אותם. והוסיף רבינו עוד הלבד בשם רבו הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשין בעל דברי חנה הי"ל זי"ע, כי יהוא שהרה"ק הרר"א מליזענסק זי"ע התפלל מתחילה שאלמליו יהיו עניים, אלא שבעקבתא דמשיחא ווערט מען זיי באוואהרפן מיט גאלד, אם כן נמצא שאלו המחזיקים את נכדו הרה"ק הרר"א מליזענסק זי"ע מקרבים זמן ביאת משיח בב"ל. (נועם בקודש)

הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זי"ע אמר שכל יהודי שנילול מהאומה היו אתו עמו שני מלאכים שלווהו על כל צעד ושעל לשמרו ולהגילו, והוסיף רבינו שמדברי הרה"ק מבעלזא מפורש יוצא כי במלאך אחד לא היה סגי להגילו, כי לגולל הסכנה ושעת אין קשה היה אורך בב' מלאכים דייקא. (בדילי הווה עובדא)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב דוב הכהן גלאנץ, נכדו של הרה"ק ר' אריה לייבוש ליפשיץ מווישניצא בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף.

בראש השנה שנת ת"ש נכנסו הלוריים לפשעווארסק וגירשו את יהודיה, אז נטל רבינו את מקל הנדודים והתלמידים, עד כי בחודש סיון גורש יחד עם שאר יהודי האיזור לארץ גזירה בסיביר. וסיפר רבינו בשנת תרל"ז כשסכנת המלחמה החחרונה כבר היתה מרחפת על פני אירופה, קם רבו הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשין בעל דברי חנה הי"ל זי"ע קולם תקיעת שופר והכריז שכל הקהל יקבלו עליהם מלות וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ. [שמוסגל שיתקבלו התפלות] (דברי נפתלי)

רבינו היה נכדו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ולכן נהג לערוך סעודת מלוה מלכה במוצאי שבת קודש בהרחבה גדולה, כי ביהוא התרלה דוד המלך ע"ה אל הרבי רבי אלימלך ויבקש ממנו שיסעוד סעודת מלוה מלכה במוצאי שבת, אמר לו הרבי רבי אלימלך: שהוא כבר זקן מלהתחיל במנהג זה, אבל יאווה לבניו וזרעו אחריו שיחזיקו במנהג זה בהרחבה, הבטיח לו דוד המלך שאם בניו ויו"ח יעשו כן, יזכו לפעול בכח זה ישועות רבות, וכן הווה שרבינו השתמש בכח זה, וב"ה זכה לפעול ישועות גדולות. (עבודת עבודה)

בסעודת מלוה מלכה נהג עבודה קדושה בחלוקת שומים, והסביר הדברים על יסוד הקבלה בשם מרן רבינו הבעש"ט זי"ע ששום במוצאי שבת סגולה לפרנסה. ושדר עבודתו כך היה: מקודם הלך עם הקרעה לקבץ כסף לצדקה, ואחר כן באותה קערה נתן השומים שחלק אחר כן, והכל במחשבה מתוכננת בעבודת הקודש בהנעת כדרכו. רבות נפלאות סיפרו אנשי שלומו ומעריציו. ופעם אחד קיבל אחד שום רקוב, ורצה להחזיקו לו, שחק אליו רבינו ואמר לו: ה'רקוב לומת יותר טוב! והלז הליא והלך וגדול. (יפה שיחתן)

פעם חש לרבינו ברגלו כאבים חזקים, והסיל אחד שהיה נוכח ושם לב ליסורי שסבל רבינו התבטא ואמר: כבר הגיע הזמן שהמשיח יבוא וכך יתפטר רבינו מייסוריו. הגיב רבינו ואמר: וועגען מיינע פוס מוז משיח נישט קומען? [בגלל הרגלייס שלי המשיח לא צריך להגיע] (בארר מי"ס חיים)

פעם ניגש לרבינו אליו בחור להתברך מפיו, ובאותה שעה יצא רבינו ללא מגבעת, וידועה הקפדתו של רבינו לקרוא את הקוויטלעך עם חגורה ומגבעת, אי לזאת קם למקום בו עמדה מגבעתו בכדי לחובשה לראשו, אולא שאז שם על לב שעל השולחן –שם נחה מגבעתו– נמצא עוד כובע הדומה לשלו. ביקש רבינו שיקראו לבעל הכובע השני שיבוא למי שייך כל כובע. ורבינו הסביר את מעלו בכך: שמכיוון שהכובע אינו שייך לו, אינו רואה בשו"א לגעת בכובע שאינו שלו. (בארר מי"ס חיים)

נסתלק לגנזי מרומים יום הקדוש י' תשרי שנת תשל"ז

זכותו הגדול יגן ועל כל ישראל אמן

סגולה לעשירות

בשם רבינו שאחד מן הסגולות לעשירות הוא כאשר עוסק בלימודו במסכת במקום אחד ובתוספת ציין גמרא אחרת בזה הענין במקום אחר, שילך לחפש במקום השני מה שכתוב שם וילמדו אותו ביחד, ועל ידי זה יזכה לעשירות, כאמור (ירושלמי מסכת ראש השנה פרק ג') עניים במקומם ועשירים במקום אחר. (בדידי הווה עובדא)

סגולה לפרנסה

בשם רבינו לבישת שטריימל היא סגולה לפרנסה. (יאושר בארץ)

מתורתו של רבינו

פעם אחת בא איש אחד מלוגאנא לאנווערפן לבנו לשבות על שבת קודש, ובליל שבת הפציר בנו של האיש הנ"ל שיבא ביחד אתו לרבינו לעריכת השלחן, והאיש הנ"ל מיאן ללכת באמרו מה רואים שם, הלא הרבי אינו אומר דברי תורה כלל. (שהיה רגיל לשמוע דברי תורה מפי רבותיו בעת עריכת שלחנם) אבל בנו הפציר בו מאוד, עד שנעתר לו והלכו לרבינו. כשבאו לשם ראו חבורת אנשים סביבות רבינו, ורבינו מדבר אליהם, כשהטו אזניהם שמעו שרבינו אומר בזה"ל: ס'איז דא מענטשן וואס מיינען אז אויב דער רבי זאגט נישט קיין תורה איז ער ארגער ווי א גוי. [והיה רוה"ק ממש] ומאז והלאה היה דבוק האיש הנ"ל לרבינו כל ימיו. (קובץ גינת ורדים)

י תשרי תש"ג

ר' ישראל בן הרה"ק ר' פינחס הי"ד הרה"ק מסטרעטין

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק ר' ישראל בראנדוויין זיע"א מסטרעטין בערזאן, נולד בשנת תרל"ה לאביו הרה"ק ר' פינחס מסטרעטין זיע"א, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת בלומא ע"ה (בת הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זי"ע, בן הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע). טרם לידת רבינו זכה אביו לקבל ברכת קודש מהרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא

בשנות בחרותו עסק בתורה בחשק והתמדה נשגבה, כאשר כל מגמתו ושאיפת חייו היתה ההתמדה בלימוד התורה, בעת מלחמת עולם הראשונה כאשר ברח רבינו מחמת המליץ לעיר ווין נתפס לשרת בצבא רח"ל, כאשר נודע הדבר להרה"ק מהוסיאטין זצוי"א, עמל הרה"ק רבות עד שפעל שישחררו את רבינו מלשרת שם, כאשר השתחרר רבינו נכנס מיד לבית המדרש והתחיל ללמוד בשקידה עצומה, אביו שמע על שחרורו הלך לבקרו, ופגשו עומד ברגל אחד על הקרקע ורגל אחד על הספסל כאשר ראהו עומד כך, נענה ואמר ידעתי אבל לא ידעתי שעד כדי כך.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית מרת יענטא גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' חייס יוסף לאנגער מטורקא סטרעטין זיע"א (בתן דודו הרה"ק ר' לורי מראהטין זיע"א בתן הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין הנ"ל) בן הרה"ק ר' יעקב מרדכי ראבינאוויטש זיע"א, בן הרה"ק ר' משה יוסף מוואלקאוויסק זיע"א, בן הרה"ק ר' יצחק דראהביטשער מיאמפאלע זיע"א, בן הרה"ק ר' יוסף מיאמפאלע זיע"א, בן הרה"ק מרן רבי יחיאל מיכל זיע"א המגיד מזלאטשוב.

כל ימיו היה רבינו חטיבה אחת של גמילות חסדים ומסירות נפש להזולת, כאשר עמל רבות להחיות בתים רבים, בתקופות שלא הי' לחם בפי הטף אצל תושבי עירו בערזאן, הי' רבינו מתחנן אצל בעלי הי"ל שלא יתנו לחיים בביהמ"ד, אלא יעדיפו ליתן לו המעות למען יוכל להחיות בהם נפשות בני ישראל אשר אין להם מה להכניס בפיהם.

מאוד שמר רבינו על קדושת בית המדרש ואם היה חלילה שומע אחד מדבר דיבור חול באמצע התפלה, היה קם ממקומו שבראש המזרח למחות בהמדבר שישב בקלה הביהמ"ד בלי מערב, עם כל זאת במהרה התפרסם בעירו בערזאן כאיש קדוש אשר תפלתו בוקעת שערים, כאשר התחטא להקב"ה כבן אצל אביו, עד שבעת שהי' רבינו מתפלל לא היה מי שיהין לדבר בשעה מרוממת זו, הן מחמת נועם מתיקות תפלותיו של רבינו, והן מחמת שרעדו ממנו כאשר ידעו שלא יחוס על כבודו וימחה תיכף.

הרבנית הצדקנית מרת יענטא גיטל ע"ה נפטרה על פני רבינו בלעידותה בשנת תרס"ו, כאשר השאירה אחריו רק את בנם הרה"ק ר' יעקב מרדכי מסטרעטין זיע"א, באותו עת רצה רבינו למלאות משאת נפשו אשר השתוקק זה רבות בשנים לחונן עפרה של ארצינו הק' ועשה כל אמתלאות להגיע לכך, אמנם נטרפה השעה ולא אסתייעא מילתא.

קשר נפשי היה לרבינו עם ארצינו הק', ומאוד חפץ להעלות ציון ברינה, ולהתאחד עם בנו הגדול הרה"ק ר' יעקב מרדכי זיע"א, ותמיד השתוקק רבינו שכל התשמישי קדושה שלו יהיו מארץ ישראל, בזה אסתייע רבות בבנו הגדול שהתגורר שם אשר עמל הכן תמיד לקראת אביו הגדול להמציא לו כל הצטרכיותיו, ואכן הציצית והתפילין, וכן הל' מינים, והיין לליל הסדר שלח לו בנו תמיד מארץ ישראל, דבר אשר הסיב עונג רב לרבינו זיע"א.

בשנות הזעם כאשר הצורר הגרמני התחיל במזימותיו נתחזקה רצונו הק' לתקוע אהלו בארץ ישראל, וכבר עשה פעולות בזה, כאשר בשנת תש"ב כאשר נכלתו הרבנית מרת בלומא טויבא ע"ה התחתנה עם בעלה כ"ק אדמו"ר ר' משולם זוסיא מטשארנאביל זצ"ל התכונן רבינו לעלות אלה ולהשתתף בשמחתה, אך המלחמה הנוראה שהשתוללה שם הגיעה גם לגאליציא מנעה ממנו להפק רצונו.

כאשר נכנסו הגרמנים לעיר מגורו רבינו, שלחוהו ביחד עם שאר תושבי העיר למחנה באכניע, שם שהה זמן מה גם עם מרן הרה"ק ר' אהרן רוקח מבעלזא זיע"א ואחיו הרה"ק ר' מרדכי מבילגעריי זיע"א ששהו שם טרם בריחתם לארץ ישראל, הרה"ק מבילגעריי סיפר פעם אחת לבנו הרה"ק ר' יעקב מרדכי זיע"א בשהותם בארץ ישראל, שפעם אחת בהיותם במחנה באכניע התקיימה שם סעודת ברית, בעת הסעודה סיפר רבינו שהרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א הוזמן פעם אחת לסעודת ברית מילה, אחר הברית שאל אם מתקיים סעודת ברית, אמרו לו שהבעה"ב הוא עני ואין ביכולתו לערוך סעודת ברית, מיד אסף המגיד זיע"א מהחסידים סכום הדרוש לעריכת הסעודה, ונימק שהם"מ מתאמץ שלא יהיה סעודות מצוה כמכומז בשמו בר"ת ס'עודת מ'צוה א'ין ל'עשות, ס'יום מ'סכת א'ין ל'עשות, ס'עודת מ'ילה א'ין ל'עשות, ועל כן מתאמץ הוא להחליש כוחו וכן לעשות סעודה. סיים רבינו ואמר וכאשר כן עושים סעודת ברית מה עושה הס"מ כדי שיהי' לו חלילה אחיזה וחלק בהסעודת מצוה, הוא הופך את המפה שעל השולחן, הנוכחים הביטו מיד על המפה וראו שאכן המפה היתה הפוכה.

רבינו זכה לקדש שם שמים במשך כל ימי חייו, וגם סיים את חייו על קידוש ה' ביום הקדוש המקודש אצל כל בני ישראל, כאשר בעצם יום הכיפורים שנת תש"ג בעמדו עטוף בטליתו ומלובש בבגדי לבנים ומעתיר להקב"ה בתפלה ותחנונים על השנה החדשה, הגיעו הרשעים הארורים ימ"ש ומשכו את רבינו לרחובה של עיר, כאשר אתו עמו נלקח בנו מחמדו הרה"ק ר' יהודה צבי זיע"א, ולאחוס על קידוש ה' הי"ד זיע"א.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יפקיד ה' וירצה בדרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל לדק בב"א

זרעו אחריו, מזיוו"ר: בנו הרה"ק ר' יעקב מרדכי מסטרעטין זיע"א

מזווי"ש: הרה"ק ר' יהודה צבי זיע"א ליין בפאלהייין הי"ד, הב' הק' יצחק הי"ד, הבתולה בלומא הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יא תשרי תרצ"ו

רבי פנחס חיים ב"ר יהודה צבי זי"ע בעל תורת חסד מראזלא קאליב

רבינו הרה"ק רבי פנחס חיים טויב מראזלא קאליב בעל תורת חסד זי"ע נולד כ"ב תשרי שנת תרכ"ז, לאביו הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה מראזלא זי"ע בן הרה"ק ר' משה חיים ראש שושלת ראזלא זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע הנקרא בפי החסידים בלשון חיבה "דער אלטער קאלובער בן הר"ר משה יחזקאל טויב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא טשיפא ע"ה בתו של הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארנא בעל דמשק אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר בעל זכרון דברים זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מנכדי בעל תוס' יו"ט ולמעלה בקודש זי"ע

רבינו היה מפורסם במדות יקרות ובפרט במדת ענוה, שהיה הוא אצלו ממש כעפר לכל דבר, וכמעט שלא נתן שינה לעיניו, ושמו היה נודף לחריף עטוס ובקי נפלא.

כשהגיע לפרקו היום י"ז שבט תרמ"ד נשא להרבנית הצדיקת מרת פיגא ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם חיים הורוויץ (השני) מלינסק זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל השני אב"ד לינסק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם חיים הארוויץ אב"ד לינסק זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן מנחם מענדל הראשון אב"ד לינסק זי"ע, בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע.

אחר חתנתו סמוך רבינו על שולחן חותנו במשך שלשה שנים בלינסק, ובמשך הזמן היה רבינו נתפרסם לשם לחריף ובקי נפלא יותר מכל חכמי לינסק, שהיתה אז עיר ואם הישראל מטרפולין של חכמים, וזקני לינסק מספרים מנפלאות וגדלות רבינו, ולמודו הטהור, והתנהגותו בשם ודבקותו בתורה הקדושה, וקיים ממש לא איבדא לילה אלא לגירסא (מסכת עירובין ס"ה) והיה ספון מאוד בעיני חותנו מהרא"ח זי"ע, שהכיר בו ירא'תו וגאונותו וגדולתו בחכמה קדומה, וחיבב אותו כבבת עינו, ואמר עליו נפלאות גדולות על רוב ערכו, אבל לא לעולם חוסן, שלא ארכו ימי שלותו, כי את אשר יאהב ה' יוכיח, שבתוך זמן שאכל מזונות אצל חותנו בפסח שנת תרמ"ו, התבערה ללהב יאלה בעל עיר לינסק, ונשרף כמעט כל בית ישראל עם הונם ורכושם, ובתוכם ביתו, ובית חותנו. (זרעא קדישא)

לאחר פעירת אביו ז' סיון רשם חודש מ"ה בעומר שנת תרמ"ז הוכרח רבינו אז למלאות מקומו, ואף על פי שרבינו היה אז כבן עשרים שנה.

בתחילת שנות רבנותו נחלה רבינו ל"ע על אזניו וכמעט שאבד חוש השמיעה רח"ל, כאשר רופאי עירו נתיאשו ממנו, התייאש בדעתו לנסוע לק"ק לעמבערג אל הרופאים הגדולים, אולי ימצא תרופה לאזניו. טרם נסיעתו סר אל חותנו מהרא"ח זי"ע, לקבל את הרכת קדשו, כששמע חותנו את דברי רבינו, קפץ את אגרופיו ונכה אותו על אזנו, ואמר: ז' רב מוז הערען! ומיד התחיל כאבו לסור ממנו, ועד שבא לביתו כבר נתרפא אזנו תהלה לה' יתברך לנמרי. (זרעא קדישא)

בתקופת מלחמת העולם הראשונה ברח למארגארעטן וקבע בית מדרשו בתוככי עיר מארגערעטין, בה התגורר על שנת תרפ"ג שחזר אז לראזלא.

שם במארגארעטן קשר רבינו קשר מיוחד עם הרה"ק ר' אשר אנשיל וויס אב"ד סילאדי נאדיפאלו בעל שמן למנחה הי"ד זי"ע שכו כן קבע הוא שם משכנו בשנות מלחמת העולם הראשונה, מני אז התכתבו ביניהם בתדירות בחביבות ואהבה רבה. על פי רוב נסובו מכתבים אלו ברזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, בהיות רבינו נגר לבית זיליטשוב – קאמארנא ומגדולי המקובלים בדורו, היה עסק עם בעל שמן למנחה זי"ע בתורת הח"ן העמוקה מני יס. (שמן למנחה)

נסתלק לגנזי מרומים י"א תשרי שנת תרל"ו

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יחיאל יהודה מראזלא ומארגארעטן בעל תורת יחיאל – לב שמח החתם זי"ע, בנו הרה"ק ר' נפתלי צבי זי"ע בנו הרה"ק ר' משה עזרא מסאמאשאוויואהר הי"ד זי"ע וחותנו ר' יחיאל מיכל טוקערבערג מסטריא הי"ד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

שם אשר במלואו אל"ף שי"ן ר"ש במספר ואת"ם הדבקי"ם ב"ה' אלקיכ"ם חיי"ם כלכ"ם היו"ם. (שמן למנחה)

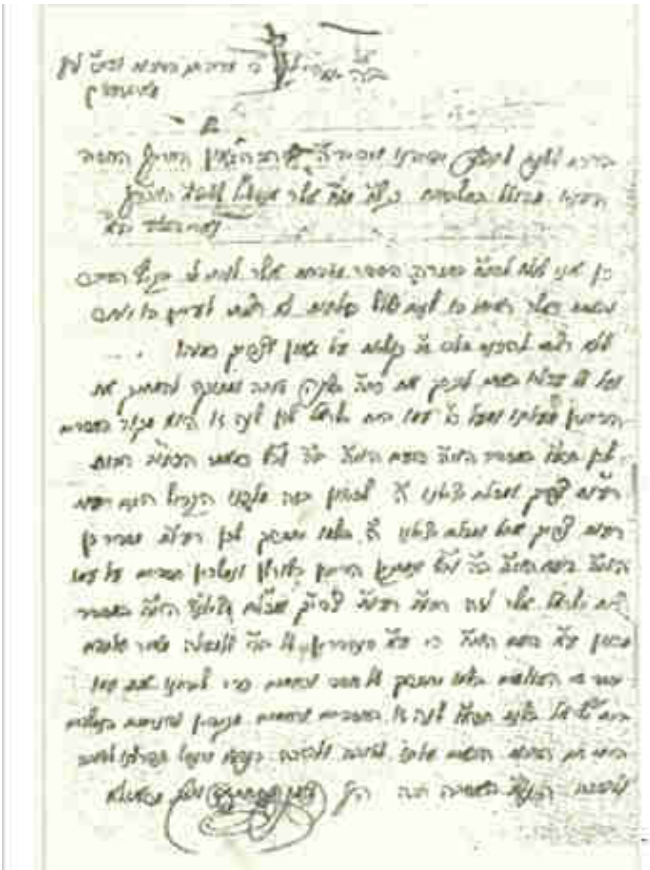

מכתב מרבינו

יא תשרי תקכ"ט

רבי אברהם אביש ב"ר צבי הירש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפרוטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל ע"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנן זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

רבינו היה גאון הקדוש מאור הגולה המפורסם בקצוי ארץ, רוח המקום ורוח הבריות נוחה הימנו האי עניו והאי חסיד ואיש אמת. וסיפר שהיה אומר: אלמלי היה אדם יודע כמה גדול הוא כחה של האמת לא היה משקר לעולם. הרה"ק ר' לייב'עלע אייגר בעל אמרי אמת זי"ע אמר עליו: שהוא בערך האר"י הק' בחכמת האמת. והרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע אמר: שלא הי' בעולם עוד תס ושלם כמותו. (רמתים צופים)

שימש והרביץ תורה בק"ק וואין, וויסניץ, לוקאדי, יאנוב דליטא, מעזריטש, רוזוועל, קאלוב, ליסא, ולבסוף ימיו נתקבל לאב"ד פראנקפורט דמיין שעל שמה הוא נקרא עד היום.

חבה יתירה היה לו מגדולי צדיקי דורו, והדורות שלאחריו כולם כל אחד על פי דרכם היו מרבים תמיד לספר בשבחו וגודל צדקתו הטוב. והערילוהו והקדישהו לאיש אלקים ואמרו: אליהו הנביא היה מתגלה אליו וילמדהו דעת חכמה ובינה, הביאו אל עמק הרזים וינשאהו לבעל רוח הקודש. מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע אמר עליו: כי הוא בעל רוה"ק ובקי במתיבתא דרקיעא. (אהל אברהם)

הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע אמר: הרבה נשמות גדולות חיו אז בימי רבינו, הבעש"ט וסייעתו וחכמי הדור אדירי התורה כולם, ואולם נשמתו של הרבי ר' אביש'ל היתה הגדולה מכולן.

פעם אחרת מספרים כאשר התחיל החוזה זי"ע לדבר אודותיו מיד התלבשו פניו זיו ונוגה ועיניו היו מזהיריים ומאיריים וקולו היה הולך וחזק מרגע לרגע ובהיותו מלא התלהבות קרא מלב ונפש: מאברהם עד אברהם לא קם כאברהם! כלומר מאברהם אבינו ע"ה עד רבינו לא קם עדיין כאברהם איש צדיק תמים בזה.

מספרים שהרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע איקלע לעיר ליקוב, כשבא לבית הכנסת שמה חזר לאחוריו באמרו: כי רואה הוא בכאן קרני אור גדול, ושאל מי היו הגדולים שהיו והתפללו כאתרא הזין? וימנו את כל הגדולים מדורי דורות ולא נתקררה דעתו עד שהגידו לו כי הר"ר אביש'ל מפפד"ס היה כמה שנים רב בעירם. (תפארת אברהם)

למד תורה מרבו המובהק הגה"ק ר' שמואל בן ר' אורי שרגא פייבוש אב"ד פיורדא בעל בית שמואל על שו"ע ואבן העזר זי"ע, ואח"כ בישיבת הגה"ק ר' צבי הירש האלבערשטאט בעל עטרת צבי זי"ע ובפראנקפורט אצל הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ בעל סמיכת חכמים זי"ע.

וכהשגיע לפרקו נשא להרבנית הצליחות בת הקצין הגה"ק ר' אליהו הכהן ממעזריטש זי"ע חתן רבו בעל בית שמואל זי"ע. אחר חתונתו התבודד עצמו בכפר שלא יצא שם יהודי זולתו, ופירנס עצמו ואשתו בדוחק מחנות קטן, והוא למד כל היום וכל הלילה בנגלה ובנסתר.

פעם אחת בעת שהתפלל שמונה עשרה בביהמ"ד פתאום התפרץ בו אש, והגג אשר הי' מנסרים התחיל כבר ליפול פרקים פרקים על נפל כולו ומפני דביקותו לא זע ולא נתר ממקומו והוליכוהו במצבו הראשון לחוץ ורק אח"כ התעורר מדביקותו וידע את אשר נעשה. (אהל אברהם)

חיבור ספרים יקרים ה"ה ברכת אברהם, מחזה אברהם, עמק המלך, קנה אברהם, כמו כן חיבר ספר גדול על הזוה"ק אבל נאבד ממנו, והי' לרבינו צער מדבר זה עד יום מותו.

והמגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע אמר שכל החידושים המפוזרים ושגרים בפי כל העולם בשם "העולם" כולם נאמרו בימיו משמי' רבינו זי"ע.

מגודל צדקתו וקדושתו שלא רצה להראות בפני אנשים סיפר שפעם אחת נסע לכפר אחד ושקעה השמש, והלרך היה מסוכן לנסוע בלילה אז הלך להכפרי המחזיק בית המרזח ובקשהו שירשהו ללון שם. והנה שם לן גם כן איש בליעל גנב, ובלילה בעת כולם היו ישנים גנב המרגליות של הבעה"ב ושכב על משכבו וישן, אבל רבינו עוד היה ער ועסק בתורה. בבוקר קמו משנתם וראה הבעה"ב שנגנבו אצלו המרגליות, נתן עינו ברבינו שהוא לקחם בלילה בעת שכולם היו ישנים והוא לא היה ישן. והתחיל לבזות אותו עם מכת לחי, ורבינו צעק בבכי: תאמינו לי שאנכי לא גנבתי מאומה כאן, אבל הכפרי הבעה"ב לא עזבו ויסרהו מאוד. ובכל זאת לא חפץ לגלות מי הוא, והנה באותו העת נחלה פתאום הגנב במחלת השבץ ל"ע, והתחילו להפשיט מעליו מלבושיו כדי לרפאהו, ומצאו בכיסו בגדיו את המרגליות טמונים, ורצו אשר לחנם חשדו וצערו את רבינו. (אהל אברהם)

פעם בשנת בצורת בזבז רבינו כל הונו לפרנסת עניים, אמר לו אחד רבינו עובר על דברי חז"ל (כתובות נ') שאל יבזבז אדם יותר מחומש, ענה לו: הדברים האלה אינם אמורים במקום שיש משום פיקוח נפש, שהרי אפילו בשבת החמורה נדחית מפני פיקוח נפש כל שכן מילתא דרבנן והרי כתוב (משלי כ"א כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא "חיים" צדקה וכבוד. (אוצר שיחות צדיקים)

נסתלק לגנזי מרומים י"א תשרי ומנו"כ בעיר פראנקפורט דמיין מימינו בעל הרי"ף זי"ע ומשמאלו הגה"ק ר' שמואל שאטין כ"ץ בעל חידושי מהרשש"ך זי"ע.

נשאר אחריו בניו הגאונים הגה"ק ר' אלעזר אב"ד שאוועל וזאגר יצן זי"ע, הגה"ק ר' יעקב אב"ד לוקניק זי"ע הגה"ק ר' משה מקאריב זי"ע הגה"ק ר' אריה ליבוש מקאריב זי"ע הגה"ק ר' יוסף מקאלוש זי"ע הגה"ק ר' צבי הירש מפפד"מ זי"ע הגה"ק ר' עוזר אב"ד ביאלא מעזריטש וילוואל זי"ע.

מבית מדרשו יצאו גדולי ישראל ובתוכם הגה"ק ר' זלמן חסיד מפפד"מ זי"ע רבו של הגה"ק מרן החתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' חיים אויערבאך זי"ע אב"ד לונטשיץ בעל דברי משפט זי"ע וסיפר כל זמן שהזכירו את שם רבו תמיד בא לידי התפעלות נפשיות, וכמה פעמים אמר לבנו: תדע בני חביבי! כי בזכרי את חסידותו וגודל פרישותו ולקחתו הרבה של מורי ורבי, כל גופי מזדעזע, כל אברי ידודון מתוך רעד וחיל והגני נרעש ונפחד מהדר גאונו ומרוב חסידותו ופרישותו בקודש. (תפארת אברהם).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב תשרי תרט"ז

הרה"ק ר' יחיאל מיכל בן הרה"ק ר' משה ז"יע מזוויעהל

רבינו הרה"ק ר' יחיאל מיכל גאלדמאן מזוויעהל זיע"א נולד בשנת תקמ"ח לאביו הרה"ק רבי משה מזוויעהל זיע"א בן הרה"ק רבי יחיאל מיכל זיע"א המגיד מזלאטשוב, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיה סעריל ע"ה בת הרה"ק רבי דוד ז"ק זיע"א אב"ד גארדאוויטש, בן הרה"ק רבי אברהם ז"ק זיע"א אב"ד שארגראד

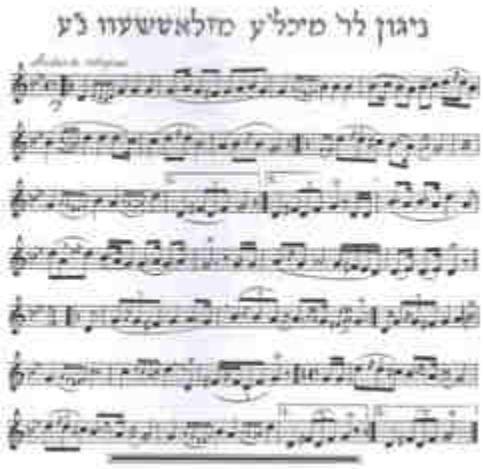

בהגיע לפרקו נקח את זו' הרבנית הצדקנית מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק רבי ישראל חיים מלודמיר זיע"א בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א והתן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א.

רבינו היה מעיין טהור של אהבת ישראל אשר זרם מלבבו הטהור אל כל יהודי באשר הוא שם, נקודת הפשטות שהיוותה מתמיד סימן ההיכר של בית זוויעהל לדורותיהם, לבשה פנים חדשות בהנהגתו של רבינו, כאשר משך אליו בעבותות אהבה וחיבה המוני יהודים בני עליה והכפריים הקרובים והרחוקים.

אמנם עבודה מיוחדת היתה לרבינו בקירובם של הפשוטים דווקא, כאשר תמיד היה לבו עמהם ולא היה מסיר דעתו מהם לרגע, כאב את כאבם והתאנח בסבלם, כאשר תמיד חיפש על כמה שניתן להקל על העם שבשדות אלו המושפלים והמדוכאים, ברחמים אין קץ ובהארת פנים ושמחה, העלה את המוני בית ישראל הכפריים ממרירות חייהם הקשים אל חיים מאושרים יותר, והפיח בהם רוח של אמונה ותקוה.

בשנת תקל"ז עלה רבינו לכהן פאר על כסא המלוכה בעיר זוויעהל למלא מקום אביו הגדול. מיד בהעלותו על כסא אביו התגלה כוחותיו הכבירות של רבינו, ואם אל זקינו המגיד מזלאטשוב זיע"א ידעו שניחן בכח הנגינה התגלתה כח זה ביתר שאת וביתר עוז אצל נכדו מרן רבינו זיע"א, אשר עבודת הנגינה והריקוד היתה יסוד מוסד בהליכות חייו של רבינו, וזמירות ולחנים מלדיקים הק' היו בוקעים מעמקי לבבו הטהור, שהיתה שופעת באש קודש סוערת בריקודים ומחולות מתוך אהבת ה' טהורה, אשר סחפה אחריה את כל קהל עדתו, ובפרט את הפשוטי עם שלטובתם מסר נפשו תמיד, ואותם היה מאיר באור השמחה והקדושה את חייהם הרוחניים והגשמיים גם יחד. וכן מסופר על רבינו שבשבתות היה יכול לרקוד שעות על גבי שעות בלא הפסקה והפוגה כלל.

בימיו של רבינו המשיכה להתקיים האי חבורתא קדישתא של צדיקי העיר מיסודו של אביו הרה"ק רבי משה'לע זיע"א, שאחרי הסתלקותו המשיכה להתקיים תחת שרביט הנהגתו של רבינו, ולא רק בענינים נשגבים ונעלים ובתיקוני עליונים היו עסוקים, אלא גם בענינים שבמעשה, להקל מעל עמך בית ישראל מקושי השעבוד, בכל דרך אפשרית בדרך הטבע, ולמעלה מדרך הטבע. כאשר בין השאר עסקו גם בשיחרור אסירים שנקלעו למצוקה תחת רשעותם של הפריצים שהיו בעלי בתים על הכפרים שתחת שליטתם, והרבה סיפורים נמצאו בפיהם של זקני הדור אודות מעשיהם של צדיקים שהיו מופיעים בארמנות הפריצים ובאיומים של עונשים חמורים היו מכריחים את הפריצים לשחרר את האסירים ואף לוותר להם את החובות.

רבינו נסתלק ועלה נשמתו לגנזי מרומים ביום י"ב תשרי שנת תרט"ז, והובא לקבורה בביה"ח בזוויעהל.

על מצבתו חרות: הרב החסיד המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא נחמד ונעים טוב לשמים ולבריות ירא חטא.. קדוש וטהור שלשלת היוחסין.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק רבי מרדכי מזוויעהל זיע"א, הרה"ק ר' יצחק שלמה מזעליחוב זיע"א, הרה"ק רבי משה זיע"א.

חתניו: הרה"ק רבי משה יוסף זיע"א אבד"ק וואלקאוויסק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מסופר עליו

הניגון והריקוד תפס אצלו מקום נכבד ביותר. בשבתות ומועדים היה רוקד שעות שלימות מפזז ומכרכר בכל עוז, מקום מיוחד : מעין ניגון הניגונים תפס אצלו ניגון של זקנו המגיד מזלאטשוב זי"ע שמרן הבעל שם טוב זי"ע קראו: ניגון התעוררות רחמים רבים. וסיפר שהבעש"ט זי"ע קודם הסתלקותו ביקש שינגנו לפניו ניגון זה. לאחר שניגנו אמר הבעש"ט: "מבטיח אני לדורותיכם, שמתי, היכן ומי שינגן את ניגון התעוררות רחמים רבים, אזי בכל היכל שרק אהיה אני אשמע. - ישנם מלאכים שמביאים ידיעות ובשורות לנשמות - ואני גם אנגן ואעורר רחמים רבים על בעלי תשובה שמנגנים.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב תשרי תקל"ז

רבי אברהם ב"ר דוב בער המלאך בעל חסד לאברהם

רבינו הרה"ק רבי אברהם פריעדמאן המלאך בעל חסד לאברהם זי"ע נולד בשנת תק"א בעיר פאסטוב לבן יחודו לאביו הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזיריטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת מרת קיילא ע"ה וסיפר בעלה המגיד הגדול אמר עליה: כי בזכותה זכה להמשיך נשמת בנו רבינו המלאך, נשמה שכמה מאות שנים לא ירדה כזו לעולם הזה

קדושתו של רבינו היה לפלא, ואין לשער ואין לספר עומק פרישותו ודביקותו להבורא יתברך שמו בכל הליכותיו, עד שבני דורו קראוהו בשם המלאך, כי היה כמלאך אלקים. ולדיקי דורו העריצוהו והעידו עליו כי מרוב קדושתו הגיע להתפשטות הגשמיות, אליו נאספו אלפי ישראל ללמוד ממנו קדושה וטהרה.

הרה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע היה אומר על רבינו: שבשעה שהתפלל ברכת יוצר אור היתה התלהבותו גדולה כל כך שאפשר היה להדליק ממנו קיסם וזו אינה גוזמא! (מגדל עוז)

היה תלמיד מאביו הקדוש זי"ע, אביו קבע שרבינו והרה"ק שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע ילמדו בחברותא. הבעל התניא היה מלמד את רבינו תורת הנגלה, ורבינו היה מלמד הבעל התניא את הנסתר שבתורה.

וסיפר שפעם אחת, לאחרי שלמדו ענין עמוק ביותר בתורת החסידות. מצא רבינו את הבעל התניא כשהוא אוכל כריך עם חמאה (לא בייגל מיט פוטער), ולתמיהתו של רבינו לפשר הדברים (היתכן שלאחרי לימוד בענין נעלה כזה מתייחד לאכול דבר גשמי וטעים דוקא) השיב הבעל התניא שבעת לימודם בתורת ההסידות הרגיש שעוד מעט מגיע הוא לכלות הנפש, ולכן הוכרח לאכול בייגל עם חמאה, כדי שנשמתו לא תפרד מגופו בכלות הנפש ממש.

ופעם אחת שלמד עם הבעל התניא התחילו ללמוד מסכת בילה, והבעל התניא התחיל לפרש המשנה כפשוטה, רבינו האזין אך ביקש לחזור שנית כי אינו מבין, חזר הבעל התניא שנית על ההסבר, ושוב התאונן רבינו שעדיין אינו מבין. אמר לו הבעל התניא: אם כן אמור אתה בעצמך פירוש המשנה. לבעתי ביאר רבינו: בילה שנולדה ביום טוב הם י"ב לירופי הוי"ה (ר"ת בילי"ה) הנולדים ביו"ט למעלה מהצרופים של ימות החול. (זכרונם לברכה)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' משולם פייבש האורוויץ מקרעמניץ בעל משנת חכמים זי"ע הנקרא רבי פייבוש'ל קרעמניצער. בן הרה"ק ר' דוב בעריש הלוי איש הורוויץ זי"ע בן הגה"ק רבינו מאיר הלוי האורוויטץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע האורוך זי"ע בן הגה"ק רבבה"ג רבינו פנחס הלוי איש האורוויטץ זי"ע. ולמעלה בקודש זי"ע

וסיפר שפעם אחת נסע רבינו לעיר קרעמניץ לבקר את חותנו, ובאו כל אנשי העיר ובתוכם תלמידי חכמים ונכבדים לקבל פני קדשו ולשמוע לקח מפיו קדשו. אך רבינו לא פנה אליהם רק עמד ליד החלון והביט על הר גבוה הנשקף מבעד החלון. בין הבאים היה אברך למדן ויחסן מתגאה בתורתו ויחוסו ומתנגד לחסידות. פנה הוא לרבינו בשאלה: מה זה מביט כבודו כל כך ההר שהוא רק גוש עפר? ויענהו רבינו: זהו שאני מסתכל ומתפלא: איך גוש עפר פשוט כזה יתגאה כל כך עד שנעשה הר גבוה? הדברים חדרו לתוך לבו של האברך ופעלו את פעלתם. (ימי זכרון)

הרה"ק ר' יצחק מרעלזויל זי"ע השתוקק פעם כמה שבועות קודם תשעה באב לשבות שבתו בכל רבינו, וכאשר ביקש רשות על זה מאביו הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע הורשה לו אביו הק' לנסוע, אבל רק בתנאי שישאר שם עד אחר תשעה באב. הר"ר יצחק שמח בתשובת אביו הק' שיוכל לישאר אצל רבינו המלאך זמן ארוך.

הרה"ר ר' יצחק שהה שם אצל רבינו עד תשעה באב, וקיבל ושאב הרבה קדושה, ויהי בהגיע ליל תשעה באב, בא רבינו לבית מדרשו והשתטח על הארץ בפיזור ידים ורגלים, ובכה בבכי תמרורים על חורבן בית המקדש ועצר השכינה הקדושה. וכך שכב על הארץ קרוב למעת לעת ובכה מאין הפוגות עד למחרת לפנות ערב כאשר קם להתפלת מנחה.

אז הבין הר"ר יצחק כוונת אביו הק' כשאוה לו לישאר עד לאחר תשעה באב. כאשר שב לבית אביו הק' סיפר לו את כל המחזה אשר ראה, ולא שכח הר"ר יצחק מעמד נורא זה לעולם. (עבודת עבודה שיחות קודש)

כשנסתלק אביו לגנזי מרומים בי"ט כסלו שנת תקל"ג מילא רבינו את מקומו אחר הפלגות הרבה, ובמחצית השנה האחרונה לחייו התקבל למגיד בעיר פאסטוב

נסתלק לגנזי מרומים י"ד תשרי בשנת תקל"ז בעירו פאסטוב שם מנוחתו כבוד

השאיר אחריו שני בנים גדולים, הרה"ק ר' ישראל חיים מלודמיר זי"ע והרה"ק ר' שלום שכנא מפרלהביטש זי"ע

וסיפר שבעת הסתלקותו של רבינו היה בניו רך בשנים, אז עלתה זוגתו של רבינו לחונן את עפר ארץ ישראל, ושלחה את בניה היתומים את הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, שהיה מקושר בעבותות אהבה אל בעלה רבינו זי"ע, למען יגדלם ויקדשם על ברכי קדשו.

הרה"ק ר' שלמה זי"ע השגיח מאוד על הילדים לחנכם ולשמרם בקדושה וטהרה, וכמה פעמים אמר להם ליקן סמוך לו במטתו, כדי שיקלטו בקרבם קדושה הרבה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה. (פרשת נח ז' א') דהיינו שיכנס בתוך התיבה שהוא מדבר עם כל גופו ולבבו ומחשבתו. (חסד לאברהם)

וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה (תהלים ק"ג) ומלכותו מדת מלכות של השי"ת, בכל, עם הצדיק, כי צדיק נקרא כל, משלה, היינו שהוא מנהיג מדת מלכות כרצונו. (אורח לחיים - פ' חיי שרה)

יג תשרי תרמ"ה [א]

רבי מנחם מענדל ב"ר יחזקאל זי"ע בעל מעגלי צדק מדעעש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט בעל מעגלי צדק מדעעש זי"ע אחי הרה"ק ר' חיים בצלאל אב"ד טאשנאד בעל שו"ת דרך יבחר זי"ע, הרה"ק ר' יהודה לייביש מטרעצאל זי"ע, הרה"ק ר' יצחק משה מדעעש זי"ע נולד בטערצאל בשנת תקע"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל מקארלסבורג בעל מראה יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסבורג זי"ע ולמעלה בקודש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה העניך מלינסק זי"ע

רבינו היה גאון אמיתי של התורה, לדיק קדוש עליון, בקי בנגלה ובנסתר, אלפי ישראל הלכו לאורו, חיבר שו"ת שערי לדק, אבני לדק, משפטי לדק על ד' חלקי שו"ע וסוגיות, ספר מעגלי לדק על התורה.

היה תלמיד מאביו הגדול זי"ע וכמו כן בלעיזותו למד אצל הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרשבורג זי"ע ובשנת תקל"ז עבר ללמוד את תורת החסידות מהרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע, וכמו כן נסע להסתופף בצל לדקי דורו ובפרט להרה"ק ר' חיים הלברשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע.

משך תקופה מסוימת התגורר רבינו באוהעל שם התחבר אל שני נכדיו הגדולים של הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע הלא הם הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע והרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע. שאכלו מזונות על שולחן זקניס הגדול וריכוז סביבם את טובי הלומדים העירם, וביניהם רבינו אשר כל יומא ויומא היה הולך לשמוע חידושין לאורייתא מפי קודשם.

וסיפר רבינו כי פעם אחת סיפר רבו בעל ישמח משה זי"ע לתלמידיו מעשה מהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע ובחור אחד מתלמידיו התבטא על סיפור מעשה ההיא בדברי זלזול, וקירור גם את חבריו שלא יאמינו באמיתת הסיפור. כאשר הגיעו הדברים לאזני הישמח משה, כואב לו הדבר מאד, שבין תלמידיו נמצא מי שאין אמונתו שלימה בצדיקי הדור תלמיד בעש"ט הק'. והישמח משה המתין לזמן מוכשר לדבר עם אותו הבחור, לשמוע ממנו למה אין אמונתו שלימה, ולהשרים בקרבו אמונת לדיקים. אבל לבחור זה נודע כי דבריו הגיעו לאזני רבו, ונתיירא מאוד מקפידת רבו, והתחבא שלא לפגוש אותו בפרטות שיוכל להוכיחו על דבריו, ובכל יום נכנס לשמיעת השיעור אחר שהישמח משה כבר התחיל להרצות השיעור לפני התלמידים, והתייצב בסוף שורת התלמידים. אך למעשה עלה בידי הישמח משה לפגוש ולדבר עמו, וחקר ממנו מהיכן באו לו מחשבות כאלה, שלא להאמין בצדיקי הדור? על שהתברר, כי בילדותו למד אצל מלמד שלא האמין בצדיקים תלמידי בעש"ט הק',

וממנו דבקה בו השפעה לא טובה זאת, כי השפעת המלמד על התלמידים גדלה מאוד אפילו אחרי שנים רבות. (עבודת עבודה שיחות)

וסיפר שפעם נסע רבינו לצאנז על שבת קודש פרשת מסעי, ונסע עמו הגה"ק מאינטערלאס זי"ע עם עוד אנשים. כאשר הגיעו לצאנז, שאל הרה"ק מצאנז את רבינו: מי הם האורחים (כדי ליתן להם עליות) אמר רבינו שמות כל מלוויו. שאל הרה"ק מצאנז: ובעל העגלה? ענה רבינו: שבעל העגלה אינו שייך לעלות לתורה. בעת קריאת התורה שלא הרה"ק מצאנז לשאול מה שמו של העגלון, וקראוהו לעלות לתורה, והרה"ק מצאנז סיים אצלו מות יומת הרוצח. הגאון מאינטערלאס היה מפחד לחזור עם בעל העגלה הנ"ל. אבל רבינו אמר לו שאינו מכיר לו לרוצח, וחזרו עמו. אך המעשה הזו לא יצאה ממוחו של הגה"ק מאינטערלאס.

לאחר איזה זמן שאלה אשת העגלון את רבינו אם עשה איזה פעולה עם בעלה? ענה רבינו שלא עשה עמו כלום, אלא שנסע עמו ושילם לו בעד הנסיעה. אבל האשה שאלה עוד הפעם: מה עשה הרב עם בעלי? וסיפרה שעד עכשיו כל אימת שהיה מגיע לביתו והמאכלים לא היו מוכנים, היה מכה אותה, ועכשיו נעשה כמו שה. (שאינו מכה אותה) שלא רבינו מכתב להגאון מאינטערלאס זי"ע וסיפר לו מה שסמע מאשת העגלון, ופירש הכוונה של הרה"ק מצאנז במה שסיים אצלו בתיבות מות יומת הרוצח, שהמיתת בזה את כח הרעיתה שהיה בקרבו. (שיח זקניס)

רבינו בא בפלפול עם כל גדולי דורו, שנזכר בתשובותיהם. מתחילה היה אב"ד אריסאר עם הסתלקות אביו כ' ניסן בשנת תר"ה מילא רבינו מקומו כראב"ד של מדינת זיבענבירגען.

וסיפר שהמשכילים שהשתלטו על הנהגת הקהילה בקארלסבורג הצרו את לעליו, משום כך החליט רבינו לוותר על נשיאת תואר רב המדינה, ועבר לכהן ברבנות דעעש הסמוכה לקלויזענבורג, שם ייסד את חצרו הגדולה.

עם זאת רואה בו היהדות הנאמנה את הרב הכולל, והסתייגה מן רבינו מטעם שנבחר בעל בלא כסף ובתמיכת המשכילים. נראה שאף השלטונות הבינו שרבינו הוא מייצג היהדות הנאמנה, והזמינו להשתתף כנציג יהודי המחוז בטכס הכתרתו של הקיסר פראנץ יוזף בווינה. רבינו הגיע שם במרכבה הדורה הרתומה לארבעה סוסים אבירים, מרכבה שנשתמרה לאחר מכן בחצרו בדעעש.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רייזיל ע"ה בת הגביר ר' לייבוש קרוים מאוהעל ז"ל, וסיפר כאשר הביאו לפניו עם זוגתו הרבנית לא רצה אמו להסכים לאותו שידוך, רבינו בשומעו זאת התחיל לבכות ואמר: שכל היתר לראותה כי אסור לאדם שיקדש עד שיראנה, (מסכת קידושין מ"א) אולם באופן זה הסתכלתי על איש ללא טרך, ועל דא קא בכינא.

וסיפר שרבינו למד בבחרותו אצל הגה"ק ר' משה סופר בעל החתם סופר מפרשבורג זי"ע והיה תלמיד חביב וחשוק אצלו מאוד. פעם כשהיה כבר בחור למעלה מעשרים, חשקה נפשו לנסוע הביתה לבקר את הוריו בשביל קיום מצוות כיבוד הוריים, ובשלקח ברכת פרידה מרבו מרן החת"ס, אמר לו רבו בהאי לישנא: אז דו פארסט אהיים וועט דיר אויסקומען פארבייטופארן נישט ווייט

מתורתו של רבינו

אמרי חז"ל: כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון קדשך שיש בה מתנות עניים שהוא לטובה, (עיין רש"י דברים כ"ו ט"ו, שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת הרוגז לרחמים, - וברש"י בראשית י"ח ט"ז). רצה לומר דבכל מצות עם נשקיף בטוב בקרב עמוק בלב איש, בודאי אמצא ימצא איזהו מחשבה רעה, היינו מחשבה שלא לשם שמים, אלא יש בה איזה פניה, כמו שפירשו הפסוק כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כלומר בעשייה הטוב המצוה, גם כן יחטא שעושה באיזהו פניה ובכל מצות רע הוא אם עושה שלא לשם שמים, חוץ במתנת עניים יהיה מחשבתו איך שיהיה. אפילו שלא לשם שמים מכל מקום כולו לטובה הוא, דעל כל פנים העני נהנה במתנת והחיה את נפשו. (מעגלי צדק)

בספר שמחת הרגל מביא ירושלמי דר' יוחנן אזיל ולקט פירורין מסעודת החודש ומבית המדרש ואמר אשרי מי שאכל כאן, יש לומר על דעת ועלהו לא יבול כו' אפילו שיחת חולין והיינו הפירורין שאמרו שיחת חולין על השולחן ומכל שכן הדברי תורה ממש שאמרו כשעת אכילה שם. (מעגלי צדק)

יג תשרי תרמ"ה [ב]

רבי מנחם מענדל ב"ר יחזקאל זי"ע בעל מעגלי צדק מדעעש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט בעל מעגלי צדק מדעעש זי"ע אחי הרה"ק ר' חיים בצלאל אב"ד טאשנאד בעל שו"ת דרך יבחר זי"ע, הרה"ק ר' יהודה לייביש מטרעצאל זי"ע, הרה"ק ר' יצחק משה מדעעש זי"ע נולד בטערצאל בשנת תקע"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל מקארלסבורג בעל מראה יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסבורג זי"ע ולמעלה בקודש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה העניך מלינסק זי"ע

פון די שטאט "לוהעל", איז לפי דעתי כדאי אז דו זאלסט אריינפאהרן אין לוהעל צו קענען דאהרט דעם הרב אב"ד דשם, ער איז אן אויסנאם אין זיין גדלות בתורה ובידאת שמים [כשהנך נוסע הביתה, הרי יצא לך לעבור לא רחוק מהעיר לוהעל, לדעתי כדאי לך להכנס שם כדי להכיר את הרב אב"ד דשם, כי הוא מיוחד בגדלות תורתו וירא שמים]. הכוונה היתה על הרה"ק רבי משה טייטלבוים בעל יקמת משה זי"ע.. רבינו כמובן שהשתדל לעשות כעצת רבו ונכנס להעיר לוהעל להתרלות עם הרה"ק היקמת משה, ומסתובב הדבר שנשתהה שם כמה ימים, בוקר אחד מאותם ימים אחר התפילה, יצא רבינו לשוק לקנות אבטיח, ונישג לאהל אשר הועמד לצורך זה לקנות שם אבטיחים, ועמדה שם בת ישראל שמכרה, ושאל רבינו על אבטיח אחד מה המחיר, ואמרה הנערה את המחיר, והיה זה בעיניו למחיר גבוה, עומד ללכת משם לאהעל אחר, הנערה הלזו כשראתה זאת נענתה ואמרה בלשון מליצה "לדיק זה בא לבית מלאנע ויפטור בלי מלאנע" [בשפת הקודש לידיש נקרא אבטיח 'מלאנע', והנערה התבטאה במליצה נפלאה במאמרם ז"ל המובא ברש"י (פרשת ויצא כ"ח י"ז) כי אם בית אלהים" – א"ר אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא הסולם הזה עומד בבאר שבע ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש שבאר שבע עומד בדרומה של יהודה וירושלים בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין ובית אל היה בצפון של נחלת בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף נמצא סולם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית אל מגיע אמצע שיפועו נגד ירושלים וכלפי שאמרו רבותינו שאמר הקב"ה "לדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה"? ועוד אמרו יעקב קראו לירושלים בית אל וזו לוז היא ולא ירושלים ומהיכן למדו לומר כן. אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזהו היא קפילת הארץ האמורה בשחיטת חולין, שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל וזהו "ויפגע במקום" וא"ת וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עיכבו שם? איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמים יעכבוהו אותו עד הכן אזל, כדאמרינן בפרק גיד הנשה. וקרא מוכיח "וילך הכנה" כי מטא לחכן אמר: "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו?" יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ.] רבינו התפעל מהדבר שבת ישראל תוכל לומר תיכף מליצה כזאת, ומגודל התפעלותו הביט וראה את הנערה הזאת בהבטה פתאומית. תיכף אחר זה עזב רבינו את המקום, ושב למקום אכסנייתו בחדר אשר היה לו אצל בעל הבית חשוב, רבינו השתטח לארץ בפישוט ידיים ורגליים, והתחיל לבכות בכי גדול ונורא, הבעל הבית שמע את הבכיה ונכנס אליו ושאל בקול בהלה, לבכיה זו מה עושה, והשיב לו רבינו בקול בכי "איך לא אבכה שעשיתי דבר שלא עשיתי מעולם, שהסתכלתי על בת ישראל מגודל התפעלות על דברי מליצתה, ואיך אעשה תשובה על זה" והמשיך לבכות בגודל מרירות ליבו. הבעל הבית שהיה לו צער גדול מגודל מרירותו של רבינו אמר אליו יש לי עצה בשבילכם איך לתקן את הדבר, הלא חכמינו ז"ל אמרו שאין ליצא אשה על שירתה (מסכת קידושין מ"א.) והנערה הזו בודאי עומדת להינשא לאיש, ואם אתם תסכימו ליקח אותה לאישה, אז כבר יהיה היתר להסתכלותכם למפרע , והיא בודאי תסכים להינשא כי היא עניה ובת טובים. העצה הזו מצאה חן בעיניו, אך רצה מקודם להתיעץ עם הרה"ק היקמת משה, ואם הוא יסכים יעשה הדבר. הלכו בעה"ב ורבינו אל הרב, והבעל יקמת משה אמר לרבינו שעצתו של הבעה"ב הוא דבר נאה ומתקבל, אך כלום יעשה דבר כזה בלי הוריו, על כן טוב ונכון הוא לכתוב להם הדבר ולבקשם שיגיעו לאוהעל בהקדם האפשרי, כדי לבוא בדברים בעניין הזה, ונראה איך יפול דבר, ואם ההוריים יסכימו לשידוך, אז יכול להגמר הדבר בכי טוב. רבינו עשה כעצת הרה"ק היקמת משה והודיע להוריו על הדבר, ואמר להם שהוא מחכה לבואם. הרה"ק בעל המראה יחזקאל והרבנית הזדרזו והגיעו לאוהעל, ונכנסו להרה"ק היקמת משה ושמעו ממנו את כל העניין. בעל היקמת משה הוסיף מליצה, כי לפי דעתו אין בזה העצה שנתן בעל הבית שום דבר מעוקל או מדה לא נכונה, ונכון הוא בכדי להציל על ידי זה את בנם מצערו הגדול. אמר הרה"ק בעל המראה יחזקאל, שהרבנית שלו מתלוננת איך יעשו שידוך לבנם היחיד המושלם, עם בת ממשפחה לא מיוחסת. וענה על זה הרה"ק בעל היקמת משה, כי העיקר הוא יחוס עצמי, ואם הנערה היא הוגנת ומושלמת במעשיה אז היא חשובה הרבה יותר ממיוחסת בלי שלימות המעשים. והרבנית הלכה לראות את הנערה, והתאכזבה עד מאד, כי אף על פי שהיתה חשובה מאד בעשיה ובידאת שמים שלה, אבל היא מכוערת בתואריה, וזה שבר את לבבה כי איך תעשה כדבר הזה להסכים לשידוך עם נערה הלזו בשביל בנה המושלם בכל המעלות. למחרת היום, בבוקר אחר התפילה נכנסו עוד פעם אל הרה"ק בעל היקמת משה, הרבנית פרצה בבכי ואמרה בזה"ל: הייליגער רבי וואס קומט מיר אזא עונש, אז דער אויבערשטער האט אונז געגעבען א גערלטענעס זון ער זאל זיין געזונט, זאל איך יעצט טאן מיט איס א שידוך מיט א מכוערת [רבי קדוש, מדוע מגיע לי עונש כזה, הקב"ה חנן אותנו בבן נפלא מושלם ומוצלח, ואנו נשדך אותו עם מכוערת כזאת] הרה"ק היקמת משה חוזרו פניו ונסתמו אמרי פיו, כי לא ידע מה להשיב על דבריה, ונכמרו רחמיו עליה ונענה ואמר לרבינו הלא היא צודקת בדבריה כדרכה של אם נאמנה. כששמע רבינו את הדברים האלה, השתטח על הארץ ופרץ בבכיה נורא ונעק בהאי לישנא "אבער וואז וועט זיין מיט'ן קוק [וכפל עוד כשכוונתו על – פעם] וואז וועט זיין מיט'ן קוק [אבל מה יהיה עם ההבטה ההבטה הפתאומית שהביט על הנערה]. בשמוע היקמת משה את אלו הדברים, קרא להרה"ק בעל מראה יחזקאל ולנוות ביתו הרבנית לחדר לבדי, ובקש אותם לא להתנגד לשידוך, והבטיח להם בלשונו הטהור "איך בין חייב מבטיח לו זעהן איינע דורות פון דעם שידוך" [אני מבטיחכם נאמנה לראות דורות יפים משידוך זה]. הרה"ק בעל מראה יחזקאל והרבנית קיבלו עליהם את דברי קדשו, ונגמר השידוך בכי טוב , ונתקיימה ברכת הצדיק עליהם, כי לאלאיהם ולאלאי לאלאיהם היו יפים עד דורי דורות. (עובדא לאהרן)

נסתלק לגנזי מרומים י"ג תשרי בשנת תרמ"ה ומנחתו כבוד בבית החיים בעיר דעעש

בנו הרה"ק ר' משה זי"ע מילא מקומו בדעעש

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הבית הכנסת בעיר דעעש

בזכות ראשון ולקחתם לכם ביום הראשון, אני בונה לכם ראשון, מרום מראשון מקום מקדשינו. (מסכת פסחים ה') העניין כמו שאמר בגמרא (מסכת יומא) שחורבן בית המקדש היה מחמת שנאת חנם, והנה ד' מינים שבלולב מטרה על אודות כל סוגי ישראל, כמו שאמר במדרש: אתרוג טעם וריח וכו' ולכן על ידי זה ולקחתם לכם ד' מינים, אני בונה לכם ראשון, שתזכו לבנין בית המקדש בב"א

יג תשרי תקצ"ח ...

רבי עקיבא ב"ר משה הגה"ק בעל רעק"א אב"ד פוזנא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי עקיבא איגר אב"ד פוזנא בעל רעק"א זי"ע נולד א' מרחשון בשנת תקכ"ב בעיר אייזענשטאדט לאביו הגה"ק ר' משה גינז זי"ע שהיה נכד הגה"ק ר' משה ברודא זי"ע אב"ד ווירמייזא זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם ברודא ראב"ד פראנקפורט-דמיין בעל אשל אברהם זי"ע, ולאמו הצדיקת מרת גיטל ע"ה בת הגה"ק ר' עקיבא איגר מהאלבערשטאדט בעל משנת דרבי עקיבא זי"ע

רבינו היה גאון הגדול כל ימיו היה מסגף עצמו, ולמד תורה בלא אכילה ושינה, ובכל חצות לילה הלך לטבול עצמו למקוה, אפילו בימי החורף, ובמקום גדולתו אתה מוצא ענותנותו, מעולם לא ליער והכעיס אדם, מעולם לא דיבר אפילו עם ילד קטן ותלמידיו בלשון נוכח, ומעולם לא צוה לאדם שיקרתהו, ומעולם לא הניח לנשק ידיו אפילו מנער קטן ולא מתלמידיו וגם לא קרא שום אדם בשם תלמיד, ולא הניח לכתוב או לומר על עצמו שום תואר כגאון או צדיק וכיו"ב, גמל חסד עם כל אדם.

ומסופר על רבינו שבא פעם לעיר אחת והתאכסן אצל קרובה עניה, וכשנשאל: הא אין זה לפי כבודו, והיה לו להתאכסן אצל עשירים? השיב: באבילה כתיב (פרשת כי תצא כ"ב י') לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך, ודרשו חז"ל (מסכת ברכות י"ט) פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד אם היה כהן והיא בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו לכך נאמר והתעלמת, אבל בפסוק "ומבשרך אל תתעלם" (ישעיהו נ"ח ז') לא מצאנו שדרשו שפעמים אתה מתעלם, ועל כרחך שאפילו זקן ואינו לפי כבודו אסור להתעלם מקרובו.

פעם אחת בא אצלו אורי בר אהרון ובר אוריין, גילה לו מצפוני לבו ומרירות רוחו אשר קרה לו זה ימי' מעטים שהוכאב בחולי שבירה ר"ל והיה אצל רופא, ולן הינו למזור שיכל אצל אומן לעשות לו איזור (בראך גארטעל) לאפוד לו בו על מתניו, וצריך זיכוז בזה שלא יבוא לכלל סכנה, ואין ידו משגת לשלם להאומן אחרי שיעלה עשרה ר"ט, ואין מאומה בידו, ועל ידי זה הוא מתרשל לילך להאומן לעשותו, מיד נתן לו רבינו שני ר"ט, ואמר לו שילך לאכסניא שלו וישלח מיד לקרוא להאומן לעשות האיזור המעולה ביותר, ולא הלך החולה עד הגמרו ויאפוד לו בו. לערב הלך רבינו לאיש ההוא לבית מלונו, כבודו נבהל האיש מה לאדוני בבית עבדו במלון? אמר: לראות באתי אם עושה כאשר הגדתי לו ושומר עצמו מלכת מביתו החולה ולהזהירו ביותר על זה שלא יבוא ח"ו לסכנה, ונתן לו שני לודאהר להיות לו לשלם להאומן. (תולדות רבינו עקיבא איגר)

פעם נסע בחורף הלילה כולו למצות מוהל, לכת הזאת היה רבוי גשמים, והמים שחקו בורות וגומות, ועל ידי זה נתקלקלו הדרכים למאד, המשרת שהיה עמו הרגיש שהעגלה נוטות ליפול מיהר לירד מהעגלה והלך על רגלה במים עד ארכובו להחזיקה, כבוא העגלה על כברת ארץ חזר המשרת לעלות ולישב עליה, אמר לו רבינו: הלא באין ס' רגליך רטובים ונתקררו מהמים, פשוט בתי רגליך, והא לך אחרים להלבישם, לקחם ולבשם ואמר: אדוני החיה את נפש עבדו. התפלא המשרת ההוא מהיכן היו בתי רגליים אחרים לאדונו ליתנם לו? כי התיבה שהיו מונחים בתי רגליהם היתה סגורה, והמפתח היה בידו? ויהי בבוקר כאשר ירד רבינו מהעגלה והמשרת סועדו תחת זרועות ידיו, וכהושיט רבינו רגליו להליגם ארצה הרגיש המשרת כי ערומים הם באין בתי רגלים, אז ידע המשרת את אשר עשה לו, כי ערום הערים אדוניו בעודנו הולך בלדי העגלה, פשטם מעל רגליו לתנם לו. שאלו המשרת: מה ראה אדוני לעשות כן? השיב: ולמה לא וכי דינא הכי, רגלי הלא לא נרטבו ואשב אנכי לבדם, ואתה ערום? . (תולדות רבינו עקיבא איגר)

רבינו כתב תשובות לאלפים, קדושתו ופרישתו וענותנותו אין לשער, חתנו הגה"ק רבינו משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע אמר אם יסתכל ברבינו נוכל לצייר לנו מה נקרא ענוה ונוכל להבין בקצה המדה של משה רבינו ע"ה, והגה"ק ר' יעקב משה לורבבויים מליסא בעל חות דעת זי"ע אמר על רבינו: שהוא בתורה גדול כהגה"ק רבינו שבתי כהן בעל הש"ך זי"ע, ולדיק כהרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, ועל עצמו אמר עד שאני בא לפתחו אני חושב שאני למדן, אבל כשאני בחדרו רואה אני שאני בטל כנגדו בלימודי ובידיעתי בש"ס ופוסקים.

הגה"ק ר' שמואל טרוביץ אב"ד ור"ס ראשון לציון בעל מעדני שמואל זי"ע סיפר, שפעם אחת שאלוהו את הגה"ק בעל החפץ חיים זי"ע במה זכה הגרע"א שנתייחד כל כך בדורו להגיע לדרגות שהגיע, שהוא התקבל לפוסק הכי גדול ותורתו תאוות כל נפש לומדי התורה וכ"ו? ענה החפץ חיים: שבכל דור ודור יורל שפע של סייעתא דשמיא לאותו דור לזכות בחלקו בתורה, וכיון שבדורו של הגרע"א החלה תנועת ההשכלה לפשוט בעולם, הרי שכל השפע של התורה שירל לאותו דור נשאל עומד ולא מנולל על ידי רוב הדור, ולכן הגרע"א שהתאמץ כל כך בלימודו, זכה בסייעתא דשמיא של נטילת חלק כולם, שנטל את השפע המיוחד שלא נולל בדורו. (מאיר עיני ישראל)

סיפר הגה"ק ר' יצחק זאב הלוי סולובייציק הגרי"ז מבריסק זי"ע, כי פעם אחת יצאו הגה"ק ר' עקיבא איגר עם בנו הגה"ק ר' שלמה אב"ד קאליש פוזנן בעל ספר העיקרים זי"ע ולמדו באמצע הלילה, אותו זמן שהה הרה"ק ר' לייבל'ע אייגר מלובלין זי"ע בקוקא, הוא טייל ביער מלא שלג, כשהוא שקוע מאוד במחשבותיו, ולפתע נפל לתוך בור עמוק ולא יכול ללאת ממנו, על שהיה שרוי בסכנת נפשות תוך כדי הלימוד, יצא לפתע רבינו החולה וחזר כעבור עשרים דקות, ובשובו אמר לבנו הר"ר שלמה: הצלתי זה עתה את לייבל'ע שלך! ואז סיפר לו שהוא נפל לתוך בור ולא יוכל ללאת ממנו, על שהוא חילץ אותו מתוכו, רבינו הוסיף ואמר: על הכל אני מוחל לו, אבל על דבר אחד אינני מוכן למחול, על ביטול תורה של עשרים הקותו! הוסיף הגרי"ז מבריסק זי"ע: כי כאשר הר"ר לייבל'ע שמע על כך, הוא לא עשרים שבועות כנגד זה. (שאל אביך ויגדך)

בכל יום עשה חשבון הנפש, ונתן מעשר אף מימיו שבכל יום עשירי התבודד עצמו מכל וכל והיה כולו לה', כשכיבדוהו בכה בכיות רבות, כי לא בא לו הכבוד, כל כך שנים רצופים לא היה לו הנאת גרון מאכילתו, כי המעט שאכל לא לעטו אלא בולעו מיד, וכה סיגף עצמו כל ימיו, ואף שהיה חלש בטבע אבל ה' נתן לו כח שיכול לסגף עצמו, והיה ידוע שכל מי שידבר עליו לה"ר, או אמר עליו דבר שחוק או העיז לו במעט דבר, מיד נענש הרבה מן השמים, לכן היה ירא'ים ממנו, כמאש שרף, ואף הגוים ידעו שקדוש הוא לאלקיו. ושרים גדולים משרי המלוכה בקרוהו בביתו לשאל בעצתו, ולתמוה חסידותו וחכמתו, כשמגיעים הדברים לדבר ה', היה כאש להבה ולא נשא פנים לשום איש, ובדבר רשות היה שפל ברך, וכיבד את כל אחד והקדים שלום לכל אחד ואחד.

ומסופר שבשנת תקל"א כששלטה החולי רע ר"ל בכל ארצות אירופא, נתן רבינו קמיעות ליהודים, וגם הערלים קנו בדמים יקרים קמיעות כאלו, ובכל בעלי מלון ואכסנאים של גוים היה תלויה קמיעה שלו ופרסמו זאת בעלי העתים שיש בביתם קמיעה מרבינו, כדי להמשיך האורחים לבתיהם, ואז גמל רבינו חסד למעלה מהטבע עם יהודים וערלים בעיר פוזן, עד שהמלך פריסן פריעדריך ווילהעלם כתב אליו מכתב תודה להכיר לו טובה על הטוב והחסד שעשה בימים אלו.

בזמן שילא מפרייסען גזירת הצוואנגשולע וביטול החדרים, אסף רבינו כל רבני מדינה, ונגמר לשלוח כתב בקשה אל המלך, וחזרו אחר איש שיודע בטוב השפה אשכנזית, לכתוב להם כתב בקשה, ואמרו אחדים שישלחו איש אחד מפוזנא שהיה נודע לסופר מהיר בשפת המדינה, ורבינו לא הסכים בו, יען כי איש הנ"ל הוא רחוק מדת ישראל, והיה שמח על גזירת ביטל תינוקות של בית רבן, ואמר שזה שאמר הכתב: אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה, (תהלים קמ"ו ג') רצה לומר: שאין לבטוח להושע על ידי אדם שאין ביטל הגזירה חשוב בעיניו לתשועה, ולאף אם נשמע ונראה מה שכתב, מכל מקום לא נוכל לסמוך עליו, כיון שבלבו חושב אחרת מאשר כותב, שאצלו אין תשועה בביטל הגזירה וזה בבן אדם אחרים. (אהל יצחק)

רבינו בילדותו עד י"ב שנה נתגדל בבית ובישיבת הגה"ק ר' נתן נטע אב"ד מאטערסדארף זי"ע, והצליח בלימודו

...יג תשרי תקצ"ח

רבי עקיבא ב"ר משה הגה"ק בעל רעק"א אב"ד פוזנא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

והיה לפלא ולמופת, ואז עלה לעיר ברעסלוי ליסיבת דודו הגה"ק ר' בנימין וואלף איגר אב"ד לילך לייפציג זי"ע בן הגה"ק ר' עקיבא איגר מהאלבערשטאדט בעל משנת רבי עקיבא זי"ע,

ועוד קודם שנעשה בר מצוה עשה חיבור על כל מסכת חולין, ושמעו הולך וגדול, וחשק נפש הצדיק המפורסם ר' יצחק איצק מרגליות מליסא זי"ע לדבק בעלם הקדוש הזה, והיה הצליח דרכו שבקיץ בשנת תק"ס נשא רבינו בתו של הגביר הנ"ל הרבנית הצדיקת מרת גליקל ע"ה, וקבע בה רבינו את מגוריו בליסא.

שם בליסא נתקבלו אליו בחורים מרחוק וקרוב, וגדולים מרוצים אליו שאלותיהם, מהם הגה"ק ר' יהודה נויימבורג אב"ד ראוויטש זי"ע, ואאב"ד של ליסא הגה"ק ר' דוד טעביל זי"ע בן הגה"ק ר' נתן נטע זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד ברודי זי"ע, נהג לצרפו לבית דינו בתקופת מגוריו בעיר. ואף שלא היה אז רק כבן י"ח שנה.

בשנת תק"ן כ' סיון יצא שריפה בעיר מושבו ליסא ונשרף כל בתי והון היהודים, ובתוכם גם ביתו והונו, והוכרח לקבל רבנות בעיר פריעדלאנד, ואין לספר עבודתו הנפלאה שם, והיה שמעו גדול מאוד, עד שבחרו רבינו פולין אותו לראש הישיבה בוואארשא.

בשנת תקנ"ו י"ב אדר מתה אשתו הראשונה ונשארו ממנה שתי בנים ה"ה הגאונים רבי שלמה אב"ד קאליש וממלא מקומו אב"ד פוזנא זי"ע שנולד בשנת תקמ"ו, והגה"ק ר' אברהם אב"ד ראוויטש זי"ע נולד בשנת תקמ"ח. ונשא רבינו להרבנית הצדיקת מרת בריינדל ע"ה בת הגה"ק ר' יהושע הלוי פייבלמאן אב"ד שאטמאר זי"ע שהיה נמי חתן חותנו הראשון.

כל כך שנא רבינו את הרבנות שכתוב במכתבו לדייני ליסא: קלתי בחיי מפני הרבנות, והיה נוח לי יותר להיות שמש או שומר לילה מרב, ואמר לבנו הגה"ק ר' שלמה אב"ד קאליש וממלא מקומו אב"ד פוזנא זי"ע בכל רגש השנה ויום הכיפורים התפלל שה' יצילהו מרבנות, ויתן לו פרנסה אחרת.

בשנת תק"ע בחודש אדר קיבלוה לאב"ד אייזענשטאדט, ולא הניחוהו גדולי דורו ליצא מפריעדלאנד, ובשנת תקע"ד אחר פטירת הגה"ק ר' שמואל ב"ר פנחס בעל בית שמואל האחרון אב"ד פוזנא זי"ע. נתקבל רבינו למלאות מקומו. ופוזנא היה אז הרבנות היותר גדולה במדינת אשכנז, וקהלה ראשית בד' אלפות, ומחמת ענוותנותו שאינו רואה למשרת זו מנע עצמו מלילך, עד שעמדו גדולי דורו והכריחו אותו לילך לפוזנא, עיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים.

בפוזנא נתגדל יצירתו וכמעט כל רב מופלג בפולין ובאשכנז וגם מקצת רוסלאנד היו תלמידיו, ומהם הגה"ק ר' אברהם דוב בער פלאם מלובלין בעל ויען אברהם זי"ע, הגה"ק ר' אהרן פולד בעל בית אהרן זי"ע, הגה"ק ר' יוסף זונדל מסלאנט זי"ע, הגה"ק ר' יוסף יהודה לייב פעדער דיין בק"ק ברעסלויא בעל אומץ יוסף זי"ע, הגה"ק ר' יעקב צבי מעקלנבורג אב"ד קעניגסבערג בעל הכתב והקבלה זי"ע, הגה"ק ר' יצחק איצק עטטינגער אב"ד פלעשען בעל דודאי מהרי"א זי"ע, הגה"ק ר' מרדכי מיכאל יפה בעל תשובת מר"ם יפה זי"ע, הגה"ק ר' משה גינז שלעזינגער זי"ע, הגה"ק ר' משה פיילכנפלד אב"ד רוגוזין זי"ע, הגה"ק ר' עקיבא ישראל ווערטהיימער ראב"ד הראשי אלטונא, שלזוויג, הולשטיין זי"ע, הגה"ק ר' שמעון סג"ל לוי אב"ד ור"ס פאדלאן וק"ק ראנאזען בעל שער שמעון זי"ע, הגה"ק ר' שמעון שאטין כ"ץ אב"ד שארוש פאטאק בעל כהנת עולם מהרש"ך האחרון זי"ע, ועוד

אחרי פטירת הגה"ק ר' מרדכי בינעט אב"ד ניקלשבורג בעל פרשת מרדכי זי"ע בי"ג מנחם אב שנת תקפ"ט, רצו לקבלו את רבינו לראש מדינה אך לא קיבלו, וכן בשנת תקל"ז ביקשוהו לאב"ד לעיר ווילנא ולא רצה ליצא.

מטבע בצורת רבינו

עשה חיבורים הרבה, ומהם נדפסו שו"ת רע"א על ד' חלקי שו"ע ב' חלקים, דרושי וחידושי רע"א על זרעים ומועד, תוספות רע"א על כל הש"ס, חידושים על כמה מסכתות, הגהות על ד' חלקי שו"ע.

מסופר על הגה"ק ר' שלמה זלמן סנדר כהנא שפירא אב"ד קרינקי ירושלים בעל חידושי הגרשז"ם זי"ע בהזדמנות מסויימת הקשה אחד הבחורים קושיא חמורה מאוד, ולן עמו בייאוש הקושיא. לבסוף הגיעו לאיזה יצוב שנראה לו כנכון ואמיתי. בשלב זה גילה לו הבחור כי את הקושיא מקשה רבי עקיבא איגר ונשאר ב'צריך עיון. אך שמע הגרז"ם את שמו של רבי עקיבא איגר, ניתר ממקומו והכריז: "אם רבי עקיבא איגר אומר "וצריך עיון" התירוץ בודאי אינו נכון"! ובמשך הדקות הבאות האריך הגרז"ם להוכיח מדוע אי אפשר לומר כתירוץ זה. (היא שיחתי)

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ו שנה בי"ג תשרי שנת תקל"ח ומנוחתו כבוד בבית החיים פוזנה

כמה שנים לפני פטירתו ביקש רבינו במכתביו לבל ירבו לו תואריים במכתביהם אליו, גם הוא לוה ויעמוד לרשום על הציון אשר על קברו : פ"נ הרב ר' עקיבא איגר, ולא תואר זולת זה. אלא שחכמי ק"ק פוזנא לגרמייהו עבדי, והתירו לעצמם לחוק במקום אות ר' תבת "רבינו" . גם לזה שלא להספידו כי אם במקום קבורתו, וגם שם לא ישבחוהו בשום שבח, כי אם זאת התיר לאמר: שמיום היותו בן ט"ו שנה עד יום מותו לימד תורה ברבים מתוך יסורים קשים ונפלאים. (תולדות רבינו עקיבא איגר)

מסופר על הגה"ק ר' יעקב אורנשטיין זי"ע תלמידו המובהק של הגה"ק ר' משה יהושע יהודה לייב דיסקין בעל המהרי"ל דיסקין מבריסק זי"ע, פעם ראתה אשתו בלילה קם משנתו נוטל ידיו ומתחיל לרקוד בשמחה רבה, לתמיהתה ? סיפר לה שזה שהתלבט קשות בהבנת איזה ענין בהלכה, ועתה בחלומו הופיע לפניו רבי עקיבא איגר זי"ע והציע לו רעיון מצוין להסברת הדברים, לא יכול להבליג על התרגשותו וביטא שמחתו בריקוד. כיון שאשתו היתה אז לפני לידה, החליט לקרוא לבן שיוולד על שם עקיבא, וכך עשה. (ספר חדושי רבי יעקב אורנשטיין, בהקדמה)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולה ליראת שמים

הגה"ק ר' יעקב ישראל קניבסקי הסטייפלער בעל קהלת יעקב זי"ע אמר בשם הגה"ק ר' אברהם ישעיהו קרליץ בעל החזון איש זי"ע: שלימוד שו"ת רע"א סימן קס"ה הוא סגולה ליראת שמים, וסתם ולא פירוש למה דווקא סימן זה. (דבר בעתו)

מתורתו של רבינו

אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? - למה תוקעין? רחמנא אמר תקעו! - אלא: למה מריעין? - מריעין? - רחמנא אמר זכרון תרועה! אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן. ופירש"י כיון שיראה שישראל מחבבים את המצות, ייראה לשטנם, וצריך ביאור למה בשביל שיראה שישראל מחבבים המצות ייראה לשטנם? אך משום שאמרי חז"ל עושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות, אם כן אם יראה שישראל מחבבים המצות, שעושין דרך חיבוב ואהבה, ייראה להגיד עבירות שלהם, כי אדרבה מכל עבירה שיגיד נעשה מיד מצוה, ונתוסף

יד תשרי תקע"ד

רבי ישראל ב"ר שבתי המגיד הקדוש מקאזניץ בעל עבודת ישראל

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע נולד באפטא בשנת תצ"ז לאביו הרה"ק ר' שבתי כורך ספרים זי"ע ולאמו הצדיקת מרת פערל ע"ה

רבינו היה גאון מובהק איש אלקים בעל מופת ובעל רוח הקודש, תפלתו ועודתו היה פלאי פלאים, שהיה איש חלוש מאוד, והיה בוער באש קודש, וכמלאך ה' לצאות בהתלהבות גדול למד תורה ועבד עבודה.

היה אומר לשואלים אותו כילד הוא מצליח לסבול את מחלותיו: וכי מה יש לי לסבול את הרגע שעבר? כבר עבר. את הרגע שיהיה? עוד לא הגיע, אין לי אלא לסבול את הרגע עכשיו, רגע אחד, אני לא יכול לסבול?

פעם זממו כמה מהמתנגדים מעיר קראלי להכריז חרם נגד תלמידי הבעש"ט זי"ע, והלכו לאסוף חתימות מגדולי הדור, ובאו גם להגה"ל ר' יהושע פריינד מקראלי זי"ע שיסכים וילרף חתימתו על החרם, והשיב להם: כי באמת איני מכיר את החסידים ואיני רואה להכירם, אמנם אם כולם הם כאותו אחד שהוא מכיר ה"ה המגיד מקאזניץ זי"ע לא שייך להכריז חרם עליהם. כאשר שאלוהו פשר דבריו ומה ראה אצל המגיד מקאזניץ? סיפר שפעם נזדמן לו להיות בעיר קאזניץ, וקראו לו ליכנס אל המגיד להצטרף למנין, והוא לא הכיר את המגיד מעודו, וכאשר נכנס ראה איש אחד שוכב במטה כחוש ולל בשר ומראה פניו חיוור כסיד וכ"ו, והשב בדעתו שמן הסתם קראו לו לצירוף למנין אצל חולה שכיב מרע בעת יציאת נשמה [כידוע שהמגיד מקאזניץ היה מטבעו חלוש עד למאוד, והיה כחוש ולל בשר ועורו לפד על עצמותיו (הויט און ביין) עד שעצם חיותו היה ממש לפלא, ומסיבת חולשתו שכב רוב היום במטה] אך כאשר התאספו מנין אנשים השתומם לראות איך שהמגיד קפץ ממטתו כאחד האדם ועמד להתפלל במסירות נפש ובהתלהבות כלפיד אש, ולפי שראה מחזה נפלאה זו במו עיניו לא שייך לו להסכים על הכרזת חרם על אנשים כאלה. (י"ג אורות)

פעם חלה בנו בילדותו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה זי"ע במחלה קשה והיה ממש על סף הסיסה, רבינו היה שרוי בצער רב, כשהגיע זמן התפילה החליט להסיח דעתו ממחלת בנו כדי שלא יפריעו להתפלל כדרכו בכוונה ובשמחה, ואמר אז באותו זמן למקורביו: נאמר ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. (פרשת וירא כ"א ט"ו) שיח היא לשון תפלה, (מסכת עבודה זרה ז': רבי אליעזר אומר: שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל, שנאמר: תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו. (תהלים ק"ב א') אין שיחה אלא תפלה, שנאמר (פרשת חיי שרה כ"ד ס"ג) ויצא יצחק לשוח בשדה.) אנו מצווים להשליך את הילד אפילו לצורך מילה אחת של תפלה, תחת אחד השיחים, שיהיה כדבעי בכוונה טהורה ובשמחה. (בית אהרן)

עוד בנערותו חופף עליו יראת ה' כל היום, ולמד בקדושה וטהרה יומם ולילה בישיבת הגה"ק ר' דוב בערש הכהן אב"ד אפטא זי"ע והגה"ק ר' מנחם אב"ד טארנא זי"ע והיה מפורסם לעילוי נפלא ולקדוש ישראל,

והסתופף בצל קדושת המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, ושם הגיה סידור האריז"ל שהיה להמגיד הגדול ממעזריטש בכתבי ידות במשך י"ב שבועות, ולמד הרבה סתרי תורה ממנו, והעיד על עצמו שלמד כשמונה מאות ספרי קבלה לפני שהתחיל ללמוד אצל המגיד הגדול, וגם הסתופף בצל הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ובצל הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע ובצל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע.

היה זקן ויושב בישיבה כחמישים שנה בקאזניץ, ומכל אפסי ארץ נהרו אליו אלפים לשמוע מפיו דברי אלקים חיים, בדורו היה עיני כל ישראל אליו, וגדולי ישראל היו תלמידיו, אשר שתו בצמא את דבריו, וישבו לרגליו, וביניהם היה בנו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה בעל באר משה זי"ע והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל חדושי הרי"ם מגור זי"ע.

חיבר ספרים גדולים ונורלאים, ספר המפורסם עבודת ישראל על התורה, הפטורות, מועדים, הגדה לפסח, חי' על מסכת חולין ושולחן ערוך יורה דעה.. ספר נזיר ישראל על הזוה"ק, אור ישראל על תקוני זוהר, נר ישראל כללי הקבלה, בית ישראל שו"ת, תהלות ישראל על תהלים, אבות ישראל על מסכת אבות, בית ישראל על הש"ס, בית ישראל על פרקי אבות, שארית ישראל – פירוש על מדרשים, ועוד שאר ספרים.

נסתלק לגנזי מרומים י"ד תשרי ערב חג הסוכות בשנת תקע"ד ומנחותו כבוד בבית החיים בעיר קאזניץ

על מצבתו חרות: עטרת תפארת ישראל, הוא הגבר הוקם על, בימיו נראה פועל קל, לדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, תורת אמת בפיהו ורבים השיב מעון, עובד ה' מעודו, הארץ האירה מכבודו, הוא כבוד הגאון החסיד איש האלקים הפורסם מופת הדור איש חי רב פעלים אוהב את המקום אוהב ישראל כמוהר"ר ישראל ב"ר שבתי זצלה"ה. זה זכרו לדור ודור, לזיק ומ"מ דקוזניץ, נפטר בערב חג הסוכות שנת גאל ישראל.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ בעל באר משה זי"ע שמילא מקומו, ובנו ר' מרדכי ז"ל שנפטר בלעירותו, וחתנו הרה"ק ר' יחזקאל הלוי ב"ר יהודה אריה אב"ד זוואלין זי"ע, ובתו הרבנית הצדיקת מרת פערל ע"ה אשת הרה"ק ר' אבי עזרא זעליג שפירא מגרענין זי"ע בן הרה"ק ר' משה יצחק שפירא זי"ע נכד בן אחר בן להגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע,

בתו הצדיקת פערל ע"ה הייתה לובשת לילית ובשעת התפילה טלית וגרטעל. והרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזנסק זי"ע אמר עליה בילדותה שהשכינה שורה עליה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

ותהי שרי עקרה אין לה ולד. (פרשת נח י"א ל') כתיב (פרשת עקב ז' י"ד) לא יהיה בך עקר ועקרה, ופירש"י שאינו מוליד. ולכאורה קשה מדוע לא פירש רש"י כאן על פסוק "ותהי שרי עקרה" שאינה מולידה, שהוא בתחילת התורה. והנה בהפטרה (ישעיה נ"ד א') כתיב רני עקרה לא ילדה. ובגמ' (מסכת ברכות י') שאל צדוקי משום דלא ילדה – רני? ומקשים העולם, אמאי לא פריך משום דעקרה – רני? דמוקדם בפסוק. ונראה לי דגבי "ותהי שרי עקרה" אין שייך זה הפירוש, משום דיש לומר דבאמת האמהות לא היו עקרות רק מחמת שהקב"ה היה מתאוה לתפילתן של צדיקים לא הולידו, אבל אחר שהתפללו, אגלאי למפרע כי היה ראויים להוליד. וזהו שפירש"י על "לא יהיה בך עקר" – שאינו מוליד, רצ"ל עקר שאינו מוליד לא יהיה בך, אבל עקר המוליד כגון אמותינו יהיה, שהקב"ה יתאוה לתפלתן. ולכן לא הק' על רני עקרה, משום דעקרה – רני?, כי יש לומר שהיא עקרה מחמת שהקב"ה מתאוה לתפלה, אבל אחר כך יולדת. אבל על לא ילדה מקשה שפיר. (המגיד מקאזניץ זי"ע)

וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹקִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר (פרשת יתרו י"ט י"ז) פעם אחת בעת קריאת התורה בחג השבועות כשהגיע להפסוק: ויוצא משה את העם לקראת האלקים, צווח בקול: אוי ווי וואס פאר א זייסקייט דאס איז דער הייליגער משה האט אויס געצויגין אידישע נשמות פון די ארציות זאכין צו גאט. (מאמרים טהורים)

טו תשרי תרנ"ה

רבי מרדכי ב"ר ישכר בער בעל מאמר מרדכי מנדבורנא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מרדכי לייפער מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע , אחי הרה"ק ר' אהרן ארון לייב מנאדבורנא בעל יד אהרן זי"ע הרה"ק ר' יוסף מבארשא זי"ע הרה"ק ר' ישראל זי"ע, נולד בנאדבורנא ביום י"ט אייר בשנת תקפ"ה - י"א תקפ"ג- לאביו הרה"ק ר' ישכר בערטשע מנאדבורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שושלת פרעמישלאן זי"ע, ויחוסם למעלה ראש עד רבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם לייב בלוך זי"ע בן הרה"ק ר' חיים גבריאל בעל יפה נוף זי"ע בן הרה"ק יוסף מאלסק בעל גנזי יוסף זי"ע

רבינו היה מפורסם לאיש מופת ובעל רוח הקודש והיה ענוותן גדול, ובעל צדקה גדול, שהכל חלק לאביונים, ולעצמו לא נשאר רק לחיות חיי צער בדחקות גדול, צדיק גוזר כל מה שהוציא מפיו נעשה, התנהג עצמו כל ימיו בקדושה ובטהרה בהתבודדות ובסיגופים, לא אכל רק פעם אחת ביום, ורק ממאכלים הנאכרים מסעודת מצוה, ורק באם כבר לא היה רווי לאכילה לשאר בני אדם, אלא יהנה מטעם המאכל, וטהרתו ונקיותו היה במדה יתירתא, אלפי ישראל הלכו לאורו.

אנשי זורו תיארוהו וכתבו עליו: שתורתו כמלאך אלקים, פניו האירו תמיד בזהור רב שהטיל אימה על כל רואיו, ובשיחותיו שנאמרו בחן רב משך אליו רבים. (חכמי גאליציא)

בג' אלול בשנת תקצ"א נסתלק אביו זי"ע בגיל מ"א שנה, היה רבינו עוד צעיר לימים, ונתגדל בבית זודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, ונעשה קדוש ישראל פרוש מכל עניני העולם הזה.

זודו ר' מאיר'ל זי"ע כינהו בשם מרדכי היהודי, והעיד עליו שיש לו תואר יוסף הצדיק, והסמיכו להיות בעל רוח הקודש ופועל ישועות לאלפים, כשהגיע לבר מצוה עלה לתורה בפרמישלאן בבית המדרש של רבי מאיר'ל שהעלה אותו בעלייה השישית המכובדת וקרא לו: יעמוד מורנו הרב.

וסיפר פעם בהיותו רבינו עוד אברך צעיר לימים שהה בבל זודו הרה"ק מפרימישלאן זי"ע, וכאשר נסע משם לביתו, בא הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע לבקר את הרה"ק ר' מאיר'ל, אמר לו הרה"ק מפרימישלאן: חבל על אלא הגעתם לכאן בשעה קצרה קודם, שאז הייתם רואים כאן את צורת יוסף הצדיק, וכוונתו על רבינו שצרתה על פניו כלם אלקים כמו יוסף הצדיק.

ובכוונה עשה זאת הרה"ר מאיר'ל, לגלות לפני הרה"ק משינאווא גודל מדריגת וקדושת רבינו, כי ידוע דרכו של רבינו שהיה מחליף הזמנים בעבודתו הק', ושינה זמני התפלה מיום לילה ומלילה ליום, כדרך הצדיקים הק' שהיה בכחם לשנות בדרי התפלה. והרה"ק משינאווא ידוע דרכו הק' שהיה חושש בדברים כאלו, שהמון העם לא יעשו כמעשי הצדיקים, לומר שגם להם מותר לעבור על זמן תפלה, לכן בכוונה גילה לו הר"ר מאיר'ל מדריגת וקדושת רבינו שיש לו צורת יוסף הצדיק, כדי שידע שכל מעשיו ביחודים גבוהים, ושם הכהו ובראשתו לשנות סדרי בראשית ולאחר זמן תפלה, כי דרך זה מיוחד לצדיקים וקדושים, מפני שתפלת הצדיקים עולה בחופן אחד מתפלת המון בני ישראל.

כמו כן אמר הרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע לבנו הרה"ק משינאווא זי"ע על רבינו, שהוא אינו נזקק למלאך מט"ט המעלה תפלות בני ישראל, או מלאכים אחרים, אלא רבינו הוא עצמו מעלה כל תפלותיו לפני כסא הכבוד. (עבודת עבודה דברות)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאס זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן משה טויבש בעל שו"ת תועפות ראם וקרני ראם זי"ע בן ר' יעקב זי"ע שהיה ממשפחה מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע והגה"ק המהרש"ל זי"ע והגה"ק בעל הלבוש זי"ע

פעם בא לרבינו אנשים בי"ד אדר ראשון וראו שם הרבה נירות דולקים, והיה להם זאת חידוש בזה, אמר להם רבינו: מה חידוש אצלכם על הנרות מפני שהיום פוריים קטן, היום יום גדול, שההארה גדולה יש בעולמות עליונים. (אבן ישראל)

פעם אחת שבת איש אחד בבל רבינו קודש ראש השנה, וכשבא אליו להפרד ממנו שאלו אותו רבינו: מדוע אתה נחפז כל כך? והשיב שהוא בעל תפלה וצריך לסדר לו התפלות, ואמר בחידיש שצריך "אידער זעהן די מחזור". אמר לו רבינו: המחזור הוא כבשנת אשתקד נאר דיך זעה אידער. (ליקוטי מהרי"ח)

וסיפר רבינו שפעם אחת היה נסע לשבות בבל הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע ובתוך כדי עריכת השלחן לקח רבינו לומר דבר להרה"ק מרוזין, רמז לו הרה"ק מרוזין, שיטע עצמו אליו וילחש לו הדבר באזנו, וכן עשה, וסיפר אחר כך רבינו שראה כי אזניו של הרוזיינער בערו כאש להבה. וזה"ל אמר: די אויערן האבן געברענט ווי א לאקאמאטיוו. (עבודת עבודה)

פעם עלתה על דעתו של רבינו לקיים מצות הבאת בכורים על דרך שאמרו חז"ל: כל המביא בורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים. (מסכת כתובות ק"ה) מה עשה? קנה כבשה ושחט אותה, ואת הבשר חילק לעניים על שבת קודש ומהאמר נתן לאיש חסיד אחד שהיה תמים ומופשט מעניני העולם הזה, שיטווה ממנו כרך אחד של ציצית, ושכר שליח מיוחד, והוא בעצמו שם את כרך הציצית במקום המשתמר בבגד העליון של השליח וחיבבו שם להבגד ושלחו להביא את כרך הציצית להרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע. השליח עשה שליחותו, ומסר להדברי חיים דברי רבינו: שהוא רוצה לקיים מצות בכורים, וכי הביא לו בשם כך כרך ציצית, אבהו פניו של הדברי חיים, ונטל בעצמו את הבורון ממקום חיבורו אל הבגד בחשיבות גדולה, וסיפר השליח: שגם הנייר שכרך רבינו את הציצית לקח הרה"ק מצאנז והטמינו בחשיבות רבה במקום מיוחד. (ספורי חסידים)

סיפר הרה"ק ר' הערשלע מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע פעם אחת שבת הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא בעיר אחת, ואיש אחד משה נסע אלי על שבת, ציוה אותו הרב מנדבורנא שילבוש בשמו בשלומי, ויאמר לי בשמו דבר תורה, והוא: המתבר בשולחן ערוך הלכות פסח (סימן תכ"ט) כתב: שואלים ודורשים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, וכתב על זה הרמ"א: והמנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצרכי פסח, ושאם: מה ענין זה לזה? והרי אין דרכו של הרמ"א להוסיף דבר שאין לו שייכות לענין שלפניו, כל שכן כאן שכתב: והמנהג, בוי"ו החיבור, המראה על קשר ושייכות להקודם? אלא כך כוונת הרמ"א: מה איכפת לי אם תדרוש או לא תדרוש, העיקר שתקנה חטים לחלקם לעניים... מיד המשיך הרה"ק מליסקא: כשהחסיד מסר לי את דברי הרב מנדבורנא, ראיתי שהוא בעל רוח הקודש, כי בכל שבת הגדול הייתי תמיד מתקשה בקושיא זו על הרמ"א, ובא הוא ושלח לי תירוץ, והנה קודם שבת הגדול של אותה שנה באה אשה אחת לפני בבייה גדולה, שאין לה עוד מצות לפסח. נזכרתי היקף בדברי הרב מנדבורנא, והיות שכולם היו טרודים אז בעבודתם לצרכי החג, שלחתי את חתני ובנותי וגם אני נלויתי עמם לאפות מצות בשביל האשה. ומי מבעלי הבתים ראו אותנו יוצאים והוא לא יצא? ומיד הניחו כולם את עבודתם וילאו אתנו, ובמשך חצי שעה נאפו לה המצות, ונהניתי הנאה גדולה. (ספורי חסידים)

מנהגו של רבינו היה שהעשבים וענפי אילנות שהלו בחלונות וכותלי הבית בחג השבועות, נאמרו תלויים ועומדים עד אחר שבת פרשת ואתחנן, והעידו אנשים נאמנים שראו בעיניהם, כי הענפים והעשבים הללו לא נתייבשו ולא נכמשו כלל, אלא עמדו ביופיים ובתוארם כביום שנתלשו מן האילן ממש. (עבודת עבודה דברות)

נסתלק לגנזי מרומים ט"ו תשרי בליל ראשון של חג הסוכות בשנת תרנ"ה ומנוחתו כבוד בבית החיים בעיר בוסטינא.

הניח אחריו בניו צדיקים הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוד זי"ע הרה"ק ר' יאכר דוב בערלי מסאטמאר זי"ע הרה"ק ר' מאיר ראזענבוים מקרעטשניף זי"ע הרה"ק ר' יעקב מחוסט זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מלאנגוט זי"ע הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' אברהם יוסף מיגרא מזעלין זי"ע נכד בן אחר בן מהגה"ק ר' משולם מיגרא מטיסמענץ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולה לפרנסה

סגולה לפרנסה הוא תשובה, כי תחת כסא הכבוד יש אוצר גדול של כסף, דהרי מחצית השקל שהראה השי"ת למשה רבינו ע"ה ואמר לו כזה יתנו הוציאו מתחת כסא הכבוד. כדאיתא בירושלמי :אמר ר' מאיר, כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו, דכיון שמשה נתקשה בו, שהוקשה למשה הענין דמחצית השקל, לכן הראה לו הקב"ה כו'. (מסכת שקלים פרק א' ה"ד) ועל תשובה הרי אמרו חז"ל: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. (אמר רבי לוי: גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר (הושע י"ד ב') שובה ישראל עד ה' אלוהיך (מסכת יומא פ"ו) וממילא כאשר שכבר נמצא אצל הכסא הכבוד יוכל בנקל לקחת גם מהכסף של האוצר הגנוז שם. (מאמר מרדכי)

טז תשרי תר"י

רבי שמעון ב"ר ישראל לייב זי"ע בעל תורת שמעון מיערסלוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי שמעון אהלבוים מיערסלוב בעל תורת שמעון זי"ע [רבינו אמר פעם שמלת יארסלב היינו יראת לב] נולד בשנת תקי"ח לאביו הגה"ק ר' ישראל לייב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב קאפיל ליקובער בעל קול יעקב זי"ע

רבינו היה הסבא קדישא אחד מיחידי דורו בעל רוח הקודש אמיתי פועל ישועות ובעל מקובל גדול ונורא, מכל תפוצות ישראל נסעו אליו לשמוע ממנו תורה ועבודה, כי היה גדול הדור בנגלה ובנסתר, לבסוף ימיו היה סגי נהור ר"ל, והיה מתבודד בקדושה וטהרה, ושבחוהו אז צדיקי דורו כמאור הגולה. הגה"ק ר' יעקב מלסא בעל ישועות יעקב זי"ע כותב עליו: אהובי ידידי מנוער, ואהבת עולם אהבתיו.

כבר בצעירותו נעשה לחסיד על אף התנגדותו הקשה של אביו שהיה הוא ומשפחתו מתנגדים לחסידות. בתחילה הסתופף בצילו של הרה"ק הרבי ר" אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, שהבטיח לו אריכות ימים, אבל ראה בהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע את רבו המובהק, שהיה בן דודו, כי שאביו של רבינו היה אח לאמו של החוזה זי"ע הרבנית הצדקת מרת מאטיל ע"ה.

וסיפר שאביו של רבינו השאיר צוואה שמתיר לו לומר קדיש אחריו באופן שלא יאמר וילמח פורקניה, אכן כשנפטר אביו קיים רבינו הצוואה ולא אמר, וכשהיה בלובלין הבחין הרה"ק החוזה זי"ע בכך ושאלו מדוע הוא נוהג כך ? השיבו רבינו: שכך השאיר לו אביו בצוואה, נענה החוזה ואמר: אביך כבר רואה את האמת למעלה ומסכים שתאמר וילמח פורקניה.

על פי מו רבו החוזה זי"ע, ביקר בהיכלם של יותר ממאתיים וחמישים אלמו"ריים בני דורו, ביניהם: הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' לבי הירש מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי לבי מרופשיץ בעל זרע קדש זי"ע הרה"ק ר' לבי הירש מזיליטשוב בעל עטרת לבי זי"ע הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע הרה"ק ר' מאיר מפרמיסלאן זי"ע הרה"ק ר' אשר יעבי מרלפשיץ זי"ע ולבנו הרה"ק ר' מנשה מרלפשיץ בעל לחם שמנה זי"ע ועוד, אותם ביקר בקביעות. אך לא היה כמעט צדיק בדורו שלא הכירו ושלא הרכין את ראשו לעומתו, ופירוש רבינו על זה הפסוק (פרשת שופטים ט"ז כ') לדק לדק תרדוף למען תחיה, שעל ידי שרודף והולך אחרי הצדיקים זוכה לאריכות ימים.

וסיפר רבינו היה כבר זקן מופלג ונסע אל הרה"ק ר' מנשה מרלפשיץ זי"ע אמר רבינו: אם אתחיל להתבונן האם רבי מנשה ראוי להיות מנהיג לעדת ה', חושני פן יזמינו אותי לעולם העליון כדי להראות לי שם כי הוא ראוי להיות מנהיג ישראל, ולכן אני נוסע אליו, כדי שלא יצטרכו להזמין אותי שם. (זכרון יהודה)

פעם אחת שבת רבינו בכל הרה"ק ר' אשר יעבי' מרלפשיץ זי"ע אז בליל שבת קודש אחר ברכת המזון והיה אז דוחק גדול אמר בלחש לאזנו של הרה"ק מרלפשיץ בדרך לאות: שדוד המלך ע"ה אמר שהוא לא יהיה בגיהנם. מחמת שחסידים אין להם שום שייכות עם גיהנם. ולכל מקום שהוא הולך החסידים רצים אחריו. אזי מחמת זה לא יהיה גם הוא שם. ומחמת זה אמר בזמירותיו הקדושים. (תהלים ט"ז י') כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. (דבש השדה)

קודש שנתמנה כרבי עשק במסחר, גם בזקנותו, כאשר כבר ישב על כס הלמו"רות נסע כחסיד מן המנין אל הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלז זי"ע אשר ראה בו את החשוב שבתלמידיו.

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע פגש פעם את הרה"ק רבינו ושאלו: בן כמה אתם, אמר לו את גילו בשלש שנים פחות – אמר לו: חושבני שאתם קלת יותר מבוגרים, אמר לו: כן, נכון, אמנם אני אומר תמיד כך לפי שהשלש שנים הראשונות של האדם, הם אינם נחשבים בכללו! – החיים מתחילים מאז היותו בן שלש, אז הוא מקבל נשמה חדשה והוא נעשה כקטן שנולד. (אמרי יוסף פרשת משפטים)

סיפר הרה"ק ר' אהרן רוקח מבעלזא זי"ע על רבינו, כי גם כשהגיע לגיל שמונים, התפלל לה' שיתן לו כח וגבורה, ואמר זאת על הפסוק ואם בגבורות שמונים שנה.(תהלים ל') שבגיל שמונים שהי' יתן גבורה, כי אם לאו אין לי מה לעשות בזה העולם. (תורת שמעון)

כמו שסיפר לעיל הבטיחו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אריכות ימים, וסיפר בקיץ לפני פטירתו שלח בי"ד לציונו הק' של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע לבטל הבטחתו.

רבינו האריך ימים עד ל"ב שנים וביום ב' לחג הסוכות ט"ז תשרי שנת תר"י בעת נטילת לולב נסתלק בשיבה טובה לגנזי מרומים, ומנוחתו כבוד ביערסלוב ועל קברו הוקם אוהל רחב. גם בימי השואה נשמר האוהל ורק לאחר מכן נחרש כל השדה. ואולם, באורח פלא נתגלו שרידים מן האוהל הקדוש, ולאחרונה הוקם על ציונו הקדוש אוהל גדול ונאה.

כתב הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע: שמעתי מפה קדוש אאמו"ר הדרכי תשובה זי"ע: שאומרים בשם הרה"ק ר' שמעון מיערוסלוב זי"ע: כי לעתיד לבוא אם יתנו לי עטרה על ראשי בגן עדן בהסבת הצדיקים, אז אומר: כי הכתר אינו שייך לי, רק לרבי ומורי שלמד אתי חכמת ירא"ת ה', כגון רבי הראשון הרה"ק רבי ר' אלימלך ליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ויתנו הכתר על ראשו, ויהיה לרבי הנ"ל שני כתרים שלו ושלי, וכן יתנו לו כל תלמידיו הקדושים, ומו"ר הג"ל יאמר: כי כל אלו הכתרים שהגיעו לו שייכים לרבו הגדול הרה"ק רבי ר' דובער ממעזריטש זי"ע, וכן להלאה למעלה ימסרם עד רבינו הגדול הבעש"ט הק' זי"ע, וכן עוד למעלה בקודש עד כי כל הצדיקים עד למעלה ימסרו את כל כתריהם למשיח לצדקינו היושב בראשם עכלה"ק. ובזה אמר ענין נוסח הרחמן: שהצדיקים יושבים ועטרותיהם, היינו כל עטרותיהם של כל אחד ואחד יתנו בראשיהם, הוא הראש שלהם, משיח לצדקינו שנקרא ראש וראשון. (שער יששכר)

נשאר אחריו בנו 1) הרה"ק ר' בונם מנחם מענדל זי"ע חתן הגה"ק בעל דעת קדושים מבאטשאטש זי"ע שמילא ממקומו, 2) הרה"ק ר' נפתלי בער אב"ד ליטאווישסק בעל אילה שלוחה זי"ע, 3) הרה"ק ר' אליעזר זאב זי"ע, 4) הרה"ק ר' יצחק אב"ד רלפשיץ זי"ע חתן הרה"ק ר' מנשה מרלפשיץ זי"ע, וחתניו 5) הרה"ק ר' קהת היילפרין מברעזאהן זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ היילפרין זי"ע [הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלזא זי"ע העיד על הרה"ק ר' קהת זי"ע ושאתו הרבנית הצדיקת מרת שיינדיל רייזל ע"ה בת רבינו זי"ע שנראים כמו אדם וחוה קודם החטא] שלא נשאר אחריו זק"ק, 6) הרה"ק ר' יהודה ליידוש העלמער מווארשה זי"ע, 7) הרה"ק ר' יצחק ליינווירט מווישניצא זי"ע, 8) הרה"ק ר' יהושע לאם זי"ע, 9) הרה"ק ר' נתן נטע פרנס מיאשניצא זי"ע, 10) הרה"ק ר' צבי וואלמאן זי"ע, 11) הרה"ק ר' מרדכי הלוי העלער זי"ע, 12) הרה"ק ר' אליהו לבי וועבער זי"ע, 13) הרה"ק ר' בן ציון לויפער זי"ע, 14) הרה"ק ר' דוד טייטלבוים מעטשעל זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אהרן מקולבסוף זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי, דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: (תהלים כ"ג ה') דוד המלך ע"ה אמר מרוב ענוותנותו: אם כי לפי מעשי אינני ראוי לעשות לי נס להציל אותי מהקמים עלי, אבל תערוך מעשי לנגד מעשי הצוררים אותי וקמים לנגדי תראה שהנני ראוי להושיעני ולהצילני מידם שלפי ערך רשעתם הנני צדיק וממלא דשנת בשמן ראשי. (זר זהב)

סגולת מדת השמחה

בשם רבו החוזה מלובלין זי"ע: משנכנס אב מתמעטין שונאי ישראל על ידי שמחה, ולא שיהיו שרוי בעצבות ומרה שחורה כי העצבות רח"ל מבטלת העבודת ה' ח"ו. (תורת שמעון)

פייט ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון הנה יום הדין, ותמה מה יפחדו המלאכים, הלא ביניהם אין קנאה ותחרות ואין יצה"ר שולט בהם- מה חטאו ומה פשעו שיהי' עליהם פחד יום הדין? אלא אלו המלאכים הנבראים ממעשה המצוה שבני אדם עושים, ועל ידי התורה והתפלה של האדם. והנה בבוא יום הדין לשפוט את כל אדם לפי מעשיו אם טוב ואם רע ח"ו, ונפתחו הספרים לעיין בזכות הנבראים על ידי שלימות מעשיהם, אז המלאכים שנבראו מאותן מצות חיל ורעדה יאחזון אולי ימצאון איזה פגם ח"ו במעשה המצוה ויתבטל המלאך הטוב, ואם יצא אדם זכאי במעשיו מלפני ה' אז המלאך הזה שנברא ממעשה המצוה משתדל לשלם לאיש כמעשהו. ופי' בזה שכר מצוה מצוה, (מסכת אבות ד' ב') שהמלאך שנברא על ידי המצוה זה המלאך משתדל לשלם לאיש כמעשהו.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם (מסכת ברכות ס"ד) אם הם שפלים בעיניהם וסוברים שהם תלמידים לחכמים אזי יש ביניהם שלום, מה שאין כן אם כל אחד מחזיק את עצמו לחכם אין שלום.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז תשרי תרע"ב

רבי שמואל מסקאהל ב"ר יהושע

רבינו הרה"ק רבי שמואל רוקח מסקאהל זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייבש ממאגרוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי מנאווריא זי"ע הרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר מרעדים בעל פרי צדיק זי"ע. נולד בשנת תרי"א לבנו בכורו לאביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בן הרה"ק רבי שלום בעל שר שלום מבעלזא זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה מרים ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע

רבינו היה איש קדוש למד אצל אביו והיה בילדות רב עם מחתנו הרה"ק ר' ברוך הלברשטאם מגרליץ זי"ע.

וסיפר כשהתחתן רבינו עם נכדו של הרה"ק מגרליץ זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב מושניא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מבאלרדיוב זי"ע, השתתפו בהחתונה הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע והרה"ק ר' דוד ראש שושלת קאשנוב זי"ע, בבוקר הבילו לפני הרה"ק מקאשנוב מזונות לטעוס, ענה ואמר איננו מוכן כי עדיין לא הנחתי עדיין תפילין דרבינו ת"ס. נענה הרה"ק מגאלרליץ ואמר: אני כבר הנחתי תפילין דר"ת תנהו לי. ורבינו התפעל מאוד מענוותנותו של הרה"ק מגאלרליץ, והבין שהרה"ק מגרליץ משפיל עצמו בכוונה כאלין הוא ח"ו רעבתן, כדי שהבריות לא יחשיבו אותו. (ברוך שאמר)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער ראש שושלת ווישניץ בעל צמח צדיק זי"ע בן הרה"ק רבי חייס מקאסוב בעל תורת חייס זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים ט"ז תשרי ב' לחג הסוכות בשנת תרע"ב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בית המדרש בסקאהל

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ. (פרשת נח ו' ט') יש מרבותינו דורשים אותו לשבח: כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום. (רש"י) יש לומר על דרך משלעצה היעוצה על איש עני אשר מסבב על פתחי נדיבים לקבץ מעות לנשואי בתו, ובא לעיר לבקש אכסניה אצל איש מהימן מבלי לגנוב ממנו את אשר טרח ויגע זמן רב, ובא לבית אחד ושאל האיך אמצא איש מהימן אוהב מצות לאסף אותי הביתה ואומרים לו על אחד שהוא איש מהימן ומשבחים אותו שהוא אוהב מצות ומתנהג בחסידות. אל תאמין ותלך לשאול על איש הזה לשאר יושבי העיר ההוא. ואם כולם משבחים אותו אז חלילה לך לעמוד אצלו. כי בודאי הוא רע. רק אם ילך לבית אחר לשאול עליו ומגנים אותו, ואחרים משבחים אותו. זה הוא צדיק תמים, וזה פירוש רש"י: שנח היה צדיק תמים, על אשר יש דורשין לשבח ויש לגנאי. (בית יעקב)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יז תשרי תרנ"ה

רבי יהושע אלעזר ב"ר משה יוסף דומ"ץ בקאלאמייא

רבינו הרה"ק רבי יהושע אלעזר חודרוב דומ"ץ בקאלאמייא זי"ע נולד להגביר מוה"ר משה יוסף מבארדיטשוב זי"ע בן הרה"ק הגביר ר' יהושע אלעזר הגדול מבארדיטשוב זי"ע. סיפר הרה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל זי"ע ששלחו אליו את אליהו הנביא לנסות אותו במדת הצדקה עד היכן הוא, ובא אליהו והתחפש בבגדי עני וניסה אותו עד מאה פעמים, כנודע. וכשמת, הלכו לקראתו הצדיקים מגן עדן וקראו לפניו: ככה יעשה לאיש שקיים מצות הכנסת אורחים וצדקה וחסד כאברהם אבינו ע"ה, לכן פנו מקום עבורו. ולאמו הרבנית הצדיקת בת הרה"ק ר' מרדכי שפירא משפיטווקא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע

רבינו היה צדיק וקדוש ועניו גדול, לא התנהג כלל ברבנות ולא היה לרצונו לקבל קווטליך, הגם שהיה רצוי לכך. אך היה ליין בקאלימייא בבית דינו של הגה"ק ר' הלל ליכטענשטיין מקאלימייא בעל משכיל אל דל זי"ע (פנקס קאלימייא)

וסיפר על אבי רבינו. כי סוחר היה שנפל ממדרגת פרנסתו ורצה לעשות איזה עסק, אבל היה זקוק לכך ארבעת אלפים רובל כסף (סכום רב), אך לא מצא מוצא לכסף. בדלית ברירה את לו חכמתו בקרבו, ויעש כתב בנוסח לרהלן: "אבקש להלוות למוכ"ז סך ד' אלפים ר"ב, ועלי לשלם עד כלות שנה מיום דלמטה – וחתם: לי הכסף ולי הזהב נאם ה'". ויהי האיש עם הכתב אל הגביר ר' משה יוסף, הגם שידע כי איננו נאמן ובטוח אצלו, מכל מקום קיוה, כי מפני כבוד החתימה הזו לא ידחהו ואמנם קיבל את הסכום. האיש עשה עסק במסחר והצליח, וקיבץ על יד את הסך הנ"ל על מנת לפרעו למלוהו במועדו, אולם בהגיע יום הפרעון לא היה ר' משה יוסף בביתו. כאשר שב כעבור מספר שבועות, הזדרז הלוה לבית הגביר לפרוע את החוב, אך הוא מאן לקבלו, באמרו: כי לא על שמו ונאמנותו הלווהו כי אם על החתימה, אלא שבבל זאת יעיין בפנקסו האם נפרע החוב. והנה מצא כתוב שם, כי ביום המיועד לתשלום, הגיעה אליו הכנסה בלתי מתוכננת בסך ארבעת אלפים ר"ב, כלומר, שהחוב נפרע על ידי בעל החתימה!... אלא יעצו לעשות לדקה בכסף הזה. (מכתם לדוד)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שיינא רחל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים האגער מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאסוב – וויזניץ בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע

וסיפר: בעת שבא בקשר החיתון עם התורת חיים, הבטיח המחותן ר' משה יוסף לתת נדוניא גדולה, אבל כך התבטא: מחותן! אל תדמו בנפשכם כי לכן אני נותן נדוניא גדולה יען כי אתם מיוחסים שבישראל, ובני – איננו; לא ולא! אלא בגלל שחנני א–לקים ויש לי – על כן הרבו עלי מוהר ומתן ואתנה. (אבן שתיה)

אחר חתנתו התישב רבינו באדליטשוב על יד אביו, ובהיותו גביר אדיר, שרבו בביתו תורה וגדולה במקום אחד. אך במשך הימים התגלגל הגלגל ואבד כל העושר, ונאלצו לעקור דירתם מרוסיה לקאסוב, רבינו התגורר בביתו הישן של חתנו התורת חיים. (אבן שתיה)

בהקשר לכך מספרים, כי זמנא טובא לפני כן, בעת שהתורת חיים, כתב את צוואתו, רשם חלק מהבית בתור ירושה לבתו שיינא רחל. והנה לאחר הסתלקותו, בעת ההיא, בהיותה גבירה אדירה ברוסיה, ויתרה על חלקה, כי מה לה חלק בבית קטן בקאסוב, כשארמונות מלך לה בבאדליטשוב, ואך למותר נראה בעיניה מה שהוריש לה אביה חלק בבית הקטן, ומחלה את חלקה ליתר היורשים. אבל ברבות הימים, כשירדה מגדולתה ונאלצה לשוב למקום מולדתה, והיתה זקוקה לדירה זו, הבינו כולם כי רוח ה' התנוססה בהתורת חיים זי"ע שראה את אשר צפוי לה. (אבן שתיה)

כעבור זמן העתיקו אהלם ועברו לגור בקולומייא

נסתלק לגנזי מרומים י"ז תשרי יום א' דחוה"מ סוכות, בשנת תרנ"ה, ונבנה אהל על קברו.

זוגתו האריכה ימים, והיו חסידים באים לביתה במולאי שבת, לשמוע סיפורי צדיקים מדורות הראשונים, אשר ידעה לספר.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' פנחס אב"ד זעבליא זי"ע והרה"ק ר' שמואל דוב מפעטריווא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יח תשרי תש"ג

רבי חנה ב"ר מנחם מענדל הי"ד זי"ע בעל דברי חנה מקאלשיץ

רבינו הרה"ק רבי חנה האלבערשטאם מקאלשיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע נולד ביום ו' תמוז בשנת תרמ"ד לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדל אב"ד דוקלא ופריסטיק זי"ע בן הרה"ק ר' אריה לייבוש מדוקלא זי"ע בן הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ביילא ע"ה בת הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

סיפר עוד קודם לידת רבינו בישר הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע לבתו כי היא עתידה להביא לעולם בן צדיק. וכן היה כי היה צדיק וקדוש. בהיותו כבן שלש רמה ברגש השנה שזקנו הרה"ק משינאווא זי"ע לובש קיטעל לתקיעת שופר, הלך רבינו ואמר לאמו: סבא הולך לאכול כרפס. [הכיר את הקיטעל מליל הסדר] כשנמסרו הדברים להרה"ק משינאווא אמר: שכיוון לאמת שסוד תקיעת שופר ואכילת כרפס אחד הוא, ואף על פי שהילד לא התכוון לכך, בכל זאת יש לרמות בכך שיהיה אדם גדול.

פעם אחת כשחלה הרה"ק משינאווא, קרא לנכדו רבינו ופתח לפניו את סידור האר"י ב"יהי רצון" הנספח לברכת רפאנו ואמר לו: התפלל עבורי. חסידים ראו בכך את הכתרתו לאדמו"ר ומאז רבים בקשו את ברכותיו.

פעם שאל חכם אחד את רבינו בילדותו, מדוע אין נקודות בספר תורה, השיב לו הילד בחכמה, כדי שיוכלו לדרוש את הפסוקים בנקודות אחרות המסורים לנו. משאמרו תשובתו זה לזקינו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע נענה ואמר, שגם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע נשאל כך בילדותו, וגם הוא ענה כדברי נכדי רבי חנה, וכשמע זקינו מכן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע את תשובתו אמר: שמע מינה שהוא עתיד להיות אדם גדול (דברי חנה ח"ב)

היה ידוע במיוחד בענין גמילת חסדים ולדקה שכבר מילדותו היה עוסק בזה. ועבודתו היה בלא שלהבת ולא נשף פני איש בירא ולקוטו, ולחם בלא פשרות על כל מיני התחדשות ומפלגות. וכל גדולי דורו העריצו. וסיפר הרה"ק ר' יעקב דוד רוקח מבעלזא זי"ע העריץ מאוד את רבינו, וסיפר שפעם בא אמו הרבנית מפריסטיק ע"ה לבעלזא והביעה רצונה לראות פני הרה"ק מבעלזא, כששמע זאת הרה"ק מבעלזא זי"ע אמר: היא אימא של הבן שיראת שמים שלו מפורסם בעולם.

עוד בגיל צעיר לימים נתקבל לאב"ד קאלשין שעל שמה הוא נקרא, וביומי המלחמה היה דר שבע שנים בק"ק קאשוי, ופעם בתקופת המלחמה נזדמן לרבינו לשבות בכל הקודש של הרה"ק ר' יעקי'לע מקערעסטיר זי"ע ובעת עריכת השולחן למד הרבי ר' יעקי'לע בספר נועם אלימלך, ונתפעל רבינו מאוד מזה ואמר: איך האב נאך קיינמאל ניט פארשטאנען דעם שטיקעל נועם אלימלך אזוי ווי איך האב עס דא פארשטאנען! (מופת הדור)

ואחר כן בשנת תרפ"ג שב רבינו לגליציא וקבע מושבו בק"ק ריזא, ויסד שם ישיבה בשם זרע קודש. וסיפר שהמנקר בעיר קאשוי היה תלמיד חכם אבל קפדן והיה רגיל לכעוס, פעם אמר רבינו בלאות ובנעימות: למה תעשה כזאת. הלא איתא בספרים שעל ידי כעס אין זוכים לגילוי אליהו אדבעים יום, ואף על פי שבלאו הכי אין לנו גילוי אליהו, הלא אנוסים אנו, אבל על כל פנים אין לגרום זאת בידים.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת פעסיל ע"ה בת הרה"ק ר' משה האלבערשטאם מבאלטיוב זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מגאדליץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע

גדל ונתחנך על ברכיו זקנו הגדול משינאווא זי"ע ואחר הסתלקותו הסתופף בצל דודו הרה"ק מלישענוב זי"ע וכמו כן מתאבק בעפר לדיקי דורו, עם הסתלקות דודו הרה"ק מלישענוב זי"ע ביום כ' טבת בשנת תרע"ד נמנו וגמרו חסידים ואנשי מעלה ישישים מופלגים אשר עוד הסתופפו בצל צדיקי הדור מקודש, לשימו אלוף לראשם, בעת שהיה רבינו עודנו אברך צעיר לימים.

סיפר רבינו ששמע מזקינו הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע שאמר בשם הרה"ק רבי צבי היינש מרימנוב זי"ע, שכשרואה אדם צדיק בחלום יודע שזה חלום אמת, משום שכל הקליפות יכולות להתלבש בכל מיני צורות, אולם בצורתו של הצדיק אין ביכולת הקליפה להתלבש כלל וכלל. ואמר רבינו על עצמו, שראה זאת בחוש שכשיש לו יום מיוחד שיש לו הרהור תשובה מיוחד רואה הוא את צורת זקנו הרה"ק משינאווא בחלום הלילה.

דרכו של רבינו היה שתמיד מדבר לחסידיו את שהיה נחוץ לכל אחד ואחד, ובמה שהיו החסידים משוחחים ביניהם היה הוא מזכיר את הדברים בשלחנו הטהור והיה מדבר אליהם ומוכיחם מענין זה שדיברו עליו. פעם אחת אמר רבינו שכיום אינו בנמצא צדיק שהיה לו רוח הקודש, התפלאו חסידיו ואמרו לו: הרי כמה וכמה פעמים ראינו רוח הקודש בתורתו של רבינו כשהוא מזכיר את מה שדיברנו ביניהם לבין עצמינו כששום בריה לא שמע את הדברים זולתינו, ולרבינו גלוים הם וידועים? ענה להם רבינו: זאת אינו נקרא רוח הקודש, אלא שזה הוא כח מיוחד בדיבור הפה שנותנים לו מהשמים את הדברים בפיו, ואני מוסר אותם לשומעי לקחי כנתינתם מן השמים.

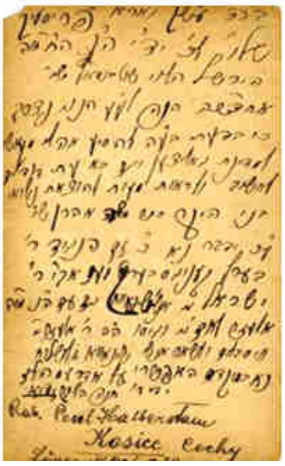

סיפר הרה"ק ר' מיליק'ל גווירלמן מפשעווארסק זי"ע שפעם שבת בצל רבינו בקאלאשין זי"ע וכאשר נכנס רבינו ביום השבת אחרי הלהרייס לבית המדרש והיה מחפש בתוך תיבות השטענדערס (טיש קעסליך) אחרי איזה דבר, ומהפך עולמות בחפיצתו עד שלבסוף גילה את מה שהיה מחזר אחריו כל כך, תחיכת קוגעל שהיה מונח בתוך השטענדער אחד, ואמר: הנה מצאתי את המטמון! כבר מזמן שמתי עין על בחור אחד שלא הוטב דרכו בעיני והרגשתי שנופל ויורד מהדרך הישרה, והבנתי שכשאחלק לו שיריים מהקוגעל שלי לא ירצה לאכלו, ורציתי לבעת אופוא הטמינו, ועתה מצאתיו.

ביום ח"י תשרי תש"ג בעיצומה של מלחמת העולם השניה. נלכד רבינו בידי הצוררים ימ"ש והוליכו אותו להורג ביאסלו על קידוש שמו יתברך יחד עם כל יו"ח הי"ד

נכון לציין, כי עוד שלושים שנה קודם לכן בחודש אלול בשנת תרע"ד בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה נסע רבינו להשתטח על ציונו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והשתטח על ציונו הקדוש בפיטום ידים ורגלים וכה התפלל: רבונו של עולם זכני נא למסור נפשי על קדושת שמך! תפלתו נתקיימה בעוה"ר בימי הזעם היל"ת.

בניו הרה"ק ר' משה אהרן, חתן הרה"ק ר' דוד דוב מייזלש אב"ד לוויהעל בעל בנין דוד הי"ד, הרה"ק ר' דוד אריה לייבוש, חתן דודו הרה"ק ר' אביגדור האלבערשטאם זי"ע, הרה"ק ר' ברוך, חתן הרה"ק ר' חיים ברוך רודין אב"ד ווינשניצא זי"ע, הרה"ק ר' שלום, חתן דודו הרה"ק ר' חיים ברוך אב"ד פריסטיק זי"ע, הבה"ח יקותיאל יהודה, ובתו שרה, ובתו מרים ברכה הי"ד

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יפקיד ה' וירצה בצרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל צדק בב"א

מתורתו של רבינו

ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאוד (פרשת לך לך י"ג י"ג) סדם נוטרקין סעודת דוד מלכא, רעים: מלשון ריעות, חטאים: מלשון וחטא את הבית. רצה לומר: אותם האנשים שאוכלים סעודת מלוה מלכה בחבורה ובריעות, אנשי סדם רעים, הם מטהרים את עצמן לה' מאוד, וחטאים לה' מאד.

סגולה לעשירות

מיעוט הדיבור מסוגל לעשירות, ואמר שזה פירוש לשון הגמרא (מסכת מנחות פ"ו) וסימנך עשרים מקמצין, היינו בדיבור. (ארז בלבנון)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יח תשרי תקע"א

רבי נחמן ב"ר שמחה בעל ליקוטי מהר"ן ראש שושלת ברעסלב

רבינו הרה"ק רבי נחמן מברעסלב בעל ליקוטי מוהר"ן זי"ע נולד במעזוביטש א' ניסן בשנת תקל"ב לאביו הרה"ק ר' שמחה זי"ע בן הרה"ק נחמן מהורדנקא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מזלקאווא זי"ע שהיה ממשפחה המיוחסת כשישה דורות להגה"ק רבינו יהודה ליווא בן בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי מטולטשין הנקרא דער דייטשעל זי"ע וזוגותו הרבנית הצדיקת מרת אדל ע"ה בתו של הרה"ק מרן רבינו הבעש"ט זי"ע כשנכנס לבריתו של אברהם אבינו ע"ה קרא שם נחמן על שם זקנו הרה"ק מהאראדנקא זי"ע

רבינו היה איש אלקים נורא, בקי בנגלה ובנסתר, פירש מכל תענוגים, התגלגל בשלג, בלע מאכלו בלי לעיסה, חיבור חיבורים יקרים: ספר ליקוטי מהר"ן, ליקוטי הלכות על ד' חלקי שלחן ערוך על דעת הפרדס, ספר ליקוטי עצות, ספר המדות שנדפס בב' פירושים, ספר מעשיות, ועוד שאר חיבורים.

הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות בעל מטה אפרים זי"ע העיד עליו דאדם גדול הוא בתורה ובחסידות, איש קדוש, מבין חידות, יודע תעלומות, חכמה ושושן סודית, מפענח נעלמים, ומגלה רזין במקרא תלמוד ואגדות, אילנא רברבא ותקיפא וכו.

מסופר שפעם בעת שישב רבינו בשבת קודש בסעודה שלישית בדביקות נפלאה כדרכו, התחילו פניו להשתנות ולהסמיק ואזיל סומקא ואתי חיוורא, כמו שנראה על פני האדם בשעה שמתביש מאוד מאוד עד שהתכרבל ונשמט מרוב בושה מכסאו על הארץ ממש, וישאלוהו תלמידיו אח"כ על משמעות הדבר, ענה ואמר היות שהתבונן עמוקות בגדולת ה' הגדול והנורא, ושיוה ה' לנגדו לפניו ממש, מזה תקפתו הירא והבושה, הפחד והאימה, מלפניו ית' עד כדי כך. (מאורות ירושלים)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת סאשיא ע"ה בת הגה"ק ר' אפרים מזסלאווא זי"ע ובזו"ש נשא לבתו של הגה"ק ר' יחזקאל טראכטינבערג זי"ע

סיפר כשנסע רבינו פעם לארץ ישראל וירד מן הספינה ליבשה, לאחר שהלך כמה אמות אמר: אם לא הייתי מתביש הייתי חוזר מיד, כי כעת כבר השגתי מה שלא הייתי יכול להשיג בכל הזמן שהייתי בחוץ לארץ. (שפע חיים)

פעם ביקר רבינו חולה מסוכן שהיה מוטל על ערש דוי שסבל הרבה שנים יסורים נוראים וכאבים עצומים בכל גופו, פניו היו נפוחות מכאבי השיניים שסבל נורא. אמר לו רבינו: שכל היסורים הקשים והמרים שסבל זה כמה שנים, הכל יותר טוב מכויה אחת מגיהנם, כויה אחת שם גרוע בהרבה מזה. (שיחות מהר"ן)

נסתלק לגנזי מרומים י"ח תשרי ב' לחול המועד סוכות בשנת תקע"א ומנוחתו כבוד באומן.

בנו היה הילד שלמה זלמן ע"ה שנפטר כבן שנה.

מסופר כשנסתלק רבינו היה גר הרה"ק ר' משה מסווארן זי"ע באומן, וערך שולחנו לחסידיו, ואחד מחסידיו הר"ר פישל ע"ה שמע שרבינו חולה ענוש, חמק וילא באמצע הטיש והתנגב לביתו של רבינו לבקש מחילה, ורבינו הפנה אליו ראשו ואמר עליו שמואל, ואז חזר אותו חסיד לרבו וסיפר לו זה: ואמר לו הרה"ק מסווארן: טוב עשית, וזילז הסעודה ובירך ברהמ"ז והספיק להגיע לבויה, והספיד את רבינו ואמר בתוך ההספד: דמלאכים ושרפים פחדו מרבינו. (אוסרי לגפן)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מי שעצוב ובעל לב שבור חייב להאמין ולדעת שהקב"ה הוא הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם (תהלים קמ"ז, ג'). (ליקוטי תפילות)

קודם ביאת המשיח יקשה ליהודי להחזיק באמונה פשוטה בי"ג עקרים כמו לטפס על קיר חלק. (שפע חיים)

כותב רבינו : דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות. ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, זה מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה. (לקוטי מהר"ן)

כמו שיש התעוררות מאדם לחבירו... כמו כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מיניה וביה, שמתעורר מתוך דברי עצמו. דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק: וי לי, ומתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו "היכן אני", ומי צועק כך. הלא וי לי — לי ממש. ומתחיל שנית לצעוק: וי לי — לי דייקא. ואף שבתחילה נדמה לו כאילו ג"כ אומר באמת כראוי, עם־כל־זה אח"כ רואה ההפרש בין קודם לאחר כך. (לקוטי מהר"ן)

אם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן.

מרוח פיו של השקרן נעשה היצה"ר, וכשיבא משיח אז לא יהי שקר, ובשביל זה לא יהיה יצר הרע בעולם. (ספר המדות אות אמת)

כמה סגולת למצוא זיווג

מי שקשה לו למצוא זיווגו יאמר בכוונה שירת הים. קידוש לבנה סגולה שימצא אדם את זיווגו, וסימן לדבר לבנה ר"ת בתולה נשאת ליום הרביעי. (ספר המדות אות חיתון)

סגולה למציאת חן

מי שצריך נשיאת חן בכלליות בחברה או בעסקים, או למי שמחפש שידוך, לכתוב על קלף: כסף וזהב חסד ואמת אלוף. (ספר המידות ערך חן)

סגולה לבנים

פעם אמר רבינו בדרך צחות: היום אמרתי שלשה דברים שלא כדברי העולם, העולם אומרים שספורי מעשיות מסוגל לשינה, ואני אמרתי שעל ידי ספורי מעשיות מעוררין בני אדם משינתם! העולם אומרים שמספורי דברים אינם באים לידי הריון, פון זאגין ווערט מען ניט טראגין, ואני אמרתי שמספורי דברים של הצדיק, שמעורר על ידי זה בני אדם משנתם, על ידי זה בא פקידת עקרות! העולם אומרים כי צדיק האמת המופלג במעלה אין צריך למעות הרבה כי למה לו מעות, ואני אמרתי שיש התבוננות כזה, שצריך לזה כל הון דעלמא. (חיי מוהר"ן)

פעם אמר רבינו לענין מה שרצונו היה שיודפסו הספורי מעשיות (שחיבר רבינו) גם בלשון טייטש שאנו מדברים בו, ואמר אז: שיכול להיות בנקל, שאשה שהיא עקרה תקרא בהם איזה מעשה, ועל ידי זה תפקד לטובה ותזכה לבנים. (חיי מוהר"ן בהוספת הרב מטשערהרין)

יט תשרי תקע"ד

רבי יעקב יצחק ב"ר אשר זי"ע הנקרא דער יוד הקדוש

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק ראבינאוויטש ראש שושלת פרשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע נולד בעיר פולין בשנת תקכ"ו לאביו הגה"ק ר' אשר מגיד משרים ואב"ד פשעדבורז זי"ע בן הגה"ק ר' אלחנן אב"ד גרינצא זי"ע ולמעלה בקודש ממשפחת רבנים מפוארת אשר יחוסם מגיע עד להגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחיו של הגה"ק ר' דוד הלוי בעל טורי זהב אב"ד לבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע

רבינו עוד נער בצעירותו היה למדן ומפורסם לעלוי נפלא וחריף עצום מפרק הרים ומשבר סלעים בשכלו החד. היה מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע לפי אחת המסורות כונה "היהודי" משום שתלמידי החוזה לא רצו לקרוא בשמו הפרטי, הזהה לשמו של רבם, ולכן בחרו בכינוי זה. והרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע אמר שלספר רבינו זי"ע הוא סגולה גדולה ליראת שמים. (שפת אמת)

(בענין הסגולות

וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. (פרשת יתרו י"ט ה') הענין סגולה שהוא דבר שאין בו תפיסה מצד השכל, והטעם למה הוא מועיל? רק כן הוא בדרך סגולה, כן היה הבטחת ה' אצלינו, שנהיה דבוקים בו יתברך שמו גם בלי שום שכל וטעם מצדינו. (נפלאות היהודי)

סגולה ליראת שמים

רפואה לשיניים

פעם אחת בא לרבינו איש אחד שהיה לו כאב שיניים רח"ל, והזכיר את עצמו לפניו. הבטיח לו רבינו שיתרפא, כי יהיה בזכרונו ביקום פּוּרְקָן. והיה לפלא דבריו הקדושים, ופירש, כי בּוּיְתָּן אַרְכָּא לִשְׁנַיְהוּן הוא מכיון "ארכא" הוא רפואה, "לשניהון" פירוש לחולי השיניים. (תורות היהודי הקדוש)

רבינו עוד נער בצעירותו היה למדן ומפורסם לעלוי נפלא וחריף עצום מפרק הרים ומשבר סלעים בשכלו החד. היה מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע לפי אחת המסורות כונה "היהודי" משום שתלמידי החוזה לא רצו לקרוא בשמו הפרטי, הזהה לשמו של רבם, ולכן בחרו בכינוי זה. והרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע אמר שלספר רבינו זי"ע הוא סגולה גדולה ליראת שמים. (שפת אמת) (שפת אמת יתרו) ויש אומרים דלכן נקרא שמו בפי כל היהודי הקדוש שכל פעם שחידש תורה מענותנותו לא רצה לומר דבר שהוא חידוש, אמר תמיד שמעתי מיהודי אחד שחידש ואמר. ויודעי חן אמרו עליו שנשמתו מניצוץ מרדכי היהודי, לכן היה נקרא כן. (מליצי אש) למד בישיבת הגה"ק ר' ארי לייב האלברין בעל חי' מהר"א אב"ד פשעדבארז ואפטא זי"ע וגם דבק עצמו במילי דחסידותא הרה"ק ר' משה לייב ערבליך מסאסוב זי"ע והרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע.

כמו כן הסתופף רבינו הרבה בצל הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע, והמגיד הקדוש היה קורא "דער הייליגער יוד. פעם אחת שאל: המגיד הק': הייליגער יוד, למה ביום טוב שני של גלויות מאיר אור יותר גדול מביום טוב ראשון? והשיב לו רבינו: אז מ'צעקריגט זיך און מ'בעט זיך איבער, איז די אהבה גרעסער!. פירוש: כי יום טוב שני הרי אנו עושים מפני שגָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִרְחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ, לכן מאיר בו אור גדול יותר, כי אהבה הבאה מתוך פירוד והתרחקות, גדולה ביותר. (עבודת עבודה שיחות קודש)

ורבינו הולך וגדול עד כי גדל מאוד, ונעשה גאון מובהק של התורה, קדוש וטורח, בעל רוח הקודש, בקי בנסתר ובנגלה, עד שכל לדיקי דורו רעדו וחרדו לשמו ולזכרו, שמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, והרבץ תורה וקדושה בישראל, ומכל העולם נאספו אליו עדרים עדרים ללמוד ממנו תורה ועבודה, ובין תלמידו הגדולים המה הרה"ק ר' שמחה בונם בונהארט בעל קול שמחה מפרשיסחא זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מארגענשטערן ראש שושלת קאלק, הנקרא השרף מקאלק זי"ע, הרה"ק ר' שלמה יהודה לייב ראש שושלת לענטשנא זי"ע, הרה"ק ר' לייבים משילאווקא זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יאחק קאלים מוורקא זי"ע, הרה"ק הסבא קדישא רבי ישכר בער מראדישין זי"ע, הרה"ק ר' יעקב אריה גוטרמן הזקן מראדזימין בעל ביכורי אביב זי"ב זי"ע, הרה"ק חנוך העניך לוין הכהן מאלכסנדר בעל מחבר ספר חשבה לטובה זי"ע, הרה"ק ר' מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע, וכנו הקדושים זי"ע, ועוד רבים ושלים נסעו אליו, ולמדו ממנו תורה וקדושה, ובמקום גדולתו היה ענותנותו.

וכמו כן היה עבודתו עבודת התפילה מסירות נפש ממש, כמו שסיפר הרה"ק ר' יחיאל דנציגר ראש שושלת אלכסנדר זי"ע הנקרא הזקן מאלכסנדר : שבכל יום ויום קודם התפילה נפרד רבינו מכל אוהביו. [ער האט זיך גיזעגט] (שמח ישראל)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת בריינדל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב קאפיל מאפטא זי"ע ובזווג שני לאחותה הרבנית הצדיקת מרת שיינדל פריידלא ע"ה

נסתלק לגנזי מרומים היום י"ט תשרי ג' לחול המועד סוכות שנת תקע"ד ומנחתו כבוד בפשיסחה ותלמידו הרה"ק ר' שמחה בונם בונהארט בעל קול שמחה מפרשיסחא זי"ע מילא מקומו בפשיסחא זיע

וסיפר שחסידי רבינו שמו עיניהם על הרה"ק רבי בונם, אך הוא לא קבש, שלא רצה להיות רבי על שהלכו חסידי רבינו, על קבר רבינו לקובל על תלמידו שלא רצה להקהיל עדה, ורבינו בא אליו בחלום וכעס עליו ויצו לקבל תלמידיו וחסידיו, ומאז ולהלאה שמע לקול רבו הק'.

נשאר אחריו בנו הקדושים הרה"ק ר' יחמיאל מפשיסחא זי"ע, והרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב ופארסוב זי"ע, והרה"ק ר' נחמיה יחיאל מבביחוב זי"ע, וחתניו הקדושים הרה"ק ר' משה בילרמאן מלעלוב בעל תפארת משה זי"ע והרה"ק ר' שמואל רפאל'ס מלובלין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו על כל ישראל אמן

פרשיסחא

בית המדרש בבית ומקוץ בפרשיסחא
שהתפלל בו רבינו זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יט תשרי תקנ"ח

הגר"א מווילנא רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליהו הנקרא הגר"א מווילנא זי"ע נולד ט"ו ניסן בשנת ת"ף לאביו הגה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע שהיה חתן הגה"ק ר' פתחיה זי"ע בן הגה"ק ר' משה רבקש בעל באר הגולה זי"ע

רבינו היה הגאון בה"א הילדעה גאון הגאונים בגלה ובנסתר, למד ולימד יומם ולילה, והיה בקי בכל מיני חכמות. לא ישן רק ב' שעות במעת לעת, ופרנסתו היה בדוחק ובלעבר גדול. כבן ז' כבר דרש בבית הכנסת הגדולה בווילנא, כשהיה בן ח' למד אצל הגה"ק ר' משה מרגליות בעל פני משה זי"ע, כשהיה בן ט' ידע כל תנ"ך וש"ס בעל פה, לבן ט"ז ידע הל' טוריס ול' חלקי שלחן ערוך וכל הראשונים, והתבולל עצמו מבני אדם ולמד בהתמדה רבה, ונפתחו לו כל מעיני החכמה ומשנתו היתה ערוכה לו כספר פתוח, כבן כ' קיבל על עצמו גלות עד בן כבן כ"ה, ואז חזר לווילנא.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כי תבא כ"ח י') מה פירושה של ברכה זו? אומרת על כך הגמרא (מסכת ברכות ו') תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש. מסופר שבאחד הימים, כאשר רבינו היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, התנפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרן. כשראו השודדים את התפילין, תיכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרובה פחד. לאחר שנרגע, שאל בעל הבית את רבינו: מה הוא הדבר שעשיתי? איך גרמת להם שיברחו מרובה פחד? האכסנאי ההוא עליין לא ידע עם מי יש לו עסק, לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?". אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"... עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם? השיב לו רבינו: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: אלו תפילין שעל הראש, אלא: אלו תפילין שבראש. הם לא התירלו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי, תפילין שבראש צריכים להיות כמו שאומרים בלשם יחוד שלפני הנחת תפילין: "ועל הראש נגד המח, שהנשמה שבמחי עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמח כולו משועבד לעבודתו יתברך – עמי הארץ רואים זאת ומתירלאים.

חיבור ספרים יקרים על כל מקצועות התורה, ביאורו הגר"א על כל ד' חלקי שו"ע, אדרת אליהו על התורה, וביאורים על תנ"ך תחת שמות שונים, ברק השחר על שמות נרדפים, צורת הארץ ותבנית הבית על גבולת ארץ ישראל ותבנית בית המקדש, שנות אליהו על משניות סדר זרעים ומועד, אליהו רבה על סדר טהרות, ביאורים והגהות על מסכתות קטנות וספרא ומכילתא ותוספתא, ביאור והגהות על כל התלמוד בבלי וירושלמי, על סדר עולם רבא וזוטא, ביאור אגדות על חכמת הקבלה, ועל ספר הילירה, ועל זוה"ק, על תיקוני הזוהר, ספר מעשה תורה על מאמרי חכמינו ז"ל, ועוד הרבה חיבורים על כל המקצועות, ולספריו אין קץ, וכשהיה בן כ"ה בשנת תקט"ו כבר היה מפורסם לגאון אמיתי וחסיד וקדוש, וחשבוהו כיחיד בדורו שאפילו גדולי ישראל שבזמנו פנו אליו בכל ספיקותיהם, ואף הגה"ק ר' יונתן אייבשיץ בעל הפלתי זי"ע פנה אליו במשפטו עם הגה"ק ר' יעקב עמדין זי"ע, והגר"א כתב לו ביום ה' סיון תקט"ו לזכותו.

היה נחבא אל הכלים ולא רצה בשום אופן לקבל על עצמו רבנות, והיה למד כל כך בהתמדה עד שכל מכיריו תמהו עליו איך אפשר לעשות הדבר כל כך בחשקות, ולא ליבר עם בני אדם בלתי בלימוד, ולא שח מעולם שיחה בטילה. ולא הלך ד' אמות בלא תפילין ובלי תורה, בפה אחד העידו עליו גדולי דורו שהוא רבן של כל בני הגולה, בזמנו וכל רז לא אנים ליה, וכבר כתב בעליות אליהו: שבסוף ימיו למד כל ש"ס ופוסקים וכל חכמות מחומש, והגה"ק בעל מהר"ל מפלאצק זי"ע בשו"ת משיבת נפש, כתב כי מימות הקדמונים לא קם כהגר"א, להיות כל התורה כולה נגלה ונסתר כשולחן ערוך לפניו.

בספרא לניעוותא כתב הגה"ק ר' שאול קלינעלענבויגען בעל מגן שאול זי"ע בהסכמה: הגר"א היה מחליו ולמטה אינש, ומחליה ולמעלה אלקים. ותלמידו המובהק הגה"ק ר' חיים מוולאזין זי"ע כתב: ליגיעת רבינו הגדול הגר"א לא זכיתי. כי לא יוגע ולא יעשר ולא יאומן גדלות רבינו הגדול.

לסוף ימיו רצה ליסע לארץ ישראל, אבל חזר מאמצע הדרך, ואמר כי מן השמים הורוהו שלא ליסע.

תלמידיו היו לאלפים, כולם גדולי הדור, ומהם הגה"ק ר' חיים מוולאזין זי"ע ואחיו הגה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע הגה"ק ר' סעדיה מצפת זי"ע הגה"ק ר' יהושע לייטלין משקאלאב בעל עמודי גולה על הסמ"ק זי"ע הגה"ק ר' מאיר מווילנא זי"ע הגה"ק ר' ישראל משקאלאב בעל תקלין חדתין זי"ע הגה"ק ר' בנימין ריבלין אב"ד ווילנא זי"ע הגה"ק ר' הירש חסיד מסימיאטיץ בעל מרגליות התורה זי"ע הגה"ק ר' מנחם מענדיל משקלוב בעל מים אדיריס זי"ע הגה"ק ר' אברהם אאנליג בעל חיי אדם זי"ע שנעשה גם מחותנו, (אחר שבנו הגה"ק ר' יצחק זי"ע נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה לייב קרעמר זי"ע בנו של הגר"א זי"ע) וגם בנו הגה"ק ר' אברהם זי"ע ואחינו הגה"ק ר' משה מפינסק זי"ע וד' אחיו של הגר"א, הם הגה"ק ר' יעקב דובער בעל לוף דבש זי"ע ואחיו הגה"ק ר' אברהם החסיד בעל מעלות התורה זי"ע ואחיו הגה"ק ר' מאיר זי"ע והגה"ק ר' משה זי"ע כולם היו מתלמידיו, בשנת תקנ"ח נחלה רבינו וכשהרגיש שקרוב עתו אחז בציציותיו ובכה אבל להניח עולם זו, שכמעט פרוטות יכול לקנות ציצית, מצוה גדולה שקולה כנגד כל המצות, ובעולם הנשמות אי אפשר לעשות כבר מצות, וביום ג' לחודש מ"מ סוכות י"ט לחדש תשרי נסתלק לגנזי מרומים.

מתורתו של רבינו

אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם. (פרשת קדושים י"ט ג') במדרש: מכאן לאמירה לעכו"ם שבות (שאין לבקש מגוי שיעשה עבורו מלאכה) וצריך להבין כיצד לומדים מכאן איסור אמירה לעכו"ם. ויש לבאר, דהנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור, כמו שאמרו חז"ל: בעשרה מאמרות נברא העולם (מסכת אבות ה' א') אם כן גם שביתתו היה שביתה מדיבור. והנה כאן נאמר "שבתותי" פירוש השביתה שלי, מכאן לומדים שהשביתה צריכה להיות מדיבור ולא לומר לעכו"ם.

כ תשרי תרצ"ה

רבי אלימלך ב"ר אלעזר זי"ע האדמו"ר מדעעש שינאווא

רבינו הרה"ק רבי אלימלך בינדיגער משינאווע זי"ע נולד בערך בשנת תר"ך לאביו הרה"ק ר' אלעזר זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זאנוויל מברדיוב זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך אברהם מהאנאשאוויץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת חיה שרה ע"ה בת הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

רבינו היה צדיק מפורסם טמיר ונעלם בוצינא קדישא חסידא ופרישא אוהב ישראל ושפל ברך, ואמרו עליו שהיה משמח אלקים ואנשים בתפלתו שהיתה בנעימה קדושה, רבים מישראל נהרו אליו לשמוע לקח מפיו קדשו.

כשהגיע לפרקו נשא לבת דודו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' משה האלבערשטאם משינאווא זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע.

כשעבר חותנו לצאנז בשנת תרס"ו מילא רבינו את מקומו ברבנות בשינאווא, ואדמו"ר בלעעש

נסתלק לגנזי מרומים ד' לחול המועד סוכות בעיר וואַרסעהעלי בשנת תרל"ה

על מצבתו חרות: ציון הרב הצדיק המפורסם טמיר ונעלם בוצינא קדיש ו חסידא ו אוהב ישראל ושפל ברך ה"ה אדמו"ר רבי אלימלך זצלה"ה האב"ד דק"ק שינאווא בן הה"ג המפורסם רבי אלעזר זצ"ל ונכד הגה"ק מצאנז ומשינאווא זוקלה"ה נתבקש בישיבה של מעלה ד' רוזהסס תרצה לפ"ק תנצב"ה

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים אלעזר אב"ד שינאווא זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם מענדל מסטרעפקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם שלום מסטרעפקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כ תשרי תקנ"א...

רבי יעקב יוסף זיע"א מאוסטראה בן הרה"ק רבי יהודה לייב זיע"א

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זיע"א נולד בשנת תצ"ח לאביו הרה"ק רבי יהודה לייב זיע"א מגיד מישרים דק"ק אוסטראה בן הגה"צ רבי משה זיע"א

בינקותו זכה להסתופף בצל מרן בעל אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א, אשר השאיר עליו רושם כביר למשך כל ימי חייו, רושם בל ימחה.

בהגיע לפרקו נשא את זו' החשובה הרבנית הצדקנית, שהיתה מפורסמת ובעלת מדריגה, ומסופר עליה שפעם אחת בעת טלטול הבית לכבוד שב"ק, נעלמה בחמצע וענתה קדושה עם המלאכים.

רבינו יצב ליל אביו בעיר אוסטרהא, אמנם מחמת שרבו המתנגדים נגדו הוכרח לברוח משם ושהה משך תקופה ארוכה בבית רבו מרן המגיד הק' ממעזריטש זיע"א, כאשר התעלה שם במעלות רמות ונשגבות.

בימיו האחרונים לימי חייו של אביו של רבינו הרה"ק רבי יהודה לייב רצו שהועיד את בנו שימלא את מקומו, כאשר בחודש ניסן האחרונה לימי חייו של אביו בשנת תקי"ט ביקש הרה"ק מבנו רבינו שישא שק חיטים לבית הרחיים, וכאשר העמים רבינו את השק על שכמו וילך משרים לבית הטחינה נענה אביו ואמר עד קען שוין זיין מיין ממלא מקום, ואכן עם פטירת אביו ביום כ"ה תשרי תק"כ, נוה המגיד הק' ממעזריטש על רשפי הקהלה באוסטרלה למנות את רבינו למלא מקום אביו על אף גילו הצעיר, ומעשה שהיה כך היה שאחר פטירת הרה"ק הגיע הרה"ק ממעזריטש לאוסטרלה, ורשפי הקהלה הכינו לכבודו סעודה גדולה, המגיד הק' אשר נהג בסיגופין כמעט לא נגע בהמאכלים, אמנם רבינו שהי' דרכו בקודש להרבות באכילה (כעבודת רבי יוחנן כהן גדול) כל מה שנתנו לו הוסיף עוד לאכול, כאשר המגיד הק' מביט בכל העת על עבודתו בקודש, כאשר גמרו הסעודה מסרו רשפי הקהלה כתב התמנות לרבנות אוסטרלה לידי המגיד הק החל המגיד לעיין בה ולפתע פנה אל הגבאים ורשפי הקהלה הלא יש לכם כאן ממלא מקום, ומלוע כתבתם את שמי בכתב ההתמנות, ענו רשפי הקהלה הלא גם אתם ראיתם את אכילתו וכי לאחר אכילה כזו נמנהו לרב, השיב להם המגיד בזה"ל: לו מותר לאכול והוא יכול לאכול ויודע איך לאכול, כאשר שמעו רשפי הקהלה את דברי המגיד לייתו לדבריו ואכן קיבלוהו בני העיר עליהם לרב ומגיד, ורבינו הנהיג את העיר בכל התוקף מתחלה ועד סוף.

נוהג היה רבינו לעמוד ביום השוק בתוככי השוק ולקבץ מעות לצרכי לדקה שנזדמנו לפניו, פעם אחת ביום השוק עמד שם רבינו במשך כל היום כולו וכמעט שלא עלה בידו לאסוף סכום הגון כמנהגו ועגמה נפשו מאוד, לפנות ערב בטרם הלכו משם, פגע ביהודי אחד איש פשוט מאוד וביקש ממנו רבינו לדקה, שאל האיש את רבינו כמה כסף זקוק מר, אמר רבינו שבאותו היום עדיין לא אסף כמעט כלום ועל כן זקוק לסכום גדול, תיכף הוציא האיש את הסכום כולו ונתן לו, נתמלא רבינו בשמחה רבה, ובירך את היהודי הזה ואמר בלשון קדשו: הידים הללו שהושיטו לי את המעות לצדקה, לא יוכלו מעתה לעבור עבירה חלילה, וכן העינים וכן הרגלים, וכך מנה ופירט את כל אברי הגוף על שהיה להם חלק במצוה זו, שלא יוכלו עוד מעתה ועד עולם לעבור עבירה ח"ו, ואכן כן היה שבכל פעם שעמד האיש בפני נסיון לעבור עבירה ח"ו התחילו אבריו לצאוד לו, ולא יכול לעבור אותה עבירה.

על מעשה זה ביאר הרה"ק רבי יעקב דוד מבעלזא זיע"א, אמאי לא ברכו שלא יעלה על מחשבתו ולבבו שום תאוה, אלא מכאן שרבינו ברוך קדושתו לא העלה על דעתו כלל שיתכן הדבר אצל איש יהודי שיתאווה לדבר עבירה ח"ו כלל.

רבינו התבטא פעם ואמר על תפלה בחיחור יש לי הרבה רשיות להיתר, אך שורש נשמתי הוא מתפלה בהשמורת, אולם על תוספת שבת, אין לי שום רשיות, אך מהרשוי להוסיף בזה מה שאפשר ביותר, וסיים לבעולם היה כל ימות החול צריכה להיות שב"ק, רק שהסט"א חטפה את ימי השבוע, על כן צריכים לרצות להוציא ממנה מה שיותר ככל האפשר, והוא על ידי שיעשו תוספות גדולה לשבת.

בתחילת שנותיו התגוררו גם רבינו וגם ריעו הרה"ק רבי פינחס מקאריץ בעיר אוסטרלה, בהגיע יום הפורים יצב רבינו שהיה עני מדוכא בבית ריקם מכל, ולא היה לו כלום לסעודת הפורים, והנה נכנס איש אחד לביתו וביקש ממנו לאכול אצלו סעודת היום, אמר לו רבינו בשמחה הייתי מקבל אותכם, אבל אין לי מה לתת לכם כי גם לי לעצמי אין כלום, אמר לו האיש אני לא צריך כלום כי יש לי כל, רק מקום מושב אני רוצה, ויצב שם האיש לאכול סעודת פורים וגם נתן לרבינו ולכל בני ביתו, ובזה נתחזק מוחו הקדוש והגיע לעצמו ונתגדל השמחה ביניהם, ומתוך שמחה רץ האורח בתוך הבית ועשה עם ידו תנועה ואמר הו הא הו הא, ובכל פעם היה הבית מתמלא שמחה, וכל מי שעבר ברחוב ליצב להרה"ק מקאריץ נכנס לרבינו ונשאר שם, עד שכל אנשי הרה"ק מקאריץ נשארו אצל רבינו, מתוך רוב השמחה שברתה שם. הרה"ק רבי שמואל מסלאנים זיע"א סיפר מעשה זו, אמר שהאיש הזה היה מרדכי הצדיק שהוא בעל השמחה של פורים, ובא לשמח את הצדיק שרצה לשמוח בשמחתו.

פעם אחת התוועדו יחדיו הנהו תרי צדיקים, רבינו וריעו הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א, ודברו ביניהם מהו חומר האיסור בדורם שהבי נפרץ וע"ז יש להתחזק ביותר, רבינו אמר שחומר הדבר הוא מה שנפרץ הענין מה שמדברים בעת התפלה, והרה"ק מקאריץ אמר שחומר הענין הוא חוסר הכניעות שהיתה אז אצל הנשים, נמנו וגמרו לפתוח חומש ולבדוק שם עם מי הצדק, ונפתח להם החומש בפ' וישלח בהפסוק 'הכזונה יעשה את אחותינו (בראשית לד, לא)', הראה הרה"ק מקאריץ שהוא צודק, אמר לו רבינו הבה נראה מה כותב על זה התרגום יונ"ע, וראו שם וז"ל: 'ולא יאי למהוי מתאמר בבנישתיהון דישראל ערלאין סאיבו לבריתה דיעקב', וראו שהצדק עם שניהם, ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

אשה אחת שכבר חלפו כמה שנים מניאואיה ועדיין לא נפקדה בזש"ק פנתה אל הרה"ק רבי פינחס מקאריץ שיברכה ביעוצה וכך הפליגה בו במפגיע כמה וכמה פעמים, עד שקפצה עליה רוגזו של אותו צדיק ואמר לה אני מבטיח לה שלא יהיו לך בנים, בפחי נפש עזבה אותו האשה, ובמר לה פנתה לרבינו וסיפרה לו מה שאמר לה הרה"ק מקאריץ זיע"א, אמר לה רבינו ואני מבטיח לך שתלדי בן זכר בקרוב, מדברי רבינו לא נפל דבר ארצה ולשנה נפקדה בזש"ק, בליל הוודאי נאכט התעלפה האשה ותהי לעקה גדולה אמנם תיכף עזר השי"ת והיא התעוררה מעלפונה וביקשה תיכף להניק את בנה, כאשר נרגע המצב שאלוהו מה עבר עליה, ענתה האשה ואמרה, שבעל פונה הגיעה לבית דין של מעלה והתחילו לדון את דינה, פתאום בא לשם הרה"ק מקאריץ ואמר, אני אמרתי שלא יתנו לה בן, לכן היא תשאר כאן, ונביא גם את הילד לכאן, דבריו נתקבלו וכתבו פסק דין, והניחו את הכתב על השלחן, לפתע הגיע יהודי זקן חבוש בספרדיק, כשספר תחת זרועו, ושאל אותי למעשי במקום זה, וסיפרתי לו מה אירע, והראתי לו את פסק הדין המונח על השלחן, נטל הזקן את הפסק, וקרע אותו ואמר ברוגזה, איך עורכים פסק דין בלא יציעתי, ותוך כדי דיבור פנה אלי ועקר, הלא מוטל עליך להניק את הילד מה את עושה כאן, וברגע הזה התעוררתי ועקתי לכם שתתנו לי את הילד להניק.

חיבה מיוחדת נודעת לרבינו למצות סוכה כאשר ממנה לא יצא במשך כל ימי החג, ומסופר כי מעולם לא נראו זבובים או אחר שקצים בסוכת רבינו אף כשהכתה החמה,

מתורתו של רבינו

וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ. וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה. (פרשת לך לך ט"ו ה'-ו') אברהם אבינו ע"ה בתחילה קיים דע את אלקי אביך על ידי איצטגנינות, ואמר לו הקב"ה צא מאצטגנינות שלך והיה חשש שמא יפול מאמונתו בה', כי כל האמנה בה' בא לו על ידי חקירתו באיצטגנינית, ולזאת אמר והאמין בה' כי לא נפל מן האמונה ויחשבה לו צדקה, היינו כי אמונת זה סדר זרעים, וכתיב: (הושע י' י"ב) זרעו לכם לצדקה. (שמועות טובות)

כל חותמי ברכות שהיו במקדש, היו אומרים מן העולם. משקלקלו המינין, ואמרו, אין עולם אלא אחד, התקינו שיהו אומרים, מן העולם ועד העולם. (מסכת ברכות פרק ט' משנה ה') לא שהמינים כיחשו בעולם הבא, רק שהיה אומרים שאין שייכות לשני עולמות יחד, ואין מי שמייגע את עצמו העולם הזה ירויח בעולם הבא עבור זה, ולכן תקנו לומר מן העולם ועד העולם, רצה לומר: מן העולם הזה מגיעין עד עולם הבא. (שמועות טובות)

...כ תשרי תקנ"א

רבי יעקב יוסף זיע"א מאוסטראה בן הרה"ק רבי יהודה לייב זיע"א

כאשר שמע מזאת ידידו הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א הטריח את עצמו לילך לסוכת רבינו לחזות בפלא, כך ישב שם הרה"ק לערך ב' שעות על שלפתע נראה זבוב קטן הולך ויורד ממרומי הסכך, נפנה הרה"ק לרבינו בהבעת תמיהה על פניו, ענה רבינו ואמר בחיוך של פיוס ראה נא איך שמלאכי מרום מטריחים עצמם להביא זבוב במיוחד לכבודכם כדי שלא יגרם לכם עוגמת נפש.

לרבינו לא היה הרבה חסידים בכמות, אבל באיכות היו לו חסידים מיוחדים במינם בעלי דעת ובעלי מח, אחד המיוחדים שבניהם היה הגאון החסיד ר' אלתר קאסטאנטיינער זצ"ל, הוא היה נחשב במדינת אוקריינא לאחד מן הפוסקים הגדולים והמיוחדים, עליו מסופר שפעם אחת אחר שסחה כמה שבועות אצל רבינו כמו שהיה נהוג אצל חסידים, פעם אחת נכנס במחשבתו הרהור שהגם שיושב גם אצל רבינו על התורה ועל העבודה, מ"מ ביושבו בביתו עם ספריו בלי שום טירדות וטלטול הדרך אולי היה יכול לעסוק יותר בתורה ותפלה, האם כדאי כל הביטול תורה ותפלה הזאת עבור שהותו בצל הקודש, תוך כדי מחשבתו נפתחה לבתו של רבינו והגבאי מוסר לו שרבינו קורא לו בקו"פ, חיש מהר הזדרז ר' אלתר ליכנס אל הקודש ורבינו פו"א: מסתמא אתה זוכר את ההלכה המפורשת בשו"ע (יו"ד סי' נ"ז סעיף ה') אם נכנס חיה דורסת לתוך לול של תרנגוליס, הרי הוא מטריף הכל מחשש שמא דרס, בכ"ז אם החיה הוא מן בני תרבות שנתגדל בין בני אדם, אזי אין לחוש לדריסה ואין הוא מטריף אותם, המשיך רבינו ואמר, כך הוא גם אצל בני אדם, כי הנה אדם פרא אדם יולד בלי שום תרבות, והוא ממש כמו חיה דורסת, אך אם נעשה בני תרבות שנתגדל במקום שצריך להתגדל, ודבוק במקום שצריך להיות דבוק אז נעשה בני תרבות ויוצא מכלל חיה דורסת ע"כ אמר לו רבינו ושחרר אותו לדרכו, ביאיאתו הבין ר' אלתר שרבינו ענה לו תשובה על מחשבתו, כי עליף להיות בצל הצדיק ולהתגדל שמה כדי לצאת מהמידות המגונות וגרועות שהאדם נולד בהם, וליעשות בני תרבות.

פעם באמצע השו"ט פשטה נהרה על פני רבינו, אחר כמה דקות הסביר פשר הדבר באמרו, שזה ימים לא כביר נפטר איש אחד מתמיד גדול שהי' יושב ולומד כל היום בהתמדה גדולה בלי הפסק ממש, רק בכל יום היה לו שעה אחת שהיה הולך לקבץ נדבות בשביל עניים, אמנם שעה זו היתה בעיניו ממש כגזילה כי רצה ללמוד גם בשעה ההוא, אמנם עכשיו לקחוהו בבית דין של מעלה, ושקלו מצוותיו ועוונותיו, והיה עומד כר מאוד שלא הספיק כח תורתו להציל, ורק כאשר הטילו על כף המאזניים השעה שהלך בכל יום לצדקה מצוה זה הכריעה את הכף לזכות, והפכה הכל לטובה.

פעם פרצה שריפה בעיר אוסטרהא מספר שנים אחר פטירת רבינו, ופרצה בעלה גדולה ורבים בלו לכבות את הדליקה, פתאום הגיע מושל העיר ופקד שיביאו אליו הרב דמתא, כאשר בא אליו הרב, שאלו המושל אתה הוא הרב דמתא, השיב לו הרב בחיוב, לקחו המושל והלך עמו בכל המקומות שש אחזה האש, כאשר גמרו להקיף הלהבות וכלום לא אירע, אמר המושל בזעף אין זה ראבינער, כי לפני כמה שנים כאשר הרב הישן עדיין היה בחיים חיותו פרצה שריפה גדולה, והקיף הרבינער את כל העיר במקומות שאחזה בהם האש, ותיכף שקעה האש.

רבינו נסתלק והחזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ו' לחג הסוכות אישפוזא ליוסף צדיקא, כ' תשרי שנת תקנ"א ומנוחתו כבוד בעיר אוסטראה.

בהלוויתו של רבינו התרחש מאורע אשר הרעיש את כל העיר באותו עת, במרכז העיר עמדה בית תיפלה אשר כל אימת שעברה לויה של אדם מישראל נהגו לצלצל בפעמוניהם בקול מחרישי אזניים, דבר שהיווה בזיון המת וליעור את המלוויס, בהלוויית רבינו המשיכו הם במנהגם הרע, כאשר לפתע פתאום התייצב רבינו על מיטתו וצוה להביא לו ספר מסויים, ועיין בו לרגע אחד, כאשר תיכף חזר לשכב במטתו, לפתע נשמע קול נפץ אדיר ובית התיפלה קרס על יושביו ונתהווה במקום חור עמוק מלאה בערימת שברי לבנים, ועוד שנים רבות הראו תושבי העיר על החור ההוא, שש הי' מקום הבית תיפלה.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק רבי אליקים געצל זיע"א, הרה"ק רבי פינחס זיע"א.

מדברי תורתו: ספר רב ייבי עה"ת ותהלים, מוראא מקדש על חומר ענין הדיבור בבית הכנסת בשעת התפלה וקריאת התורה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כא תשרי תקל"א

רבי מנחם מענדל ב"ר אליעזר זי"ע בעל דרכי ישרים מפרימישלאן

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרימישלאן בעל דרכי ישרים זי"ע נולד בערך בשנת תפ"ח לאביו הגה"ק ר' אליעזר זי"ע

רבינו היה איש אלקים קדוש מנורה הטהורה, בעל מופת חסידא ופריצא, כרכא דכולא ביה, ונהירין ליה כולהו שבילין דרקיע, ומיליא ליה רשא דמטמרין, וגם מעץ החיים אכל וחי לעולם שכולו טוב (מתוך הסכמת הגה"ק ר' יחזק מייזיק מו"ץ מזיטאמיר זי"ע) ורבים הלכו לאורו, והיה פועל ישועות בקרב הארץ והיה עניו ושפל רוח, היה בעל קומה גבוה ובריא בשר ועם כל זאת לא רצה לקבל עליו שום סיגוף, באמרו שהגוף הוא בריאה מהשי"ת ואיך אני רשאי לסגפו, אך אם נתהוו לו יסורים בגופו היה שמח מאוד, אחרי כי הוא לא פעל לזה ומין השמים זיכוהו לכך, ועוד זאת שאם היה עובר עליו איזה תקופה בלי יסורים היה מתפלל ואומר: רבונו של עולם האם כבר שכחת ממני? (ליקוטים יקרים)

ונכון לציין מה שאמר רבינו פעם: מה זה הענין להתענות ולהחליש כוחו, והאדרים עושים עבירות, אלא בתחילה יתענה באיברים, כגון בעינים שלא יסתכלו שלא לצורך יום אחד, ואחר כך הפסקה, ואחר כן משבת לשבת, וכן באוזן ופה וכו', ואחר כך כשמתענה אפילו יום אחד הוא יקר מאוד. (אמרי פנחס) ורבינו היה נאה דורש ונאה מקיים. שאנים עשר שנים לא דבר שום דיבור של חול רק על פי כתב. (שבחי הבעש"ט)

רבינו היה תלמיד מובהק ממרן רבינו הבעש"ט זי"ע, ותלמיד חבר של הרה"ק רבי זוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, וחיבר ספרי דרכי ישרים הנהגות ישרות ולקוטים מהרבותיו אלו, בהוספת נופך משלו ודבריו מובאים בספרי קדושים הבאים אחריו תלמידי הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

עבודת התפילה היה מיד בבוקר בהשתפכות הנפש ובמסירות נפש ובמתיקות נפלא, וסיפר שפעם אחת היה רבינו אצל הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע וכיבדו המגיד להתפלל לפני העמוד, אחר כך שאלו אותו הרי אמר שאת העמוד לא יתן רק למלך המשיח? וענה להם: פאר מיהס וואלט משיח אויך אפגיטרלטן דעם עמוד. (סיפורי מרן הרמ"ח)

ונכון לציין מה שכתב הרה"ק ר' יחק מייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע: עיקר התפלה לבוא לבחינת אין באמת בלב שמח מבלי לבקש לעצמו שום מדריגה, ויקשר עצמו עם כל פשוטי המון ישראל בלב אחד ממש כמותם, וזהו סגולה גם למחשבות זרות, כמבואר בכתב יד הקדוש מו"ה מענדל מפרימשלאן, וזה לשונו הזהב: תשובה כוללת העסק העבודה, אשר רבים טועים על המחשבות זרות, והתהוות הסיבה הוא, הגדלות שבהם, שאינם שמחים בעבודתם, ולא די להם כי אם גדולות ונפלאות, כי צריך להיות שמח בחלקו גם בעסק התורה והמצות אם מעט ואם הרבה, ויהנו ממנו, מה שאין כן אם אינו נהנה ושמח, והמחשבות זרות הוא מפני שאינו שמח בעבודתו ורוצה בגדלות ממנו, דוחים אותו למחשבת חוץ, שכל מחשבה ומחשבה היכל השם המה, ומי שרוצה ליכנס למקום שאינו ראוי לו מחמת גדלות שלו, שרוצה להיות גדול ומהולל במדריגות, דוחין אותו לחוץ על שיעשיל עצמו האמת כאזוב בתחלות אחד עם כל ישראל, מבלי נטות לשום חפץ אלא רצון הבורא, ושתף עם כל בריה ויהיה כאין ממש, אז ייעול בתריסר בבא, ולית מאן דימחי ביליה, בהתפשטות הגשמיות, ובלבד באמת אמת לאמיתו, והנה לידע איניש בנפשיה, למה יחפוץ הרבה יותר ממה שזכה בהם, ולאי מן הראוי לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ואפילו הכי יהיה שמח מאוד על שזכה להיות ישראל, ובעסק עבודה ובשמחה של מצה, וממילא יזכה לגדולה מזאת, ואם יאמר הי תורה והי מצוה שאין לו כלום, זה אינו כי פושעי ישראל מלאים מצוות (מסכת עירובין י"ט – מסכת חגיגה כ"ז) וכשישמח במעשיו באחדות ובאהבת ישראל יהיה כבוד השם לעולם. (נוצר חסד)

בשנת תקכ"ד נסע רבינו לארץ ישראל ביחד עם הרה"ק ר' נחמן מהורלנקא זי"ע

וסיפר כי בעת פטירת מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע שהה הרה"ק ר' נחמן מהורלנקא זי"ע במעזיבוז, ומסופר כי הוא הלך על קברו של הבעש"ט וכשחזר מבית העלמין שמח שמחה גדולה ואמר שהבעש"ט ציווה לו ליסע לארץ הקודש, ועלה לארץ ישראל יחד עם הקבוצה הראשונה של תלמידי בעש"ט זי"ע הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע ורבינו זי"ע ובנו הרה"ק ר' דוב זי"ע ועוד שלש מאות משפחות, והתיישבו בצפת, ואחר כן בעיר טבריא.

וסיפר שלאחר שעלה רבינו לארץ ישראל היה אחיו בחוץ לארץ הרה"ק ר' צבי הנקא ר' צבי חסיד מזלאטשוב זי"ע שולח לו לארץ ישראל סכומי כסף, ורבינו היה שולח לו קבלות על הכסף, פעם אחת שלח רבינו לאחיו שלא יטרידנו עוד לשלוח לו קבלות כי בארץ ישראל אינו יכול לממש את מותו לזה. (סיפורי מרן הרמ"ח)

נסתלק לגנזי מרומים כ"א תשרי הושענא רבה שנת תקל"א (י"א שנת תקל"ג) ומנחתו כבוד בעיר טבריה, בחלקה הנקראת חלקת תלמידי בעל שם טוב, ושם נגנז גם הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטעפסק בעל פרי עץ זי"ע, וחבירו ועמיתו הרה"ק ר' אברהם הכהן כ"ץ מקאליסק זצ"ל, והרה"ק ר' יעקב שמשון שפירא משפיטיווקא זי"ע, והרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני– אוסטרלה זי"ע תלמיד המגיד הקדוש, ועוד כמה מגדולי תלמידי בעל שם טוב והמגיד זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב ה' לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. (תהלים לב, ב) אמר: דמי שמצטער על שלא חשב שהוא לפני ה', כמו שאמר הכתוב: שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָמִיד. (תהלים ט"ז ח') באיזה זמן מועט, ונראה לו כאלו עשה עון, זה חשוב מאוד. וזהו שאמר: 'אשרי אדם לא יחשוב ה' דבזמן מועט שלא חשב בה', נראה 'לו עון', זה נאמר בו אשרי. (יוסף תהלות)

יש לפרש הפסוק אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר. תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם. (תהלים צ' א') ר"ל אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר, שהיינו אנו, היינו נשמתינו, בהשי"ת קודם הבריאה, רק תשב אנוש עד דכא ר"ל השי"ת השיב אותנו לדכדוכי שפלות, ואחר כך ותאמר שובו בני אדם, לשוב ולפשוט את עצמו מחומריות, להשיב להשי"ת במחשבהו כבראשונה. (יושר דברי אמת)

מתורתו של רבינו בדרך צחות

תּוֹרַת ה' תְּמִימָה (תהלים י"ט ח') רצה לומר בדרך צחות שתורת ה' דייקא היא תמימה, שעדיין לא נגע שום אדם אפילו בקצהו, כי הם לומדים רק חיצונית התורה, דהיינו שאין מחשבתם להדבק בהשי"ת ולהיות מרכבה לו ולירא ממנו ולאהבה אותו על ידי התורה. (יושר דברי אמת)

כוונת המקוה

עיקר כונת המקוה ראשונה כל חרס שבירתו היא מטהרתו (עיין מסכת כלים ב' א') לכך צריך לשבר הלב והוא עיקר הטהרה, כי האדם הוא כלי חרס. גם איתה מה שכתוב בכתבי האריז"ל לכוון שגג המקוה נגד אלקים וכתליו הוי-ה וקרקע אדנ-י, הכוונה לכוון מחשבתו קולו ודיבורו וכו' מה שאין כן, אם קופץ למקוה ועולה מיד איני יודע אם מועיל כלום (עיין בספר יושר דברי אמת אות מ"ד) אף שמטהר, מכל מקום אין זה עיקר הכונה במקוה. (אמרי פנחס)

סגולה

לא יחשוב כמה הוצאות צריכין לו בצרכי הבית, כדי שתשרה הברכה בביתו. (דרכי ישרים)

כב תשרי תרל"א

ר' מנחם גרשון ב"ר דוד זי"ע בעל מרגליות טובה אב"ד קערעסטיר

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי מנחם גרשון גרינוואלד בעל מרגליות טובה אב"ד קערעסטיר זי"ע נולד בשנת תקע"ח בעיר אונגוואר לאביו הגה"ק ר' דוד זי"ע שהיה תלמיד מהגה"ק בעל מחצית השקל זי"ע וכיהן כאב"ד בעיר סמוך לאונגוואר. ועל פי מסורת המשפחה היתה מצאצאי רבינו יהודה החסיד זי"ע

רבינו היה גאון בתורה, ונתפרסם כבעל מקובל ולדיק נסתר ונשגב.

פעם היה רבינו בעיר ה'שפולער עס חברו הרה"ק ר' לבי הירש מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע וישבו על ספסל אחד ודברו יחד שיחות של לדיקים, וכאמצע השיחה הגיעה לשם אשה אלמנה אומללה עם ילד חולה כבן שתים עשרה שנה, ואמרה להרה"ק מליסקא זי"ע: רבינו הקדוש, שמעתי לדברי קדשו שאמר לי לבוא לכאן עם הילד ויהיה לו רפואה שלימה, ועכשיו שבאתי, נא לרחם עלי ועל בני היתום הזה. והשיב לה הרה"ק מליסקא: שתלך לערך חלי שעה ותחזור, כשהלכו סיפר הרה"ק מליסקא לרבינו שהאשה הזאת באה אלי כבר למעלה משנתיים שאבקש רחמים על הילד, היות שהילד סובל ממחלת השיתוק ואינו יכול לדבר וגם לא ללכת והוא כבר בן י"ב שנה ונער גדול על הילד ועל אמו, על כן מבקש ממך שתתפלל בעדו שירפא מחליו, לחוק רבינו ואמר: הלא אני רב ואתה רבי, אז השיב לו הרה"ק מליסקא: הלא אני יודע את הסוד שאתה מן הלדיקים הנסתרים, ואתה מפחד שיתפרסם הדבר, אני מבטיח לך שלא יתפרסם, בינתיים חזרה האשה עם הילד, ולקח הרה"ק מליסקא את הילד ולחפו בין רגלי רבינו, ורבינו הסתכל מלפניו ומאחוריו אם יש משהו שרואה אותם. (באותו מעמד היה שם בנו של רבינו ר' מיכל טשאבאי זי"ע והבין את הענין ובמהירות עלה על לילן שהיה שם והסתיר את עצמו וחכה לראות מה יעשה לילד) וכיון שקיים את הפסוק ויפן כה וכה וירא כי אין איש, לקח את הילד ובידיו הקדושות התחיל למשש בראשו בפניו ובאזניו ושאל את הילד פה כואב לך? פה כואב לך? וכך משש בכל אבריו של הילד ולחף אותו ואמר לו חסר לך כלום רק דמיון היה לך, ותיכף ומיד נתהפך הילד לבריא חלשה והתחיל ללכת ולדבר כאחד האדם.

מיד התחילה אמו לצעוק ולהודות להרה"ק מליסקא על הנס שנעשה לבנה והתחילה לבכות מרוב שמחה, אז גער בה הרה"ק מליסקא ואמר מה את מועקת הלא אסור לפרסם את הדבר, כדי שלא תשלוט ח"ו בילד עין הרע, ואמר לה הלא אמרתי לך בביתי בליסקא שתבואי עם הילד לכאן כי האויר פה לח, וכשבאתם לכאן בפעם הראשונה שלחתי אתכם לערך חלי שעה כי חשבתי שעדיין לא השפיע האויר הלח על הילד, ועכשיו ברגע זה השפיע האויר הלח על הילד ונתרפא מחליו, ואין כאן שום מופת כלל, ועכשיו קחי את הילד ותסעי לביתך לשלום. (מרגליות טובה הקדמה)

גדולי הדור המליצו עליו: כי לו נאה כי לו יאה. וסיפר שהרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע רצה להסמיך רבינו לכהן אחריו, אבל רבינו לא רצה לקבל, ומפי זקן אחד מסופר ששמע מהגה"ק ר' דוד גרינוואלד זי"ע בן רבינו: שכשבאו חסידי אנשי אונגארין להרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מלאנז בעל דברי חיים זי"ע אמר להם: מדוע אתם באים אלי והלא יש לכם רבי, ר' מנחם גרשון! חלק מתורתו הוא בספר מרגליות טובה חידושים על התורה וסוגיות הש"ס.

קיבל תורה מפי הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע ומפי הגה"ק ר' מאיר א"ש בעל מהר"ם א"ש אב"ד אונגוואר זי"ע, והיה בידידות רב עם הרה"ק ר' לבי הירש פריעדלענדער מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע. והסתופף תמידין כסדרן בצל הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל יקמת משה מאוהעל זי"ע וכן הסתופף הרבה בצל הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, ונשאר שמה מלפני רחש השנה עד חנוכה.

וסיפר כאשר נסע רבינו בפעם הראשונה לפרעמישלאן נסע יחד עם הרה"ק ר' הערשע'לע מליסקא לקבל מרות מהרה"ק ר' מאיר'ל זי"ע ונשארו שם לשבת קודש, אבל לא נשא כל כך חן בעיניהם את דרכו, ומיד אחרי שבת חזרו לביתם, אבל מיום שחזר רבינו לביתו לא היה ביכולתו להתפלל וללמוד כבכל פעם, וכשנפגש עם חברו הרה"ק מליסקא וסיפר לו את זה, אמר הרה"ק מליסקא שגם אתו קרה כן, והבינו שזה הקפדת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וחזרו לפרעמישלאן, וכשנכנסו להרה"ק פנימה אמר להם בזה לשון קדשו: דער דרך העולם איז אז עס געפעלט ניט איין מאהל ווארט מען נאך א שבת, איהר זענט זיך גלייך אוועק, אבער וואס מאיר'ל אז ער דארף די מרגליות טובות, האט ער צוגענאמען א משכון, נאט אייך צוריק דעם משכון, ומאז נשארו אצלו וקיבלו מרותו. (מרגליות טובה הקדמה)

רבינו היה בעל תפילה, וניגון בקול ערב מאוד, והיה גם כן בעל תפלה קבוע למוספים בימים הנוראים בבית מדרשו של הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע. פעם אמר הרה"ק מפרעמישלאן על רבינו: דער וואס קען גוט, אז יקיר, קען גאנץ חכמת הנגינה.

וסיפר חתן רבינו הגה"ק ר' יעקב פרץ פריעדמאן זי"ע: שהרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע כתב סידור בכתי"ק ונתן את הסידור לרבינו להתפלל בו, ואמר: שהוא מתפלל בו טוב.

כשהגיע לפרקו בשנת תר"ג נשא להרבנית הצדיקת מרת לפורה ע"ה בת הרבני התורני מוה"ר יחיאל שרגא שטארק מכפר ליאוואר ז"ל, וקבע מקום מושבו בעיר אונגוואר.

בשנת תר"ח נתקבל לאב"ד לק"ק קעמעטשע, ובשלהי שנת תר"ט נתקבל לאב"ד קערעסטיר, ששם זכה לשרת בקודש עד ימי האחרון.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ב תשרי בשמיני עצרת בשנת תרל"א ומנוחתו כבוד בקערעסטיר. והגה"ק ר' דוד לייב זילבערשטיין בעל שבלי דוד מילא מקומו

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יחיאל שרגא הנקרא ר' מיכל טשאבאי שו"ב בעיר טשאבאי והגליל זי"ע, הגה"ק ר' דוד שו"ב בלאגמיץ הנקרא ר' דוד לאגמיצער זי"ע והגה"ק ר' מאיר בני הערש זי"ע

וסיפר בנו הגה"ק ר' דוד לאגמיצער זי"ע שאחרי הסתלקות אביו בדרך מסעיו הגיע להרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל מייכענטשטיין מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע, והגיע עצמו לפניו, קם הרה"ק מקאמארנא זי"ע מלא קומתו ואמר לו: אייער טאטע איז געווען א לדיק הדור! וכשהתפלא ר' דוד בלחישה איך הרה"ק מקאמארנא יודע מזה, הלא רבינו אביו היה נחבא אל הכלים, הרעיס עליו הרה"ק מקאמארנא זי"ע: וואס מיינט איהר די וועלט שלאפט מען ווייס ניט וואס עס טיט זיך?

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

במדרש רבה (פרשת לך לך י"ב) ונברכו בך, הגשמים בזכותך הטללים בזכותך הה"ד (אסתר ב') ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה וגו'. והנראה לעניות דעתי דהא דהגיד מרדכי לאסתר ולא הגיד למלך עצמו, יש לומר הטעם דהא קיי"ל לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם (מסכת עבודה זרה כ') על כן הגיד מרדכי לאסתר כדי שיוטב לאסתר במה שתאמר למלך, א"כ עיקר ההגדה היתה לטובת אסתר ולא לטובת הערל, ואסתר גם היא חששה על לא תחנם, על כן הסבה דבריה לאמר למלך בשם מרדכי כדי שיגיע טובה מזה למרדכי, והנה הקב"ה שומר תורתו מלעבור על לא תחנם, א"כ איך מוריד גשמים לכל העולם ונהנים כל האומות? אך עיקר כוונתו של הקב"ה בשביל ישראל. וא"כ דברי המדרש מבוארין הגשמים בזכותך הטללים בזכותך והה"ד ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה, שכל כוונתם היתה לטובת ישראל.

ולפי זה יתבאר הפסוק (תהלים ד') נתת שמחה בליבי מעת דגנם ותירושם רבו, שכל הברכה והריבוי היה רק בשביל טובות ישראל, וכן (תהלים קי"ז) הללו את ה' כל-גויים שבחוהו כל האומים. כי גבר עלינו, חסדו, ע"כ מוריד גשמים וטללים לכל העולם בזכות ישראל. (מרגליות טובה)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כב תשרי תקפ"ט

רבי אהרן ב"ר משה הלוי זי"ע בעל עבודת הלוי מסטראשילא

רבינו הרה"ק רבי אהרן הלוי הורוויץ מסטראשילא בעל עבודת הלוי זי"ע נולד באסבא בשנת תקכ"ו בערך לאביו הרה"ק ר' משה זי"ע אשר היה דור שביעי בן אחר בן מהגה"ק רבי ישעיהו הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

רבינו היה גאון וקדוש, הגה"ק ר' יוסף שאול הלוי נאטהנזאהן אב"ד לבוב זי"ע כתב עליו: הרב הגדול בומינא קדישא נהורא נפישא המפורסם, מימי נעוריו מאס בחמודות העולם, ואס בתורת ה' חפצו בשקידה נפלאה.

בהיותו בן י"ג שנה היה רבינו בקי בכל כתבי האריז"ל נוסף על בקיאותו וחכמתו בתורה הנגלית. (שבחי הרב) והיה ידוע כבעל מנגן, שניגוניו מושרים עד היום אצל חסידי חב"ד.

עבודת התפילה היתה בהתלהבות והתפעלות עצומה. פעם באמצע תפילתו הגיע לדביקות עצומה, העומדים סביבו חשבו שיגיע לכלות הנפש ולבו בבהלה לרבו הרה"ק הבעל התניא זי"ע, והורה להסיק מעל רבינו את התפילין של ראש, וככה סרה דביקותו וחזרה אליו נשמתו.

רבינו היה מגדולי חסידיו המובהקים של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זיע"א אשר קבע לו שיעור יחד עם בנו הרה"ק רבי דובער האלמו"ר האמצעי מחב"ד זי"ע תקופה ארוכה למדו השניים בחברותא והיו לידידים בלב ונפש. והרה"ק האלמו"ר האמצעי זי"ע היה אומר: כאשר הנני אומר דורשי יחודך כבבת שמרם, הרינו מכוין על רבי אהרן.

כתב רבינו: קרוב לשלושים שנה שנתאבקתי בעפר רגליו (בעל התניא) ושמשתי לפניו ולא עמדתי על שמיעותי עד אחר הרבה יגיעות שיגעתי בכל מילה ומילה ששמעתי מפיו הקדוש. (שערי היחוד והאמונה)

רבנו שמש כמשפיע ומדריך לאברכים צעירים מחסידי חב"ד ולאז. בשנת הת"תקנ"ט כאשר הבעל התניא נאסר ע"י שליחי האמר וסכנת מוות ריחפה מעל ראשו, היה זה רבנו שפעל לשחרורו ואף אסף סכום של כשישים אלף רובל לפדיון נפשו. זמן קצר לאחר מכן נאסר רבנו עצמו יחד עם רבי דובער האלמו"ר האמצעי זי"ע אך הם שוחררו תוך זמן קצר.

בין השנים תקנ"א-נ"ג היה דוחק בפרנסה, ויחידי סגולה מחסידי בעל התניא זי"ע והם רבינו, ואלמו"ר האמצעי זי"ע, הרה"ח ר' פנחס רייזעס ז"ל נכנסו לבעל התניא זי"ע וביקשוהו לעורר רחמים רבים על זה. ואמר להם: כשמלמעלה נותנים השפעה צריך לעשות למטה כלים לקבל אותה. והכלים הם – אהבה ואחוה ולא קנאה ורכילות. ולכן כשהכהנים מברכים את ישראל, מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציונו לברך את עמו ישראל באהבה". שיש בזה ב' פירושים: א) שברכת הכהנים תהיה באהבה. ב) שמברכים שתהיה אהבה בין בני ישראל. והאהבה היא כלי לכל הברכות מ"יברכך" על "שלום". אחר כך יצא הבעל התניא לבית-המדרש ועלה על הבימה, בכדי שכולם יוכלו לראות וכולם יוכלו לשמוע. ואף שידוע שהבעל התניא היה קול אדיר, קול -איום וקול נעים אעפ"כ עלה על הבימה – ואמר: מכלכל חיים בחסד ולא בבחי תעשיות יי"ש (כי דוחק הפרנסה הי' מצד שהממשלה לקחה לעצמה את המונופול לעשות יין שרף, שעד אז יכלו כולם לעשות יי"ש בעצמם ואחר כך היו מוכרים אותו, ומזה היה פרנסת הרבה מבני ישראל, ומאז נסתם מקור פרנסה זה). חסד שלמעלה אינו דומה לחסד שלמטה, כי החסד שלמטה הוא רק גורם להשפעה בלבד משא"כ החסד שלמעלה הוא בעצמו ההשפעה. וזהו מכלכל חיים בחסד. אצלנו שצריך לעשות כלים לקבל זאת, והכלים הם – אהבה ואחוה. ובאותה שנה היה שפע של פרנסה בהרחבה.

בשנת הת"תקע"ג, כאשר נסתלק האלמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע התפלגו חסידי בעל התניא לשניים, כאשר חלק מהחסידים בקשו להכתיר את רבינו לממלא מקום הבעל התניא בעוד החלק הגותר ביקשו להושיב את בנו רבי דובער זי"ע

רבנו כתב מספר ספרים ביניהם: שער היחוד והאמונה, שערי עבודה, עבודת הלוי, סוד קדושים, בד קודש.
ספריו על דרך החסידות מתאפיינים על דרך הפשט, בבהירות השווה לכל נפש. ספרו שער היחוד והאמונה הינו פירוש על ספר התניא שנכתב ע"י רבו האלמו"ר הזקן, פירושו זה התקבל בשמחה רבה בקרב הלומדים ורבים מגדולי ומחכמי הדור נתנו את הסכמותיהם על ספריו ועל ספר זה בפרט.

בכ"ד תשרי שמיני עצרת שנת הת"תקפ"ט נסתלק רבינו לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד בעיירה סטראשלא שבמחוז מוגילוב בבלארוס.

נשאר אחריו שני בנים: הרה"ק ר' מיכאל דוד זי"ע והרה"ק ר' חיים רפאל מסטראשלא זי"ע אשר המשיך את שלשלת אביו אך נפטר בצעירותו בטולטשין, לאחר פטירתו פסקה השושלת והחסידים חזרו וחברו חזרה לחסידות חב"ד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (ויקרא כ"ג מ"ב) פירוש האור אין סוף מה שעתיד להזריח בישראל לעתיד לבא, ואי אפשר להיות כעת גלוי כי אם על ידי מקיפין דסוכה. (עבודת הלוי סוכות)

תשובה און מעשים טובים געהען צוזאמען, מעשים טובים אליין און תשובה, האט נישט קיין ערך.

כג תשרי תקס"ד

הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק בן הרה"ק רבי יעקב זיע"א

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק נולד בשנת ת"ק לערך לאביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א אבד"ק לינסק

רבינו נתגדל ונתחנך על ברכי אביו הקדוש, כאשר יונק ממנו תורה וירא"ה טהורה.

עוד בבחרותו פקיע שמי' של רבינו כגאון עצום ועילוי, אשר יהיו רב לו בכח התורה.

בהגיע לפרקו נשא רבינו את זו' הרבנית הצדקנית מרת ביילא בת הרה"ק ר' יצחק הלוי מי"ש הורוויץ זיע"א (שהתפרסם בשמו רבי איציקל האמבורגער) אשר רבינו הבעש"ט העיד עליו שרוה"ק שורה עליו. שידוכו של רבינו התקיימו אצל אסיפת וועד אברבע אלפות, כאשר רבינו התלווה עם אביו הג' זיע"א, וגם חותנו הגיע לשם ובחן את רבינו, וכאשר נהנה מאור תורתו נשתלבו ביניהם כאשר חותן רבינו מבטיח נדן גדול, כאשר התקרבה מועד החתונה נסע רבינו עם הוריו למקום מגורי חותנו, אמנם כאשר ראתה אמה של מלכות את המיועדת להיות כלתה אשר נקראה בשם 'די שווארצע בילא' לא נשאה חן בעיניה וראתה להתיר קשר השידוך, אמנם בשמוע זאת אבי הכלה אמר שיש לשאול את החתן בעצמו, וכאשר יפסוק הוא כן יעשו, ורבינו הסכים להשידוך.

כאשר הסכים רבינו להמשיך בקשר השידוכים ביקש אבי רבינו מאבי הכלה שיסלק את הנדן כאשר הבטיח, ענה אבי הכלה ואמר מאין אקח סכום גדול כזה כאשר איני עשיר, והסכים רבינו ללכת להחופה גם בלי לקבל את הנדן המובטחת, אמנם תיכף אחר החופה סילק חותן רבינו את מלוא סכום הנדן, לפליאת המחותן אבי רבינו אמאי לא נתנה קודם החופה אמר לו המחותן חז"ל אומרים הנושא אשה לשם נוי או לשם ממון הויין לי' בנים שאינם הגונים, וכאשר נוכחתי לראות שהחתן אינו נושא לשם נוי מ"מ ראיתי לבוחנו אם גם אינו נושא לשם ממון, וב"ה שנתחוור לי שאכן כן הוא הדבר, שנשא אשה רק לש"ש, ובוודאי יזכה לבנים טובים והגונים.

מפורסם היה רבינו במדת 'הכנסת אורחים', ומנהג היה לו לרבינו, כאשר סעדו אורחים על שולחנו היה תיכף מקדש ובולע הפת ורק אח"כ אומר 'שלום עליכם', וניעוקו עמו שהאורחים נמאים ואין להרעיבם, משא"כ המלאכים יכולים להמתין קצת.

מתחילה שימש רבינו ברבנות בכמה עיירות, ובשנת תקמ"ב אחר פטירת אביו הר', עלה לכהן בעיר לינסק והגליל, במשך השנים ניהל רבינו את עניני העיר ביד רמה, ונתגלה ונתפרסם ביתר שאת,

כח תורתו של רבינו היתה מן המפורסמות, ועמד בקשרי מכתבים עם גדולי דורו כמו הגולע ביהודה ועוד.

ברבות השנים דבק רבינו בכל עוז בדרכי החסידות ונסע אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א ועוד, שמו של רבינו נתפרסם בעולם ורבים מצדיקי דורו באו אליו להתבשם מתורתו וקדושתו.

כמו כן הסתופף רבינו בצל רבו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א, אשר התפרסם אז במאור בשפלות רוחו ובגדלות מדרגותיו, ומ"מ התבטל לפניו בביטול גמור והכנעה מרובה כפי שכותב עליו הרה"ק מהר בעל מראה יחזקאל זיע"א (בתשובותו המפורסמת שו"ת מראה יחזקאל סימן קל), וזלה"ק: ובעינינו ראינו כשהיה כבודו בארמנותיו (של הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א) ובעת ההוא היה הגאון האלקי מו"ה מנחם מענדיל זצ"ל האבד"ק לינסקא עודנו בחיים חיותו, וגדול ממנו בשנים הרבה, ואעפ"כ הרכין לו ראשו עד שברכו, ועמד לפניו באימה ופחד יותר ממני, לפי שהכיר מעלתו הרמה והגשאה יותר. עכלה"ק.

בלעיותו של רבינו ביושבו בעיר לעזנוב היה הש"ץ שם הרה"ק ר' מרדכי חזן מזסלוב זיע"א הנודע בשמו 'דער זאסלאווער חזן' שהיה מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זיע"א, באותו עת שמשו הרה"ק דער שפאלאר זיידע זיע"א, וגם הרה"ק ר' מרדכי מנעזכיז התגורר באותו עת בלעזנוב בהיותו חתנו של אחד מהבעלי בתים בעיר, ורבינו למד ממנו סודות התורה ביחד עם הנעזכיזער זיע"א והשפאלאר זיידע זיע"א, פעם אחת בישבם יחדיו באיזה שמחת נישואין נלחקו רבינו וחבריו לראש השלחן מקום ישיבת החזן לשמוע אמרי פיו, אמנם הראש הקהל שהיה מתנגד לדרך החסידות הריס קולו עליהם היתכן ששני אלו שמקומם מאחורי כל הבעלי בתים בירכתי האולם יושבים כאן ונלחקים בראש השלחן וכך הרבה לבזותם אותם ואת רבם.

הרה"ק מנעזכיז אשר קנא את כבוד הצדיקים קם והכה את הראש הקהל ופעק עליו, דו עזות פנים, דרך ארץ זאלסטו האבן, מיינסטו ס'איז א הפקר וועלט. הראש הקהל אשר גאוותו נשבתה רתח מזעם והבטיח דער אינגערמאן וועט זיך שוין ניטט דריינען דא לו לאנג, ובהיותו מקורב להפריץ הלשין על הרה"ק מנעזכיז ורצה לשלחו לגבא רוסיא על י"ב שנים רח"ל.

בלילה ההוא הטמינו רבינו בתוך האלקער, למחרת הגיע הראש הקהל ביחד עם שני זשארנאלן לחפש את הנעזכיזער ושאל את רבינו אם הנעזכיזער נמצא בביתו ולא רצה לענות לו, ע"כ רצו ליכנס לבית רבינו, התחיל רבינו לפייסו ורצה לשלם לו דמי פדיון נפש של הנעזכיזער, ולא הסכים הראש הקהל עד שאמר לרבינו שמדפיס בעת ספר נגד כת החסידים ואם רבינו יכתוב עבורו מכתב הסכמה מסכים הוא לשלח את הזשארנאלן, הסכים רבינו באמרו שאפי' לחלל שבת מותר כדי להציל את הנפש, ואכן כתב לו הסכמה.

כאשר הגיע ספר זה לאביו של רבינו הרה"ק רבי יעקב זיע"א, שלח מכתב לרבינו בכתבו אליו בזה"ל: אם אמנם איני בקי בכת החסידים ובמנהגיהם, אבל ידוע לי שהם מתפללים בכוונה, ואם לא תשלח לי תירוץ מספיק על מה עשית זאת, אהיה מוכרח לדון אותך כדין המבואר בש"ע על המבזה תלמיד חכם, עכ"ל. שלח רבינו להשיב לאביו, שהיה ענין של פיקוח נפש וע"כ התיר לעצמו לכתוב לאותו עת, אמנם הוסיף רבינו ואמר, שכתב את כל ההסכמה עם פירופי שמות, כך שתוך י"ב חודש לא יתחייב אפילו הסכמה אחת בעולם. וכך הוה.

בעיר רבנותו לינסק ניהל רבינו את ישיבתו ביד רמה, כאשר בבית מדרשו של רבינו ישנו רק ג' שעות בכל לילה ולא יותר, ורק מי שהיה ניעור כל הלילה היה יכול בלילה שלאחריו לישון שש שעות, כמו"כ בחר רבינו מפעם לפעם באיזה שיטה בש"ס שבה יעסקו, וכאשר גמרו לעסוק היה מכבד את אחד מבני הישיבה שילרוש ברבים מה שחידש והיה רבינו נשאר לחזיק דרשתו ולהגיד חוות דעתו בזה, מגדולי תלמידי רבינו שנתרפסמו אח"כ כגדולי עולם נמנים הגאון ר' זאב וואלף פרענקיל בעל שו"ת משיב כהלכה, והרה"ק המראה יחזקאל זיע"א.

פעם הגיע לפני רבינו דין תורה, אשר אחד מהבעלי דינים לא רצה לצייתו לדינו, אמר לו רבינו, דע לך שכאשר נתמנתי לאב"ד פה בעיר, הבאתי עמי קופסא שבו הנחתי את הכעס שלי, והנחתיו למעלה על גבי הארגז, וכשאני צריך לכעוס אני מטפס על הספסל ולוקח משם קצת כעס וכועס, ותדע שאם אקח משם כעס ואכעס עליך, אזי מרה תהיה אחריתך, הלא נתיירא מאוד מדבריו, וציית לו תיכף.

הרבנית הצדקנית ע"ה היתה אשה משכלת ומלומדת בלשון לימודים, פעם אחת באתה לפני רבינו וביקשה סכום כסף על הנצרך להוצאות שב"ק, שאלה רבינו וכמה תצטרך, נָקְבָה הרבנית בסכום גדול אשר רבינו הגיב לה על זה 'אזוי פיהל ס'וועט זיין א רעכטע חילול השם' ואעפ"כ קנתה הרבנית, בליל שב"ק כאשר הגיע רבינו לאכילת הצעבער לימעס לא שלחה הרבנית את הצעבער, וכאשר שאל רבינו לאפשר הדבר, נענתה הרבנית ואמרה 'במקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב' (בלשון מושאל מכבד לכבוד).

עבודת הקודש של רבינו זיע"א היתה מן המפורסמות, ובפרט בתפילות שב"ק כאשר היה משתפך בעת אמירת נשמה, שבו היה מאריך בהתלהבות והשתפכות הנפש, עד שהרבה פעמים נחלש מרוב עבודתו הקדושה ונפל חסר אונים בהתעלפות, כאשר ראתה זו' הרבנית הצדקנית ע"ה את התנהגותו וחששה מכלל סכנה בגלל חולשתו, ע"כ הכינה עבורו בערש"ק האניג קיכעלעך קטנים פחותים מכזית, והכניסה לכיס הקאפטן של רבינו, וביקשה ממנו שכאשר ירגיש שמגיע לאפיסת הכחות קרוב לכלות הנפש, יחוס על נפשו ויטעום קצת מהם, ורבינו סבר וקיבל את עצתה.

כאשר השתדך נכדו הרה"ק רבי אשר יעקבי' מראפשיץ זיע"א עם בת בנו הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, הביאו הרה"ק מראפשיץ למקום מגורי אביו בלינסק למען יתחנך שם באשר היה ר' אשר יעקבי' יתום מהוריו. ביושבו שם בלינסק ראה מחזה אשר לא הבין פישרה, כי רבינו היה לו מנהג שכאשר היה אוכל פרי היה משאיר מזה האמר, והי' משאירו על שולחנו הטהור כאשר אין ראשו אלף אחד ליקח הפירייס ההם מן השלחן, והרה"ק ר' אשר יעקבי' שהיה צעיר לימים ורואה כעבור כמה ימים שהפרי עדיין שם והולך ומתייבש ועוד מעט יצא לאיבוד לגמרי, ע"כ לקח את חתיכת הפרי ואכלה בלא לדעת מקפידת רבינו. כאשר חזר רבינו לחדרו ורואה שאין חתיכת הפרי על השלחן שאל רבינו מי אכל את הפרי, ענה נכדו ר' אשר יעקבי' שהוא אכלה כי ראה שעוד מעט יצא לאיבוד, נענה לו רבינו בתוכחת מוסר, ראה נא והבן המעשה אשר עשית, הלא לא היית צריך עתה להפרי הזה, אלא משום שלא יצא לאיבוד אכלת אותה, וע"כ ירדת להיות משרת להמאכל לשמרן מן האיבוד, וכי נאה לו להאדם להיות משרת אל המאכל.

רבינו החזיר נשמתו ליוצרו ביום כ"ג תשרי תקס"ד (שמחת תורה בחו"ל), ומנו"כ בעיר לינסק.

מספר שכאשר נפטרה הרבנית הצדקנית ע"ה (אחר פטירת בעלה) התבטאה ממש טרם יציאת נשמתה 'מענדיל זאגט נשמה' (כלומר שבעלה הק' רבינו זיע"א בא לקבל פניה ואומר כעת נשמה בעת יציאת נשמתה).

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, הרה"ק יהושע העשיל מיאנוב זיע"א, הרה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד רומן ובאר זיע"א, הרה"ק ר' ישראל יעקב יוקל אב"ד באלחוב זיע"א

חתנו: הרה"ק ר' צבי הירש ריימלט המגיד מחירוב זיע"א (בעל בתו מרת בילא ע"ה).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כד תשרי תקמ"ב

רבי יעקב יוסף הכהן ב"ר צבי זי"ע בעל תולדות יעקב יוסף מפולנאה

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות מפולנאה זי"ע תלמיד וממשיך דרכו של מרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו (שנת ומקום לידתו אינו ידוע ויש מקדימים אותה עד לשנת ת"ל ולפי"ז האריך ימים יותר ממאה שנה) הגה"ק ר' צבי הכהן שהיה נצר לצדיקי קמאי הגה"ק המקובל האלוקי רבי שמשון מאסטראפאלי הי"ד זי"ע, ולרבינו יום טוב סג"ל ליפמאן העלר בעל תוספות יו"ט זי"ע, ולרבי יוסף כ"ץ בעל היסוד יוסף זי"ע, ועוד גאונים וקדושים זי"ע

רבינו היה מיסד קדוש מאוד גאון עצום החסיד שבכהונה מקובל האלקי בקי בנגלה כבנסתר, אחד מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע שעל פיו יצאו ועל פיו יבאו כל דברי הבעש"ט אל תלמידיו הק' וכל תלמידי הבעש"ט נתנו יקר וגדולה לשמו.

רבינו היה לו קמיע מהגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ אב"ד פוזנא ופרענקפורט דמיין בעל סמיכת חכמים זי"ע, והראה אותו הקמיע לרבו מרן הבעש"ט זי"ע, והכיר הבעש"ט בהקמיע שנכתבה בעמדו במקוה ובתענית. (שבחי הבעש"ט)

והיה הראשון למפיץ תורה וחסידות על דרך הבעש"ט זי"ע וחיבר ספר הנפלא תולדות יעקב יוסף על התורה שבו הביא מאמרים מרבו הבעש"ט זי"ע למעלה ממאתיים פעמים ומפרש שם דבריו ועליהם בונה חלק גדול מכל חידושיו.

הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע סיפר תמיד משבח וממדרגות גבוהות של רבינו.

ומקבל מפי חסידים שרבינו היה לו כמה וכמה פעמים גלוי אליהו הנביא ז"ל, ופעם אחת התגלה אליו אברהם אבינו ע"ה, שבא להשתתף בברית מילה מאחד מולאי חלבי רבינו, שלא היה שם מנין אנשים, ורבינו היה לו עגמת נפש על שלא זכה למול את בנו כנהוג ברב עם, בין האנשים המועטים אשר היו שם, נמלא זקן אחד, וכשנטלו ידיים לסעודת הבריה, כיבדו את הזקן שגם הוא יטול ידיו, ענה הזקן: זאל זיין אזוי, כמו שמצווים עלי, אחר כך כיבדוהו לשבת ולאכול, אמר עוד הפעם: זאל זיין אזוי, וכן אמר על כל דבר שאמרו לו, ואחר ברכת המזון נעלם. הבין רבינו כי הזקן לא היה איש פשוט, והתנעה הרבה תעניות שיגלו לו מן השמים מי היה הזקן, עד שגילו לו שהזקן היה אברהם אבינו ע"ה, כי היות שאחרון מנין אנשים גרם לרבינו עגמת נפש, לכן שלחו מן השמים את אברהם אבינו שיאמר על כל אשר יצוהו: זאל זיין אזוי! ללמדו שאף על דבר שאינו לפי רצונו יהיה שבע רצון, לבטל עצמו לרצונו יתברך, ולהרגיל עצמו לומר על כל דבר, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. (עבודת עבודה שיחות קודש)

ופעם אחת בא הרה"ק ר' פנחס מקאריץ בעל מדרש פנחס זי"ע להסתופף בצל רבינו בשבת קודש, והביא אתו את הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז בעל בוצינא דנהורא זי"ע [שנתגדל אצלו בנעוריו] במופלאי שבת קודש קיבל הרה"ק מקאריץ יציעה מביתו, שצריך למהר לחזור הביתה לודות ענין נחוץ, וכאשר רצה לקבל ברכת פרידה מרבינו, אמרו לו כי רבינו הסתגר בחדרו להתבודדות, ועל פי רוב זה נמשך מעת לעת אשר לו יותר. ולא ידע הרה"ק ר' פינחס'ל לשית עצה בנפשו, כי לא רצה ליסע בלי להיפרד מרבינו. לכן ביקש את הרבי ר' ברוך'ל שהוא יכנס אל רבינו בעבורו, לכיון שהוא נכד מרן הבעש"ט הק' לא יקפיד עליו רבינו. אמר הרה"ק ממעזיבוז זי"ע כי הוא מתיירא לגלות לבדו, אולא אם יבוא גם הוא עמו, יבא. הלכו שניהם יחד וכאשר נגשו את הפתח, אירע שנפל הלבת ונפתחה הפתח בפניהם, וראו בעיניהם, כי מלאך ה' צבאו–ת יושב ועוסק בתורה עם רבינו, ר' פנחס'ל ברח משם מרוב פחד, אבל הרה"ק ממעזיבוז נשאר עומד על מקומו, וכאשר ראהו רבינו, שאלו מה שאלתו? אמר: כי ר' פינחס'ל מבקש רשות לנסוע לביתו, ובירכו רבינו לשלום.... ונכון לציין כאשר שאלו את הרבי ר' ברוך'ל אם אמת הוא, מה שהעולם אומרים עליו שראה פני מלאך ה', היה רגיל לספר עובדא זו, כי אז אכן זכה לראות מלאך ה' בחדרו של בעל התולדות. (עבודת עבודה פתגמי קודש)

וכמו כן כתב בספרים הק' שסגולה גדולה לרפואה אם מניחין ספרו של רבינו תולדות יעקב יוסף תחת ראש החולה.

הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע פעם אמר הראיתם מלאך? אני ראיתי! שכן סמוך הייתי על שולחנו של בעל התולדות מפולנאה זי"ע,

והרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע קילס את ספרו של רבינו ואמר: כי הוא תורה מגן עדן, ופעם אמר כי כמו שהלימוד בספר אור החיים הק' מסוגל לרומם את נשמת האדם, כן הלימוד בספריו של רבינו מסוגלים לזה.

רבינו כיהן ברבנות במשך רוב שנות חייו, בעירי ראשקוב שאריגראד ואחר כן בנעמירוב ובסוף ימיו מילא מקום הק' של הרה"ק ר' לייב מוכיח זי"ע בעיר פולנאה–רוסיא שעל שמה הוא נקרא, ושם נהרו אליו תלמידים מכל המדינות לראות עבדתו הגדולה ורמה, ולשמוע מפיו תורת אלקים חיים,

למד כל היום מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין, ולא פסק פומיה מגרסא, ואמרו עליו שמיום שעמד על דעתו לא למד בכל יום פחות מז' דפים גמרא, וגם היה לו ל"ו שיעורים קבועים בכל יום ואחד מהם היה ל"ו דפים בספר השל"ה הק'.

בתחלה סיגף עצמו וקידש עצמו בצומות וסיגופין ועשה שבוע אחד בכל חודש גם הפסקה משבת לשבת עד שרבו הבעש"ט זי"ע גזר עליו שלא להתענות ולא לסגף עצמו, כי מתוך שמחה בקל יכול לבא לדביקות הבורא יתב"ש ורבינו הטה לו אוזן ושמע לעצות רבו זי"ע.

רבינו חבר ל' ספרים ספר בן פורת יוסף כ"ח הח"א ע"ל קבלה והח"ב חידושי תורה על ש"ס ומפורשים וש"ת, וספר לפנת פנעח דרושים, וספר כתנת פסים, וספרו המפורסים תולדות יעקב יוסף.

נסתלק לגנזי מרומים למחרת שמחת תורה אסרו חג כ"ל תשרי בשנת תקמ"ב ומנוחתו כבוד בפולנאה

וסיפר שבעיר פולנאה היה שם איש חייט פשוט, שקנה לעצמו חלקת קבר בבית החיים, ונהג להתפלל שם אל ה', ולסיים שם בכל יום ספר תהלים, וגם היה מקיף את המקום במטבעות ואחר כך חילקם לצדקה, כאשר בא הרה"ק ר' יהודה אריה לייב מוכיח בעל קול אריה זי"ע לשמש ברבנות בעיר פולנאה, ראה אור גדול מאיר במקום חלקת קבר ההוא, ושאל למי שייך חלקת זו? ואמרו לו לחייט פולני. קרא הוא את החייט, וביקש שרוצה להיקבר סמוך לו, אמר שאם כן לא יהיה מקום לו להיקבר, והבטיח לו המוכיח שיהיה מקום לשניהם, ונתן לו על זה כתב כתוב וחתום, והסכים. רבי לייב מוכיח נסתלק ביום כ"א טבת בשנת תק"ל, עוד לפני החייט, והניחוהו במקום ההוא. אחר כך בא רבינו לשמש ברבנות בעיר פולנאה, וגם הוא ראה אור גדול

על מקום חלקת קבר ההוא, וגם הוא חקר אחר הבר וביקש גם הוא מן החייט שיתן לו להיקבר שם, והבטיחו גם הוא כי כל יפקד מקומו בעבור זה, ונתן לו על זה שטר כתוב וחתום, וגם רבינו נסתלק לפני החייט והניחוהו שם. כאשר נסתלק החייט אחרי כמה שנים, לא היה שם מקום לקברו, והביאו את השטרות, וקראו אותן ליד קברות שני הצדיקים, ולאו בחוש היאך כותל האוהל מזיז לצדדים, ונעשה מקום חדש לקבורת החייט. ועוד לפני המלחמה האחרונה, ראו כי אותו קיר של האוהל, עומד משופע ממעל לקברות החייט. וגם כהיום אפשר להשתטח על המקום הקדוש הזה, שבשתן טמונים יחד. (עבודת עבודה פתגמי קודש)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בשם רבינו זי"ע שאמר על מה שאומרים העולם שהלומדים לערנען ליא והחסידים לערנען ניט. שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעיניהם. (דגל מחנה אפרים)

סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה. (מסכת בבא בתרא נ"ח) סולם המצרי שעולה בו לתועבות מצרים, אין לו חזקה , אפילו היה שטוף בתאוות אלו הרבה זמן, אין לו חזקה, ויכול לחזור בתשובה ומקבלין אותו. סולם צורי שעולה בו מעלות עבודת ה' צורי, יש לו חזקה, כיון שעברו רוב שנותיו ולא חטא שוב לא יחטא. (תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כד תשרי תשנ"ו

הרה"ק מריבניצא רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי חיים זאנוויל אבראמאוויטש מריבניץ זי"ע נולד בשנת תרנ"ח בעיר באטושאן רומעניע לאביו הרה"ק ר' משה זי"ע מגדולי תלמידי הרה"ק ר' אברהם מתתיה פריעדמאן האדמו"ר משפטפנשט זי"ע ולאמו הצדיקת מרת יוטא צפורה ע"ה

רבינו היה לדיק פלא ומיש קדוש מאוד, ועבד השי"ת במסירת נפש ממש, נהג לטבול בנהר במיס קריס ויש"ב בכל יום בתענית, ועטוף בטלית ותפילין על הלילה, ואמר תיקון חצות שעות ארוכות על הבוקר, והיה תלמיד חכם נפלא,

בגיל 18 ידע יש"ר והפך כל הש"ס בעל פה, כמו שהעיד פעם על עצמו: ביי די אכלען האט מען שוין געקאנט אויסווייניג גאנץ ש"ס מיט אלע רש"י'ס, כמו כן היה גדול בגמילות חסדים ובעל מופת נפלא.

בגיל שלשה נתייתם מאביו ורבו משפטפנשט זי"ע שלא היה זש"ק גדלו על ברכיו. ואמר עליו: די ביסט מיין חידוש. בלעידותו למד אצל הגה"ק ר' יהודה לייב לילנסאן אב"ד קישנאוו הי"ד זי"ע שהסמיכו להוראה, וחסיד מרבו משפטפנשט זי"ע ומהרה"ק ר' יהודה אריה לייבוש פרענקל האדמו"ר השלישי בשושלת בוטשעטש ואב"ד בוטושאן רומניא זי"ע. ורבינו אמר על רבו: און די לייטען פינעס בעל שם טוב זי"ע וואלט ער אויך געווען א חידוש!.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ד תשרי אסרו חג בשנת תשנ"ו ומנו"כ בעיר מאנסי.

לא נשאר אחריו זש"ק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כשנפגש רבינו לראשונה עם הרה"ק ר' משה האלבערשטאם מטשאקווא בעל דברי משה מחברי בד"ץ עדה החרדית ירושלים זי"ע סיפר רבינו שהכיר את הרה"ק ר' משה מסולינא זי"ע ושמע ממנו שיש קבלה בידו בשם הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע : שאם יש חולה בבית ר"ל, יש"ה בליל שיש לחיים, ויאמר: בזכות ר' ישראל בן פערל דער קאזנילר מגיד זי"ע זאלן אלע קראנקע האבען א רפואה. (זכות אבות)

רבינו זי"ע נהג לשתות לחיים בכל ליל שיש ואח"כ היה מברך: בזכות פון גרויסן רבי שלום שכנא פראהבישטער דעם הייליגן ריזיגער'ס פאטער, זאל מען זוכה זיין לו א פרייליכן שבת, ער האט געהייסן דערציילן א סיפור, און אז מען ווייסט נישט א סיפור, זאל מען רעדן פון טיש און בענק. ואח"כ היה אומר: אין זכות פון רבינו ישראל בן פערל דער קאזנילר מגיד זי"ע זאלן אלע קראנקע האבען א רפואה שלימה. (אולר השבת)

כה תשרי ת"ר [א]

רבי משה ב"ר שמואל זי"ע בעל חתם סופר מפרעשבורג

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע נולד בפראנקפורט ז' תשרי בערב שבת קודש ביהש"מ בשנת תקכ"ג לאביו הגה"ק ר' שמואל סופר סתם זי"ע שהיה ממשפחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הצדיקת מרת רייזיל ע"ה נכדת הגה"ק המהרשש"ך זי"ע

בעת שנולד רבינו היה ערב שבת קודש בין השמשות והגה"ק ר' אברהם אבש חסיד בעל ברכת אברהם וקנה אברהם זי"ע שהיה אז אב"ד בפראנקפורט, לוה להמתין בקבלת שבת עד אחר הלילה שלא לחלל שבת, כי הבן היולד יאיר עיני חכמים בתורתו. ויושיע את ישראל בתפלתו. וקרא שמו בישראל משה ויגדל הילד ולאו בו סימני חכמה וטהרה, ועוד לא היה בן ד' כשבא הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג בעל שאגת אריה זי"ע לבית אביו, והשתעשע עם הילד משה, ונשקו על לחשו, והבטיח את אביו שלאילנא רברבא יתעבד, ואביו הצדיק היה רבו לאשון.

כתב בספר הטעמים: מקובלני מרבותי: שהגה"ק בעל הנודע ביהודה זי"ע והגה"ק בעל החתם סופר זי"ע, נשלחו מן השמים לקבוע הלכות בישראל. כדברים האלה העיד בגודלו הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (שם משמואל בשו"ת מהר"ש ענגיל עמ' קל"ה) לקבוע הלכות בישראל. הליכות והלכות.

וכבן שבע למד כבר בבית המדרש של הגה"ק ר' זלמן חסיד זי"ע וכבר היה שגורים בפיו כמה מסכתות, ובהיותו בן ח' רצה הגה"ק בעל פני משה זי"ע ליקח אתו עמו לארץ ישראל, שראה ערך גדול של הנער, אבל אמו לא התרצה בזה, ואח"כ עלה לבית המדרש רבו הגאון החסיד שבכהונה רבי נתן אדלער זי"ע והיה דבוק בו מאד ורבו הנ"ל לקחו לביתו, כי ידע ברוח קדשו שרבן של ישראל יהיה ממנו, וגם למד אצל הגה"ק בעל הפלא"ה זי"ע וגם אצל הגה"ק ר' מיכל (טבלי) שייאר ראש ישיבה במאנהיים זי"ע בשנת תקל"ו, ובעבור ב' שנים חזר לפראנקפורט, ולא זז שוב מרבותיו הגאונים, בעל הפלא"ה והר"ר נתן אדלער בהיותו בן ט"ז גמר כל הש"ס, וכשאל רבו ר' נתן אדלער זי"ע במה, יחוג יום זה? אמר לו שיתענה הפסקה ג' ימים, וכן עשה, וכל כך היה דבוק ברבו הנ"ל, עד שבשנת תקמ"ב, כשנתקבל רבו הנ"ל לבאסקאוויץ, רץ ברגליו אחר העגלה שנסע בו רבו, עד שנטלו רבו על המרכבה והביאו לבאסקאוויץ' ושם שימש את רבו בנגלה ובנסתר ומסר לו סודות התורה.

וסיפר הגה"ק ר' שמואל בנימין סופר מפרעשבורג זי"ע סיפר לי מאבי דאבעא קדישא רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע כי שמע מרבי משה נאוואמעסטא זי"ע [תלמיד מובהק ובני ביתו מחתם סופר זי"ע] כי פעם אחת בערב תשעה באב אחר חצות היום ראה שהחתם סופר מתבודד בחדר מיוחד, והנהו היה חפץ מאוד לדעת מה זה ועל מה זה הלא לעת כזאת אין עוסקים בלימודים או בהלכה? ועלתה בידו להציץ מבין החרכים, ומה נורא המחזה אשר ראו עיניו איש אלקים היה יושב ומקונן, לפניו מונח ספר אחד ובידו כוס, עיניו היה זוגות דמעות והושיט את הכוס בכל פעם לקבלם עד שנתמלא על גדותיו, וכאשר אכל את הסעודה המפסקת על הקרקע נטל את הכוס הלזה לקיים מה שנאמר: הֶאֱכַלְתָּם לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ בְּדִמְעוֹת שָׁלִישׁ. (תהלים פ' ו') (זכרון למשה סימן ז')

סיפר הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסאד בעל מאור יהושע זי"ע שמע מפיו של דודו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע אמר שהקדושה של החתם סופר זי"ע היה מאיר לתוך כל חדר וחדר שהתגורר הבחורים בישיבתו, שלא יוכל להגיע לידי עון, וכך גדלו התלמידים לגדולי ישראל כמו המהרי"ס שיק זי"ע וכדומה. שקודם הכניסו בהם קדושה וטהרה שהיו בבחינת ליון וירושלים, ואחר כך היה יכול להיות תלא תורה, האירו בהם האור של תורה. (ישראל סבא)

ועוד סיפר הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסאד בעל מאור יהושע זי"ע: מוסר שונא ישראל לא פעם להלצין נגד הישיבה והיתה כל הישיבה בסכנה, ומיהרו אל החתם סופר זי"ע לבקשו לפעול בדבר, החתם סופר זי"ע היה אז בבית במדרש ולמד השיעור ולא הפסיק בדיבור, ובאו אליו בשעת השיעור בבכיות ושאו לפניו את הצרה, שאלם החתם סופר זי"ע: נו? היינו מה רוצים ממנו? השיבוהו שעל הרב לפעול בנדון זה, אמר להם החתם סופר זי"ע: אני עושה! והמשיך בשיעורו, כי מה עליו לעשות מלבד הלימוד, להתורה פעל כל הלרוש ועל ה' שם מבטחו. (אמרות לליקים)

ביום כ"ה תשרי בשנת ת"ר קראו בקול גדול ונורא שמע ישראל וילאה נשמתו באחד לגנזי מרומים, וביום קבורתו יותר מתשעים ספרים כתבי ידו הקדושה נשאו תלמידיו לפני ארונו. ובאותו היום קבלו בנו הגה"ק ר' אברהם שמואל בניימין בעל כתב סופר זי"ע למלאות מקום אביו הקדוש זי"ע

בענין ספרי רבינו:

סגולה לירלאת שמים

הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע אמר בזה"ל: איך קוק נישט איריין אין קיין איינטיגע ספרים, נאר א שטייגער ווי אריה בדי עילאה, וואס איז מקדש ומטהר אזוי ווי גמרא, און אין החתם סופר איז זייער ד'טעמ'ט. (גדולת יהושע) וכמו כן סיפר הרה"ק ר' שלמה לייב ווינבערגער אב"ד ניר באגאד זי"ע שהרה"ק משינאווא זי"ע אמר: (אינני מסתכל בספרי המחברים להיום, כי אם באריה בדי עילאה, שלמד תורה לשמה, ובחתם סופר, שכל אות מסוגל לירלאת שמים.) איך קוק נישט אין קיין איינטיגע ספרים, נאר אין אריה בדי עילאה [הוא הרה"ק רבי אריה לייבוש ליפשיץ מוויסניצא זי"ע] ער האט געלערענט תורה לשמה, און איז חתם סופר, וואס יעלעמ אות איז מסוגל אריינצוברענגען אין א מענטש ירלאת ה'. (שיח זקנים)

מתורתו של רבינו

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו (פרשת נצבים כ"ט כ"ח) הנסתרות לה' אף שה' יודע כל הנסתרות ויודע את מחשבותינו, אבל בכל זאת והנגלות לנו, היינו דבר אחד הוא שנסתר מה', פירוש שאין מכריחים את האדם להיות צדיק או רשע, אבל נגלות לנו, שבידנו הוא לעשות את כל דברי התורה הזאת, שהאדם בעצמו הוא המחליט לקבל ע"ע עול מלכותו ית"ש ללכת בדרכיו ולעובדו בלב שלם.

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו (פרשת תולדות כ"ה א') ואמרו חכז"ל (מסכת נדרים מ') כל מי שאין מבקר חולים גורם לו שימות, ס"ד, אלא כל מי שאין מבקר חולים אין מבקש עליו רחמים לא שיחי' ולא שימות, וקשה וכי לא יכול להתפלל שיחי' אף על פי שאינו מבקרו ? אלא משום דצריך להזכיר שם אבותיו דוקא ולפעמים יגרום בזה עוד קטרוג, משא"כ כשמבקרו ומתפלל עליו סמוך למטתו אין צריך להזכיר שם אביו, וכעין זאת מצינו במרים שהתפלל עליה משה רבינו ואמר אל נא רפא נא לה (פרשת שלח י"ב י"ג) וכן יש לומר כאן מפני דלא רצה להזכיר שם אבותיהם רבקה בת בתואל דהיה רשע ואולי יגרום בזה עוד קטרוג, על כן בחר לו להתפלל בצדה לנוכח אשתו אז לא היה מוכרח להזכיר שם אבותיה כלל. (זכרון למשה בשם הגה"ק ר' יונתן שטראססער זי"ע)

טעם לעצירת גשמים

אבל הענין כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע מאידים העולים מהארץ והבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא רק הכנה קטנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאחז"ל (סוף פרק דמסכת תענית) שהעבים שואבים ממי אוקינוס ומתמתקים בעבים על ידי מים העליונים מאת ה' מן השמים, מכל מקום גם זה אמת כי הווי' העבים הוא מהאידים העולים מן הארץ. והיות כן החוש והשכל יעיד כי אם בני אדם וההבל והאידים העולים מהם הוא מהבל פה דובר נבלה ולשון הרע ורכילות, הגשמים המהווים מזה המה מלוכלכים מזוהמת קליפת עוונות ופשעים ההמה, והמאכלים המהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהיה הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתקד, ועל ידי זה גשמי שנה הבאה ותואתה רע וגורם טומאה ומרי יותר ומגדל אנשים רעים וחטאים יותר, ושוב יגדולו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית, וכן לעולם חוזר חלילה עד שח"ו כל כך מושרשים בחטא וטומאה עד כי אין תרופה למכתם חלילה. ומטובו של אלקי ישראל ית"ש לעצור השמים ולא יהיה מטר רע ולא יולידו פירות רעים עד שיכנע לבבם הערל וישובו אל ה' ויטהרו האויר ויהנו מזיו ה' ותפארתו. (דרשות חת"ס חלק ב' דף שע"ו טור א' ד"ה אחז"ל)

טעם שנקראים הגוים נוצרים

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כה תשרי ת"ר [ב]

רבי משה ב"ר שמואל זי"ע בעל חתם סופר מפרעשבורג

חידושי
חתם סופר
על מסכת
שבת
מאת גאון ישראל וקדושי בוצינא קדישא חסידא ופרישא
ריש מתיבתא וריש גלותא מארי עניי ישראל רבן של
כל בני הגולה
מהרר משה סופר זצוק"ל
בעל המחבר שית דתם סופר בששה חלקים.
WIEN
Verlag von Jos. Schlesinger's Buchhandlung
I., Schauflergasse 5.
Druck von MORITZ KNOPLMACHER, Wien.

סיפר הרה"ק ר' בכוך המגער בעל מקור ברוך מסערט וויזניץ זי"ע פעם אחת בחודש אלול בא רב מאונגארן לחמיו בזיו"ר הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח מבעלזא זי"ע, שהרב ההוא היה תלמידו של הגה"ק ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעשבורג בעל שבט סופר זי"ע, וביקש ממנו הרה"ק מבעלזא זי"ע שיאמר לפניו איזה דבר תורה מרבו, וכן עשה, אחר כך נתלהב מהרי"ל ואמר: לדיקים האבען געזאגט אז לערנען דעם חתם סופר'ס ספרים איז א סגולה אויף ירא"ת שמים, און איך זאג אז בלויז דערמאנען זיין נאמען איז אויך א סגולה. (ארחות הסופר)

סיפר הגה"ק ר' נתן דוב נטע פריינד מנקיי הדעת שבירושלים זי"ע שהגה"ק ר' יצחק זאב הלוי סאלאוויציק גאב"ד בריסק זי"ע אמר על תשובת חתם סופר: פון יעדע תשובה גיסט זיך ירא"ת שמים. (סגולת הסופר)

דבוק היה הרה"ק ר' יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע בקשר אמיץ לספרי הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חת"ס סופר זי"ע את כל כספי הנדוניה שלו מסר כדי להדפיס כתבי יד מהחת"ס. וסיפר הגה"ח ר' יוסף נפתלי שטערן זצ"ל מו"ל כתבי החתם סופר, שפעם הביא להר"ר יודל'לע כתב יד המיוחס ל'חת"ס סופר' זי"ע, הביט הוא בו וקרא את הכתב יד, והגיב מיד כי לפי הכרתו בסגנון דברי החת"ס, אין זה מכתביו. ר' יוסף נפתלי התווכח עמו, אך הוא עמד בשלו שהדברים לא יצאו מתחת ידי החת"ס. ולבסוף הוכח באמת כי הצדק היה עמו.

מסופר, שאחר שנים שלא זכה הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע להפקד בזרע של קיימא, פעלו אצלו שיפקוד את ציון החת"ס – אשר כה דבוק היה באור תורתו – ויבקש לעצמו פקידה. שמע הוא ופקד את הציון הק', הוא עמד שם בדביקות גדולה כמה שעות, עולם שאשר חזר מהציון הקדוש נזכר שמרוב דביקותו שכח לבקש על עצמו כלל. ולא רצה לחזור, כפי המנהג שאין הולכים לפקוד ציון פעמיים באותו יום...

פעם אמר הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע שהיה לו קבלה מרבותיו זקנו הרה"ק ר' יצחק האגער בעל אהבת ישראל זי"ע ומאחיו הרה"ק ר' חיים מאנטניא בעל טל חיים זי"ע שספרי החתם סופר ותלמידיו יש בהם סגולת תלמידי הבעל שם טוב הק' זי"ע, בהיות מרן החתם סופר זי"ע היה תלמיד הגה"ק ר' פנחס הלוי איש הורוביץ בעל הפלאה זי"ע שהיה מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. (שיחתן של עבדי אבותם)

סגולה בדוקה ומנוסה לעלירת גשמים

לימוד בגמרא דרשת חת"ס (עמוד 749–52) הוא סגולה לעלירת גשמים, פעם אחת היתה עלירת גשמים זמן רב, וביקש ממנו כומר שגם היהודים יתפללו על הגשם והשבתי לו אנחנו עשינו את שלנו, אך הנני מבטיחך שביום ג' יהיה גשם רב, ביום ב' קבלתי יחידי סגולה, ואמרתי לפניהם כל הדבוק. והשמים התקדרו עבים ויהי גשם גדול. ופעם אחרת נוספת היה כן, שלאחר שעות אחדות שאמר ברכיס את הדבוק הזה ירדו די גשמי ברכה. (שער יוסף בשם הגמרש"ל סופר זי"ע)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נידון בצואה רותחת. כשמו כן הוא נצ"ר ר"ת נ'ידון צ'ואה ר'ותחת. (ספר הטעמים)

טעם שסכנה למנות ישראל

ענין סכנה במנות ישראל: הוא שליטת עין הרע והוא פ'קידה ס'פירה מ'נין כמו שכתב הרמב"ן [א' ג'] ועל ידי המשכה יו"ד בתוכו נסתלק הסכנה היינו יו"ד גרה מחצית השקל, והיינו כתונות פסי"ם ר"ת: פ'קידה ס'פירה מ'נין ויו"ד בתוכו דלא שלטא עינא בזרעא דיוסף. (חת"ס במדבר עמ' ג' ד"ה ענין)

כתב רבינו בענין השפעת הרב בחשק התלמידים: כל מה שמוסיפים התלמידים חשק לקבל יותר, הרב מוסף להשפיע, וכל מה שמוסיף להשפיע יותר יפתחו לו מעיינות החכמה ממעל להריק עליו עד בלי די. (דרשות חת"ס)

טעם בדרך צחות מדוע דוקא האב"ד שבעיר יהיה בעל המקרא

בשם רבינו מודע דוקא הרב שבעיר הוא המקרא, שאם אחד מהמון עם יהיה המקרא ויראה נוסח התפלה הנדפס במחזורים עם שמות המלאכים ידמה בדעתו שרק זה הוא יסוד של מצות שופר, ורק על פי כוונה זו יקרא להתוקע, ובאמת לא כן הוא כי מי עמד בסוד ה' ואמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, משום הכי תיקנו שיהיה המקרא דוקא הרב שהוא תלמיד חכם ויודע שכל אותן הנוסחאות עם שמות המלאכים רק דברים של מה בכך המה, ועיקר כוונת המצוה הוא רחמנא אמר תקעו, ורק על פי כוונה זו דהיינו הננו מוכן ומזומן לקיים רצון הבורא יתברך שמו שאמר תקעו, הוא מקריא להתוקע והיא היא הכוונה הנדרש ואין בה משגה. (משכיל אל דל)

איינמאל ווען עס איז געווען אן עת צרה פאר אידן און מען האט פיל יונגעלייט און בחרים אוועקגעשלעפט אין מיליטער, אימיטן שווערע מלחמות, איז דער חתם סופר זי"ע פלוצלינג אריינגעקומען אין בית המדרש, טרויעריג און אנגעווייטאגט זיין הארץ איז געווען צושטורעמט, און ער האט אנגעפאנגען זאגן הויך: איך האלט נישט מער אויס! איך מוז מטיח זיין דברים כלפי מעלה [רעדן אביסל מיט שארפע אויסדרוקן] מה לו לאב שהגלה את בניו! מה לו לאב, וואס פעלט אים אז ער האט אונז פארטריבן אין גלות, וואויל איז דעם קעניג אפילו ווען עס איז זיין שטוב מען לויבט אים אזוי, און נאך אוודאי וואס ווען די אידן זענען אין גלות מיט פיין און אונטערדרוקונג טוען זיי אים שטענדיג לויבן, אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם! איז אונז וויי, אז מיר זענען אין גלות .. (דרשות חת"ס ליו"כ ל"ג בשער יוסף)

כה תשרי תקע"א

רבי לוי יצחק ב"ר מאיר זי"ע הסנגורן של ישראל בעל קדושת לוי מבארדיטשוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הסנגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערבארמדיגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע. נולד בהוסקוב פשמישל בשנת ת"ק לאביו הגה"ק ר' מאיר אב"ד הוסאקאב זי"ע בן הגה"ק ר' משה מזאמושט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה סאשע ע"ה

ביום שירדה נשמתו הטהור לעולם הזה חילק מרן רבינו הבעש"ט זי"ע לחייס לחבריא קדישא במעזבוז ושם להם בשמחה: היום הזה בלה לעולם נשמה גדולה וקדושה אשר תמלין טוב ותלמד סנגוריה על כנסת ישראל.

הרה"ק ר' ישראל מטשערטיקוב בעל גנזי ישראל זי"ע סיפר: חותני הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאליגורה זי"ע סיפר כי הרב הלליק מבארדיטשוב זי"ע היה נוהג לאכול פירות בראש חודש שבט כמנהג בית שמאי (בְּאֶחָד בִּשְׁבָט, רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָן, דִּבְרֵי בֵית שַׁמַּאי – מבכת ראש השנה פרק א' משנה ז') ואמר חותני הטעם: כי מה שהלכה היא כבית הלל, היא מחמת כי בית שמאי הם מעולם המחשבה, ובית הלל מעולם המעשה, על כן הלכה כמותם, וידוע כי הרב הלליק מבארדיטשוב היה נשמת רבי עקיבא, ורבי עקיבא היה מעולם המחשבה, כדאיתא בגמרא (מסכת מנחות כ"ט ב') אמר הקב"ה כך עלה במחשבה, לכן נהג עצמו כבית שמאי. (חמדת ישראל טשערטיקוב)

רבינו היה תלמיד מובהק של הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בימי עלומיו היה אב"ד זעליחאב ואח"כ בריטשוואהל ומשם נבחר לאב"ד פינסק, וכל השנים הללו היה נדף וסבל יסורים ועגמות נפש נוראים, ולבסוף נתקבל לאב"ד בארדיטשוב שעל שמה הוא נקרא בשנת תקמ"ה ביום מ"ה לספירה.

רבינו היה גאון אמתי ומובהק, כשהיה בן טו"ב שנים כבר היה מלא וגדוש בש"ס ופוסקים, והיה איש אלקים נורא, בקי בנגלה ובנסתר, כל רז לא אנים ליה, ועבודתו הי' בקול אריה, חיל ורעדה אחז כל שעמדו בתפלתו, שהיה במסירת נפש ממש כמעט עד כלות הנפש, איתמר מות נפל על כל מי שהיו קרובים אליו בעת עבודתו, היה מלאך מליץ יושר תמיד בעד כלל ישראל, קדושתו פרישותו וחסידותו היו עצומות ונוראות, יודעי חן אמרו עליו שהיה בו נשמת התנא האלקי הקדוש ר' עקיבא בן יוסף ע"ה.

נהג להגביה שתי ידיו הקדושות כנגד מעלה בעת התפלה, פעם אמר: שבתפלה הלליק מרים ידיו באמצע התפלה מגודל דביקותו ואהבה והתלהבות הוא כמו בהיכל היו הכרובים פורשי כנפים למעלה. (פתגמין קדישין)

המגיד הרה"ק ר' ישראל האפשטיין בעל עבודת ישראל מקאזניץ זי"ע העיד על רבינו שהיה כל כך גדול שהיה מעלה כל דיבורי פשוטין של עמי הארץ לשורש העליון לאחדות הבוית"ש, והיה לו מוחין קדישין, שעשה כל מעשיו בהתקשרות ודביקות הבוית"ש, ולא היה מפסיק מדביקותו יתברך אפילו כרגע כמימרא.

והרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוז'ין זי"ע אמר שדי בהזכרת שמו של רבינו לעורר רחמי ה' על בני ישראל, והוסיף על זה בנו הרה"ק ר' אברהם יעקב מסליגורא זי"ע כי לא רק הזכרת שמו של רבנו אלא אפי' בהזכרת שם העיר "ברדיטשוב" יש בכוחו לעורר רחמי ה' על בני ישראל.

והרה"ק ר' מנחם מנדל שניאורסאן בעל צמח צדק מלובאוויטש זי"ע העיד כי מרוב המלצת הטוב של רבינו על עם ישראל נברא בשמים ממעל היכל מיוחד היכל הזכות הנקרא "לוי יצחק בן שרה סאשע" וכאשר יהודי מתפלל ואומר תהלים ומבקש רחמים מה' בזכות "לוי יצחק בן שרה סאשע" נפתח אותו היכל והיהודי נושע מצרתו.

אלפי ישראל הסתופפו בצל רבינו וביניהם אפילו גדולי הדור כמו הרה"ק ר' ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע ובנו הרה"ק ר' משה מקאזניץ זי"ע והגה"ק ר' אברהם דוד מבוטשאטש בעל דעת קדושים זי"ע הרה"ק ר' אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע הרה"ק ר' אהרן מזיטומיר בעל בית אהרן זי"ע והרה"ק ר' יוסף מנעמרוב זי"ע ועמר גדולי הדור זי"ע.

פעם אחת בא לרבינו איש ואשה עשירים ומיוחסים ונפלו לפניו בבכיות עצומות, באשר יש להם בן יחיד והוא היה ירא שמים בתכלית, פתאום נשתנה והתחבר עם חברים לא טובים, וכל מה שמשתדלים להחזיר את בנם למוטב אין הדבר עולה בידם. מיד פקד רבינו לגזוז לו תיכף את הבלורית. ההוריים היו מוכנים לפלוט את הבן בכל מה שהוא רוצה, בלבד שיקיים את עצת הצדיק, אבל הבן עמד בתוקף גדול שאת שערותיו לא יגזוז בשום אופן ופנים, ועוד אדרבה החל לחרף ולגדף ח"ו את רבינו וגדולי ישראל, למורת רוחם של אביו ואמו. לבסוף צוה רבינו לקשור את הבן בחבלים ולהבילו לביתו ולגזוז לו שם את שערות ראשו. פקודתו זאת של רבינו עוררה סערה בקרב המשפחה, היו כאלה שאמרו לא מתנכים בצורה כזו, ואין לשמוע לרבינו, והיו כאלה שאמרו מה שהרבי דורש כן חייבים לעשות. בקיצור כפתו את הבן והבילו אותו לרבינו וכבר גזזו לו את הבלורית, ומרגע שגזזו לו את שערותיו נהפך הבן לאדם אחר, והתחיל לבכות תוך חרטה עמוקה על הצער שגרם להוריו ולרבותיו בעבר, התחיל להתחנן לפני רבינו שיקבלו מעתה בתור תלמיד הגון. במשך הזמן היה לאחד מגדולי תלמידי רבינו. שאלו את רבינו: מה הקשר בין מעשי הבחור לבין השערות שאין העולם מקפיד עליהם כל כך? והשיב רבינו ואמר: הרי זה פסוק מפורש בתהילים: קָרְקַר שֵׂעָר מִתְהַבֵּךְ, בַּמַּשְׁקָיו (תהלים ס"ח כ"ב) כלומר כל זמן שהקרקור מלא שערות החטאים והאשמות של האדם מעכבים אותו מלעשות תשובה, ולכן גזיזתן היא טהרתו. (אהבת חיים)

נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"ה תשרי בשנת תקע"א ומנוחתו כבוד בעיר ברדיטשוב.

לליקים הקדושים אמרו: שכאשר נסתלק רבינו, נתעלה למדריגה גבוהה מאוד ונעשה אחד מן השרפים, שהוא המדרגה היותר גבוהה שבמלאכים.

נשאר אחריו שני בנים גדולים הבכור הרה"ק ר' מאיר דערבארמדיגער בעל כתר תורה זי"ע והשני הרה"ק ר' ישראל דערבארמדיגער אב"ד פיקעב בעל תולדות יצחק בן לוי זי"ע, ולבני תורתו בספר הקדוש המפורסם ביותר קדושת לוי.

יצוע ומקובל מצדיקי דור ודור אשר ספרו קדושת לוי מסוגלת בכל בית ישראל להמתקת הדינים. (הקדמה קדושת לוי)

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע כתוב: (בהסכמתו לספר קדושת לוי) ובוודאי זכות הגאון בעל המחבר זצה"ה וקדושת ספריו הנ"ל יהיה למגן ומחסה בכל מקום אשר ימצאו..

כ"ק אדמו"ר מרחמיסטריווקא מיבושלים זי"ע סיפר: אשר הוא מכיר יהודי אחד אשר היה מתפלל את תפילותיו בבית המדרש שבבתי ראנד שבירושלים, ושם היה מתפלל גם הגה"ק ר' איסר זלמן מלצר זי"ע, פעם אחת מלילות חנוכה אמר יהודי זה לר' איסר זלמן: שספר קדושת לוי הוא ספר המאריך בעניני חנוכה, אמר ר' איסר זלמן אם כן בבקשה ממך הביא לי את הספר הלז, ואכן היהודי נתן לו ספר קדושת לוי, ור' איסר זלמן לקחו למשך הלילה כולו, בבוקר שלמחרתו הגיע ר' איסר זלמן לתפילת שחרית בזמן מאוחר מן הרגיל [וכנראה שהיה עוסק מאוד בלימוד בספר זה] ונגש ליהודי זה ואמר לו: איך האב ביז יעצט ניט געוויסט וואס דאס מיינט חנוכה, שבלי לימוד בספר קדושת לוי על חנוכה אין משיגים את גודל קדושת ימים אלו. (הגה"ל ר' אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א)

נהג הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פארטוגאל מסקולען בעל נועם אליעזר ומייסד חסד לאברהם זי"ע ללמוד דברי קדושת לוי בפרשת יתרו בעת תגלחת השערות לילד בן ג': הה"ה ונמצא לפי דברינו הנ"ל. (נטעי גבריאל)

זכותו הגדול והקדוש של רבינו יגן עלינו וימליץ טוב בעדינו ובעד כל ישראל אמן כן יהי רצון

איזו לחיים ואיזו למוות?!

מפורסם בפי כל על רבינו זי"ע שהיה אומר בימים הנוראים דברי סנגוריא על עם ישראל שומרי מצוות השי"ת, וכך פירש את התפילה: בראש השנה יכתבון: אום ראש השנה שרייבן זיי, וביום צום כיפור יחתמון, אום יו"כ חתם'נען זיי, כמה יעברון, ווי פוהל עבירות מאכן זיי, וכמה יבראון, און ווי פוהל ממזרים באשאפן זיי, מי יחיה, ווער דארף צו לעבן, ומי ימות, און וועמען קומט על פי דין זאהל שטארבן?.. (רשומים בשמך)

מתורתו של רבינו זי"ע

באין מליץ יושר מול מגיד פשע, באין: כאשר האדם מחזיק את עצמו לאין, שיודע ומכיר מך ערכו, הרי זה לו למליץ יושר ביום הדין מול המקטרג המגיד פשע.

מי שנותן פרוטה לעני ומשלים לו שיעור חסרונו בזה הפרוטה, אל כן על ידי הפרוטה זו מתעלה האדם הנותן ונחשב לו כאילו הוא נותן כל הסעודות והצטרכות להעני. (קדושת לוי לקוטים)

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר (פרשת משפטים כ"ד י"ז) ומראה כבוד ה': היאך אפשר לאדם לידע אם כבוד ה' מתראה ומתגלה על ידי עבודתו, כאש אוכלת בראש ההר: אם בוער בקרבו אש קודש לה', ולבו מתלהב לעבודתו יתברך, זה סימן שכבוד ה' מתראה על ידי עבודתו.

אותיות סעפ"ץ, הנה אות סמ"ך הוא סגור מכל הצדדים, מה שאין כן בכל הכ"ב אותיות, שאין אות סגורה בהם, והרמז כאשר תסגור עיניך שלא להסתכל ברע ח"ו ותסגור פיך שלא לדבר דבר רע אז תהיה צדיק ותהיה כלי מוכשר לקבל את התורה הקדושה. (קדושת לוי לקוטים)

זאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל. (מגילת איכה ג' כ"א) דאס אז אידן האפן נאך אויף די גאולה שלימה און פארגעסן נישט דערפון, דאס אליין איז א טרייסט, ווייל מיר ווייסן אז די נאטור פון א מענטש איז אז אויף א פארפאלענע זאך בארוהיגט מען זיך, און אויף א זאך וואס מען האפט נאך דעראויף קען מען נישט אננעמען קיין טרייסט. (קדושת לוי פרשת דברים)

סגולה לכל טוב

כתב רבינו: אם אדם בטוח בה' שהשי"ת יעשה לו כל צרכיו, גם למעלה ממלאין לו כל משאלותיו, אבל אם אדם דואג תמיד על פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אזי גם למעלה יחסר פרנסתו. ולכן אשרי איש שלא ישכחך ושם בטחונו בה', כי אז ה' צילך, כמו שהוא בוטח בה' שיעשה לו כל צרכיו, כן יתן לו ה' כל צרכיו. (קדושת לוי פרשת בשלח בד"ה: והנה ידוע)

כו תשרי תקפ"ה

רבי מנחם מענדל ב"ר אברהם זי"ע השתדלן מפרעשבורג

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל טעבין השתדלן מפרעסבורג זי"ע אחי השר השתדלן הרה"ק ר' יעקב קאפל טעבין מקציני ומנהיגי קהלת פרעשבורג זי"ע נולד לאביו הפרנס הדור הרה"ק ר' אברהם זי"ע

רבינו נתגדל בבית אביו שהיה לדיק וחסיד אמתי טפסר ושר, השתדלן הגדול, שילא ונכנס בחצרות השרים, ועשה טובות גדולות לאחינו בני ישראל, ופירנס תלמידי חכמים ועניים, ופלה שבויים, וידוע היה ממנו שאינו אומר שקר אף אם יהבו ליה כל חלבא דעלמא. וכמו כן נהג רבינו שהיה גבר בגובדין עשיר גדול, ושתדלן לכלל ישראל, מכובד בחצרות השרים ומלכים, והוא בנה בית הכנסת בביתו והחזיק תלמידי חכמים ותופסי תורה, פיזר נתן לאביונים, ועמד תמיד מוכן ומזומן לכל דבר טוב בעניני הכלל, והוא הדפיס על הוצאותיו את ספר הישר לרבינו תם חי' הלכות ותשובות.

ונכון לציין מה שכתב הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע על רבינו אודות הדפסת הספר הישר: שמר תם ודאה ישר כי אחרית טוב לאיש תם ויישר הלא הוא הנגיד הקצין התורני ירא ה' מרביים כ"ה מענדל ב"ר אברהם טעבין נ"י הנותן לכסף מוצא להדפיס ראשונה ספר הישר לרבינו ת"ס ז"ל אשר נמצא בכתיבת יד כמוס באוצרו של הקצין הנ"ל והוא גם הוא כבר מאז עזר ממון רב לשכר המעתיק ספר הנ"ל מספר כתב יד נושן, ויגעתי ומצאתי לאתי לידי בכמה מקומות שהועתקו דברי ספר הישר בקצמוניה ובפרט בהרז"ה ז"ל והן הנה דברים כהווייתן בעינם נמצאים בספר הזה אות באות אשר מכל זה כל מעיין ישפוט בצדק ומישרים כי אלו הדברים מפי רבינו תם נאמרים, אשר עד היום עדיין לא זכינו לאורו לשאוב ממי באריו.

ספר הישר

רבינו יעקב תם בעל התוספות ז"ל

ווינא

רבינו זכה לחתן גדול הגה"ק ר' יחיאל מיכל קיצע מפרעשבורג בעל שלמי נדבה ב"ר שמואל זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים כ"ו תשרי שנת תקפ"ב ומנוחתו כבוד בבית החיים פרשבורג

מענותנותו אזה שעל מצבתו לא יחקו אך ורק פה נטמן מנחם המכונה מענדל בן ר' אברהם ותו לא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כו תשרי תקע"ז

רבי אהרן ב"ר מרדכי זי"ע בעל תולדות אהרן מזיטאמיר

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר בעל תולדות אהרן זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' מרדכי זי"ע

רבינו היה איש אלקים חסידא ופרישא אספקלריא המאירי דבוק בה' תמיד, נולע למרחקים למגיד נלהב וברשן ומופלא מאוד בדרכו החסידות, גדול בתורה גאון הגאונים,

תלמיד מובהק של הרה"ק הסנגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערבארליגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, ותלמיד מהרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

וסיפר פעם נסע רבינו עם רבו הקדושת לוי זי"ע להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והרה"ק מבארדיטשוב היה מוכרח לנסוע ורבינו נשאר שם, שאל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע את רבינו: מדוע לא נסעת עם הרב מבארדיטשוב? ענה רבינו: רבי! את מורי ורבי אני מכיר ונשארתי כדי להכיר את רבינו. תפס הרבי ר' אלימלך זי"ע את בגדו וקרא: אתה אומר שהנך מכיר את הרב מבארדיטשוב, תדע שאפילו כנפי בגדיו אין אתה מכיר, על אחת כמה את רבך אינך מכיר עדיין!.

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן בפרשת ויקהל וז"ל שמעתי מהרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע: כשרואים שמתעורר מלחמה בעולם, צריכים לומר חילוק בגמרא, כי כל מה שיש בעולם הכל הוא בתורה, שהיא חיות כל העולמות, ולכך כשרואים מלחמה בעולם בוודאי כבר נעשה צירופים בתורה, ולכך צריך לומר חילוק ולפלפל בגמרא ולהפך כל זאת. (ועיין שם שזה הכח נתן למשה רבינו)

רבינו נתקבל לאב"ד זיטאמיר בשנת תקנ"ח אחר פטירת הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטאמיר בעל אור המאיר זי"ע בט"ו אדר, על ידי השתדלות ובהשפעת רבו הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע

רבים הלכו לאורו וביניהם הרה"ק ר' אברהם דוב מאווריטש בעל בת עין זי"ע. וסיפר בעת שהרה"ק הבית עין זי"ע עלה לארץ ישראל וקבע דירתו בעיה"ק צפת, נסע להיפרד מרבינו, ורבינו הולך אז לרפואה רבה, אמר רבינו להבית עין כי לרפואתו צריך הוא לישתות מים מארץ ישראל, וכיון שאתה עומד לעלות לארץ ישראל, יש לך מתוך כוס מים, ואחריו יש לך אני מן אותו הכוס, וכך הוא ובכח זה יתרפא רבינו.

רבינו איקלע פעם אחת לעיר שהיה גר בה הרה"ק ר' ישראל שותק זי"ע, כששמע ר' ישראל כי רבינו בא לעיר הלך לבקרו ושוחחו יחדיו, ובתוך הדברים סיפר רבינו לר' ישראל עובדא ששמע מרבו הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, ששמע מפי הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (כידעו היה רבינו זהיר שלא לספר אלא מה ששמע מרבו ששמע מהרה"ק הרבי ר' בער זי"ע או ראה אצל הבעש"ט זי"ע) וזה תוכן הסיפור: תלמידי הבעש"ט הק' ידעו להכיר באיזה ענין רבם עוסק, על ידי שינוי הגוונין בצורתו הק', ובאחד מהסימנים ידעו שאז מתגלה אליו אחד מהשבעה רועים, פעם בהתאספם לסעודה אצל רבם, ראו אחד אחר נטילת ידים סימן הנ"ל בצורת הבעש"ט הק', אחר הסעודה הרהיבו כמה מן התלמידים עוז בנפשם, ושאלו את פי רבם הק' מי מהשבעה רועים נתגלה אליו, השיב להם הבעש"ט הק': זה היה משה רבינו ע"ה כי בשעת נטילת ידים להסעודה יחֵל איזה יחוד, על כן בא משה רבינו ע"ה אלי, ואמר לי שיחוד זה יחד גם הוא בסעודה שעשו לכבוד יתרו כשבא אל המדבר, כמו שכתוב ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה, ואמחז"ל ומשה היכן הלך וכ"ו, אלא היה עומד ומשמש לפניהם, וכשנטל ידיו לאותה סעודה יחד יחוד זה, ע"כ כשיחדתי יחוד זה נתגלה אלי.

ופעם אמר רבינו שמעתי בשם הבעש"ט זי"ע: יש בני אדם כאשר עוסקים בעבודה זו תפילה הם מנגנים ליבורי התפילה ולא עוד אלא שמכוונים לומר כאן בניגון זה וכאן בניגון זה וסובריים שזהו עבודת הקדוש ועל ידי זה יהיה להם התלהבות, ולא זו הדרך האמת, אלא שצריך בשעת עבודה להפשיט עצמו מגשמיות עולם הזה עד שיחשוב בעיניו כאילו איננו בעולם הזה כלוס, ויאמר האותיות בקול וליבור פשוט וילבש ויקשר מחשבתו בהאותיות להבין פירוש המלות ואז פתאום יתלהב שלהבת קודש, וזה הדרך יבוא אור בעבודת קודש פנימה.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ו תשרי בשנת תקע"ז בעיר זיטמיר זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב מזיטאמיר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

האוהל על קברו

מצבתו קודש אחר השיפר

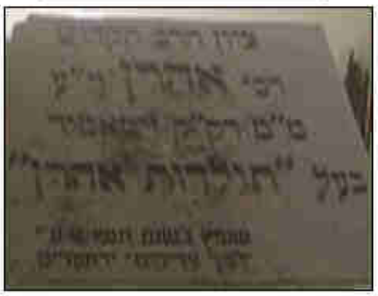

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן: "שובבים" הם כמו עשרת ימי תשובה, והוא זמן שמקובל התפלה, בבחינת כמו עשרת ימי תשובה. והנה כלל ענין שובבים הוא לתקן את המדות ולקדש החושים, לשמור עצמו מעצבות וכעס וגאוה.

ועוד בענין מדת הגאוה

ועיקר שלא ישכח אפי' רגא אחת מעבדות השם יתברך, ויעשה לעצמו סימנים בביתו שיזכיר לו יראת השם כל אחד ואחד לפי שכלו, וכן שיזכור להנצל מגאוה וכעס ושקר ושאר עבירות ולא יסמוך על עצמו. (ספר שכר ועונש)

בענין לימוד בספר הזוהר הק'

בספר שארית ישראל הביא משם רבינו: שזוהר הק' צריך לאומרו בלא ביאור, כי התיבות והדיבור של זוהר הק' עצמו מקשרין את האדם לאין סוף יתברך. רק מי שרוצה ללמוד עם ביאור, יעיין מקודם בהביאור, והזוהר הק' יאמר כסדר בלי ביאור.

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן בפרשת שופטים: וז"ל צריך האדם לקדש א"ע באכילה ושתי' ולא יכוון ח"ו להנאתו ותאוותיו, וגם בבהמ"ז יכוין כראוי לומר מלה במלה כדי שלא יגרום ח"ו פירוד למעלה, והרה"ק ר' דוב בער זי"ע הזהיר ע"ז מאד לכוין בבהמ"ז יותר מתפלה, כי תפלה דרבנן ובהמ"ז דאורייתא

רָם עַל כָּל גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ (תהלים קי"ג ד') ולכאורה קשה הלא הבורא הוא רם על כל רמים ומה הוא אומרו על כל גוים? ונראה לפי שיש מחכמי האומות שאומרים שמאמינים שיש בורא והוא ברא את השמים והארץ וכל הברואים רק שאינו משגיח על עולם השפל בפרטי פרטות לפי שזה אין כבודו, ומסר אותם תחת המזל, ובאמת שטות גדול הוא כי הבורא משגיח על הכל בפרטי פרטות. וזה שאמר דוד המלך: רָם עַל כָּל גּוֹיִם ה': היינו מה שהגוים אומרים שהוא רם ועל השמים כבודו ואינו משגיח על התחתונים ומסר אותם תחת המזל, זה הוא הבל וריק, אבל אנו אומרים: מִי כַה' אֱלֹקינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת, הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ (קי"ג ה- ו) היינו שרואה ומשגיח בתחתונים בפרטות, (קי"ג ז') מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן. (קדושות אהרן לקוטים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כז תשרי תרי"ג

רבי פנחס אריה ארי ב"ר צבי הירש זי"ע בעל חשב האפוד אב"ד טורקא

רבינו הגה"ק רבי פנחס אריה ארי בעל חשב האפוד אב"ד טורקא זי"ע נולד בשנת תק"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש מטורקא סוקאלוב בעל אמרת הצרופה זי"ע בן הגה"ק ר' פנחס זי"ע חותנו של הגה"ק ר' משה רוקח זי"ע נכד הגה"ק רבי אלעזר מוורמייזא בעל הרוקח זי"ע

ספר
אמרת הצרופה
לבוב

רבינו היה קדוש וטהור, מפורסם באור תורתו ועבודתו, עמיתו וחבירו של רבינו היה הרה"ק ר' יהודא לבי מרמלזיל זי"ע.

היה אב"ד בעיר לינוב ואחר כן בעיר גלאגוב, ובשנת תקפ"ט עבר לעיר טורקא באור אב"ד.

חיבר ספרים נחמדים ה"ה ספר חשב האפוד וספר כתפת האפוד על התורה על דעת פרל"ם. וכמו כן הביא להדפוס ספרי אביו הק' ספר אמרת הצרופה.

כשהגיע לפרקו נשא בת דודו אחי אביו הרה"ק ר' לייבוש אב"ד גלאגוב זי"ע בן הגה"ק ר' פנחס זי"ע

מסופר עליו: פעם חלה נכדו בילדותו והיה על סף הגסיסה פנה רבינו להנמלאים ליד מטתו ושאל: מה פירוש ברוך גוזר ומקיים ברוך עושה בראשית (מתוך תפילת שחרית) ? כשלא ענו אמר רבינו: הפירוש הוא כך, דלכאורה אם הקב"ה גוזר ומקיים איך אפשר להעביר את רוע הגזירה? אלא על ידי תפילת הצדיק הקב"ה עושה בריה חדשה, יש מאין, וזה ההמשך ברוך עושה בראשית. בגמר דבריו התחיל נכדו לצעוק: סבא סבא! והתחיל להזיע וחזר לאיתנו הראשון. (ימי זכרון)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ז תשרי בשנת תרי"ג.

רבינו היה אהוב על בני קהילתו, ואחר הסתלקתו נקראו על שמו כל הבנים שנולדו באותה שנה בעירו טורקא.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יעקב אורי אב"ד טורקא ברעזוב זי"ע שבזווג שני נשא לבתו של הרה"ק ר' משה שיינפעלד זי"ע שהיה חתן הרה"ק ר' לבי אלימלך שפירא מדינוב בעל בני יששכר זי"ע, הרה"ק ר' חיים אב"ד סאניק זי"ע, הרה"ק ר' אברהם מרדכי מפלשטיין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

מִקֵּץ שְׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה. וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַה'. (פרשת ראה ט"ו א-ב) מק"ץ שב"ע נוטריקון צא מדירת קבע שב בדירת עראי, משה ידו: עולה שס"ה שהם כל ימות השנה, ורצה לומר שנמחל על ידי זה כל החטאים והפגמים שעשה בכל ימות השנה. (חשב האפוד)

לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס (פרשת כי תשא כ"ג א') יש לומר בדרך רמז לא תשא שמע שוא לא תאמר פסוק שמע שוא, שלא בכוונה, ואל תשת ידך עם רשע היינו הי"ד אותיות ה' אלוקינו ה', אל תשת אותם עם הרשע היצר הרע היינו כשיש לך שבע תועבות בלבך ח"ו, ותגרום להיות עד חמס דבפסוק שמע יש ע' וד' גדולה לרמוז שאנו מעידים על אחדותו יתברך שמו, ואם האדם אינו משים על לבי לאמר העדות בלב שלם הרי הוא גורם קלנא בשכינתא ח"ו, ומצינו לשון חמס על ענין פחיתת הכבוד כמו שאמרה שרה (פרשת לך לך ט"ז ה') ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה ישפט יהוה ביני וביניך. (כתפות האפוד)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח תשרי תקל"א

רבי אליעזר ליבר ב"ר אברהם זי"ע המגיד מבארדיטשוב

רבינו הרה"ק רבי אליעזר ליבר אשכנזי המגיד הקדוש מבארדיטשוב זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט זי"ע נולד בעיר בוסטריך לאביו הגה"ק הגביר ר' אברהם אשכנזי מבוסטריך זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק המקובל הגדול ר' שמשון מאסטראפאלי זי"ע

רבינו התייתם מהוריו בעודו ילד רך בשנים. ונישא ליתומה כמותו וביום נישואיו תחת חופתו, דרש בפני בני עירו דרשה מלהיבה ומעוררת על אור הבוקר. בהזכירו את זכות אבותיו הרה"ק ר' שמשון מאסטראפלי זי"ע. ראו בני עירו את מעלתו והכתירוהו להם לרשן ומגיד וכך קראוהו מאז מפי כל: "רבי ליבר הגדול המגיד הקדוש". עדיין לעיר לימים היה, אולם בטחונו הגדול בה' ותפילותיו מעומק ליבו שבו נער וגם זקן ורבים שמו בו מבטחם. בפרט שחיו תמיד בפחד מפני גזירותיו של הפריץ המקומי המרושע, הקרוי הדוכס מבוסטריך. ימים רבים נהג רבינו לצאת אל היער הסמוך לעירו ולשאת שם תפילותיו עבור עדת בוסטריך באין מפריע. אפילו הגויים שדר שם ירא'ים היו להפריעו, כי חשו וידעו שהמדובר באיש אלוקים קדוש שהנוגע בו לא ינקה. פעם אחת יצא הדוכס לטייל במרכבתו ביער, מלווה בפרשים ונושאי כלים, ומן השמים זימנו שיעבור בסמוך למקום תפילתו של רבינו, שם עמד רבינו מעוטף בטלית ותפילין ונושא ידיו לשמיים בתפילה לפני קונו. מפחד העומד בתפילה נבהלו הסוסים וכמעט והפכו את העגלה על כל יושביהן. אז הבחין הדוכס כי כל זאת בא לו בשל היהודי העומד כאן בתפילה וחמתו בערה בו. במצוות הדוכס התנפלו החיילים על רבינו והיכוהו בשוטיהם מכוות איומות עד זוב דם, אולם רבינו לא נע ולא זע, רק המשיך בתפילתו. או אז נבהלו המכים ונזכרו בסיפורים המהלכים גם בין הגויים על הצדיק המתפלל ביער ועל עונשו של הנוגע בו לרעה. ואכן, מיד כשחזר הדוכס לארמונו נשתתק כל גופו וגם לשונו נאלמה דום ויהי לאילם. שום רופא כמובן לא העלה אדוכה למכתו של הדוכס. החליטו אנשי הדוכס בדעתם לצאת אל היער לבקש מחילה מהצדיק המוכה. בבואם מצאוהו מתבוסס בדמו בשל מכותיהם האכזריות, אולם הם נשאוהו אל בית הדוכס, הבהילו אליו רופאים מומחים ואלו טיפלו במכותיו. למרות זאת, ואף שהתחננו לפניו על חיי הדוכס, לא אבה רבינו למחול לשונא ישראל זה, על שלבסוף נענה ואמר: אם יקבע לי הדוכס במלכו ובאלוקיו כי יחדל מהיום לעשוק את נתיני היהודים ולא יפול עליהם פחדו לעולם, ובאותו מקום ביער שם היכוני קלגסיו, יבנה בית כנסת ומעון גדול עבורי, אזי אמחל לו, ואם לא יעשה כדברי, תהיה קללת אלוקים רובצת עליו לעולם. שמע הדוכס את הדברים וסימן לאנשיו שיקבל עליו כל דבר ומלבד שיבריא. ואכן כעבור מספר שבועות קם ממיטת חוליו וגם החל בבניית בית הכנסת כאשר ציוה הצדיק. אולם רבינו ביקש עוד, יעקור הדוכס את עצי היער ויבנה שם עיר. עיר לאחיו היהודים. בשנת תנ"א נתיישבה העיר החדשה סמוך לבוסטריך בתושבים יהודים ויקרא הדוכס שמה" ליברליטשב", על שם ר' ליבר הגדול אמנם לא אבה הצדיק להזכיר שמו על העיר והשמיט ממנה אותיות "לי" באומרו " לא ליי! רק לה' הארץ ומלואה" ומאז שמה על היום הזה "ברליטשב". לעת זיקנותו בשנת תקל"א והוא בן מאה וארבע שנה, התפשט בעול דבר כבד מנשוא והמגיפה הפילה חללים רבים. קרא ר' ליבר לביתו ארבעה אנשים מן החברא קדישא ובפניהם אמר: "הנני מקבל עלי להיות כפרה על כלל ישראל אני אמות בדבר, ומבטיח אני לכם כי העוסקים בקבורתי לא ידבקו במגיפה. ובמותי תישקט הארץ. ואכן חלה בדבר, ובמותו חדלה מיד המגיפה. הנה כי כן, במותו כמו בחייו, הגן והציל את אחיו מכל צרה. (י"א שנסתלק רבינו כ"ח תשרי) זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.

סיפר בספר ז"ט וז"ל:

סיפר הרה"ק מהר"י מנשחיז זי"ע שהיה בבארדיטשוב איש הגון ושמו ר' ליבר ז"ל פ"א בלילה בחורף אחר היריד בא איש אחד לביתו בראותו שעוד נר מאיר בביתו, וקיבלו ר' ליבר כדרך הכנסות אורחים והציע לו בעצמו מטה לשכוב עליה. אמר לו האורח: למה זה מעלתו בעצמו מטריח א"ע להציע לי ? והשיבו ר' ליבר: כסבור אתה שאני מציע לך, אני הנני מציע לי עכ"ל וכוונתו היתה שמציע והכין עצמו לעוה"ב.

כט תשרי תרנ"ח

רבי מאיר בן רבי מנחם מענדיל רובין מגלאגוב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי מאיר רובין זיע"א אבד"ק גלאגוב נולד ביום ד' מר-חשון שנת תק"צ בעיר ראפשיץ, לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מגלאגוב זיע"א (בן הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א בן הרה"ק ר' אליעזר ליפמן זצ"ל, וחתן הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל מלינסק זיע"א), ולאמו הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק רבי מאיר הלוי ראטטענבערג זיע"א אבד"ק אפטא ובעל אור לשמים, (בן הרה"ק רבי שמואל זיע"א). ביום הברית נקרא רבינו בשם 'מאיר' ע"ש זקינו הק' מאפטא זיע"א

בהיותו לעיר לימים ושהה בבית זקינו הק' בראפשיץ, והיה קור גדול, התייצב פעם אצל התנור לחמם עצמו, כאשר הצטנן מאוד על הדרך, בראות זקינו הק' הרה"ק רבי אשר ישעי' זיע"א איך שרבינו עומד על יד התנור, קם מכסאו ולקחו מעם התנור באמרו שהרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א אמר שלהתחמם עצמו אצל התנור מביא עצלות על האדם, אח"כ הריס זקינו הק' את המלבוש העליון שלו ובדק את מנעליו, וכאשר ראה שהולך עם מנעלים ולא מגפיים, הגיב בהנאה, ואמר לו דימיתי שאתה הולך גם בשטיוועל, ואם היית הולך בשטיוול הייתי מאוד בזוגז עליך, אבל עתה שראיתי שהינך הולך בנעליים נחה דעתי.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדיקת מרת מירל גאלה ע"ה בת הרה"ק רבי יה'וסף מדאמבראווא זיע"א, (בן הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א, בן הרה"ק רבי צבי הירש מדאמבראווא זיע"א וחתן הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזיניץ, בן הרה"ק רבי יאראל המגיד מקאזיניץ זיע"א, וחתן הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק, בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, בן הרה"ק רבי אליעזר ליפמאן זיע"א).

רבינו התגורר ליד בית אביו הג' בדאמבראווא זיע"א, אמנם כעבור שנה וחצי מפטירת אביו הגדול, עבר לעיר גלאגוב ומילא את מקומו שם והתייסד על כסא הרבנות ד'גלאגוב.

כאשר נסתלק עליו חותנו הק' נקרא למלא מקום חותנו הק' בדאמבראווא, ואכן עבר לשם וכיהן פאר עד שנת תר"ג, שאז פרצה דליקה בעירו וכל ביתו היתה למאכולת אש, ע"כ עבר להתגורר בעיר רייסא.

מפורסם היה רבינו לאיש צדיק וקדוש, והיו באים אליו לעצה ותושיה, איש אחד שאל את רבינו פעם עצה להנצל מהרהורי עבירה בעת עסקו במסחרו שמלאכתו עם נשים שעוסק בהכנת בגדים להם, אמר לו רבינו שמיעצו שיפזם לעצמו 'תנועה' של רבינו, ובזה יינצל בעזהשי"ת.

לדיקים גדולים היו שוחרים לפתחו, ושלחו לו פתקאות עם פדיונות, כן נהג גם הרה"ק רבי שלמה לייב מסטוטשין זיע"א, שהיה נוסע לרבינו תמיד בין כסא לעשור, והיה מוסר פתקא ופדיון נפש ביום י"ג מידות, כדי לקבל ברכתו הטהורה בהאי יומא מסוגל.

עובדנא ידענא פעם בליל שב"ק כאשר שוחח רבינו עם מחותנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, והשעה היתה אחר שלש בלילה והגרות דעכו והיה נראה שעוד מעט והם נכבים לגמרי, אמר השינאווא רב לרבינו, אצל זקינך הרה"ק מראפשיץ היינו נעורים כל הלילה והגרות היו מאירים, ועתה אנו עומדים רק בשעה שלש והנר כבר דועך ועוד מעט יכבה, אמנם פליאה קרה להם כאשר הגרות האירו להם כל אותו הלילה.

כאשר שהה רבינו בעיירות מרפא היו מרבים העם להקבץ אליו יותר מאשר שאר לדיקי הדור ששהו במקומות המרפא הללו, ואמרו שמלבד היותו לדיק גדול, היה אופן עבודתו בסדר מסודר וזמן מדיוק, וע"כ אהבו לשהות בצל קדשו ביודעם זמן כניסה ויציאה.

רבינו ביבר פעם עם מחותנו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, ובתוך השיח אמר לו רבינו, כתוב 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', שהפי' הוא כך, 'מה' ווחש זו ביסט, זאת 'תצעק אלי' את זה תספר רק לי, אבל 'דבר אל בני ישראל' לבני ישראל תדבר ותאמר 'ויסעו' שימשיכו ליסוע אליך.

סימנים על זמן הסתלקותו מן העולם הקרב ובא ניכר על רבינו, כאשר מספר, שמליל ב' לשבועות האחרונה לחיי רבינו עלי אדמות, היה רגיל בכל ליל שב"ק בעת אמירת התורה להזכיר איזה דבר בשם מחותנו הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א בעל דעת קדושים, ובפעם האחרון שביבר רבינו תורה בבית היה בליל שמחת תורה, והזכיר אז איזה ענין בשם הרה"ק בענין הנחת מציבה על קברו של האדם.

ביום ערש"ק בראשית תרנ"ח כאשר חזר מהמקוה פגש רבינו את בנו הרה"ק רבי שלום ושאלו בזה"ל: ווען איז די יארצייט פון דיין זיידע דער בוטשאטשער רב? ענה רבי שלום שחל ביום כ"ט תשרי, ותיכף אח"כ הרגיש רבינו כאבים נוראים בראשו הק' ונפל למשכב.

בליל שב"ק אחר התפלה כאשר יצא מעוטף בטליתו ולמד את הזוה"ק קולס עריכת השוה"ט תקפוהו יסורים נוראים והורע מצבו, במשך כל השב"ק מיעט בדיבור, ובמוצש"ק בא בני ביתו וראוהו שפתיו מרחשות, הטו אוזן ושמעו יוצא מפ"ק 'שגר אלפיך ועשתרות צאנך' (מויתן לך).

ביום ב' נח נצחו אראלים את המצוקים ונסתלק רבינו ביום כ"ט תשרי תרנ"ח ביומא דהילולא קדישא של הרה"ק מבוטשאטש זיע"א. ומנו"כ בריישא, ואוהל בנו על קברו.

מדברי תורתו נלפסו מעט מזעיר בספה"ק 'שארית ברוך' מבנו הרה"ק מבערזאנאווץ זיע"א

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק רבי חיים יחיאל מלינסא דאמבראווא זיע"א, הרה"ק רבי שלום זיע"א, הרה"ק רבי יצחק טובי' זיע"א, והרה"ק רבי ברוך מבריזאנאוויטש זיע"א בעל שארית ברוך.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כט תשרי תרמ"ה

רבי מנחם מענדיל ב"ר חיים זי"ע בעל צמח צדיק מווישניץ

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל האגער בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע נולד כ"ד אייר בעיר קאסוב בשנת תק"ץ לאביו הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

מספר שפעם אחת היה רבינו במעזיבוז ונכנס להתפלל שם בבית המדרש של מרן הבעש"ט זי"ע והתיילד ליד התיבה כשליח ציבור, באמרו: מיר האבען חזקה אויף דעם פלאץ ווייל די זיידע הרב ר' קאפיל חסיד זי"ע האט דא געזינט לבעל התפלה פון מרן הבעש"ט זי"ע.

בהיותו רבינו בן י"ד בשנת תר"ד נשא להרבנית הצדיקת מרת מרים מעניא ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן דאש שושלת רוזין זי"ע ובמשך כשבע שנים התעלה במחיצת חותנו הגדול ושב שם על התורה ועבודה עד עת פטירת חותנו הגדול בג' מרחשון בשנת תרי"ח.

רבינו היה מפורסם לחריף גדול גאון מופלג ולקדוש ישראל מכובד, והיה מלא וגדוש בתורה ויראה, וגדולי דורו הערילו מאוד את גדלותו בתורה והעבירו אליו שאלות חמורות בעניני הלכה וכד'. והיה איש מופת ובעל רוח הקודש. בשנת תרי"ד נתקבל רבינו לאב"ד ווישניץ לממלא מקומו של הגה"ק ר' יצחק אב"ד ווישניץ זי"ע ושם נהרו אליו חסידים רבים וגם גדולי וצדיקי דורו נסעו אליו וביניהם הרה"ק ר' צבי הירש פריעדמאן בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מסעלעש בעל צרור החיים זי"ע והרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע, והרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר זי"ע.(1)

ואף שהיה עוד צעיר לימים היה עבודתו בקדושה וטהרה ובמסירת נפש, וקירב את כל ישראל באהבה רבה, ולא נהנה מעולם הזה רק מעט מזעיר, והכל פיזר נתן לאביונים בפרט למצות הכנסת כלה.

רבינו היה נוהג שבלילה הראשון של חג הסוכות, מיד לאחר התפילה היה מזדרז ליכנס לסוכתו לקדש על היין, פעם בערב החג כאשר משמשו גמר לסדר ולהכין את הסוכה נעל את הדלת ואת המפתח לקח אתו. לפני תוס תפילת ערבית הוא הזדרז לביתו לקדש שיוכל לשוב מהר לשמש את רבינו, אך שכח לפתוח לפני כן את דלת הסוכה, או למסור את המפתח למישהו שיפתח אותו למען רבינו. בתוס התפילה בבוא רבינו אל הסוכה, כשכולו נלהב ומשתוקק לקיים את המצוה מצא אותה נעולה, אזי סיפר רבינו מעשה מהרה"ק ר' רפאל מבערשיד זי"ע שכל ימיו השתוקק הרה"ק מבערשיד זי"ע ללבוש טלית קטן מצמר שנטווה ונארג בארץ ישראל. לימים אחרי עמל רב השיג בד כזה ונתנו לאחד מחסידיו אשר ידע קצת לתפור, והוא קיבל על עצמו שיכין את הטלית קטן, הלה החל בעבודתו וחתך את החור למען הכנסת הראש, אך לפתע התברר לו כי טעה וקיפל את הבד, כך שבמקום חור אחד נגזרו שני חורים. בהבחינו בטעותו נפל פחד גדול עליו מחשש הקפדת רבו, ונמנע מלגלות את אשר אירע. כחלוף ימים מספר ביקש הרה"ק שיביא לו את הטלית קטן, אזי סיפר לו בצער גדול כשארכובותיו דא לדא נקשו את אשר קרהו. הרה"ק אמנם הלטער על אשר קרה, אבל התאפק והבליג על צערו, בהפטירו: בשביל מה זקוק רפאל לשני חוריס בטלית קטן שלו? אחד כרגיל, למען יוכל להכניס ידיו את הראש. והשני, על מנת שרפאל לא יכעס.

איתא בספר דברי יחזקאל בשם רבינו טעם למה נקראת פרשת בראשית "שבת בראשית" ולמה לא נקרא גם כן פרשת נח או פרשת לך בשם "שבת נח– שבת לך"? לפי דבימים הנוראים הקדושים כל אדם היה לו אז הרהור תשובה וקיבל אז על עצמו איזו הנהגה טובה כל אחד לפי ערכו ומדריגתו, לכן נקרא שבת בראשית, שמזכירין להאדם שמה שעבר עבר, ומעתה מתחיל סדר חדש, ושתדל את עצמו שיהיה מעתה טוב עכ"ל.

רבינו אמר על עצמו בערוב ימיו, ברוב ענוותנותו: דומה אני לחוט המחרוזת שעליו שזורות הפנינים והמרגליות. החוט כשלעצמו אינו יקר ערך, ואף על פי כן נדרש להיזהר מאוד ולהשתדל שהחוט יישאר שלם, כי אם ייקרע, יפלו הפנינים והמרגליות ויתפזרו. ואף שניתן לחרוז את הפנינים לתוך מחרוזת אחרת, חדשה, אבל ביני לביני בעת ההשחלה מחדש, וודאי יאבדו כמה פנינים, וחבל עליהן. על כן, סיים רבינו: את משלו ואמר לאנ"ש: התפללו נא, שחוט המחרוזת יישאר קיים.

בשנת תרמ"ד חלה רבינו והיה על ידי זה יסורים נוראים, ומגודל הכאב כמעט וניטל ממנו כח הדיבור והיה אומר דבריו בלחישה. בליל שבת קודש פרשת בראשית כ"ט תשרי ערב יום חודש מרחשון בשנת תרמ"ה אחר התפילה והקידוש בעודו עטוף בבגדי שבת נסתלק רבינו לגנזי מרומים ומנו"כ בעיר קאסוב זי"ע.

כתב בספר מעשה יחיאל פרשת ויצא: שמעתי מרב אחד שזכה להיות בעת פטירתו של הרה"ק הצדיק מהרמ"מ מווישניץ זי"ע ואמר אז רבינו אוי לי כי יצאו בהבל ימי, אמר לו הרב: הרי הי' לכם כח הצדקה על למעלה ראש? והשיב לו גם פה לא עשיתי מאומה משלי, רק לקחתי מזה ונתתי לזה.

הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק בעל לב שמח זי"ע אמר להחסידים בחליו: אני זקן ואין אתם צריכים לבכות, ברם עוד שעה שבועות יסתלק "צדיק הדור נשמת משיח" והולך יען שהדור אינו ראוי עדיין לכך, עליו צריכים לבכות. וכעבור שעה שבועות נסתלק רבינו.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' ברוך המגער בעל אמרי ברוך זי"ע שהדפיס גם את ספרו בשם אמת לדיק, ובנו הרה"ק ר' יעקב דוד זי"ע חתן הרה"ק ר' משולם זושא מטשלומאט זי"ע נסתלק בחי"ח באופן פתאום.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(1) פעם נקלע איש עני לקאסוב לקבץ כסף למטרה נחוצה, ובידו מכתב המלצה מאת בעל הבני יששכר זי"ע. בהיכנסו אל הקודש פנימה והראה את המכתב שבידו לרבינו זי"ע. אמר לו רבינו: מה בצע בכתב הזה בגלילות האלה, שאין מכירים את הצדיק הזה. אני אתן לך מכתב משלי, וזה בטח יועיל לך יותר להצלחתך ויניב פרי מרובה יותר במקומות האלה, ואילו המכתב של הרה"ק מדינוב ישאר בידי. הלה הבין כי אמת ונכון הדבר, לכן הסכים לכך ברצון רב, והחלופין יצאו לפועל. והנה בכח המכתב הזה, משך רבינו את לבו של הרה"ק מדינוב זי"ע בלי הפוגות, כיסופים עזים תקפוהו וכמיהה רבה החלה לפעם בו להכיר את רבינו, עד כי כיתת רגליו מרחק רב מביתו לבוא לקאסוב. בהגיעו אל רבינו, התחפש כאיש פשוט, בשנותו את טעמו וגם שמו, והעלים את זהותו, ברם רבינו הרגיש ברוב קדושתו וידע מיהו האורח הנכבד, ובפנים שוחקות נתן לו שלום ואמר: הלא שמכם צבי אלימלך? הרב של דינוב? והראה לו את מכתב ההמלצה אשר באמתחתו, אזי הבין הרה"ק מדינוב, כי בכח המכתב משכו רבינו אליו. והוא נשאר שם לשבות שב"ק בצל רבינו. רבינו כיבדו מאד, וגם הליכות רבינו מצאו חן בעיניו אך לא רצה להשאר אצלו להסתפח לנחלתו בתור תלמידו. ויהי ממחרת השבת כאשר בא לקבל ברכת פרידה עובר לנסיעתו לביתו, ביקשו רבינו שישאר לשבת נוספת, ובזה רמזו על חפצו שיסתופף בצלו, אך הוא לא הסכים, כשמענה בפיו: אתם תרצו ללמוד אתי אל"ף ב"ת מחדש, ואני כבר למדתי דף גמרא, אין בכחי להתחיל כעת מחדש לעבוד את ה' בדרך אחרת. (אבן שתיה)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ל תשרי תרט"ז

רבי צבי הירש ב"ר מאיר זי"ע אב"ד בראדי-זלקובא בעל מהר"ץ

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש המהר"ץ חיות אב"ד בראדי-זלקובא זי"ע נולד בכ"ח מרחשון תקס"ו בעיר בראדי שבגליציא לאביו הגביר הגה"צ ר' מאיר חיות זי"ע בן הגביר מוה"ר מנחם מאניש זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק חיות השלישי מטיסמעניץ זי"ע בן הגביר הגה"צ ר' מאיר חיות מטיסמעניץ זי"ע בן הנשיא הקצין מוה"ר יצחק פרנס דד"א זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר חיות אב"ד פשעווארסק ושטעריץ זי"ע בן הגה"ק המקובל ר' יצחק חיות השני אב"ד סקאליא בעל זרע יצחק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב חיות זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מאניש מווילנא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק חיות הראשון אב"ד פראג בעל אפי' רברבי זי"ע ולמעלה בקודש עד מגזע שפטיה בן דוד המלך חי וקיים ע"ה

רבינו היה גאון אדיר חכם הכולל ידע בעל פה תנ"ך בעוד היה ילד קטן בגיל חמש, בשנת תקפ"ח כבן כ"ג היה כשנתקבל לאב"ד זאלקווא על ידי השתלות של הגה"ק ר' יעקב משולם אורענשטיין בעל ישועות יעקב זי"ע, ובשנת תרי"ד נתקבל לאב"ד קאלים,

היה אלו תורה וגדולה במקום אחד, והיה עשיר גדול מקורב למלכות, ופעל על ידי זה טובות הרבה בעל כלל ישראל אלא שרי המלוכה שהיה כבודו גדול גם בעיניהם, פיזר לדקה הרבה לעניים וחיבר חיבורים הרבה ומהם ספר תורות נביאים על ספרי הנביאים, תפארת צבי ביאור מקראות ומאמרי חז"ל, עטרת צבי מחקרים על יסודות התורה שבעל פה, התרגומים והמדרשים, הערות על הרמב"ם ועל התלמוד בבלי, דרכי הוראה על סמכות בתי הדין והתקנות, מבוא התלמוד, שו"ת מהר"ץ חיות, מטבע הברכות, ביאור על האבודרהם בעניין ברכת המצוות, עבודת המקדש, קונטרס הדן בשאלה של הקרבת קרבן פסח בזמן הזה.

רבותיו היה הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מבראד בעל מטה אפרים זי"ע והגה"ק ר' אברהם אלעזר לאנדא מבראד זי"ע והגה"ק ר' שמואל מרגליות מפרעמישל זי"ע והגה"ק ר' צבי הירש העללער אב"ד בודאפעסט בעל טיב גיטין זי"ע והגה"ק ר' זאב וואלף פרענקעל זי"ע, ועמד בקשרים עם הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר אב"ד פרעשבורג זי"ע.

וסיפר רבינו שפעם אחת כשהיה אצל רבו בעל מטה אפרים זי"ע, בא לפניו רב אחד מקהלה קטנה והתחיל להגיע לפניו איזה חידושים, ומיד כאשר רב הזה כילה לדבר את דבריו רץ רבו בעל מטה אפרים זי"ע לארון הספרים והוציא ספר קובץ פשטים ישנים והראה לו שדבריו נמצאים שם ככתבם וכלשונם, והוסיף אם הייתי יודע בבירור כי תעמול באמת בתורה ללמוד גמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים להורות הוראה להלכה אזי כבר יצאת ידי חובתך המוטלת עליך והייתי מוחל לך על אשר התלבשת בטלית של אחרים, אבל עתה בראותי כי עיקרי הדינים נעלמו ממך ותעמול בענינים טפלים, הנני מוכרח להראות לך כי מה שאתה אינו שלך ומה שאין בידך מוכרח הוא לך. (שו"ת בית אפרים)

אנשי ההשכלה המחדשים והחוקרים שבזמנו רצו לקרב לרבינו ולגזול אותו להיות בחבורתם, אבל רבינו נתן עליהם בקולו, וקרא להם אתם מושכי עון שתרצו לגדע קרן התורה והיראה, וגרש אותם מחבורתו לבל יתקרבו אליו, והשבט סופר מהיר דיבר אתם קשות והוכיח עזותם ושקרותם לפני כל העולם כולו, בספרו מנחת קנאות הכה רבינו על ראש אנשי עון הרבנים המתחדשים, וכאדי התנשא לקנאות קנאת ה' לבקות ללחוש מלחמת מצוה.

מגפה כוליירה עברה בעיר ברודי ופגעה ברבינו ובאשתו, נסעו שניים להתרפא במעיינות מרפא, ואחר כך שבו לעיר זאלקווא, מקום שבו גרו ילדיהם, אולם המחלה גברה עליהם ונסתלק רבינו לגנזי מרומים כבן נ"א שנה בעיר לבוב בכ' תשרי א' לראש חודש מרחשון בשנת תרט"ז ומנו"כ שם זי"ע

נשאר אחריו בן גדול שמילא מקומו בבראדי הגה"ק ר' יצחק חיות הרביעי בעל שיח יצחק על מסכת מלכות ושו"ת שדה יצחק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית הכנסת בעיר לבוב

מתורתו של רבינו

אמר דוד המלך ע"ה: שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי (תהלים פ"ו ב') דוד המלך ביקש מהשי"ת שישמור נפשו, שלא יפול במכמורות החטא אחר שבעיניו נידמה לחסיד, שראה מעלתו על שאר מלאכים, ופן יגבה לבו, ובקש מה' שישמור אותו, שלא ידמה בנפשו כי כבר יצא ידי חוב המוטל עליו. (הגהות הגרצה"ח)

איתא בגמרא (ברכות ה') ואין אמת אלא תורה שנאמר: אֱמֶת קָנֵה וְאַל תִּמְכֹּר. (משלי כ"ג כ"ג) לכאורה קשה, כיון שאמר שאל ימכרו האמת, אם כן ממי יקנה? אלא הכונה על דעת שאיתא במדרש (תנחומא פרשת תרומה) כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ. (משלי ד' ב') שבשאר סחורה אם עושה חליפין יש לזה החפץ של זה, מה שאין כן אם למד איש את חבירו ענין אחד, למען שילמוד חבירו עמו ענין אחר, אל כן לכל אחד שני ענינים בידו, וכן כאן אמר לו שיקנה האמת אשר אין אפשרות למכור דאפילו אם לומד לאחר, נשאר הענין שמור בידו, והיינו תורה דאי אפשר במכירה. (הגהות הגרצה"ח)